

Catàleg de vídeos educatius

Educació Infantil
Primària
Secundària
Batxillerat
Professional
Universitària

L'any 1983 la **Fundació Serveis de Cultura Popular** va treure el seu primer catàleg de vídeos didàctics en català. En edicions successives ha anat augmentant considerablement el nombre de sèries i de títols fins a arribar a la nòmina actual de 125 i de 425, respectivament. La llista de matèries o de disciplines de les quals s'ha tractat també ha anat incrementant-se notablement. El que ens complau més és que aquest procés evolutiu, progressivament creixent, s'ha realitzat sense perdre la qualitat científica i pedagògica dels nostres videogrames.

També hem ampliat sensiblement el ventall de destinataris dels nostres vídeos. En el catàleg que avui presentem hi ha productes abundants per a tots els nivells del sistema educatiu actual: Educació Infantil i Primària, Secundària Obligatòria, Batxillerat, Mòduls Professionals II i III, Escoles Universitàries i Primer Cicle Universitari. Molts dels nostres vídeos també poden ser útils per a pares d'alumnes, i fins i tot per als mateixos alumnes a casa seva o en el marc d'associacions infantils, juvenils i culturals.

Aquest catàleg és una nova mostra de l'esforç de la Fundació per a oferir a la comunitat docent materials videogràfics d'alta qualitat com a instruments susceptibles de facilitar i augmentar l'eficàcia de la tasca pedagògica i educativa.

Aquest nou catàleg i el seu contingut, revisat i augmentat, no hauria estat possible sense el càlid acolliment del professorat de tots els nivells, tant pel que fa a l'ús dels vídeos a les aules com a l'assessorament realitzat en el llarg procés de producció, selecció i adaptació que s'ha fet. Una altra col·laboració inestimable del professorat ha consistit en la confecció de les guies didàctiques que acompanyen cada sèrie.

1. CIÈNCIES EN GENERAL

FLAIX CIÈNCIES

Aquesta col·lecció de cintes, caracteritzada per un estil àgil i dinàmic, i un plantejament antisexista i antiracista, tracta d'una gran varietat de temes científics que van des del medi ambient fins a la física, passant per la informàtica. L'estructura interdisciplinària s'adequa plenament amb els nous programes d'ensenyament. Els conceptes exposats es relacionen amb la vida corrent i s'illustran per mitjà d'experiències entenedores. Per facilitar la feina de l'ensenyant, es preveuen pauses per a la discussió i cada capítol porta un breu resum final.

10.01.2 FLAIX CIÈNCIES, I

ESO, BUP, COU, FP, EU, FU; a partir de 12 anys

01. Deixalles i contaminació global ^{21'}

Efecte de les deixalles sobre el medi ambient global com a sistema tancat. Causes de la contaminació de l'aigua, l'atmosfera i el sòl, i la seva detecció. Procediments no contaminants d'eliminació i reciclatge dels residus.

02. Reciclatge i energia ^{18'}

Motius que justifiquen el reciclatge de les deixalles: estalvi d'energia, conservació de recursos naturals, etc. Mètodes i avantatges del reciclatge del vidre, l'alumini, el plàstic, el paper...

BM.

10.02.2 FLAIX CIÈNCIES, II

ESO, BUP, COU, FP, EU, FU; a partir de 12 anys

01. L'energia dels aliments ^{19'}

L'energia, font de vida de tots els éssers vius, com a procés bioquímic que inclou la fotosíntesi i la respiració. Transmissió de l'energia solar des de les plantes fins als humans. Assimilació i consum d'energia en la vida quotidiana.

02. La cadena tròfica ^{21'}

La relació entre plantes i animals herbívors, carnívors, omnívors i necròfags en la transmissió de l'energia del sol. Biomassa. Pèrdues d'energia entre els diferents nivells de la cadena i dependència de tots els éssers vius respecte a les plantes.

BM.

10.03.2 FLAIX CIÈNCIES, III

ESO, BUP, COU, FP, EU, FU; a partir de 12 anys

01. Herència i genètica ^{22'}

Transmissió de caràcters biològics de genitors a descendents. Principis bàsics de les lleis de Mendel. Diferència entre la reproducció sexual i asexual (meiosi i mitosi) i la seva relació amb la variabilitat dels trets genètics entre generacions.

02. Enzims ^{20'}

Propietats bàsiques dels enzims com a biocatalitzadors. Mecanismes d'actuació dels enzims i reversibilitat dels seus efectes. Interacció amb el substrat i el medi físic i químic. Aplicacions industrials. Interpretació de gràfics i dades empíriques.

BM.

10.04.2 FLAIX CIÈNCIES, IV

ESO, BUP, COU, FP, EU, FU; a partir de 12 anys

01. Mecanismes biològics de control ^{19'}

Funcionament dels diversos mecanismes pels quals plantes i animals s'adapten al seu entorn mitjançant respostes a senyals interns i externs. Paper dels sistemes hormonal i nerviós. Anàlisi de dades fisiològiques senzilles.

BM.

10.05.2 FLAIX CIÈNCIES, V

ESO, BUP, COU, FP, EU, FU; a partir de 12 anys

01. Codificació i transmissió de dades ^{22'}

Paper de la codificació de dades en els sistemes de comunicació. Conceptes científics pertinents en diferents tècniques i aparells: ones hertzianes; cables elèctrics, de fibra òptica, coaxials; satèl·lits; telèfons, ordinadors, televisió, fax, mòdems...

02. Emmagatzematge i recuperació de dades ^{22'}

Avanços tecnològics recents en la tecnologia de la informació. Principis i avantatges respectius dels sistemes analògics i digitals i dels suports magnètics (cassets, disquets) i òptics (CD, CD-ROM, disc làser).

BM.

10.06.2 FLAIX CIÈNCIES, VI

ESO, BUP, COU, FP; a partir de 12 anys

01. Formes i transformació de l'energia ^{23'}

Transformació de les diferents formes d'energia — mecànica, cinètica, potencial, química, etc.— com a font de treball. Energia molecular i estat de la matèria. Principis bàsics de termodinàmica i llei de conservació de l'energia.

02. Calor i transmissió d'energia ^{23'}

Diferència entre els conceptes de calor i temperatura. Explicació molecular de la transmissió de la calor. Conducció, convecció i radiació. Les pèrdues d'energia (fricció, resistència...) i les seves conseqüències mediambientals.

BM.

10.07.2 FLAIX CIÈNCIES, VII

ESO, BUP, COU, FP, EU, FU; a partir de 12 anys

01. Espectre electromagnètic i visió ^{20'}

Relació entre l'espectre electromagnètic i els conceptes de longitud d'ona i freqüència. Ones visibles i invisibles. Estructura de l'ull i paper dels cons i els bastonets en la percepció de la llum i el color. Aplicacions tecnològiques de les ones invisibles.

02. El so ^{22'}

Les vibracions com a font del so. Ones, freqüències, longitud d'ona. El so com a forma d'energia cinètica. Funcionament i estructura de l'oida i dels micròfons. Diferència física entre el soroll i la música.

BM.

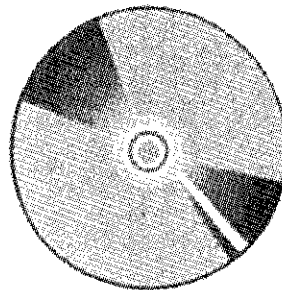
10.08.2 FLAIX CIÈNCIES, VIII

ESO, BUP, COU, FP; a partir de 12 anys

01 Metalls i aliatges ^{22'}

Relació entre l'estructura atòmica dels metalls i les seves propietats (malleabilitat, ductilitat, resistència, etc.). Avaluació empírica de les propietats de diferents metalls i aliatges, i criteris que determinen les seves aplicacions industrials.

BM.

2. CIÈNCIES EXACTES

12.01.2 TRIANGLES I CERCLE

EP, ESO, BUP, FP, EU; a partir d'11 anys

01. Trio per tres angles ⁸

Mostra la relació existent entre els tres angles d'un triangle; cada angle en relació als altres dos i respecte als tres costats. Propietats dels triangles equilàter, isòsceles i escalè.

02. Triangles semblants ⁸

Construcció de triangles semblants a base de mantenir iguals els angles corresponents i anar variant la mida dels costats de manera proporcional. A l'inrevés, si dos triangles tenen els costats corresponents proporcionals, tindran els angles iguals: són semblants.

03. Triangles congruents ⁷

S'hi exposen les diferents relacions d'angles i de costats que constitueixen la congruència. Al llarg de la cinta, els angles i els costats mantenen el mateix codi de color per donar més claredat a la imatge.

04. Viatge al centre d'un triangle ⁹

Determinació del «centre» de diversos triangles: circumcentre, incentre, baricentre, ortocentre.

05. El teorema de Pitàgores ¹³

Presentació del teorema de Pitàgores i de la seva validesa per a tot triangle rectangle. S'hi veuen també diverses proves gràfiques i matemàtiques del teorema i s'hi pregunta per la seva possible extrapolació de les àrees als volums.

06. Circ de cercles ⁷

Amb animació feta per ordinador se suggereixen diverses qualitats o propietats del cercle.

IFB.

12.03.2 INTRODUCCIÓ A LA GEOMETRIA DESCRIPTIVA, I

ESO, BUP, FP, COU, EU; a partir de 14 anys

01. Introducció al sistema acotat de representació ¹¹

Representació artística i tècnica. Fonaments del sistema acotat. Plans de projecció, rectes projectants. Representació d'un punt, d'un sòlid, de cosos irregulars. El relleu orogràfic: corba de nivell, mapa topogràfic.

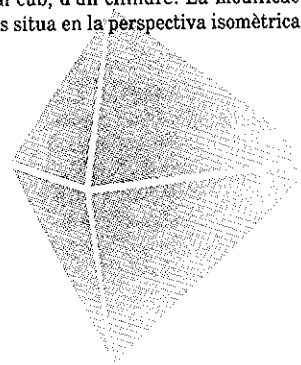
02. Introducció al sistema dièdric de representació ¹¹

Objectivitat necessària per a una completa representació tècnica i necessitat de coneixement del codi per a interpretar-la. Elements del sistema i mecànica del seu funcionament. Representació d'un punt i de sòlids (prisma, cilindre). S'hi exemplifica el pas de la informació de realitats tridimensionals sobre una superfície. Planta, alçat, perfil. Aplicacions d'aquest sistema en enginyeria i arquitectura.

03. Introducció a les perspectives convencionals: cavallera i isomètrica ¹⁵

Necessitat de la representació tècnica de volums i de la seva possible interpretació immediata per tothom: les perspectives. La perspectiva cavallera: col·locació dels eixos per a cada dimensió. Representació d'un cub, d'un cilindre. La modificació dels eixos ens situa en la perspectiva isomètrica.

V.

3. FÍSICA, QUÍMICA

21.01.2 ASTRONOMIA, I

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. Satèl·lits del Sol ^{12'}

Aproximació introductòria al sistema solar. Breu presentació dels planetes i dels seus satèl·lits. No hi manquen les dades que fan referència a dimensions, distàncies, masses dels elements que componen el nostre univers.

02. Cometes ^{12'}

Descripció dels cometes: la seva composició, la seva trajectòria espacial, els fenòmens que comporta la seva aproximació al Sol, la seva extinció.

03. La vida dels estels ^{19'}

Presenta l'evolució dels estels, des del naixement fins a l'extinció. S'hi estudien diferents tipus d'estels: els nans blancs, les supernoves, els gegants vermells. S'hi exposa el procés que s'esdevé en el nucli d'un estel durant la seva existència. S'hi inclouen explicacions sobre els estels dobles, els pulsars, els forats negres, la curvatura de l'espai-temps...
NFBC.

22.01.2 ONES

ESO, BUP, FP, COU, EU; a partir de 14 anys

01. Ones elementals ^{5'}

Mitjançant la visibilització d'ones líquides s'hi presenten les ones esfèriques movent-se en un

medi homogeni. S'hi estudien, també, ones de diferents formes xocant contra un obstacle pla que presenta un petit forat. L'efecte Doppler i el con de Mach.

02. Reflexió d'ones ^{7'}

Reflexió d'ones a l'extrem d'un ressort fix i d'un ressort lliure. Il·lustració de la reflexió davant diferents reflectors: cercle, el·lipsoide, paraboloides, esfera.

03. Refracció i reflexió total d'ones ^{7'}

Refracció i reflexió treballant amb ones líquides en camps de diferents velocitats d'ona. Il·lustració amb experiències fetes amb models mecànics.

04. Interferència d'ones ^{6'}

En un mateix medi, dues ones poden estendre's sense destorbar-se. Interferència constructiva i destructiva.

05. Difracció d'ones per obstacles ^{5'}

Difracció per diferents objectes que varien de forma i magnitud. El principi dels límits del poder de resolució. Propagació d'ones a través d'un reticle d'obstacles idèntics i disposats regularment.

06. Ones estacionàries ^{10'}

Estats estacionaris transversals i longitudinals. Els exemples poden ser interpretats com a experiments model de la mecànica quàntica.

07. Oscil·lacions acoblades ^{6'}

Formes d'oscil·lació de dos pèndols acoblats (amb il·lustració humorística). Un sistema de quatre oscil·ladors acoblats permet demostrar la separació de nivells d'energia en sistemes lligats a partícules iguals (experiment model de la mecànica quàntica).

BMUK.

22.02.2 TRANSMISSIÓ DE CALOR

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. Conducció ^{11'}

Explica la transmissió de calor per conducció i utilitza diverses experiències per a clarificar aquest fenomen. Introdueix el concepte de conductivitat tèrmica i diferencia entre materials bons i mals conductors. Exposa diverses aplicacions d'aquest fenomen.

02. Convecció ^{8'}

Mostra la transmissió de calor per convecció i utilitza diverses experiències que permeten visualitzar-la. Indica que aquesta forma de transmissió només pot tenir lloc en els fluids i explica diverses aplicacions d'aquest fenomen.

03. Radiació ^{11'}

Exposa la transmissió de calor per radiació. Diverses experiències en demostren la teoria. S'hi demostra que el que determina que un cos sigui un bon irradiador és la seva superfície i no pas el material que el constitueix.

BG.

22.04.2 ENERGIA I ECOLOGIA

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. El problema de l'energia ^{12'}

La història de la utilització de l'energia mostra que cada nova energia ha resolt uns problemes però n'ha creat d'altres. A més, cal no oblidar que els problemes de l'energia van molt lligats a qüestions econòmiques, socials i polítiques.

02. La calor residual com a font d'energia ^{12'}

Combinant imatges reals i dibuixos, el film demostra que utilitzant la calor residual es pot arribar a «descobrir» una font d'energia econòmicament molt important. A partir d'uns exemples quotidians, s'hi exposen els principis d'aquest aprofitament de l'energia.

03. Fonts regeneratives d'energia ^{14'}

S'hi mostra el caràcter durador de les classes d'energia provocades pel Sol (vent, aigua) i de la bioenergia i també s'hi expliquen els principis del

seu aprofitament. Aquestes energies s'han de veure de moment com un complement que ha de contribuir a l'estalvi de les energies no renovables.

04. Ús ecològic de l'energia ^{13'}

Partint de la consciència de la relació entre la producció d'energia a base de carbó i petroli i la contaminació del medi ambient, s'hi presenten tres alternatives que possibiliten una utilització no perjudicial de l'energia: retirada dels materials nocius, utilització d'energies alternatives, estalvi de l'energia a tots els nivells (estatal, municipal, individual).

FWU.

23.03.2 LA QUÍMICA DE LA CUINA

ESO, BUP, FP, COU; a partir de 14 anys

01. Fruites i verdures ^{10'}

Hi ha fruites i verdures que canvien de color quan es pelen o tallen. També canvien de color i textura quan les coem. En aquest vídeo s'expliquen les raons d'aquests canvis.

02. Carns i peixos ^{13'}

S'aplica a la carn —i als diferents tipus de talls— una cocció determinada en funció del teixit connectiu i del menjar que es prepari. El peix necessita unes altres atencions especials. Conèixer els motius d'aquestes coses pot ser de gran utilitat.

03. Conserves ^{10'}

Els aliments es fan malbé si no es tracten adequadament. En aquesta cinta s'expliquen les principals maneres de conservar-los: enllaunament, salaó, etc.

FSCP.

4. ANATOMIA I FISIOLOGIA HUMANES

24.01.2 COS HUMÀ, I

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir d'11 anys

01. L'òrgan de l'oïda ^{24'}

Després de presentar-hi breument el fenomen del so i dels llindars humans de la seva captació, s'hi mostren, en detall, l'estructura i la funció de cada una de les parts de l'orella: externa, mitjana i interna. S'hi inclou finalment l'explicació del funcionament de l'òrgan de l'equilibri.

02. La respiració ^{10'}

A la primera part s'hi estudien la inspiració i l'assimilació de l'oxigen. La segona part tracta de l'expulsió de l'anhidrid carbònic. La tercera part s'atura a considerar la mecànica de la respiració.

03. Infecció i defensa ^{13'}

Bacteris i virus són els més perillosos agents patògens que amenacen l'home. S'hi presenten els seus efectes perniciosos per a l'organisme humà i les maneres que aquest té de defensar-se'n. S'hi dedica una atenció especial als mecanismes d'immunologia.

04. Els polls del cap ^{11'}

Tot sovint s'esdevé que una escola sencera ha estat envaïda pels polls del cap. Aquesta cinta exposa les característiques d'aquest animaló, explica com es propaga, quins són els efectes d'una invasió de polls i com cal combatre-la.

EKV.

24.02.2 COS HUMÀ, II

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir d'11 anys

01. Encèfal i medulla espinal ^{19'}

Tots els animals responen habitualment amb rapidesa davant dels estímuls externs. Aquest comportament és precisament complicat en el cas dels animals dotats de sistemes nerviosos molt desen-

rotllats. La cinta exposa de manera senzilla l'estructura de l'encèfal, la medulla i el sistema nerviós perifèric; mostra com funcionen i com controlen els moviments del cos.

02. Mecanisme de l'ull ^{14'}

Exposició de l'estructura i del funcionament de l'ull de l'home utilitzant-hi models artificials i un ull de vaca. S'hi explica detingudament el mecanisme d'enfocament, comparant-lo amb una càmera fotogràfica i utilitzant unes lents especialment dissenyades que imiten el cristallí de l'ull humà.

03. Funció de la digestió ^{15'}

Els aliments que mengem passen per l'estómac i pels intestins i després són expulsats en forma d'excrements. Mentre passen pel tub digestiu, són digerits per uns enzims presents als sucus digestius. D'aquesta manera els constituents nutrients són absorbits a la sang i assimilats per l'organisme.

04. Estructura i funció dels ronyons ^{13'}

S'hi mostra quina és l'estructura dels ronyons i quina és la seva funció dins l'organisme. Amb un cert detall s'hi veuen el procés de segregació de l'orina primària i de reabsorció de sals i els processos que s'esdevenen a la nansa de Henle (amb el principi del contracorrent i la formació de l'orina final).

05. El sistema motor de l'home ^{14'}

Presentació dels diversos elements del sistema motor (ossos, cartilags, lligaments, articulacions, músculs i tendons). Coordinació dels diferents elements, amb atenció especial a la columna vertebral, la cintura escapular, la pelvis i les extremitats. S'hi insisteix en la diversitat d'articulacions i de moviments.

Titols 01-03: GCL; 04-05: FWU.

24.08.2 COS HUMÀ, III

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir de 9 anys

01. El mecanisme del cor ^{15'}

Aquesta pel·lícula se centra en l'estudi del cor com a bomba impulsora de la sang. S'hi tracta de l'origen del batec cardíac, del funcionament de les vàlvules cardíques i de la circulació de la sang arterial i venosa a l'interior del cor. Per a explicar tot això es fan servir al llarg del film diferents models i bombes de plàstic, com també líquids de colors i cors de diferents animals.

02. Composició i funció de la sang ^{19'}

La pel·lícula mostra imatges de sang vistes al microscopi electrònic d'escombratge i descriu la morfologia i les funcions dels diferents constituents de la sang. També s'hi expliquen la funció del plasma i de la limfa i els llocs de formació dels corpuscles sanguinis.

03. L'olfacte i el gust ^{14'}

Descripció dels òrgans que intervenen en el procés olfatiu. Mecanisme de la funció olfactiva. Comparació de l'olfacte humà i el d'alguns animals. El gust com a sentit químic. La seva relació amb l'olfacte. Anatomia de les papilles gustatives i la seva distribució a la cavitat bucal. Percepció dels diferents sabors.

04. La pell ^{11'}

La pell com a centre de recepció i formació de sensacions: tipus de sensacions i de receptors, sensacions que aquests detecten i com es distribueixen per tot el cos. El mecanisme nerviós implicat en aquest procés (vies sensitives i motores, parts de l'encèfal). Fenòmens com el tremolor, la pell de gallina i la suor i utilitat que tenen per al cos.

05. El fetge ^{14'}

Localització del fetge. La seva estructura microscòpica: lòbuls, capil·lars sanguinis i biliars. Les principals funcions del fetge. Metabolisme dels hidrats de carboni, dels aminoàcids i dels greixos; la funció antitòxica, la producció d'heparina, la destrucció de l'hemoglobina...

Títols 01-02: GCL; 03: BMUK; 04-05: EFVA.

24.18.2 TECNOLOGIA GENÈTICA

BUP, FP, COU, FU; a partir de 16 anys

01. Mètodes de tecnologia genètica ^{17'}

Diferents mètodes: la síntesi artificial d'ADN, amb seqüència de bases coneguda, la creació de plasmidis i la seva introducció a cèl·lules receptores fins a aconseguir que s'integrin en el genoma receptor, i la síntesi d'un gen per tal de produir una proteïna desitjada (l'interferó o la insulina).

02. Enginyeria genètica ^{27'}

Reprogramació genètica d'un ou fecundat. Àmbits en què l'enginyeria genètica és especialment important: agroalimentació i farmacologia. Els animals quimera. La clonació. Problemes legals i ètics.

Títol 01: FWU; 02: MCF.

P24.03.2 COS I SALUT

EP

01. El glòbul vermell ^{11'}

Pel·lícula de dibuixos animats que mostra el recorregut que fa un glòbul vermell acabat de sortir del moll de l'os pel sistema circulatori. Un altre glòbul «més experimentat» li ensenya a transportar oxigen i diòxid de carboni i li presenta els glòbuls blancs, les plaquetes...

02. En Miquel ha d'anar a l'hospital ^{12'}

Un nen ha de ser ingressat a conseqüència d'una infecció pulmonar. Li hi fan proves de tota mena. Hi coneix una nena que ha estat operada, unes infermeres, alguns metges... I tot plegat no resulta tan desagradable com es pensava. Al cap d'uns quants dies ja pot tornar a casa.

03. El sistema motor de l'home ^{14*}

A partir d'escenes de ball i d'esports, de models, de dibuixos i de raigs X, s'hi descriuen els elements del sistema motor (ossos, cartil·lags, músculs, etc.), la seva interrelació i el tipus de moviment que fan les diferents articulacions.

04. La Carolina té un germanet ^{15'}

Pel·lícula d'imatges reals que explica les experiències d'una nena de sis anys quan la seva mare queda embarassada. Sent com es mou la criatura dintre de la panxa de la mare, veu les primeres imatges de l'ecografia, ajuda a preparar el bressol, va a

veure al germà acabat de néixer, ajuda la mare a banyar-lo...

Títol 01: EMI; 02: BMUK; 03 i 04: FWU.

* El capítol 03 prové de la sèrie «Cos humà, II», destinada a alumnes més grans. A fi d'aprofitar les possibilitats que ofereix amb vista a l'ensenyament primari, s'inclou també en aquesta cinta, que és acompanyada d'una guia totalment nova i adaptada a les necessitats dels més menuts. Els altres capítols són nous.

24.24.2 EDUCACIÓ PER A LA SALUT, I

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, FU, C; a partir de 10 anys

01. La CigarRata 9'

Davant del nombre inquietant de joves —especialment noies— que cedeixen a la temptació del tabac, aquesta producció intenta, mitjançant la ironia dels dibuixos animats, desfer la imatge del tabaquisme com a senyal de maduresa i animar els joves a no deixar-se enredar per l'antipàtica rateta de l'addicció.

02. Qüestions de postura 9'

La vida sedentària d'avui dia crea greus problemes d'esquena. Aquest vídeo vol ajudar els joves a prevenir-los gràcies a una bona comprensió de la fisiologia de la columna vertebral —il·lustrada amb imatges animades d'alta qualitat—, una musculatura ben desenvolupada i uns moviments destinats a evitar qualsevol lesió.

Títol 01: NFBC; 02: CPAV.

24.25.2 SENTIR QUE SÍ, SENTIR QUE NO

EP, EU, FU, C.

Aquesta sèrie de tres videogrames, elaborada per educadors i psicòlegs canadencs, tracta, amb serenor i sentit comú, del delicat tema dels abusos sexuals contra els infants. Té com a finalitat que els nens i les nenes aprenguin a autoprotegir-se, sense despertar-los cap paranoia pels desconeguts ni provocar-los el rebuig indiscriminat de les mestres d'afecte. Proposa models de resposta a diferents situacions i afavoreix comportaments que potencien la pròpia seguretat.

01. El meu cos és meu 14'

Les escenificacions interpretades pels personatges del vídeo se centren en la importància tant de diferenciar entre el plaer i el desplaer, com d'expressar els sentiments davant de determinades situacions d'incomoditat.

02. Les tres preguntes de l'estrany 14'

Es planteja una estratègia per evitar l'exhibicionisme i les agressions sexuals, i es posa èmfasi en la necessitat de contrarestar els sentiments de culpabilitat entre les víctimes d'aquests actes.

03. Demanar ajuda 16'

S'insisteix en la necessitat que un infant que ha patit una agressió demani ajuda a un adult de confiança, encara que de vegades hagi d'afrontar problemes com ara la incredulitat.

NFBC.

24.26.2 CANVIAR I CRÉIXER

EP, EU, C.

Aquesta cinta està dedicada als canvis fisiològics i psicològics que caracteritzen la pubertat i l'adolescència. Conté dues produccions altament complementàries que aborden el tema des de perspectives molt diferents. Tot i així són presents en cada una d'elles totes les etapes del cicle vital que s'obre i es tanca amb el naixement d'una nova vida. Els esquemes i l'animació fan més entenedors els canvis que es produeixen dintre del cos. Ambdues produccions es poden dividir en subpartats segons les necessitats de l'ensenyant.

01. En Gon i la Non 32'

Atractiu minidocumental que ens permet de seguir l'evolució de dos preciosos micos japonesos —un mascle i una femella— des que neixen fins que s'aparellen i es converteixen en progenitors d'una nova generació.

02. La pubertat 13'

Aquest segon capítol il·lustra el mateix procés de maduració sexual descrit a l'anterior. En aquest cas, però, els protagonistes són nens i nenes que es converteixen en joves adults i el plantejament didàctic és més convencional.

Títol 01: GSH; 02: FWU.

5. BOTÀNICA

24.03.2 BOTÀNICA, I

EP, ESO, BUP, EU, C; a partir d'11 anys

01. El procés de pollinització ^{15'}

Estructura bàsica de les flors. Paper de la pollinització. Els agents de la pollinització: insectes, vent. Pollinització encreuada i autopol·linització: mecanismes.

02. Germinació i creixement de les plantes ^{15'}

Els fruits i les llavors. Condicions necessàries per a la germinació. Germinació hipogea i epigea. Desenvolupament de les arrels i creixement de brots.

03. Dispersió de llavors i fruits ^{14'}

Transformació de les flors en fruits. Les llavors. Necessitat de la dispersió i mecanismes pels quals aquesta necessitat és acomplerta.

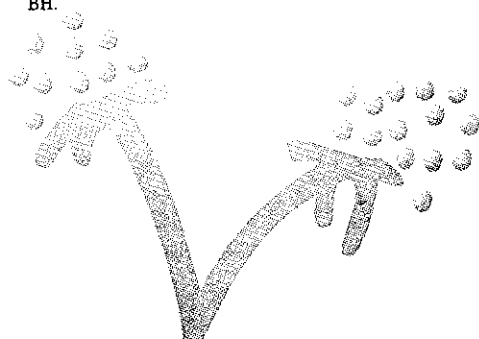
04. Cicle vital d'una planta amb flor ^{11'}

Cicle vital de la planta del tomàquet des de la germinació fins a la dispersió de llavors i fruits: aparició de la planta sobre el sòl, desenvolupament dels cotilèdons i de les fulles veritables, pollinització i aparició de les ponceles, desenvolupament del fruit i dispersió de les llavors.

05. Moviments de les plantes ^{15'}

Els tropismes: fototropisme, geotropisme, tigmotropisme, hidrotropisme. Les nàsties. Paper de les hormones vegetals o auxines.

BH.

24.07.2 FONGS

EP, ESO, BUP, FP, EU, C, Escoles d'agricultura; a partir d'11 anys

01. Els fongs ^{18'}

La pel·lícula presenta els aspectes més importants de la biologia dels fongs, destacant la gran diversitat de formes i hàbitats diferents en què viuen, la funció biològica dels bolets i els diferents tipus de reproducció que presenten els fongs. També s'hi mostren imatges d'experiències interessants que il·lustren el particular tipus de nutrició d'aquest grup.

02. Els fongs i l'home ^{17'}

La pel·lícula mostra imatges que il·lustren la gran varietat de fongs existents i la seva relació, perjudicial en alguns casos i beneficiosa en uns altres, respecte a l'home: fongs que provoquen la putrefacció de la fusta, que causen malalties a les plantes; llevats que permeten la fabricació del pa i del vi; fongs que causen la micosi; fongs productors d'antibiòtics, etc.

BH.

24.11.2 FOTOSÍNTESI

EP, ESO, BUP, FP, COU, FU, C; a partir d'11 anys

01. Llum i producció d'oxigen ^{4'}

Mitjançant experiments de gran efectivitat visual, s'hi estableix que en la fotosíntesi es desprèn oxigen de manera directament proporcional a la intensitat de la llum.

02. Clorofilla, diòxid de carboni i producció d'oxigen ^{4'}

Utilitzant en els experiments l'indicador indi-car-mí s'hi demostra la necessitat del CO₂ per a la fotosíntesi i també la proporcionalitat directa del procés respecte a la concentració de CO₂.

6. BIOLOGIA, ZOOLOGIA

24.04.2 INVERTEBRATS I VERTEBRATS

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

Els diferents tipus d'animals van aparèixer fa molt de temps. Els processos evolutius no poden ser estudiats directament, sinó que han de ser deduïts a partir de les espècies actuals i de restes fòssils. Cada vegada es descriuen amb més detall els mecanismes de l'evolució. No obstant això, el seu curs sempre restarà incert.

01. Els invertebrats ^{13'}

La vida i el medi aquàtic. Protozous i metazous. Esponges. Cèlenteris. Cucs. Molluscs. Artròpodes. Equinodermes.

02. Els vertebrats ^{11'}

Peixos: ciclòstoms, cartilaginosis, ossis. Amfibis. Rèptils. Aus. Mamífers. NFBC.

24.06.2 INSECTES, I

EP, ESO, BUP, FP, C; a partir d'11 anys

01. Metamorfosi incompleta ^{16'}

En els insectes que presenten la metamorfosi incompleta, els ous eclosionen i donen lloc a versions en miniatura dels adults. Aquestes creixen i a poc a poc es van transformant en insectes adults. Aquest procés de muda és il·lustrat mostrant-hi diferents estadis del cicle biològic de la llagosta des de l'aparellament, la posta d'ous i l'eclosió fins a la muda final que farà aparèixer l'adult.

02. Metamorfosi completa ^{20'}

Un estudi de la metamorfosi completa i dels seus diferents estadis per mitjà de la filmació de papa-

lones i mosques en llurs diferents fases de desenvolupament: eclosió de l'ou, larva, pupa, adult.

03. Insectes útils a l'home ^{17'}

En aquesta pel·lícula es parla dels insectes principals que són d'utilitat per a l'home. S'hi tracta de les abelles com a pol·linitzadores i fabricadores de mel i de cera, i s'hi mostra el procés d'extracció d'aquests dos productes per l'home. S'hi passa després als cucs de seda, dels quals es mostren el cicle vital i el procés de manipulació de la seda. El film s'acaba amb exemples d'insectes descomponedors i amb alguns exemples de control biològic.

04. Insectes perjudicials per a l'home ^{15'}

La pel·lícula presenta alguns insectes que tenen efectes perjudicials per a l'home: perquè són transmissors de malalties (mosquit *Anopheles*, mosca tse-tse), perquè contaminen aliments (mosques), perquè transmeten malalties a les plantes o perquè destrueixen conreus o s'alimenten del gra emmagatzemat. Finalment s'hi mostra un exemple de control biològic d'un insecte perjudicial per a l'home per un altre: les larves de la papallona de la col.

BH.

24.12.2 MICROBIOLOGIA, I

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. L'ameba ^{13'}

Biologia d'aquest organisme. Descripció detallada de la seva morfologia, de la manera de desplaçar-se, de la nutrició i de la reproducció. Resposta de l'ameba davant certs estímuls (la llum, la presència d'aliments).

02. Protists: protozous i algues ^{13'}

Davant la impossibilitat de classificar certs organismes entre els animals o els vegetals, s'hi raona la necessitat d'adoptar el terme de protists. Clas-

sificació dels protozous en quatre grups segons el sistema de locomoció. Finalment, s'hi presenten algunes colònies d'organismes unicel·lulars, primer pas en l'aparició dels pluricel·lulars.

03. Animals pluricel·lulars simples: esponges, celenterats, platihelminths ¹⁹

Anatomia dels pluricel·lulars simples: de la senzillesa de les esponges a la complexitat dels platihelminths. Les estructures diploblàstiques (endoderma i ectoderma) i triploblàstiques (a més, mesoderma).

BH.

24.14.2 ELS CINC REGNES

EP, ESO, BUP, COU, FU; a partir d'11 anys

01. La classificació dels cinc regnes ²²

L'antiga classificació dels éssers vius en animals i vegetals presentava inconvenients greus. Les imatges d'aquesta cinta permeten apreciar les bases de la classificació, generalment acceptada avui, en cinc regnes: animal, vegetal, fong, protoctist (o protist) i monera.

02. Els cinc regnes: una introducció a la teoria de L. Margulis ³⁰

A partir de la teoria de l'origen de la vida i de la classificació dels éssers vius, s'hi estableixen les bases de la classificació d'aquests últims en cinc regnes. L'anàlisi de mostres provinents de l'ecosistema d'un riu revela la presència d'organismes representatius de cada regne i permet descriure'n el grau d'evolució i les característiques principals. Títol 01: BH; 02: FSCP.

24.16.2 ANIMALS, I

EP, ESO, BUP, FP; a partir d'11 anys

01. El mosquit ²⁷

La vida dels mosquits (reproducció, metamorfosi, costums, distribució geogràfica...) i la seva relació amb l'home, especialment pel que fa a la propagació de les malalties. Relació entre les picades i l'alimentació de la femella durant la fase reproductiva.

02. L'escurçó ²⁰

Biologia dels escurçons i, a menor escala, de les colobres: aparellament i reproducció, hàbits alimentaris, hibernació, distribució geogràfica...

03. L'aranya ¹⁵

Característiques principals de diverses espècies d'aranyes: construcció de la teranyina, aparellament, captura i digestió de l'aliment, desenvolupament de les cries, hàbitats.

Títol 01: CP; 02 i 03: KM.

24.17.2 SOBRE LA CÈL·LULA

EP, ESO, BUP, FP, COU, FU; a partir d'11 anys

01. La cèl·lula: una introducció ⁶

Presentació senzilla però acurada de les parts principals de la cèl·lula (membrana, citoplasma i nucli) i destinada a assentar les bases d'un coneixement posterior més profund.

02. Estructura i fisiologia de la cèl·lula ¹²

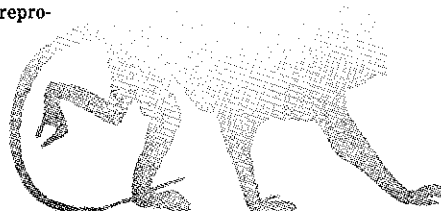
Esquema clàssic de la cèl·lula eucariota: membrana cel·lular, citoplasma i nucli. Presentació dels orgànuls més rellevants del citoplasma (cloroplast, mitocondri, reticle endoplasmàtic, ribosoma, aparell de Golgi i centriol). Estudi del nucleoplasma, dels nuclèols i de la cromatina. Transformació d'aquesta en cromosomes.

03. Mitosi ⁹

Imatges i esquemes que permeten un seguiment detallat dels quatre estadis clàssics de la mitosi (profase, metafase, anafase i telofase) i eviten la confusió entre les diferents fases i els diferents aspectes que presenta la cèl·lula al llarg del procés.

04. Meiosi ¹¹

La meiosi i la seva relació amb la reproducció sexual. Per a obtenir individus amb dotació cromosòmica diploide, el nombre de cromosomes s'ha de reduir per meiosi. Estudi detallat de la primera divisió meiótica per la seva importància genètica. FSCP.

24.20.2 MONERA: BACTERIS I CIANOBACTERIS

BUP, FP, COU, FU; a partir de 16 anys

S'hi exposen els principals aspectes biològics dels bacteris i dels cianobacteris. És estructurat en dues parts, i cadascuna d'aquestes en diverses seccions.

01. Classificació, estructura i reproducció ¹⁸

Introducció. Estructura interna. Dimensions i forma. Estructura de la paret cel·lular. Reproducció i creixement. Transferència de material genètic.

02. Nutrició, respiració, evolució ¹³

Diferents tipus de nutrició (autòtrofa i heteròtrofa) i de respiració: aeròbia i anaeròbia, facultativa i obligada. Perspectiva evolutiva.

BH.

P24.02.2 COM VIUEN ELS ANIMALS, I

EI, EP

01. La gata Pusjka ¹⁵

Les aventures, casolanes i divertides, d'una gata domèstica que menja, juga, caça, surt a passeig, s'aparella i té quatre gatets.

02. Els llops ²⁰

Documental de belles imatges que mostra la vida i els costums dels llops al llarg de l'any, l'estructura de la llopada, l'acoblament, el naixement dels llobatons i la seva lluita per sobreviure.

Títol 01: SFN; 02: NFBC.

P24.05.2 COM VIUEN ELS ANIMALS, II

EI, EP

01. L'ànec coll-verd ¹⁶

El vídeo ens mostra les característiques generals dels ànecs coll-verds: plomatge, diferències entre mascle i femella, alimentació, locomoció, aparellament i posta d'ous, creixement, etc. Totes aquestes explicacions s'hi fan a partir d'imatges dels ànecs en el seu hàbitat natural.

02. L'esquirol ¹⁸

El programa exposa la vida dels esquirols al llarg de les estacions de l'any, des de l'hivern fins a la tardor. Les imatges d'esquirols en llibertat ens mostren les característiques principals d'aquests mamífers: alimentació, hàbitat, locomoció, aparellament i reproducció, creixement, etc.

03. Els dofins ¹⁵

Per encetar el tema, se'ns hi parla dels avantpassats dels cetacis; posteriorment se'ls classifica (odontocets i mysticets), per acabar entrant de ple en els dofins. Se'ns hi expliquen alguns dels trets que els diferencien dels peixos: respiració i aletes. A més, s'hi comenten uns altres aspectes d'aquests animals: com es comuniquen entre ells, com s'orienten, la seva sociabilitat, la facilitat per a ensinistrar-los, com neixen, etc. En tot moment s'hi alternen les imatges de dofins en captivitat amb unes altres que els mostren en llibertat, inserint-hi, al principi, algun dibuix explicatiu.

04. Gossos ¹⁵

Les imatges del vídeo ens presenten gossos de diverses races i en diverses situacions, i ens indiquen, d'una manera intuïtiva, algunes de les circumstàncies en què l'home se serveix d'aquests animals: ajuda en la cacera, companyia de persones grans, acompanyament de cecs, vigilància d'edificis, «joguina» d'infants, etc. També se'ns hi mostren un parell de concursos de gossos (un de bellesa i un d'ensinistrament) i unes imatges de gossos recollits en una gossera. En cap moment la banda sonora no ens n'aporta informació explícita: senzillament, se senten els lladrucs dels gossos i, inusualment, la veu dels personatges que hi apareixen.

Títols 01-03: FWU; 04: BMUK.

P24.08.2 COM VIUEN ELS ANIMALS, IV*

EI, EP

01. El mosquit ²⁰

A partir d'un fet curiós i no gaire conegut —només ens piquen les femelles de mosquit!—, aquest documental explica detalladament el procés de la picada a la pell de l'home i les situacions habituals en les quals ens piquen, com localitzen a les fos-

ques la persona i el lloc per a picar, etc. També s'hi pot veure la diferenciació morfològica i de costums alimentaris entre el mosquit mascle i la femella. S'hi descriu a grans trets la vida del mosquit: què menja, com es reproduïx, com és la posta d'ous, el creixement de les larves, el mosquit adult i la seva proliferació per tot el món.

02. L'escurçó ^{17'}

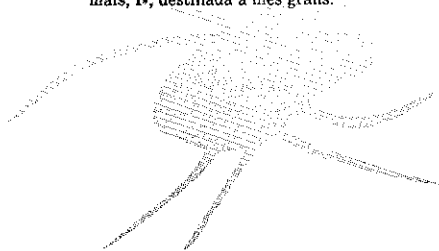
La cinta tracta d'un sol animal: l'escurçó. N'explica la vida i els costums des de just després de despertar-se del llarg període d'hivernació fins que retorna al mateix cau. Veurem com s'escalfa, com creix, com es reproduïx, com caça i algunes de les seves peculiaritats morfològiques i estructurals. Els escurçons són serps verinoses que cal conèixer per a respectar-les i per a protegir-nos-en, intentant acostar-nos-hi amb una actitud sense prejudicis. El vídeo és aconsellable especialment per a Cicle Mitjà, però es pot utilitzar perfectament, com a material de treball, a partir de Parvulari i Cicle Inicial.

03. L'aranya ^{13'}

Aquest film ens explica, amb imatges molt suggeridores, les característiques de les aranyes per mitjà de diferents espècies. S'hi fa referència sobretot als costums i als medis on es desenvolupa aquest grup d'animals: la construcció de la teranyina, la captura de l'aliment, els hàbits alimentaris, l'aparellament i el desenvolupament de les cries, i també les diferents adaptacions als medis on les podem trobar. S'ha intentat donar-hi prioritat a la vida i l'hàbitat de les aranyes més que no pas a la seva morfologia específica per la senzilla raó que són continguts de què es tracta als programes del Cicle Superior de Primària, sobretot a 5è. D'una manera expressa s'hi han suprimit aquells conceptes tècnics, sobretot de morfologia de l'animal, que no hem considerat estrictament necessaris.

Títol 01: CP; 02 i 03: KM.

* Aquesta sèrie és una adaptació de la titulada «Animals, I», destinada a més grans.

P24.04.2 COM VIUEN ELS INSECTES

EI, EP

Versió abreujada i totalment refeta per als alumnes més joves de tres capítols de la sèrie «Insectes, I». És acompanyada d'una guia nova amb suggeriments adaptats a les necessitats de l'ensenyament primari. A cada un dels capítols, la filmació a intervals i la utilització de primeríssims plans permet observar-hi amb especial claredat els fenòmens presentats.

01. Llagosta i libèl·lula ^{13'}

Els exemples de la llagosta i la libèl·lula permeten observar els diferents estadis de la metamorfosi incompleta, que van des de la posta dels ous, i a través de les mudes successives, fins a la muda final, que dona lloc a l'insecte adult.

02. Papallona i mosca ^{17'}

Els grans canvis del procés de la metamorfosi completa, que converteixen les larves en pupes i després en insectes adults totalment diferents, s'hi il·lustren mitjançant el cicle vital de les papallones i les mosques.

03. Insectes útils per a l'home ^{13'}

En una primera part s'hi estudien la vida de les abelles, el seu comportament dintre i fora del rusc i l'extracció de la mel i la cera. La segona part descriu el cicle vital del cuc de seda i mostra la fabricació de la seda.

BH.

P24.07.2 OUS I CRIES

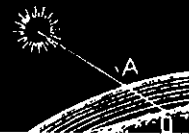
EP

El vídeo consta de sis capítols de 4 minuts cada un dedicats a la reproducció ovípara d'uns quants animals (la gallina, el cargol, el gripau, la gavina, la papallona i el peix). A cada capítol s'exposa:

- Quina és l'època de la reproducció.
- Quants ous ponen.
- Quin és el període de covament.
- Quins altres animals són els seus enemics.
- Quin és el procés pel qual les cries es fan adultes.

CNDP.

7. CIÈNCIES DE LA TERRA. ECOLOGIA

24.05.2 ECOSISTEMES

EP, ESO, BUP, FP, C; a partir de 9 anys

01. Una aproximació al delta ^{11'}

Un delta, el del Llobregat, enyora temps passats i expressa la seva esperança en un futur millor. Recorda el procés dels darrers anys de la seva història: maresmes, aiguamolls, hortes, plantacions, masies, indústries, aeroport... Tot un munt de problemes, la majoria propis de qualsevol riu, que els homes hem d'afrontar i resoldre.

02. Un àtom a l'alzinar ^{12'}

Des d'un alzinar del Montseny un àtom ens hi explica el cicle de la seva història: dels llims subaquàtics —milions d'anys enrera— a la pissarra d'una muntanya; de la pissarra, per la saba d'una alzina, a la fulla; de la branca a terra, on és xuclat per un bolet que es descompon... Nou trànsit per una alzina, nova caiguda a terra... L'àtom només tem ser engolit per la mar i que passin milions d'anys abans no comencin noves aventures.

03. L'ecosistema urbà ^{21'}

Uns extraterrestres projecten envair una ciutat, Barcelona, i fan un estudi previ de les possibilitats d'èxit de la seva empresa. Els punts neuràlgics i vulnerables són objecte d'aquest espionatge: aigua, energia —en les seves diferents formes—, abastament d'aliments i comunicació.

V.

24.22.2 PROTEGIM EL NOSTRE PLANETA, I

EP, ESO; a partir de 9 anys

01. Pares urbans ^{13'}

Una nena treballa amb el seu ordinador. Intenta acabar un treball sobre «La natura a la ciutat», però no està gens inspirada i, enfadada amb l'ordinador, es trasllada «màgicament» a un parc urbà. Allà va descobrint tot un seguit d'activitats que s'hi poden fer. El vídeo subratlla la importància dels parcs, presenta un ventall d'experiències i de coneixements que s'hi poden adquirir i estimula a participar en la seva conservació.

02. Cavalls i boscos ^{13'}

Jornada d'una noia canadenca de catorze anys que treballa en la tala de boscos ajudant el seu pare. S'hi serveixen de cavalls. El vídeo vol fer reflexionar sobre el valor dels boscos i la importància d'una tala més ecològica.

03. Aposto per Islàndia ^{13'}

La Silja, una nena noruega, va a passar les vacances a Islàndia. Aquest país no li agrada perquè no hi ha arbres. En una excursió amb l'escola del seu cosí Joe, tothom planta arbres menys la Silja, que no creu que puguin créixer; se separa del grup, s'adorm i somia que el vent s'emporta l'herba i solament queden pedres i terra. Quan es desperta, decideix anar a plantar gespa i arbres amb els altres. Però l'èxit dels seus esforços resulta malmès... L'estiu s'acaba i la Silja torna a Noruega. Però decideix anar cada any a Islàndia per plantar-hi més arbres. El vídeo presenta el problema de la desertització i la necessitat d'enfrontar-s'hi.

04. Les cigonyes tornaran ^{13'}

Un campament d'escoltes dona peu a l'estudi de la morfologia i la reproducció de la cigonya i de la seva relació amb el medi. En un foc de campament, una guia del grup explica una polèmica que

hi havia hagut en l'opinió pública portuguesa pel fet de tallar arbres on hi havia molts nius de cigonya. L'endemà, un munt de gent preocupada pel tema van fer un mapa assenyalant-hi els nius que havien vist per lliurar-lo a l'associació QUERCUS, una associació ecològica portuguesa.

FSCP, NFBC, UA i N.

24.23.2 PROTEGIM EL NOSTRE PLANETA, II

EP, ESO; a partir de 9 anys

01. Rodant cap al futur ^{14'}

Els alumnes de la classe d'en Bjorn Charleville saben que la contaminació és perillosa per a la nostra salut. Trien un dels factors responsables de la contaminació, els mitjans de transport motoritzat, i s'engresquen en el procés de produir una pel·lícula que mostri com contaminen les emissions dels motors. Aturar la contaminació és una mica com fer una pel·lícula: una feina amb què, si tots hi col·laboréssim, al final enllestiríem el problema.

02. Fem maques les muntanyes ^{13'}

L'Elisabeth escriu una carta al seu amic Eric per explicar-li que s'ha apuntat a un concurs per a sobrevolar la regió amb globus. Li fa il·lusió perquè, amb els companys de classe, està ajudant en un projecte de convertir el sòl industrial (en aquella regió s'explotaven, des de feia més de cinquanta anys, les mines de carbó, ara aturades) en zones verdes. Amb el professor i els companys de la classe fa un projecte del paisatge que els agradaria crear. L'Elisabeth guanya el concurs i pot apreciar des del cel els canvis que s'han acomplert en el paisatge gràcies a l'esforç de tots plegats.

03. Salva't com puguis ^{13'}

Moltes carreteres tallen bruscament l'entorn dels animals. És el cas dels gripaus, que en les seves

migracions per a aparellar-se i pondre els ous a la bassa on van néixer han de creuar carreteres molt transitades, amb conductors que ignoren els senyals de «Migració de gripaus» i els atropellen. Per solucionar això s'han instal·lat tanques a les carreteres a fi d'evitar que els gripaus les travessin. I hom trasllada aquests animals d'un cantó a l'altre mitjançant «galledes-taxi».

U, CNDP i B.

25.01.2 GEOLOGIA. METEOROLOGIA. ENERGIA

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. La deriva dels continents ^{9'}

La Terra, un cos mòbil. Teoria de Wegener. Magnetització de les colades volcàniques. Estudi del fons oceànic. Tectònica de plaques.

02. La superfície de la Terra ^{17'}

Evolució geològica. Origen i formació de la Terra. Cicles de transformacions. Agents erosius.

03. Les glaceres ^{12'}

La glaciació. Retrocés de les glaceres continentals. Formació i parts d'una glacera. Relació amb el relleu. Adaptació i acció erosiva. Característiques d'un paisatge glacià.

04. Fenòmens atmosfèrics ^{12'}

Funció i constitució de l'atmosfera. Aprofitament i pèrdues de la radiació solar. Balanç calorífic de les masses terrestre i oceànica. Masses d'aire i fronts. El temps atmosfèric.

05. Aprofitament de l'energia del vent ^{12'}

Descripció dels intents de l'home per aprofitar l'energia del vent. Evolució dels molins de vent. Tot això en paral·lel amb els coneixements que l'home ha tingut de la meteorologia i de la física.

06. L'energia i les seves transformacions ^{9'}

L'energia, una qualitat dels cossos capaç de ser transferida dels uns als altres. Formes que pot adoptar l'energia. Cadena de transformacions que pateixen les radiacions solars. Origen nuclear de l'energia.

NFBC.

senya com part de l'aigua d'un riu s'infiltra a través de les riberes.

04. Per les artèries de la ciutat ¹³

Un recorregut pel clavegueram d'una ciutat demostra com les aigües brutes d'origen domèstic i industrial circulen per una xarxa de conductes fins a les plantes depuradores, els rius i el mar.

Titols 01: NFBC; 02-03: FWU; 04: FSCP.

* Els capítols d'aquesta cinta provenen de la sèrie «L'aigua», destinada a alumnes més grans. A fi d'aprofitar les possibilitats que ofereixen amb vista a l'ensenyament primari, es tornen a editar amb una guia totalment nova i adaptada a les necessitats dels més menuts.

P25.02.2 D'ON VE L'ENERGIA?

EP

01. La màgia de l'energia ⁹

Pel·lícula divertida de dibuixos animats. Dos germans somien que les seves joguines prenen vida i els exposen quines són les fonts principals d'energia i les seves aplicacions. Un dinosaure mostra els combustibles fòssils; un titella, les possibilitats de la fusta; un peix, l'energia hidràulica; etcètera.

02. El vent ⁶

S'hi mostren, amb imatges reals i de fàcil comprensió, les diferents manifestacions de la força del vent i algunes de les seves aplicacions (electricitat, molins, navegació...). Mitjançant un experiment senzill, s'hi expliquen les causes físiques i climàtiques que generen el vent.

03. Aprofitament de l'energia del vent ^{12*}

Pel·lícula d'imatges animades que presenta els avantatges que comporta l'energia del vent (netedat, caràcter renovable, manca de perillositat) i que descriu els intents de l'home, al llarg de la història, per aprofitar-la, principalment mitjançant el molí de vent.

Titols 01 i 03: NFBC; 02: BMUK.

‡ El capítol 03 prové de la sèrie «Geologia. Meteorologia. Energia», destinada a alumnes més grans. A fi d'aprofitar les seves possibilitats amb vista a l'ensenyament primari s'inclou aquí, acompanyada d'una guia didàctica totalment nova i adaptada a les necessitats dels més menuts.

8. CIÈNCIES TECNOLÒGIQUES

33.02.2 LES EINES

EP, ESO, BUP, FP; a partir d'11 anys

01. L'home i les eines ^{13'}

Malgrat l'existència d'uns quants precedents al món animal, la capacitat de fer feines és específicament humana. S'hi identifiquen les característiques fisiològiques que van permetre a l'home de desenvolupar aquesta capacitat i s'hi exposen els principals tipus d'eines que ha anat creant des de la prehistòria fins avui.

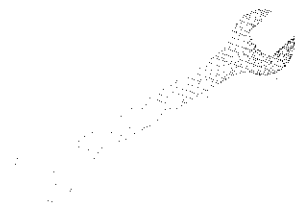
02. Les eines i la tècnica ^{13'}

S'hi classifiquen les innombrables eines inventades per l'home segons el tipus d'operació que realitzen: perforar, tallar, marcar, etc. El funcionament de les eines s'hi ensenya mitjançant imatges reals, mentre que els conceptes físics corresponents s'hi illustren amb esquemes.

03. Les eines i les màquines ^{13'}

Les eines i les màquines aprofiten diverses fonts d'energia per a substituir la força muscular de l'home. S'hi demostra com, gràcies a l'experiència acumulada a través de la història, diverses tasques que abans es realitzaven manualment s'acompleixen avui dia amb més eficàcia per mitjà de màquines.

TV3 i FSCP.

55.12.2 LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. Inicis: 1750-1850 ^{8'}

Exposició dels orígens de la Revolució Industrial. En el camp agrícola: s'hi inicien les aplicacions científiques. En el camp industrial: la màquina de vapor. Problemes per a la classe treballadora. El ferrocarril i les xarxes viàries. Maquinisme i capitalisme. No oblidant-ne els aspectes socio-econòmics, l'èmfasi s'hi posa en la història de la tècnica.

02. De l'Exposició Universal a la I Guerra Mundial ^{20'}

Europa es posa a nivell d'Anglaterra. Progressos en agricultura i comunicacions per terra i mar. Noves indústries, noves energies: electricitat, petroli. L'automòbil, l'aviació, el telègraf, la fotografia, el cinema. Grans migracions. L'expansió colonial.

CPAV.

55.21.2 CIENTÍFICS UNIVERSALS, I

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, FU; a partir d'11 anys

01. Morse i la telegrafia ^{15'}

Gràcies al corrent elèctric els missatges es poden transmetre a la velocitat de la llum. Això va ser possible per primer cop gràcies al telègraf electromagnètic, un dels grans invents del segle XIX. Un pintor, Samuel Morse, va ser qui va desenvolupar aquest aparell que va revolucionar el món de les comunicacions. En aquest videograma s'exposen els seus treballs, els antecedents de la telegrafia, el funcionament del telègraf, la seva expansió i evolució fins a arribar a les modernes xarxes telemàtiques.

9. GEOGRAFIA, ANTROPOLOGIA, DEMOGRAFIA

51.03.2 SAPIENS, PERÒ NO TANT!

EP, ESO, BUP, FP, C; a partir d'11 anys

01. Per què m'ha de passar a mi? ^{9'}

Dibuixos animats en to humorístic que presenten les diferents reaccions que produeix en un pacient l'anunci de la seva mort imminent: desconcert, ràbia, incredulitat...

02. Psicocràcia i realisme ^{14'}

Aquest film d'animació ens mostra com podem superar els nostres temors quan arribem a conèixer la part amagada del nostre jo. La ironia hi domina tota l'exposició.

03. L'infant té dret a... ^{6'}

El NFBC va fer aquest film per commemorar la declaració de la UNICEF sobre els drets de l'infant. Els dibuixos animats il·lustren la història d'un infant rebutjat per tothom i recollit per un parell de vagabunds.

04. Una mica de felicitat ^{7'}

Un infant és a les portes del món dels adults. Una animació humorística ens presenta el comportament d'una mare sense experiència i es riu dels qui volen solucionar els problemes dels infants aplicant-hi els recursos del món professional. NFBC.

51.04.2 PERSONA I SOCIETAT, I

EP, ESO, BUP, FP, C; a partir d'11 anys

01. «E» o les dictadures ^{6'}

La lletra «E» serà sempre la lletra «E» si no és que el tirà i la seva policia decideixen que és la «B». Els dibuixos, divertits, fan pensar sobre el poder, el món, l'home...

02. TOTS som diferents ^{13'}

Faula sobre el fanatisme i la intolerància que demostra amb humor que, en acusar tots aquells qui són diferents de nosaltres de ser responsables dels problemes de convivència, ens trobem davant d'una realitat includible: *tots* som diferents.

03. Balablok o la difícil convivència ^{7'}

Paròdia de la naturalesa humana, més propensa a utilitzar la violència que la raó. Les esferes rebutgen els cubs perquè són cubs, i els cubs rebutgen les esferes perquè són esferes: conflicte sense solució?

04. La Terra és habitada! ^{9'}

Els marcians descobreixen que hi ha vida a la Terra. Descripció dels terrícoles i dels seus costums, de les seves maneres de viure, etc., fins a arribar també als paràsits dels terrícoles. Només que els terrícoles són els cotxes i els homes són els paràsits.

05. Prioritat absoluta ^{9'}

Una família rural espera l'arribada de la bomba hidràulica que els permetrà disposar de l'aigua indispensable. El que arriba, però, no és aquest ajut, sinó una patrulla portadora de míssils. La prioritat absoluta es dona al que passa a l'altre costat de les fronteres.

06. L'Europa de les Nacions ^{12'}

La marxa del Tren de les Nacions —juny de 1984— cap a la seu de l'ONU a Ginebra inicia una reflexió sobre els conceptes de nació, Estat, fronteres...

Titols 01-05: NFBC; 06: CPI.

52.01.2 POBLACIÓ D'EUROPA OCCIDENTAL

EP, ESO, BUP, FP, C; a partir d'11 anys

01. Passat, present i futur ^{11'}

Quantificació i impacte territorial de la població dels països del Consell d'Europa. Evolució de la població: augment o descens; relació entre naixements i defuncions. Expectatives respecte a un futur pròxim: problemes i respostes.

02. Distribució espacial ^{16'}

L'aglomeració urbana. Irregularitat de la distribució de la població: diferents densitats de població i les seves causes. Desenvolupament i funció de les ciutats. Qüestions pendents de solució. Noves directrius.

NIAM.

54.01.2 GEOGRAFIA DE CATALUNYA, I

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir de 9 anys

01. L'Alt Pirineu ^{15'}

Pròleg. Processos geològics que van conduir a la formació del territori ocupat per la Catalunya actual. Aspectes principals de la geografia física. Informació bàsica sobre la geografia, la demografia i l'economia del país. Formació de l'Alt Pirineu a partir de granits i pissarres. Les valls. El Pirineu en l'Edat Mitjana. Esglésies romàniques. Arquitectura tradicional. Agricultura, esports d'hivern i turisme. La Vall d'Aran i la llengua aranesa.

02. El Prepirineu ^{13'}

La roca calcària i els jaciments de les serralades prepirinenques. Congostos i conques. Embassaments. La xarxa de carreteres i el túnel del Cadí. La Cerdanya.

03. La zona d'Olot i Banyoles ^{15'}

La zona volcànica d'Olot. Fagedes. Origen i construcció de les masies. Olot i Besalú. L'estany de Banyoles. La mandíbula de Neandertal.

04. La costa ^{14'}

La costa al nord i al sud del Llobregat: característiques de les roques i les platges. La Costa Brava. Indústries del suro i de la fusta. Hortes i hivernacles del Maresme. Pesca i turisme.

05. Les planes del litoral ^{14'}

L'Empordà: parcs naturals, tramuntana, colònies grega i romana. El Camp de Tarragona: la capital de la Hispània romana; vinyes, indústria, port, turisme.

06. La Serralada Litoral ^{14'}

Les serralades al nord i al sud del Llobregat. La roca calcària del massís de Garraf. El Montnegre i els alzinars. Rieres i rierades. Migracions humanes cap a la costa. Urbanitzacions.

FSCP i TVEC.

54.02.2 GEOGRAFIA DE CATALUNYA, II

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir de 9 anys

07. La Serralada Prelitoral ^{15'}

Fagedes i avetoses del Montseny. Variacions en el cabal dels rius. El Llobregat: línia divisòria i pas natural cap a l'interior. El Montsant i les vinyes del Priorat. Montserrat.

08. El passadís prelitoral ^{14'}

Girona. El Vallès: agricultura, tèxtils i indústries noves; creixement de la població. Les vinyes del Penedès.

09. L'aglomeració barcelonina ^{14'}

La situació estratègica de Barcelona. La serra de Collserola. Contaminació i densitat de població. El creixement de Barcelona al segle XIX i el pla Cerdà. La immigració dels anys seixanta. El delta del Llobregat.

10. De la Serralada Transversal a les terres de ponent ^{14'}

La Plana de Vic: inversió tèrmica i boira. Cotó, potassa i sodi al Bages i al Berguedà. El Solsonès i la Segarra.

10. ECONOMIA

53.01.2 CONCEPTES BÀSICS D'ECONOMIA

EP, ESO, BUP, FP, COU; a partir d'11 anys

01. Els factors de producció ^{9'}

Exposició breu dels factors de producció: el sòl, el capital i el treball. Aquests tres factors són sempre presents, en la forma i les dimensions que siguin, en tot procés de producció.

02. La formació de capital ^{9'}

Les institucions de crèdit són el vincle principal entre l'estalvi de l'economia nacional i la formació o acumulació de capital.

03. Per què res no rutlla sense diners? ^{11'}

Les dificultats en l'intercanvi d'uns objectes per uns altres fan sorgir un mitjà d'intercanvi reconegut i acceptat per tothom.

04. Creació de diner per mitjà de crèdits ^{9'}

A tots els Estats moderns, el banc estatal determina la quota de reserva efectiva que han de retenir les institucions de crèdit. D'aquesta manera es poden controlar la suma de crèdits i el volum del diner.

05. La inflació ^{12'}

Mitjançant un exemple molt didàctic, s'hi explica que la inflació és el resultat de la devaluació del diner causada per l'augment generalitzat dels preus i també s'hi exposa la necessitat de controlar aquest fenomen.

06. Les taxes de canvi de les divises ^{14'}

Les taxes de canvi de les divises depenen del volum de comerç entre els països i de la situació econòmica general de cadascun. El vídeo exemplifica per què en un moment donat hi ha un canvi determinat i no pas un altre.

07. El sistema monetari europeu ^{15'}

Mitjançant uns exemples pràctics, el vídeo explica les raons que van dur la CE a crear un sistema de canvis estables entre totes les monedes dels Estats membres.

FWU.

11. ARTS, EXPRESSIÓ...

62.03.2 ELS INSTRUMENTS DE MÚSICA

EP, ESO; a partir de 9 anys

En aquesta introducció a les tres grans famílies d'instruments de música, s'hi explica el funcionament dels diferents tipus d'instruments, com també la seva evolució a partir d'instruments més antics. Les obres interpretades per solistes i conjunts (orquestra simfònica, bandes, grups folklòrics i de jazz...) permeten familiaritzar-se amb el so dels més importants.

01. Els instruments de corda ^{29'}

Aspectes bàsics de la seva estructura; caixa de resonància, cordes i clavilles. Instruments de cordes polsades, fregades i percudides. La guitarra, l'arpa, el clavicèmbal, el clavicordi, el piano, el violí...

02. Els instruments de vent ^{26'}

Estructura bàsica i evolució a partir de la flauta de Pan. Metalls i fustes. Llengüeta simple i doble; claus; pistons. Flautes, clarinets, saxòfons, trompes, trompetes, trombons, orgue...

03. Els instruments de percussió ^{25'}

Varietat i problemes de definició. Membranòfons i ideòfons. Instruments de so determinat i indeterminat. Timbales i tambors, xilòfon i metallòfon, campanes, tamborins... Importància en la música popular i el jazz.

MCF/RTBF. Distribució: RTBF.

62.04.2 RITMES I SONS

EP, ESO; a partir de 9 anys

01. Ritmes i sons ^{24'}

Film d'animació amb una forta dosi d'humor que ens fa descobrir la presència del ritme en molts aspectes de la vida quotidiana i ens revela els engranatges principals de la fantàstica «màgia rítmica»: el *tempo*, les pulsacions, l'accent melòdic i el compàs. Dividit en diferents seccions per a facilitar-ne l'ús pedagògic, també aborda uns altres aspectes bàsics de la música, com ara el valor de les notes, l'escala i el pentagrama.

DS. Distribució: MC.

62.06.2 TRUC, EL TURC

EP, ESO; a partir de 9 anys

En Truc ens explicarà els trucatges i ens mostrarà parts de seqüències de films on se n'utilitzen. Els trucatges han estat classificats per gèneres i es presenten en el vídeo amb els títols següents:

01. Trucatges de rodatge ^{14'}

El maquillatge bàsic: naturalisme, normalitat. Les caracteritzacions: vells, calbs, lletjos, etc. Les ferides, sang, etc. Decoració: relacions de volum irreal, realitats d'accés difícil o impossible. Normalitat, realisme. Verticalitat irreal. Efectes atmosfèrics: pluja, neu, llamps, boira, fum. Pirotècnia: explosions, trets, foc. Maquetes: modelisme, màquines. Titelles: manuals, mecànics, electrònics. Dobles d'acció: especialistes, maniquins. Disfresses de monstres i robots.

02. Sobreimpressions ^{13'}

Sobreimpressions. Relacions de volum irreal. Sistema de sobreimpressió electrònica: croma-key. L'home del temps. Volar, anar en cotxe. Sistemes de sobreimpressió clàssics: retroprojectió, projectió frontal, vidres pintats. Maquetes més sobreim-

pressió. Semiencaïnats d'imatges (ús merament expressiu). Imatge partida: bessons. Animació: aparicions i desaparicions. Animació d'objectes. Dibuxos animats. Animàtica. Dibux animat més sobreimpressió. Dibuxos al món dels humans. Persones al món dels dibuxos. Muntatge: selecció i combinació definitiva de les imatges. Trucatge per la manipulació del temps i de l'espai visible. Marxa enrera, inversió del moviment. Acceleracions i ralents.

03. Edició i sonorització ^{14'}

Sonorització. Necessitat del so. So directe. Doblatge en estudi. Efectes sonors: clàssics, per manipulació; de llibreria, enregistrats i comercialitzats; per manipulació electrònica i digital: teclat Sampler. Equalitzacions, reverberacions i altres manipulacions de la veu. Doblatge de films estrangers. Música: recerca de dramatisme; *play back* musical.

TV3 i FSCP.

62.07.2 SEGUINT LES PASSES D'ARLEQUÍ

ESO, BUP, FP; a partir de 12 anys

01. Seguint les passes d'Arlequí ^{25'}

Des de la perspectiva d'un alumne encuriósit desfilen un seguit d'elements plàstics —maquillatge, màscares, vestuari, decoració— i de tècniques de treball d'actors —respiració, vocalització, domini del cos, improvisació, etc.— que resulten fonamentals per a despertar un interès pel teatre i introduir-lo a l'escola. Dues entrevistes posen de manifest la importància que té el teatre en l'àmbit escolar i, a la vegada, la complicació i el treball que cal quan un/a vol convertir-se en actor/actriu més o menys professional. El vídeo pren com a fil conductor la «Commedia dell'Arte», un tipus de teatre molt senzill i tradicional que mai no ha perdut actualitat.

TVEC i FSCP.

62.11.2 EDUCACIÓ AUDIOVISUAL, I

EP, ESO, BUP, FP, COU, FU, C;
a partir de 10 anys

01. Expressar-se en vídeo ^{19'}

Iniciació a l'anàlisi de les imatges i consells per posar en pràctica aquestes tècniques en la producció videogràfica a l'escola. Es presenten conceptes clau, com ara l'escala de plans, l'angle de càmera, les panoràmiques i el *tràveling*, i es mostra com a exemple una petita producció realitzada per alumnes d'uns dotze anys.

02. Drop? Plot! ^{10'}

«Tot ens diu alguna cosa». Frase inicial que ens vol introduir en el món dels signes que aquest videograma intenta explorar: l'impacte efímer de les coses que ens envolten i percebem, els missatges ocults que la nostra cultura ens permet de descodificar, la manipulació dels signes produïda per l'expressió artística. Les paraules, els colors, les olors, les ombres, els sons contenen per a nosaltres significacions.

Títol 01: RTBF; 02: FSCP.

62.12.2 EDUCACIÓ AUDIOVISUAL, II

EP, ESO, BUP, FP, COU, FU, C;
a partir de 10 anys

01. Les eines de l'audiovisual ^{29'}

S'expliquen les principals característiques dels aparells que es fan servir per realitzar i reproduir audiovisuals en suport vídeo i cinematogràfic. S'hi destaquen les diferències essencials entre ambdós sistemes pel que fa a la presa d'imatge i de so, la lectura/projecció, els formats, el muntatge, l'edició, etc. Breus referències a innovacions com ara l'Imax i a la contribució de la informàtica (multimèdia, CD-Rom, etc.).

02. De la llanterna màgica al cinema ^{14'}

El fenomen de la persistència retinal es relaciona amb l'invent de diversos aparells que foren els precursors del cinematògraf, com ara la llanterna màgica, el taumàtrop, el cromàtrop, etc. Es presenten diferents experiències, fàcils de realitzar a l'aula, per il·lustrar-ne el funcionament.

Títol 01: RTBF; 02: SAFU.

62.14.2 EDUCACIÓ

AUDIOVISUAL, III

EP, ESO, BUP, COU, C, Escoles d'Arts i Oficis;
a partir de 8 anys

01. L'art de l'animador 24'

En cada una de les tres parts d'aquesta producció, un artista professional ensenya les tècniques d'animació que fa servir en les seves pel·lícules, així com els resultats aconseguits. La guia didàctica conté nombroses propostes d'animació per realitzar a l'aula.

NFBC.

P57.01.2 EXPRESSIÓ ORAL I ESCRITA, I

EI, EP, ESO

01. El més eixerit de tots 10'

Film d'animació, sense diàleg. Un nen curiós i juganer troba, l'un darrere l'altre, animals de mena diferent. S'esforça a imitar-ne els moviments sense gaire èxit. Finalment, arriba un noi amb un vehicle fantàstic que li ensenya que les seves possibilitats són superiors a les dels animals.

02. El nen i l'oca 10'

Conte il·lustrat, sense diàleg. Un nen s'enduu una oca ferida per curar-la. Comparteixen els jocs propis de cada estació fins que el fred crida l'au a migrar. El nen, somiant, vola amb l'oca a través de paisatges de fantasia. A la primavera es tornaran a trobar.

03. Pessigolles 11'

Pel·lícula de dibuixos animats que explica l'amistat que neix entre un nen i una nena minusvàlida. El nen s'assabenta dels problemes de la minusvàlida i tots dos descobreixen els límits, però, sobretot, les possibilitats que tenen, en un clima alegre i despreocupat.

04. Balablok 7*

Pel·lícula de dibuixos animats que explica el conflicte que neix entre un grup de figures geomètriques quadrades i un altre de rodones. Després de moltes baralles, totes queden convertides en paral·lelepípedes idèntics. Però llavors n'apareix una altra de forma piramidal...

05. L'ós i el ratolí 8'

Faula filmada amb imatges d'animals reals. Un ós allibera un ratolí que havia agafat amb la intenció de menjar-se'l. El ratolí promet tornar-li algun dia el favor. L'ós es riu de les seves pretensions, però, quan cau en un parany, el ratolinet compleix la seva promesa i li salva la vida.

Títol 03: SFN; els altres títols: NFBC.

* El capítol 04 prové de la sèrie «Persona i societat, I», destinada a alumnes més grans. A fi d'aprofitar les possibilitats que ofereix per a l'ensenyament primari, s'inclou també en aquesta cinta, que és acompanyada d'una guia totalment nova i adaptada a les necessitats dels més menuts. Els altres capítols són nous.

P57.02.2 EXPRESSIÓ ORAL I ESCRITA, II

EP, ESO

01. L'infant té dret a... 6*

Dos locutors de ràdio expliquen la història d'un infant que és abandonat de porta en porta. A cada casa es troba voltat d'uns personatges ben diferents: un executiu, uns avis, una cantant d'òpera, un cow-boy... Finalment va a parar a un abocador, on l'acullen un parell de rodamons.

02. Un tema de redacció 6'

Pel·lícula muda que explica l'anècdota que inventa un nen tot fent els deures de llengua. El nen treu a passejar el gos, que fa caca, i ell, cívicament, la recull en una bossa. Però el gos torna a defecar amb tanta freqüència que el nen, desesperat, veu com les bosses se li acaben. Les conseqüències seran dramàtiques!

03. Per què m'ha de passar a mi? 9*

Les reaccions, cada vegada més exagerades, d'un home a qui el seu metge ha donat cinc minuts de vida i que decideix, finalment, viure plenament cada un dels segons que li queden. La rapidesa i el caràcter divertit dels dibuixos animats treuen d'aquesta pel·lícula tot aspecte tràgic.

04. La Terra és habitada ^{10*}

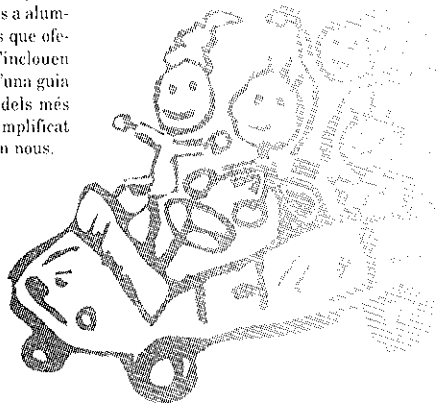
Uns marcians que han aconseguit imatges de la Terra descriuen detalladament l'activitat dels terrestres: com s'alimenten, on viuen, com es desplacen i es reproduïxen. Només hi ha un petit error: es creuen que els habitants de la Terra són els cotxes.

05. Metro amb mermelada ^{8*}

Quan una habitació de casa seva queda convertida en estació del metro, un nen decideix denunciar el fet. A l'Ajuntament ningú no li fa cas: tot és controlat per computadores i les màquines no s'equivoquen mai... Finalment, troba la solució a canvi d'un pot de mermelada.

Títol 02: SFN; els altres títols: NFBC.

* Els capítols 01, 03 i 04 provenen de les sèries «Sapiens, però no tant» i «Persona i societat, I», destinades a alumnes més grans. A fi d'aprofitar les possibilitats que ofereixen amb vista a l'ensenyament primari, s'inclouen també en aquesta cinta, que és acompanyada d'una guia totalment nova i adaptada a les necessitats dels més menuts. La locució del capítol 04 també s'ha simplificat amb la mateixa finalitat. Els altres capítols són nous.

12. HISTÒRIA I ART ANTICS

55.07.2 ROMA ANTIGA

ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir de 14 anys

01. Cave canem ^{14'}

Quan Pompeia va ser destruïda per la lava del Vesuvi, passava per una època de gran esplendor. Les imatges d'aquest vídeo ens mostren com era per dintre una casa romana de gent benestant: les peces principals, el mobiliari i la decoració, des de l'altar dels lars fins a la vaixela de plata, i la funció que hi feien.

02. Circenses ^{18'}

Els espectacles tenen tots un origen religiós: des del teatre fins a les lluites dels gladiadors. A Roma es representaven tragèdies i comèdies inspirades en el model grec. Els romans van crear també un teatre molt típic seu. Però, sobretot, el que va tenir més èxit a Roma van ser els espectacles a l'arena i al circ: curses de carros, lluites de gladiadors, etc. Tots aquests espectacles servien per a exaltar la figura de l'emperador i perquè els ciutadans no es preocupessin per la política. Amb aquest vídeo revivim tot això mitjançant les mostres que n'han restat esculpides o pintades.

03. De natura deorum ^{19'}

Aquest vídeo explica l'evolució de la religiositat romana: la religió primitiva, amb els cultes antics, lligats a la fundació de la ciutat, i com aquesta religió va esdevenir oficial fins al punt que els emperadors es van divinitzar a ells mateixos; els cultes domèstics i la introducció de religions noves vingudes de l'Orient fins al triomf del cristianisme; i com la filosofia va ser incapaç de donar una resposta convincent als grans problemes que l'home s'ha plantejat sempre.

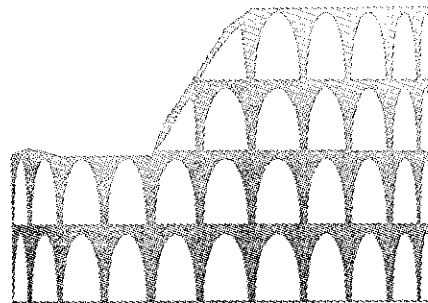
04. Salve lucrum ^{21'}

En l'època imperial Roma va arribar a tenir prop d'un milió d'habitants. Aquest vídeo ens explica com el menjar hi arribava cada dia d'altres indrets. En contrast, ens presenta com es guanya-

ven la vida la gent d'una ciutat de províncies que podem conèixer molt bé gràcies a l'arqueologia: Pompeia (botiguers, forners, vinaters, oliaires, comerciants de *garum*, venedors de productes del camp al mercat, fabricants de roba, etc.). Explica com s'aconseguien tots els productes, la tasca dels esclaus i com hi va haver gent que es va enriquir comerciant amb els productes que fabricava.

05. Vita pompeiana ^{23'}

Gràcies a les excavacions començades fa poc més d'un segle podem conèixer una ciutat pròspera a la Campània del segle I dC: Pompeia. Partint d'una vista aèria actual, les imatges d'aquest vídeo ens fan penetrar en la vida d'aquesta ciutat mostrant-nos-en les restes i la reconstrucció de com devia ser abans de l'erupció del Vesuvi: els edificis oficials, la vida política, els carrers, les botigues, el que feien els ciutadans en el temps d'oci (espectacles), la palestra, les termes, el servei d'aigua corrent, diversos tipus de cases particulars amb la decoració que hi havia i, finalment, la necròpoli. CPAV.

13. HISTÒRIA I ART CATALANS

55.01.2 IMATGES I FETS DELS CATALANS

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir d'11 anys

01. Orígens d'un poble ^{9'}

Inicis del segle IX. L'Islam s'ha fet amo de mig món. Carlemany ajuda els cristians catalans perduts a les valls pirinenques. Neixen els «comtats». El jurament feudal als reis de França. Guifré el Pelós i l'origen de l'escut de Catalunya. La Catalunya Nova. Els comtes de Barcelona s'independitzen.

02. Corpus de Sang ^{10'}

Catalunya en la meitat del segle XVIII. Sequera, males collites, malures, pesta... La veu dels artesans, de la noblesa empobrida, del capellà obligat a obeir servilment el virrei i el rei. La Generalitat i el Consell de Cent defensen Catalunya contra la Unió de Armas de Felip IV i Olivares. Les tropes de Felip IV entren a Catalunya. Pau Claris, president de la Generalitat, s'enfronta amb el virrei. Maig de 1640: la Revolta dels Segadors, el Corpus de Sang. 1659: el tractat dels Pirineus.

03. El camí de la desfeta ^{10'}

La pau dels Pirineus. Catalunya perd els seus territoris septentrionals. Mort de Carles II sense successió. L'arxiduc Carles i Felip d'Anjou. Els antics territoris de la Corona d'Aragó proclamen rei l'arxiduc Carles d'Àustria, que es compromet a respectar els privilegis i les lleis de Catalunya. El tractat d'Utrecht i la victòria de Felip d'Anjou. Resistència desesperada de Barcelona, dirigida per Rafael Casanova. L'11 de setembre de 1714. Felip V aboleix els drets de Catalunya.

04. L'aventura de les Amèriques ^{14'}

L'epopeia de les expedicions catalanes a Amèrica en obrir-se aquell mercat al comerç català: el procés de renovació industrial a Catalunya a partir dels guanys fets amb aquelles vendes. Les grans famílies d'industrials catalans que forjaren els

seus negocis amb aquest comerç a través de l'Atlàntic i que, amb el temps, constituïren els eixos de la burgesia catalana.

05. Del mall a la màquina ^{12'}

El procés de la Revolució Industrial i l'aparició del moviment obrer. Les noves estructures econòmiques i socials generen problemes nous: laborals, de política econòmica —proteccionisme *versus* lliurecanvisme—, etc. Importància de la indústria tèxtil i dels grans empresaris catalans.

06. Orígens del catalanisme polític ^{12'}

El procés de transformació econòmica del capitalisme del segle XIX. L'afirmació de la consciència nacional té un paper polític fonamental. Proposta de nacionalisme polític, noves experiències governamentals i de partit. El poder centralista de Madrid.

07. La Mancomunitat de Catalunya ^{12'}

1914: dret de les diputacions a mancomunar-se per a finalitats exclusivament provincials. La voluntat d'un home que havia lluitat molt per aconseguir la Mancomunitat: Enric Prat de la Riba. L'obra de la Mancomunitat va ser decisiva per a la vida política i social de Catalunya. La Dictadura de Primo de Rivera i la fi de la Mancomunitat. El país torna a tenir confiança en la seva pròpia capacitat realitzadora.

08. Anys decisius del sindicalisme a Catalunya ^{12'}

Primera Guerra Mundial i greu crisi econòmica. A Catalunya els obrers s'organitzen en confederacions i sindicats —CNT, UGT. Vaga general durament reprimida. A Rússia triomfa la Revolució. Congrés de Sants, intents de formar un «sindicat únic» i de passar a l'«acció directa». La vaga de La Canadiense. Promeses del poder, acció de la patronal, violències, atemptats. PSCP.

55.02.2 CIENTÍFICS CATALANS, I

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. Narcís Monturiol i Estarriol ^{11'}

S'hi presenten l'obra de Monturiol i les seves grans aportacions a la navegació submarina: la precisió en el descens i la solució del problema de l'aire respirable dins la nau. Problemes de Monturiol en els projectes dels dos Ictíneos. La seva inquietud social.

02. Josep Comas i Solà ^{11'}

Famós pels seus descobriments en el camp de l'astronomia, Comas hi és presentat dins el marc de l'Observatori Fabra, del qual fou el primer director. Activitats meteorològiques, sismogràfiques i astronòmiques de l'observatori. Esforços divulgatius a l'obra de Comas i Solà.

03. Pius Font i Quer ^{12'}

Primer director de l'Institut Botànic de Barcelona, Font i Quer posà les bases per al reconeixement internacional del treball botànic al nostre país. S'hi mostren el museu de la família dels Salvador, actualment a l'Institut Botànic, i la feina habitual de preparació d'un herbari. També s'hi veu el treball de Font i Quer al Jardí Botànic, annex a l'Institut.

04. Antoni de Martí i Franquès ^{11'}

Martí i Franquès, conegut també com a Martí d'Ardenya, fou un il·lustrat que s'interessà en molts camps de la ciència. És particularment famós per la seva aportació en la determinació de l'anàlisi de l'aire i en la qüestió del sexe de les plantes. Creà una xarxa meteorològica als voltants de Tarragona, reuní el seu propi herbari i col·laborà amb els científics que treballaven en la determinació del metre.

05. Jaume Almera i Comas ^{14'}

Jaume Almera fou un representant típic del sector catòlic que, més que rebatre les teories científiques noves —Darwin—, intentava posar d'acord la ciència amb el dogma catòlic. Creà el Museu de Geognòsia i Paleontologia del Seminari de Barcelona. Amb el seu col·laborador Artur Bofill confeigí el mapa geològic de la província de Barcelona, en el qual va treballar de 1885 a 1915.

06. Eduard Fontserè i Riba ^{13'}

Organitzador i responsable —gairebé durant setanta anys— del servei horari de la ciutat de Barcelona, Fontserè fou també el creador de la Xarxa Meteorològica de Catalunya i Balears (224 estacions en funcionament l'any 1924). Autor material de la primera radiografia que es va fer a la península quan només feia un any que Röntgen havia descobert els raigs X. Les seves idees i els seus esforços són també a la base de la creació de l'Observatori Fabra i del del turó de l'Home. FSCP.

55.06.2 CIENTÍFICS CATALANS, II

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. Antoni Josep Cabanilles ^{13'}

Estudis. A París, iniciació a la botànica. Ús de l'observació microscòpica per a la descripció de les plantes. Encàrrec reial d'estudi de la flora espanyola. Cabanilles va començar pel País Valencià, el mapa del qual fou obra seva. Director del Jardí Botànic de Madrid.

02. Antoni de Gimbernat ^{13'}

Col·legis de Cirurgia a Cadis i Barcelona. Estudis a l'estranger. L'hèrnia crural i el lligament de Gimbernat. El Col·legi de Cirurgia de Madrid. Cirurgia de Cambra. Lluita per la unió de la cirurgia i la medicina. L'anell ocular i les cataractes.

03. La família Peset ^{13'}

Marià Peset i de la Raga (1780-1850). Joan Baptista Peset i Vidal (1821-1885). Vicent Peset i Cervera (1855-1945): aplicacions de la química i la física en medicina. Joan Baptista Peset i Aleixandre (1886-1941): l'Institut Provincial d'Higiene de València; rector de la Universitat de València (1932-1934); la revista «Crònica Mèdica». L'activitat política: Izquierda Republicana, el míting de Mestalla; el Front Popular, exili, retorn. jutjat i condemnat a mort, fou afusellat el 24 de maig de 1941.

FSCP.

55.04.2 SOM I SEREM. HISTÒRIA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. De les arrels a la Diada (del segle XIII al 1714) ^{12'}

Síntesi dels primers cinc segles de la Generalitat de Catalunya, partint dels orígens, dels antecedents de les primeres Corts i del domini de la Mediterrània, fins a la Revolta dels Segadors (1640, el Corpus de Sang) i la desfeta de 1714 davant Felip V.

02. Una veu nova sobre el gran silenci (1714-1888) ^{13'}

Després de la desfeta de 1714, Catalunya va renai-xent fins a arribar a la segona meitat del XVIII, èpo-ca del comerç amb Amèrica. La invasió napoleòni-ca i la pèrdua de les colònies americanes posen a prova una vegada més els catalans, que ressurgei-xen de bell nou mitjançant el desenvolupament industrial. Restauració de la llengua i la cultura de Catalunya: la Renaixença. Dues visions del catalanisme: la tradicional i conservadora, i la del federalisme de Valentí Almirall. L'Exposició Uni-versal de Barcelona de 1888.

03. El camí de la República (1888-1931) ^{12'}

El catalanisme polític progressa en paral·lel amb el malson de la injustícia social i l'activitat ter-rorista. Catalunya supera la crisi del 98 i apunta envers solucions autonòmiques. Pertorbacions greus frenen l'avançada, però l'aliança de Solida-ritat Catalana aconsegueix resultats substancials en tots els terrenys. La Setmana Tràgica. La Man-comunitat de Catalunya. Les realitzacions de la Mancomunitat són estroncades per Primo de Rive-ra. El sufragi popular de 1931 imposa multitudi-nàriament la República a tot l'Estat espanyol.

04. Tres anys autònoms i un Bienni Negre (1931-1936) ^{13'}

Proclamació de la República. La nova Generalitat. La consecució de l'Estatut. Una autonomia amb els tres poders: executiu (la Generalitat), legisla-tiu (el Parlament), jurídic (el Tribunal de Cassa-ció). Màcià: el darrer combat, la darrera tasca. Companys i la gent de la Generalitat: una gran

obra en un temps brevíssim. El bienni de la re-pressió. Les eleccions alliberadores. Respir de cinc mesos per a un país condemnat a mort.

05. La guerra civil (1936-1939) ^{12'}

La revolta militar del 18 de juliol. La Generalitat —instrument de pau, no pas de guerra— enfron-tada a un conflicte bèl·lic de llarga durada. La tas-ca —complexa i dura— de la Generalitat davant el desenvolupament negatiu de la guerra. Els bom-bardeigs contra la reraguarda a Catalunya. El go-vern de Madrid es refugia a Barcelona. Les darre-res batalles. La derrota. L'èxode. Mig milió de fu-gitius a les platges de França. Catalunya, una vegada més, vençuda i ocupada. La Generalitat, un altre cop abolida.

06. Tornem a sofrir, tornem a lluitar (1939-1950) ^{13'}

La repressió. L'afusellament del president Com-panyans. Les esperances i les accions de l'antifran-quisme. Els catalans als camps de concentració nazis. Boicot internacional contra el franquisme. L'acció interior de la resistència. S'acaba el boicot contra Franco. La resistència assumeix una evi-dència: la lluita contra el franquisme serà molt llarga. 1951: la gran vaga de tramvies a Barcelo-na, el primer gran repte popular al règim.

07. Temps de combat i d'esperança (1950-1970) ^{13'}

L'acció interior i els fets exteriors. Els pactes Espanya - Estats Units (1953). Nomenament de Josep Tarradellas (1954). 1955: l'Espanya de Franco és admesa a l'ONU. Anys seixanta: Cata-lunya a l'ONU, per mitjà de la presència personal i del missatge del mestre Pau Casals. Barcelona: els fets del Palau. Declaracions de l'abat de Mont-serrat contra el franquisme. Internacionalitat de la denúncia. La «caputxinada». La Coordinadora de Forces Polítiques. Naixement de l'Assemblea de Catalunya.

08. La Generalitat restaurada (1970-1980) ^{12'}

La lluita de la resistència en els darrers temps del franquisme en paral·lel amb la descomposi-ció del règim i l'agudització de la repressió. El procés en-vers un sistema democràtic des de la mort de Franco. L'acció catalana mitjançant les diverses forces de l'antifranquisme per aconseguir l'au-tonomia. Consecució de la Generalitat i del Parla-

ment després del nomenament de Tarradellas. L'elecció i la presa de possessió de Jordi Pujol com a president de Catalunya.
FSCP.

55.05.2 SOM I SEREM. HISTÒRIA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA ^{21'}

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

Versió abreujada dels vuit capítols que, amb el mateix títol, ofereixen la història de la Generalitat de Catalunya. Aquesta síntesi presenta el Palau de la Generalitat de Catalunya com a símbol i com a escenari de la història mil·lenària del poble català. D'aquesta cinta n'hi ha una versió anglesa també disponible.

FSCP.

55.03.2 L'ÈPOCA DEL GÒTIC CATALÀ

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. La vida al camp a l'època del gòtic ^{15'}

Descripció de boscos i conreus. La vida i la feina del pagès. Aliments. Estretors. L'habitatge. Animals domèstics. Intercanvis i mercats. Els monestirs, centres d'explotació agrícola i ramadera. Senyors i vassalls. Pestes i tensions socials.

02. El feudalisme ^{13'}

Orígens: invasió musulmana, reconquesta, independització dels comtes catalans. Ocupació de les terres. Estructura feudal. Descripció de la vida i les funcions dels senyors feudals. Castells. Els serfs de la gleba, remences. Traspalsos econòmics i socials al final de l'Edat Mitjana. Guerres. Desenllaç.

03. La vida a la ciutat ^{14'}

Paper de les ciutats en temps del gòtic. Avantatges de viure a ciutat. Dades demogràfiques de les ciutats principals. Els carrers, les muralles, les fires. Economia i transport. Ports catalans. La misèria i les institucions per a remeiar-la. El paper de l'Església. Edificis eclesiàstics i civils. La burgesia.

04. L'organització social a la ciutat gòtica ^{14'}

La ciutat gòtica i la ciutat actual. Origen dels municipis. Els estaments socials o mans. Funcions dels consells municipals. El paper de Barcelona. El rei i les seves residències. La Casa de la Ciutat i el Palau de la Generalitat. La Catedral i les seves dependències. L'activitat a les ciutats. Gremis. Institucions econòmiques i comercials. La crisi de la fi del segle XIV i les seves conseqüències.

05. Jaume Huguet i el seu temps ^{25'}

Emmarcament històric a la Catalunya del seu temps: la política, les arts, les lletres. Principals dades biogràfiques del pintor. La seva activitat pública. Les obres d'Huguet a Aragó, a les contrades tarragonines... Procés de fabricació d'un retaule. Evolució de l'art de Jaume Huguet. Descripció dels seus retaules principals. Huguet en la societat del seu temps.

FSCP.

55.13.2 EL TEMPS DEL ROMÀNIC

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. L'albada ^{13'}

Els records d'un vell pelegrí que retorna de Terra Santa van evocant els grans temes del temps del romànic dins el món conegut: guerres, la vida al camp, el paper dels monestirs, la societat estratificada, el feudalisme, l'any 1000, les pestes, la religiositat.

02. El migdia ^{15'}

El pelegrí troba un jove croat: la contraposició de les seves idees sobre la guerra i la pau, el nou art romànic, les relacions entre senyors i serfs... El pelegrí, ja sol, continua amb els seus records: el món conegut, la comprensió dels homes d'uns altres pobles i creences, els ordes militars, la vida a la cort, les dames, els trobadors...

03. El capvespre ^{13'}

El jove croat impetuós retorna ja vell al seu país i constata el canvi vers un temps diferent. Es bassteixen catedrals, les ciutats han prosperat... Va a casa d'un comerciant i constata que els seus valors han estat substituïts per uns altres: la reialesa, les relacions comercials, el diner, els oficis, els gremis, l'aparició de la burgesia...

TVEC i FSCP.

62.10.2 EL TAPÍS DE LA CREACIÓ

ESO, BUP, FP, COU, EU, FU, C;
a partir de 14 anys

01. El Tapís de la Creació ^{24'}

(Teixit medieval conservat al Tresor de la catedral de Girona)

Descripció iconogràfica, simbòlica i interpretativa d'aquest excepcional teixit conservat a la catedral de Girona. Geografia del tapís, personatges, fauna, flora, inscripcions... Rerefons simbòlic, cultural, religiós, mitològic i artístic d'aquesta obra clàssica del romànic.

TV3 i FSCP.

62.01.2 EL BARROC A CATALUNYA

EP, ESO, BUP, FP, EU, C; a partir d'11 anys

01. El primer barroc (1600-1670) ^{16'}

Resum del marc històric que envoltà les primeres manifestacions del barroc al nostre país. Característiques dels inicis del barroquisme català. Art civil. Art eclesiàstic. L'església-típus del barroc català. Fra Josep de la Concepció. Les primeres modalitats de retaules barrocs. La gran expansió dels ordes religiosos.

02. La plenitud del barroc (1670-1730)

I. L'arquitectura ^{16'}

Breu síntesi històrica de la Catalunya de final del segle XVIII, l'època del gran esclat del barroc. La columna salomònica, símbol d'aquest període. L'arquitectura religiosa: característiques i pressupòsits a què obeeix. Els convents jesuïtics. Altres convents. Arquitectura civil urbana i rural. Escultura; les dues grans escoles d'escultors: la de Vic i la de Manresa.

03. La plenitud del barroc (1670-1730)

II. Els retaules ^{15'}

Visió general d'un dels instruments de la Contrareforma per a proclamar la fe d'una manera enlluernadora: els retaules, enormes bastiments de fusta completament daurats i policromats, on culminaven la magnificència i la teatralitat del barroc. Principis a què responien i claus per a interpretar-los. Les cerimònies religioses, punt culminant de l'escenografia dels retaules.

04. La plenitud del barroc (1670-1730)

III. El retaule d'Arenys de Mar ^{16'}

La història i la descripció del retaule d'altar major de més qualitat artística dels que resten avui dia a Catalunya s'alternen amb música polifònica, també de mestres de capella catalans del barroc, interpretada per corals i músics amb ambientació d'època.

05. La plenitud del barroc

IV. Les capelles laterals ^{14'}

Panorama sobre les capelles laterals del barroc, conjunts monumentals homogenis amb personalitat pròpia i que constitueixen una síntesi perfecta d'arquitectura, de pintura i d'escultura. Tres exemples diferents a Catalunya: la Cinta de la catedral de Tortosa, els Dolors de Mataró i la Mare de Déu dels Colls, a Sant Llorenç de Morunys. La pintura del barroc a Catalunya: Antoni Viladomat.

06. El barroc acadèmic (1730-1775)

I. L'art religiós ^{15'}

Breu panorama històric del segle XVIII català. Introducció dels corrents classicistes i influència de la dinastia borbònica en la implantació de l'academisme. Lluita entre barroc i classicisme. El rococó. L'art religiós, reducte de resistència del barroc. Esglésies. Els retaules del darrer barroquisme. La capella de Santa Tecla de la catedral de Tarragona. Convents i monestirs.

07. El barroc acadèmic (1730-1775)

II. L'art civil i militar ^{14'}

L'arquitectura civil privada: palaus urbans i masies. Els esgrafiats. Arquitectura militar: la Ciutadella de Barcelona. Arquitectura civil pública: la Universitat de Cervera. El Col·legi de Cirurgia de Barcelona. La fi del barroc. Les explicacions van alternades amb danses catalanes ambientades en l'època.

FSCP; títol 04: també 0.

62.02.2 PERVIVÈNCIA DEL TEATRE MEDIEVAL CATALÀ

EP, ESO, BUP, FP, COU, FU, C; a partir d'11 anys

01. El «Cant de la Sibilla» ^{16'}

A la primera part, de caràcter històric, s'hi analitza cronològicament el *Cant de la Sibilla*, des

dels orígens fins a gairebé la seva desaparició després de Trento. La segona part es dedica a la presentació actual mallorquina del *Cant*.

02. El «Misteri d'Adam i Eva» ^{16'}

S'hi exposa primer una síntesi històrica, estilística i lingüística del *Misteri d'Adam i Eva*, per presentar-lo tot seguit dins del seu ambient natural, el Corpus de València, festa a la qual està vinculat tradicionalment.

03. La «Dansa de la Mort» ^{12'}

Després d'una presentació històrica que estudia els possibles orígens de la *Dansa de la Mort*, el vídeo se centra en la dansa macabra que es representa actualment a Verges (Baix Empordà).

TV3 i FSCP.

62.05.2 PREMIS D'HONOR DE LES LLETRES CATALANES, I

ESO, BUP, FP, COU, C; a partir de 14 anys

01. Joan Oliver, «Pere Quart» ^{25'}

El mateix Joan Oliver ens parla de les diferents etapes de la seva vida, sobretot de les relacionades amb la història recent de Catalunya. Va recitant fragments de les seves poesies, mentre apareixen imatges de la Guerra Civil i escenes de la repressió franquista i d'actes oficials del general Franco com a contrapunt dels actes clandestins en què Joan Oliver pren part. Per la seva banda, el presentador ens ofereix la biografia de l'autor des que va néixer a Sabadell: les seves primeres manifestacions culturals a l'anomenat Grup de Sabadell, surrealista; el seu compromís polític, que el porta a col·laborar en la fugida d'intel·lectuals cap a França; i el seu exili a Xile. De tornada a Barcelona, l'any 1948, continua la seva activitat literària; després de la mort del dictador, pot publicar i es pot representar de manera normal *Allò que tal vegada s'esdevingué*. El vídeo ens mostra com rep el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i s'acaba amb un homenatge que li reten els seus companys i amics, on manifesta una vegada més el seu sentit de l'humor i la ironia i on fa una mena de declaració de principis sobre la seva poesia.

02. Xavier Benguerel ^{28'}

Tret de l'espai televisiu *Trossos*, aquest programa ens situa l'autor al seu Poblenou de sempre. A partir del testimoniatge directe, de memòries i de

vivències personals i de les d'algun amic seu, se'ns hi parla de les vicissituds d'un barri que, pel fet de ser eminentment industrial, va viure les convulsions obreres de la pre-guerra, en les quals Benguerel va optar, amb la seva obra, per la causa dels obrers. És aquest mateix barri que ha sofert una de les modificacions més dràstiques amb motiu de la construcció de la vila i del port olímpics, amb els quals Benguerel no va estar gaire d'acord. Testimoni i veu d'aquesta realitat canviant, la paraula de Benguerel ens ofereix fragments de la seva obra, mentre la càmera es va recreant amb vistes del Poblenou de sempre i de la seva gent. És particularment interessant la visió que té de Barcelona i del seu barri quan torna de l'exili.

03. Pere Calders, la realitat fantàstica d'un escriptor ²⁴

Pere Calders s'hi presenta a ell mateix i ens hi parla de la seva visió de la realitat; ho compara amb com els altres et veuen a tu, que no sempre correspon a com ets en la realitat. Explica els seus orígens com a dibuixant en els dos vessants: dibuixant tècnic, vessant que li donà els mitjans de subsistència, i dibuixant ninotaire, herència del seu pare, que tanta influència havia de tenir en la seva tasca d'escriptor de contes. També ens hi parla de la seva participació en la Guerra Civil com a cartògraf i de la seva vida a l'exili, a Mèxic. De tornada a Barcelona, continua parlant-nos-hi de la seva activitat literària fins que li és concedit el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Joaquim Molas i Maria Campillo ens donen la seva visió de Calders, del seu món independent, que no respon a les coordenades normals. Hi ha fragments de l'obra de l'autor: *Unitat de xoc*, *Antaviana*, *Ronda naval sota la boira*, etc. Al final, Calders diu unes paraules d'agraïment en l'acte de lliurament del premi, on, una vegada més, ens mostra el seu domini de la paraula subtil.

04. Salvador Espriu, el recte camí ²⁶

L'autor comença el programa amb una mena de declaració de principis sobre la seva obra poètica. Es considera més un prosista que un poeta. Més endavant hi parla sobre la censura franquista, que el va condicionar a escriure poesia com a mitjà per a poder dir allò que no hauria pogut dir en prosa. Ell mateix fa també una reflexió sobre la presència de la mort en la seva obra. La presentadora ens dona la biografia d'Espriu, la formació racionalista i els aspectes que han contribuït a la seva for-

mació literària. Tot això mentre se'ns ofereixen vistes d'Arenys de Mar, població íntimament vinculada al poeta. Se'ns hi parla dels seus viatges a Egipte, Itàlia, Palestina, la mar Egea i, sobretot, Grècia, presents en la seva obra (*Ariadna al laberint grotesc*). S'hi veuen escenes de la Guerra Civil mentre Espriu va llegint fragments de la seva obra (*Antígona, dolor d'una guerra insensata, La pell de brau, terra d'exili que rebutja els seus propis fills*, etc.). Tot això mentre es veuen imatges de la guerra i de la repressió franquista. El vídeo acaba amb la mort d'Espriu i l'enterrament al cementiri d'Arenys, mentre se sent la veu de Raimon cantant fragments del poeta.

Titols 01 i 03: F; 02: TV3; 04: FSCP.

Sèrie promoguda per Òmnium Cultural.

62.08.2 PREMIS D'HONOR DE LES LLETRES CATALANES, II

ESO, BUP, FP, COU, C; a partir de 14 anys

01. Pau Vila ²⁶

Mentre és entrevistat, Pau Vila ens hi parla de la seva manera d'entendre la geografia i la tasca del geògraf, com també de la seva idea del que hauria de ser una escola activa, arrelada a la realitat geogràfica. Esmenta els personatges que han influït en la seva vida professional i fa un repàs de la seva activitat a Catalunya, amb la Generalitat republicana, i a l'exili: a Amèrica del Sud. Acaba amb la seva participació en el Congrés de Cultura Catalana, àmbit de l'Ordenació del Territori.

02. Josep Vicenç Foix ²³

El mateix poeta, a instàncies d'un entrevistador, hi recorda la seva casa pairal a Berga i el Sarrià de començament de segle. Després hi parla de poesia, de la seva poesia, de la relació que té amb les arts plàstiques i d'uns quants aspectes molt concrets d'algunes de les seves obres. Reflexió sobre l'entitat i la tasca del poeta, i sobre el missatge poètic, que moltes vegades va més enllà del que l'autor diu o vol dir.

03. Manuel de Pedrolo ³⁰

L'autor hi parla de la seva vida i la seva obra. Se'ns hi presenta com un esperit rebel, insatisfet, inconformista, que busca com a narrador tècniques d'expressió que fugin de la normativa i obrin camins nous a la creació literària. Aquest afany

innovador i pioner fa que la seva obra no sigui gens fàcil d'entendre i de comprendre. Potser per això Pedroló ens hi diu al final que desisteix de continuar escrivint per «por, desgana, cansament i buidor».

04. Miquel Martí i Pol 30'

Biografia del poeta en què es remarca la seva evolució interior, que es manifesta a les seves poesies, algunes de les quals es van recitant o cantant al llarg del videograma. També se'ns hi presenten unes altres facetes del poeta: Nova Cançó, incursions en el món infantil... Testimoniatsges d'Emili Teixidor i de Lluís Llach. Com que a causa de la malaltia Martí i Pol no pot posar-hi la seva veu, la narració i les poesies són llegides per uns altres, mentre la imatge ens mostra el poeta en diverses situacions de la seva vida quotidiana.

Títols 01 i 03: F; 02: FEC; 04: FSCP.
Sèrie promoguda per Òmnium Cultural.

62.09.2 PREMIS D'HONOR DE LES LLETRES CATALANES, III

ESO, BUP, FP, COU, C; a partir de 14 anys

01. Joan Fuster 31'

El personatge parla de ell mateix, de la seva trajectòria vital i intel·lectual, del seu sentiment catalanista malgrat les condicions adverses de la postguerra i de la classe dominant valenciana (atemptats, befes), de les seves publicacions... Jordi Pujol, Raimon i Eliseu Climent hi destaquen la seva personalitat i la seva obra.

02. Marià Manent 25'

Semblança de l'autor i de la seva obra, feta en part per ell mateix i per altres personalitats de la literatura catalana que el van tractar. Aquests darrers en destaquen la seva característica de «escriptor total». Reflexió sobre la teoria noucentista de «l'obra ben feta». Recorregut per l'obra de l'autor.

03. Josep M. Llompart 33'

Autobiografia i autocrítica feta pel mateix autor en una conversa planera i amena. Infantesa en una nissaga de militars. Trajectòria cultural. Reflexió sobre la seva pròpia obra. El vídeo presenta també l'opinió d'altres intel·lectuals sobre la personalitat i l'obra de Llompart.

04. Joan Triadú 29'

El protagonista parla de la seves tasques de crític literari i de pedagog, de la seva lluita per la llengua i la cultura catalanes durant els anys foscos de la repressió. Mentre parla van apareixent els títols d'algunes de les seves obres.

Títols 01 i 04: F; 02: FSCP; 03: SN.
Sèrie promoguda per Òmnium Cultural.

62.13.2 PREMIS D'HONOR DE LES LLETRES CATALANES, IV

ESO, BUP, FP, COU, C; a partir de 14 anys

01. Joan Coromines 25'

Entrevistat per J. M. Espinàs, Joan Coromines parla de la trajectòria que, iniciada des de molt jove, el portarà a la culminació de les seves grans obres filològiques. Memòries personals completes amb dades biogràfiques que es van intercalant en el curs de l'entrevista.

02. Marià Villangómez 30'

Tant o més que de les característiques de la seva obra, Marià Villangómez ens parla de les circumstàncies de lloc i temps en què l'ha produït i de les persones que l'han ajudat o influenciat. El testimoniatge d'alguns personatges de la literatura catalana ajuda a donar una idea global de la figura i l'obra d'aquest escriptor eivissenc.

Títol 01: FSCP; 02: SN. Sèrie promoguda per Òmnium Cultural.

14. HISTÒRIA DEL SEGLE XX

55.11.2 LA SEGONA REPÚBLICA I LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

ESO, BUP, FP, COU, EU, FU, C;
a partir de 14 anys

01. El primer bienni republicà ^{12'}

La caiguda de la monarquia i de la Dictadura del general Primo de Rivera. Proclamació de la República. Panorama polític i social del començament dels anys trenta. Les eleccions de 1931 i la nova Constitució. Restabliment de la Generalitat de Catalunya.

02. Les dretes al poder i la revolució d'octubre ^{6'}

Victòria de les dretes el novembre de 1933. José Antonio Primo de Rivera i la Falange. Resistència popular davant el govern de Lerroux. La rebel·lió d'Astúries. Proclamació de l'Estat Català.

03. El Front Popular i l'alçament ^{8'}

Triomf del Front Popular el febrer de 1936. Posicions de les diferents forces d'esquerra. L'alçament de juliol i les primeres etapes de la guerra civil.

04. Guerra i revolució ^{14'}

Organització de la vida pública a l'Espanya republicana. Les collectivitzacions. Tensió entre els diferents grups d'esquerra. Importància relativa de l'ajut internacional a feixistes i republicans.

05. Evolució de la guerra ^{10'}

Franco esdevé «Generalísimo» i s'autoproclama cap de l'Estat. Les Brigades Internacionals. La lluita per Madrid. Execució de J. A. Primo de Rivera.

06. Els Fets de Maig i la fi de la guerra ^{23'}

Els conflictes interns del maig de 1937 a la banda republicana. L'avanç de l'exèrcit feixista. Gernika. Batalla de l'Ebre i caiguda de Barcelona. Govern,

combatents i simpatitzants republicans prenen el camí de l'exili. L'inici de la postguerra: les represàlies, els anys negres i l'opressió. FSCP.

55.14.2 L'ÈPOCA DE LA I GUERRA MUNDIAL

EP, ESO, BUP, FP, COU, FU, C; a partir d'11 anys

01. Presagis de guerra ^{20'}

Circumstàncies que portaren a la I Guerra Mundial. Crisi de l'imperi austro-hongarès. Guerres balcàniques. Sistema d'aliances a Europa. Desenvolupament econòmic i militarització d'Europa. Creixement del socialisme. Assassinat de l'arxiduc Francesc Ferran.

02. Empat al front ^{20'}

Inici de la I Guerra Mundial. Plans elaborats pels belligerants. Evolució del material bèl·lic i de les tàctiques. Establiment dels diferents fronts i creació d'una situació d'estancament.

03. La Revolució Russa ^{20'}

Darrers anys de la dinastia Romanov. Crisis provocades per les derrotes russes en la I Guerra Mundial. Dimissió del tsar. Intent de crear un règim liberal. Constitució dels soviets. Retorn de Lenin. Revolucions de Març i d'Octubre. Guerra civil entre blancs i rojos. Primers anys de la Unió Soviètica. CTV.

55.20.2 ÈPOCA D'ENTREGUERRES

ESO, BUP, FP, COU, FU; a partir de 12 anys

01. La gran depressió: 1929 ^{20'}

Causes de la crisi econòmica de 1929. Creixement de l'economia nord-americana durant i després de la I Guerra Mundial. Contradiccions internes, endeutament excessiu de ciutadans i d'empreses. Fallida de Wall Street. Atur en massa i disturbis dels anys trenta.

02. Il Duce ^{20'}

Característiques del moviment feixista: ideologia, organització, mètodes. Realitzacions i crítiques. Estil personal de Mussolini. Influència de Mussolini sobre polítics contemporanis. Primera trobada entre Mussolini i Hitler.

03. Orígens del nazisme ^{20'}

Situació d'Alemanya després de la I Guerra Mundial. Aparició de moviments extremistes. Antisemitisme. Creació del Partit Nacionalsocialista alemany. Liderat de Hitler. El cop de Munic, 1923. Impacte de la crisi de 1929. Suport de l'elit econòmica a Hitler. Èxits electorals dels nazis.

04. La raça superior ^{20'}

Els Jocs Olímpics de 1936 a Berlín i la seva manipulació política amb vista a demostrar la superioritat de la raça ària. La cursa dels 100 metres era una prova de foc: la guanyà el negre Jesse Owens i no pas l'atleta germànic. Què passava amb la raça superior? Què hi havia darrere d'aquesta campanya propagandística i d'aquesta façana publicitària? Persecució de tota mena d'oposició, exaltació de la puresa racial, codi d'higiene racial...

05. El tsar roig ^{20'}

Se'n hi planteja una visió de l'URSS d'entreguerres centrada al voltant de dues qüestions: la figura de Josif Stalin i el culte a la seva personalitat, i la trajectòria de la situació econòmica des del comunisme de guerra fins als plans quinquennals. Com es va esdevenir l'ascens de Stalin? L'esquema del govern soviètic i el del Partit Comunista serveixen per a situar el poder de Stalin. La segona part comença amb una referència a la guerra civil que esclatà després de la revolució i al pacte de Locarno, i també es refereix a la gravíssima cri-

si econòmica de 1921-1922, que dugué Lenin a substituir el comunisme de guerra per una nova política econòmica i Stalin a inaugurar, l'any 1928, el seu primer pla quinquennal.

GTV.

55.18.2 ESDEVENIMENTS DEL SEGLE XX

EP, ESO, BUP, FP, COU; a partir d'11 anys

01. La Primavera de Praga ^{20'}

Implantació de governs comunistes a Europa de l'Est després de la II Guerra Mundial. Relacions entre l'URSS i els seus veïns. Reformes de 1968 a Txecoslovàquia. Ocupació de Praga per tropes del Pacte de Varsòvia. Resistència de la població, repressió de la revolta i anul·lació dels canvis.

02. Maig del 68 al Barri Llatí de París ^{12'}

Esdeveniments ocorreguts a París pel maig de 1968. Revolta estudiantina destinada principalment a crear una societat més imaginativa i espontània. Solidaritat dels obrers que perseguien finalitats diferents. Reacció del govern gaullista, dissolució de l'Assemblea Nacional, convocatòria d'eleccions i retorn a la normalitat.

Títol 01: GTV; 02: CNDP.

55.26.2 PERSONATGES HISTÒRICS

ESO, BUP, FP, COU, EU, FU, C.

Tres documentals curts, il·lustrats amb imatges d'arxiu, dedicats a tres personatges clau de la història del nostre segle. Procedents de països molt diferents entre si, i amb ideologies polítiques fortament contrastades, tots tres es van convertir en ídols per als seus pobles respectius.

01. Ho Chi Minh ^{9'}

Vida i trajectòria política del líder del Vietnam comunista, nascut a l'època del protectorat francès. Va participar en la fundació del Partit Comunista Vietnamita, en la lluita per la independència i en les guerres contra França i els Estats Units.

02. Nasser, l'home de Suez ^{8'}

Història d'Egipte al segle xx: protectorat britànic, monarquia independent i finalment república. Importància econòmica i estratègica del Canal de Suez i de la presa d'Assuan. Nacionalització del Canal i confrontació amb França i Gran Bretanya. Nasser com a líder del món àrab. La guerra dels Sis Dies contra Israel.

03. John Fitzgerald Kennedy ^{9'}

Èxits, fracassos i tensions dels mil dies de govern de l'administració Kennedy: programa de la Nova Frontera, crisi de Berlín i de Cuba, inici de la guerra del Vietnam, cursa a l'espai, polítiques internes sobre racisme i assistència social i sanitària.

CNDP.

55.27.2 COLONITZACIÓ I DESCOLONITZACIÓ

ESO, BUP, FP, COU, EU, FU, C.

Dos documents històrics visuals dedicats a esdeveniments que van ser determinants en l'evolució del colonialisme als segles XIX i XX.

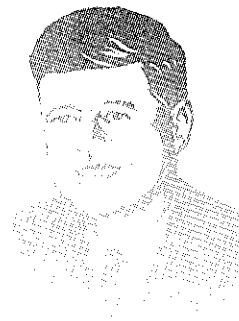
01. Fashoda ^{11'}

Quan França i Gran Bretanya decideixen cada una construir una línia de ferrocarril destinada a vertebrar el seu imperi africà, la petita ciutat de Fashoda, al Sudan, situada a la intersecció de les dues línies, es converteix en l'escenari d'una gran confrontació. La resolució del conflicte dona lloc a l'entesa cordial entre les dues màximes potències colonials a l'Àfrica.

02. Bandung ^{13'}

L'any 1955, 29 països d'Àsia i d'Àfrica es reuneixen a la ciutat indonèsia de Bandung per parlar de descolonització. Els més destacats dels seus representants són Nehru, Sukarno, Zhou Enlai i Nasser. Enmig d'un món dominat per blocs ideològics i aliances defensives, sorgeix el neutralisme dels no alineats, que tindrà conseqüències importants per als països que accediran a la independència en el decurs de les dècades següents.

CNDP.

15. LLENGÜES I CULTURES ESTRANGERES

63.01.2 VISITING ENGLAND, I

(Un tomb per Anglaterra, I)

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir de 10 anys

01. London 20'

Aquesta cinta, amb locució original anglesa, ensenya diversos aspectes de la capital britànica, des dels monuments i les cerimònies que formen part de qualsevol visita turística fins a la societat multiracial sorgida de la immigració i la recent remodelació urbanística de la zona portuària. El text de la locució és inclòs a la guia didàctica.

PH.

63.02.2 VISITING ENGLAND, II

(Un tomb per Anglaterra, II)

EP, ESO, BUP, FP, COU, EU, C; a partir de 10 anys

01. The country and the people 30'

La història i els paisatges d'Anglaterra formen el rerefons d'aquesta segona cinta, també amb locució original anglesa, que presenta escenes de la vida social i cultural juntament amb imatges de ciutats tan emblemàtiques com Stratford-upon-Avon, Bath i Cambridge. El text de la locució és inclòs a la guia didàctica.

PH.

<i>Presentació</i>	1	Sentir que sí, sentir que no	14
<i>Sigles de destinataris</i>	2	Canviar i créixer	14
<i>Codis de procedència</i>	3		
1. Ciències en general		5. Botànica	
Flaix ciències, I	5	Botànica, I	15
Flaix ciències, II	5	Fongs	15
Flaix ciències, III	5	Fotosíntesi	15
Flaix ciències, IV	5	Incendi i regeneració d'un bosc	16
Flaix ciències, V	5	Llavors i plantes	16
Flaix ciències, VI	6	La fantàstica història de la patata	16
Flaix ciències, VII	6	D'on vénen els aliments?	17
Flaix ciències, VIII	6	La pomera	17
2. Ciències exactes		6. Biologia, zoologia	
Triangles i cercle	7	Invertebrats i vertebrats	18
Introducció a la geometria descriptiva, I	7	Insectes, I	18
Introducció a la geometria descriptiva, II: la perspectiva cònica	8	Microbiologia, I	18
Pesos, mides i mesures	8	Els cinc regnes	19
El llenguatge dels números	8	Animals, I	19
Alicia al país de les transformacions geomètriques	9	Sobre la cèl·lula	19
3. Física, química		Monera: bacteris i cianobacteris	20
Astronomia, I	10	Com viuen els animals, I	20
Ones	10	Com viuen els animals, II	20
Transmissió de calor	11	Com viuen els animals, IV	20
Energia i ecologia	11	Com viuen els insectes	21
La química de la cuina	11	Ous i cries	21
4. Anatomia i fisiologia humanes		7. Ciències de la Terra. Ecologia	
Cos humà, I	12	Ecosistemes	22
Cos humà, II	12	Protegim el nostre planeta, I	22
Cos humà, III	13	Protegim el nostre planeta, II	23
Tecnologia genètica	13	Geologia. Meteorologia. Energia	23
Cos i salut	13	Geologia, II	24
Educació per a la salut, I	14	L'aigua	24
		Temps i clima	24
		El món dels cristalls	25
		De què està feta casa nostra?	25
		Vivint sobre una Terra violenta	25

Imatges i sons de l'aigua	26	12. Història i art antics	
Imatges i sons del foc	27	Roma antiga	43
Imatges i sons del cel	27	Cultures antigues de la Mediterrània	44
D'on ve l'aigua?	27	Grècia antiga	44
D'on ve l'energia?	28	Evolució i prehistòria	44
		Egipte antic.....	45
8. Ciències tecnològiques		13. Història i art catalans	
Les eines	29	Imatges i fets dels catalans	46
La Revolució Industrial	29	Científics catalans, I	47
Científics universals, I	29	Científics catalans, II	47
Científics universals, II	30	Som i serem. Història de la Generalitat	
Científics universals, III	30	de Catalunya	48
Científics universals, IV	30	Som i serem. Història de la Generalitat	
Com es fa...?, I	31	de Catalunya (versió abreujada)	49
Com es fa...?, II	31	L'època del gòtic català	49
9. Geografia, antropologia, demografia		El temps del romànic	50
Sapiens, però no tant!	32	El Tapís de la Creació	50
Persona i societat, I	32	El barroc a Catalunya	50
Població d'Europa occidental	33	Pervivència del teatre medieval català ...	51
Geografia de Catalunya, I	33	Premis d'Honor	
Geografia de Catalunya, II	33	de les Lletres Catalanes, I	51
Problemes del Tercer Món: Àfrica	34	Premis d'Honor	
Espais naturals	34	de les Lletres Catalanes, II	52
Un dia en la vida d'un nen	34	Premis d'Honor	
El Montgri i les Medes	35	de les Lletres Catalanes, III	53
Les fronteres i el temps	35	Premis d'Honor	
Drets al cor	36	de les Lletres Catalanes, IV	53
Diversitat i convivència, I	36	14. Història del segle xx	
Diversitat i convivència, II	36	La Segona República i la Guerra Civil	
Climes d'Europa	36	espanyola	54
Compartir Planeta, I	37	L'època de la I Guerra Mundial	54
Compartir Planeta, II	37	Època d'entreguerres	55
Compartir Planeta, III	37	Esdeveniments del segle xx	55
10. Economia		Personatges històrics	56
Conceptes bàsics d'economia	38	Colonització i descolonització	56
11. Arts, expressió...		15. Llengües i cultures estrangeres	
Els instruments de música	39	Visiting England, I	57
Ritmes i sons	39	Visiting England, II	57
Truc, el turc	39		
Seguint les passes d'Arlequí	40		
Educació audiovisual, I	40		
Educació audiovisual, II	40		
Educació audiovisual, III	41		
Expressió oral i escrita, I	41		
Expressió oral i escrita, II	41		

1. El guió del vídeo didàctic

J. Borràs i A. Colomer

56 pp.

Exhaurit

Una presentació breu i clara del procés d'elaboració d'un guió i de les tècniques emprades.

2. Didàctica del vídeo

Santiago Mallas

64 pp.

Exhaurit

Les característiques tècniques de les màquines, les condicions òptimes de visionament... L'autor posa a disposició dels ensenyants, de manera sintètica i ràpida, els seus coneixements i la seva experiència sobre la didàctica del vídeo.

3. La incorporació del vídeo a l'escola

T. Climent i L. Molina

64 pp.

PVP 750

Un estudi sobre el nivell d'aprofitament del vídeo a les escoles, fet mitjançant enquestes i entrevistes en 396 centres d'ensenyament.

4. Apunts sobre l'ensenyament i el vídeo

Pere Lluis Cano

64 pp.

PVP 750

El gener de 1986, el Departament d'Ensenyament iniciava el Programa de Mitjans Audiovisuals i en feia responsable el professor Cano. Com a resultat de l'experiència, l'autor repassa els problemes que envolten la incorporació del vídeo a l'ensenyament i indica els camins que es van explorant en aquest àmbit.

5. El vídeo: ús pedagògic i professional a l'escola

Lurdes Molina

64 pp.

PVP 750

Modalitats d'ús del vídeo a les escoles —amb alumnes, amb pares, amb ensenyants— atenent els procediments (visualitzar, enregistrar material existent, projectar, interactuar amb cintes programades, utilitzar un circuit tancat, enregistrar material original, dur a terme una producció) i les funcions que se li confereixen (obtenció d'informacions, anàlisi d'actituds, comprensió i aprenen-

tatge de codis, tècniques i recursos instrumentals...).

6. Recursos videogràfics

Joan Ferrés

64 pp.

PVP 750

Entre les possibilitats d'ús actiu del vídeo a les escoles s'hi tracta dels gèneres següents: reportatges, documentals, entrevistes, taules rodones i debats. Tots permeten un treball prou rigorós i enriquidor tant per als mestres com per als alumnes. Els suggeriments apunten principalment al contingut del que es pot fer i a la seva incidència en la formació integradora de la persona.

7. El videodisc interactiu

Joan Ignasi Ribas

96 pp.

PVP 900

La velocitat d'accés a qualsevol de les seves 54.000 imatges i la possibilitat de personalitzar el tractament converteixen el videodisc interactiu en una peça que pot revolucionar l'ensenyament. A la seva excepcional condició d'expert pràctic l'autor uneix la seva capacitat per a posar a l'abast del lector la complexitat tècnica del videodisc interactiu.

8. Ús creatiu de videogrames didàctics

Joan Ferrés

56 pp.

PVP 750

A l'escola, l'ús del vídeo es redueix bàsicament a l'ús de vídeos didàctics, un recurs que tendeix a ser passiu i rutinari. Convé ajudar els professors perquè l'utilitzin de manera més creativa i amb més participació per part dels alumnes. El llibre ofereix suggeriments pràctics per a aconseguir aquesta participació i aprofitar millor les possibilitats dels videogrames. Fa un repàs, també, de les condicions tècniques que haurien de tenir els equips per tal de poder prestar un servei complet a l'aula.

9. Aplicacions didàctiques del vídeo

S. Bauzá, L. Torres i altres

80 pp.

PVP 750

Aquest opuscle presenta els dos estudis que van guanyar el I Concurs de treballs sobre l'ús creatiu del vídeo a l'ensenyament, convocat per l'Escola Universitària Blanquerna. En el primer s'ofereix un seguit de suggeriments per a l'aplicació del vídeo en l'ensenyament de la llengua. El segon és un exemple d'integració del vídeo a l'ensenyament curricular d'una matèria (en aquest cas, la Geologia).

10. La producció executiva de material videogràfic a les escoles

Pere Lluís Cano i Ramon Sala

72 pp.

PVP 750

Moltes vegades es pensa ingènuament que la producció d'un vídeo a les escoles no necessita gaire preparació. La veritat és, però, que una planificació adequada de totes les feines a fer és l'única garantia seriosa del seu acompliment. Els autors exposen d'una manera sintètica i detallada les tasques del productor executiu.

11. Quan Paula esdevé plató

Xavier Ripoll i Ramon Sala

96 pp.

PVP 750

El present opuscle recull dotze experiències de treball amb vídeo realitzades a escoles de Catalunya. Totes es destaquen per l'originalitat, pel rigor metodològic i per l'adequació als objectius escolars en diferents àrees: és per això que poden presentar-se com a models de treball. S'hi exposen també suggeriments i propostes per a diferents matèries que obren camí cap a noves experiències d'ús didàctic del vídeo a l'escola.

12. La realització de videogrames didàctics. Entrevista a Jordi Lladó

Joan Ferrés

56 pp.

PVP 750

El tema plantejat en aquest opuscle suscita moltes qüestions: hi ha un model de videograma didàctic?; quin paper hi tenen els ensenyants?; cal cercar un equilibri entre informació verbal i visual?; com podem aconseguir-ho?; vídeo-lliçó o vídeo motivador? D'aquestes i altres qüestions se'n tracta a la conversa entre Joan Ferrés, reconegut expert en audiovisuals educatius, i Jordi Lladó, realitzador de TVE a Catalunya i experimentat en vídeos educatius.

13. L'ús del vídeo a les escoles de Catalunya

Antoni R. Bartolomé i Joan Ferrés

56 pp.

PVP 750

Aquest estudi qualitatiu, fet a escoles de les quals se sabia que utilitzaven el vídeo, pretenia esbrinar quin és l'ús real que es fa d'aquest mitjà a les nostres escoles. Les conclusions afecten totes les parts: currículum, escoles, mestres, alumnes, institucions educatives i productores de videogrames educatius.

14. L'art electrònic a l'escola

Josep Ibàñez

110 pp.

PVP 900

Aquest opuscle intenta fer arribar a tota la comunitat educativa, i especialment als mestres i professors relacionats amb l'àrea visual i plàstica, una sèrie de reflexions, dades, experiències, propostes i suggeriments en relació a l'educació artística i l'ús creatiu del vídeo i la informàtica a l'escola.

15. Integració curricular dels audiovisuals

J. Casademont i J. J. Masegosa

64 pp.

PVP 750

Els anys vuitanta van significar l'expansió del vídeo domèstic i dels ordinadors, i molts mestres i professors es van interessar per la seva incorporació a l'ensenyament. Tanmateix, la tasca se'ls presentava àrdua i complexa. Entre moltes més coses, faltaven aquí models d'incorporació dels audiovisuals als centres d'ensenyament. Tot i això, alguns centres van començar a fer camí. I un d'aquests centres va ser SÚNION. Els autors presenten la feina que han fet al seu centre en el terreny dels audiovisuals.

16. Una imatge i mil paraules

Antoni Marín Amatller

56 pp.

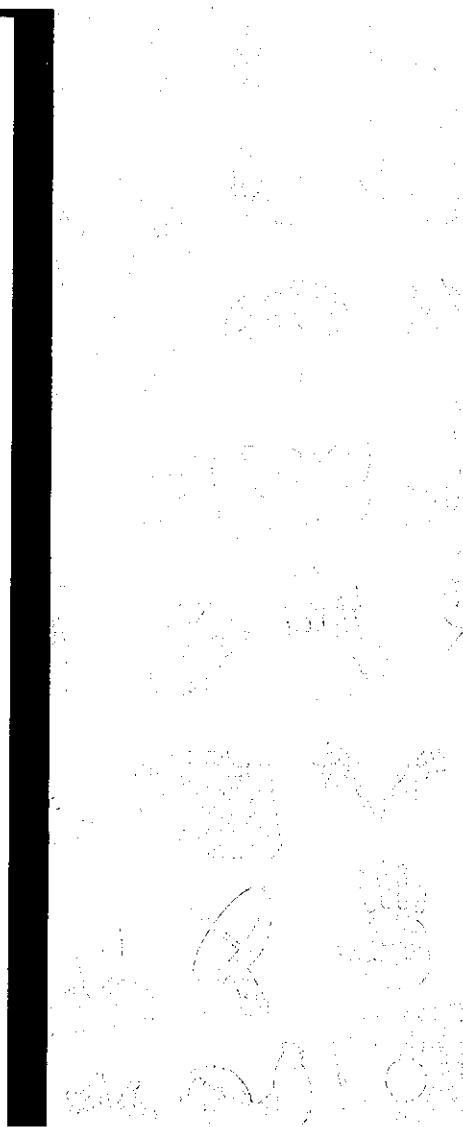
PVP 750

La balança pedagògica de l'única imatge i les mil paraules es decanta sovint del cantó verbal i oblidada les interessants estratègies didàctiques que es deriven de la utilització dels recursos visuals. L'objectiu d'aquest opuscle és aportar algunes reflexions entorn de la utilització del vídeo en l'educació especial i suggerir alguns exemples de treball.

Ciències en general · Ciències exactes
Física, química · Anatomia i fisiologia
humanes · Botànica · Biologia, zoologia
Ciències de la Terra. Ecologia · Cièn-
cies tecnològiques · Geografia, antropo-
logia, demografia · Economia · Arts, ex-
pressió... · Història i art antics · Histò-
ria i art catalans · Història del segle XX
Llengües i cultures estrangeres.

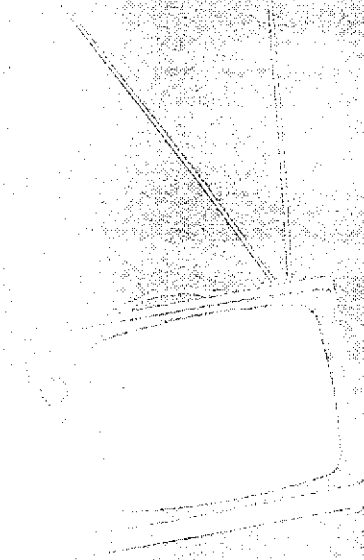
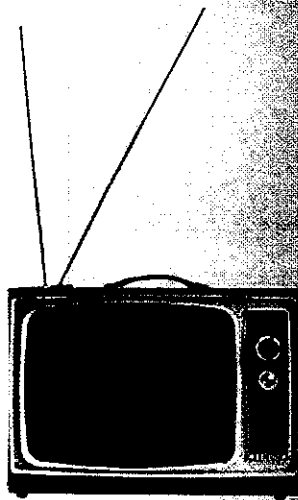
Fundació Serveis de Cultura Popular
Provença 324, 3r - 08037 Barcelona
Tel. 93 458 30 04 - Fax 93 458 87 10

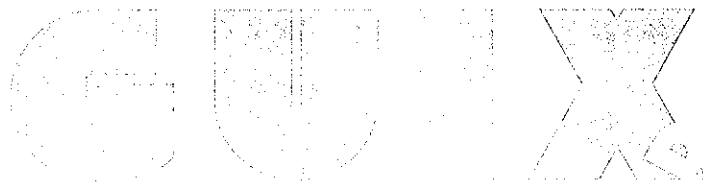

Televisió i educació

Roser Salvans

ENSENYAMENT SECUNDARI

Núm. 58 Març 1999. Suplement Guix 253

Televisió i educació

Roser Salvans
Drac Màgic

ÍNDEX

Descripció de les activitats	3
Activitat 1. L'acció!	6
Activitat 2. Els informatius que ens informen	7
Activitat 3. I els documentals que ens documenten	8
Activitat 4. El drama nostre de cada dia	9
Activitat 5. That's Entertainment!	12
Activitat 6. La vida en un clip	13
Activitat 7. La publicitat	14

Directora GUIXdos: Rosa Guitart. Edita Serveis Pedagògics S.L. c/ Francesc Tàrraga, 32-34, 08027 Barcelona. Telèfon redacció (93) 408 04 55, telèfon administració i subscripcions (93) 408 04 64, Fax (93) 352 43 37. Impressió: Imprimeix, SCCL. ISSN: 0213-8581, D.L.: B-29863/77

Material fotocopiable. Se'n recomana l'ampliació al 122% per tal d'aconseguir format DIN A-4

Inserir la televisió dintre de l'espai de l'escola semblava fa ben poc una mena d'impossible, com intentar barrejar aigua amb oli, tan diferents semblaven els mons que representen. Tanmateix, hem arribat a un punt on ens és impossible d'ignorar el paper que aquest mitjà pot desenvolupar dintre de la tasca d'ensenyament i, sobretot, ens és impossible de no veure el rol que té en el procés de formació de les alumnes i dels alumnes fora de l'escola.

La televisió és una activitat específica, diferenciada d'altres per a les quals prepara l'escola. La televisió exerceix els seus efectes socialitzadors des d'uns paràmetres comunicatius que no tenen res a veure amb aquells per als quals prepara l'escola. La televisió exerceix la majoria dels seus efectes socialitzadors des de la lògica de les emocions, que no té res a veure amb la lògica racional per a la qual prepara l'escola.

I és que l'escola educa les alumnes i els alumnes amb competència reflexiva, analítica, els fa aptes per argumentar i contraargumentar, amb habilitat per descobrir els punts febles d'una argumentació, capaços d'elaborar raonaments de caràcter deductiu o inductiu. Tot i això, totes aquestes habilitats serveixen de ben poc quan l'alumnat es converteix en telespectador o telespectadora, perquè la televisió es mou en una esfera comunicativa en la qual no juguen aquests mecanismes¹.

I amb aquest esperit es planteja el present treball, destinat a l'alumnat de secundària (tot i que som conscients que aquesta distinció és tan sols orientativa, perquè hi ha diferències tan notables entre els alumnes dels primers i dels darrers cursos de primària com entre els dels primers i els dels darrers cursos de secundària. Caldrà, doncs, adaptar les activitats a les necessitats i possibilitats de cada situació escolar): conscienciar l'alumnat de la necessitat d'entrenar-se, dotar les alumnes i els alumnes d'uns primers instruments d'anàlisi i interrogació que els portin a qüestionar-se els mateixos què veuen; en definitiva, educar les noies i els nois per tal que es consolidin com a *telespectadors crítics*.

És per la globalitat d'aquest objectiu que

ens sembla que l'ideal és fer a l'aula un treball interdisciplinari. A partir d'una mateixa activitat es pot fer una anàlisi comunicativa a l'àrea de llengua, una anàlisi de continguts a l'àrea de socials, una anàlisi de valors a les àrees d'ètica o de religió, una anàlisi estètica a les àrees d'educació visual i plàstica i de música, un estudi de percentatges a l'àrea de matemàtiques, etc.

Es pretén, doncs, que els alumnes i les alumnes aprenguin des de la participació, des de l'experimentació, des de la vivència. Es tracta que aprenguin televisió des de l'experiència de ser telespectadors. No des d'un vessament unidireccional de continguts teòrics, sinó des de la reflexió conjunta entre alumnes i ensenyant, a partir d'una experiència compartida: la de ser plegats consumidors conscients d'imatges.

Descripció de les activitats

En principi, aquest treball està plantejat per ser dut a terme dedicant una sessió per cada macrogènere estudiat. Però, en realitat, aquestes propostes el que plantegen és una miríada de portes per obrir, una gran quantitat de temes tant per treballar individualment o en grup, com per debatre en el conjunt de la classe. Segons la resposta, doncs, podríem variar la durada de les sessions.

Com ja hem dit, es vol treballar amb una metodologia activa i participativa. És des del diàleg, des de la confrontació, que els nois i les noies han d'arribar a l'aprenentatge.

El desenvolupament de les activitats hauria, doncs, de servir tan sols com a orientació. Cenyir-se de manera rigorosa a la sèrie de preguntes que aquí es dibuixen comportaria matar l'emotivitat, ofegar les emocions generades per les imatges. Es tracta de buscar l'espontaneïtat, el diàleg viu. Convé que les preguntes que formulí el professor o la professora derivin de manera fluida de les aportacions prèvies de les alumnes i els alumnes. Es tracta de qüestionar les seves reaccions, de confrontar diverses aportacions, de deixar-los perplexos, d'incitar-los al descobriment.

Pel que fa al material necessari per al seu desenvolupament, cal aconsellar el visionament previ de programes que il·lustrin els punts que es vulguin raonar o discutir. Les famílies genèriques audiovisuals marcades són prou àmplies i reconeixibles com perquè siguin d'allò més clares d'identificar, i, a més a més, se'n donen exemples coneguts i contextualitzats, però l'experiència ens demostra l'ajuda que suposa tenir un referent clar i fresc a l'hora de treballar-lo. Seria del tot recomanable, doncs, comptar amb un televisor i amb un aparell de vídeo per a l'ideal desenvolupament del treball.

Amb aquesta primera activitat pretenem motivar i incitar els alumnes i les alumnes a la participació i a fer-se seus una sèrie de termes que, de ben segur, els resultaran familiars. Els diferents apartats de l'activitat ens porta del general al concret, prenent com a punts de partida els gèneres que es vulguin treballar i arribant a conèixer elements que en resulten definitoris. D'aquesta manera, a més, s'introdueix l'alumna i l'alumne dins de la nomenclatura pròpia del llenguatge audiovisual, aconseguint la pauta de reconeixement que més endavant durà a l'anàlisi. També es pot aprofitar el comentari per fer evident el pes dels anglicismes i intentar buscar mots catalans que ens els tradueixin.

Partint del format i l'estructura d'un teleticini qualsevol, l'alumnat treballarà la segmentació de les notícies donades, separant-ne les seccions estàndard (política nacional, política internacional, economia, esports, societat, cultura i espectacles, etc.) de les diferenciadores (aquelles que marquen la diferència entre les diverses cadenes), comparant-ne dos o tres models. Com a punt final es proposa la creació d'un minoticiari virtual que inclogui les seccions que interessin a l'alumnat.

En aquesta activitat es dóna peu a la reflexió al voltant del matis que separa l'informatiu del documental, qüestionant, planerament, què entén l'alumna o l'alumne per un i altre.

L'objectiu d'aquesta activitat és, essencialment, analitzar un dels gèneres més forts (industrialment, temàticament i ideològicament) de tot l'audiovisual: aquell que ens explica històries. Una vegada dotats els alumnes i les alumnes d'instruments operatius (els conceptes bàsics del llenguatge audiovisual treballats a la primera activitat), ens centrarem ara a desvetllar els mecanismes de construcció de les narracions.

En aquesta activitat constatem la intensa activitat regenerativa del mitjà televisiu. A partir de la confluència de dos gèneres en principi ben delimitats en el si de la televisió clàssica (els informatius i els programes d'espectacles), apareix un híbrid que n'assimila les característiques: els *info-shows*, partint dels *reality-shows*, i els *talk-shows*, on es personalitza i s'espectacularitza la informació i es tracta de manera distant, pretesament objectiva i centrada la vida de l'espectacle. Els alumnes i les alumnes hauran de contrastar els mecanismes d'aquests nous tipus de programes amb els que responen al model clàssic.

Dins d'aquesta activitat proposem un nou nivell de reflexió al voltant del món del videoclip. Des de la seva aparició i, especialment, arran de l'espectacular implantació del model televisiu proposat per cadenes com ara la MTV, es pot parlar d'una variant del llenguatge audiovisual. Una variant que ha adoptat el nom del gènere que es treballa en aquesta activitat: el llenguatge videoclip. Aquí acostarem l'alumne i l'alumna al joc discursiu proposat per aquest gènere i interrogarem les formes d'altres manifestacions audiovisuals.

Activitat 7. Publicitat

Es tracta de comprovar l'existència del sentit i de l'intens treball de simplificació, de processos de projecció i identificació que construeixen aquests brevíssims missatges audiovisuals. La universalització d'un cas concret a partir d'una senzilla trama dramàtica.

Bibliografia

- COLL, Mercè; SELVA, Marta; SOLÀ, Anna (1998): *Com veure la TV? Material Didàctic per a infants i joves. Volum I. Relats de Ficció*. Barcelona. Consell de l'Audiovisual de Catalunya.
- GALIANO, Sandra; SALVANS, Roger (1997): *Racista, jo? Material didàctic per a l'exposició organitzada per la Diputació de Barcelona*. Barcelona. Sense publicar.

Nota

1. J. FERRÉS (1998): *Com veure la TV? Material didàctic per a infants i joves. Volum I. Relats de ficció*. Barcelona. Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

Activitat 1. L'Acció!

Molts dels termes que s'utilitzen i que serveixen per anomenar fets propis de la indústria de l'audiovisual ens són d'allò més familiars: les pàgines d'espectacles dels diaris o la mateixa televisió se'n fan ressò dia rere dia, però realment coneixes el significat d'aquestes paraules? Busca'l i comenta-ho a classe il·lustrant-lo de la manera que creguis convenient.

A. audiència; *prime time*; tall publicitari; *espot*; *share*; fidelització de l'audiència;

B. programes dramàtics (*sèrie*, *sit-com*, telenovel·la, *manga*, etc.); llenguatge cinematogràfic; llenguatge televisiu; *pla*; *escena*; *seqüència*; *posada en escena*; *banda sonora* (*música*, *veu*, *veu en off*, etc.); *enquadrament* (*primers plans*, *plans detalls*, *plans mitjans*, *plans de conjunt*, *plans generals*, etc.); *moviments de càmera* (*tràveling*, *panoràmica*, etc.); tipus d'angulació de càmera (*pla picat*, *pla contrapicat*, etc.); *storyboard*; *muntatge* (*muntatge en paral·lel*, *flashback*, efectes de muntatge, *raccord*, etc.); *dramatúrgia*; *diègesi*; *punt de vista*; *narrador*; etc.

C. programes informatius (*telenotícies*, *documentals*, *talk-shows*, etc.); programes d'entreteniment (*concursos*, *tv-shows*, etc.); *careta d'entrada*; *presentador/a*; *redactor/a*; *editor/a*; *reporter/a*; *reportatge*; *imatges d'arxiu*; «*en viu*»; *teleprompter*; etc.

Activitat 2. Els informatius que ens informen

Unes de les principals característiques dels telenotícies són la concisió, la precisió i la brevetat. Disposen d'un temps molt ajustat per tal d'abraçar una gran quantitat de fets que poden esdevenir notícia. És per això que segmenten d'una manera molt acurada el programa i miren d'encabir-hi els successos segons un procés de selecció, configurant el que és important i descartant-ne el que no ho sembla.

- Analitzeu i compareu els telenotícies d'un mateix dia però de diferents cadenes. Compteu-ne les seccions (política nacional, política internacional, economia, esports, societat, cultura i espectacles, etc.), el nombre de notícies que les integren, el temps que triguen a desenvolupar-les i compareu-los. Què hi trobem?

.....

.....

.....

.....

- Analitza el paper del presentador o de la presentadora del telenotícies. Com el descriuries? Quina relació manté amb el fet que anuncia?

.....

.....

.....

.....

- Discuteix al voltant de l'objectivitat de plantejaments a l'hora d'entrar una notícia. Presenta'n un exemple. Quin tipus de realitat es dibuixa mitjançant aquest discurs?

.....

.....

.....

.....

- Quina diferència trobes entre un fet noticable i una notícia (un gos que mossega un home no és notícia, però un home que mossega un gos sí que n'és). Què s'aconsegueix amb aquesta selecció a favor del que resulta extraordinari?

.....

.....

.....

.....

Prepareu a classe un telenotícies virtual, realitzant vosaltres una selecció de l'agenda de notícies i escollint el tractament apropiat per a cadascuna.

- Quina creus que és la diferència entre un espai documental i un espai informatiu?, i entre un reportatge i un informatiu?, i entre un documental i un reportatge? Argumenta la teva resposta.
.....
.....
- Quins criteris de selecció creus que segueixen els periodistes i les periodistes per escollir els temes dels documentals? De quin caire són aquests temes?
.....
.....
- Detecta el tractament que es fa d'un tema en un documental i en un reportatge. Explica'n les diferències basant-te en un cas concret.
.....
.....
- Com es fa palesa la presència de les periodistes o dels periodistes, quant a enunciadors o enunciadors de la història? Es tracta d'una presència objectiva, subjectiva? Hi ha implicació?
.....
.....
- A quina mena de públic creus que van dirigits els documentals? Compara'l amb els públics de la resta de gèneres d'informació esmentats abans.
.....
.....
- Compara el nombre de documentals i el nombre de la resta de gèneres televisius. Per què creus que hi ha aquestes diferències? Observa també els horaris a les graelles i els criteris de programació implícits.
.....
.....
- Observa les estratègies de narració presents en la majoria de documentals. Compara-les amb els dramàtics, i amb els reportatges i informatius.
.....
.....

Activitat 4. El drama nostre de cada dia

El model de narració audiovisual utilitzat per la televisió té el seu precedent més obvi en les formes narratives gestades durant els primers anys del cinematògraf i consolidades com a clàssiques a través de la indústria cinematogràfica de Hollywood.

A la televisió d'avui, els *espais dramàtics* solen ser la gran aposta de les cadenes generalistes: són els productes que ocupen les franges horàries del *prime time* i les que arrosseguen els milions d'espectadors que atorguen prestigi i pes industrial a l'emissora. Sèries com ara *Expediente X*, *Urgencias*, *Periodistas*, *Manos a la Obra*, *Querido Maestro*, *Mediterráneo*, *Laberint d'Ombres*, *Nissaga de Poder*, *Friends*, *Seinfeld*, *Cosas de Casa*, *Frasier*, *El Súper*, *La Granja*, *Farmacia de Guardia*, *El Príncipe de Bel Air*, *Médico de Familia*, *Hostal Royal Manzanares*, i tantes altres, han estat, o són encara, els estendards de la cadena.

- Quines són les diferències (temàtiques, seqüencials, de periodicitat, industrials, etc.) entre sèries, *sit-coms* i telenovel·les?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Classifica les sèries abans esmentades, o aquelles que tu coneguis i que no apareguin a la llista, segons si són sèries, *sit-coms* o telenovel·les.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- A quin públic acostumen a anar dirigits aquests tipus d'espais? Justifica la teva resposta.

.....
.....
.....
.....

- Analitza una seqüència d'una sèrie seguint aquests punts: Com s'inicia la seqüència? Quin és el tema? On se situa l'acció? Quin esdeveniment hi té lloc? Pots identificar els personatges principals? Quina ha estat la teva font d'informació, és a dir, com ho has descobert?

.....
.....
.....
.....

- Quin sistema de valors es transmet en aquesta seqüència?, i en la sèrie? Quins creus que són els referents morals clau per a aquest tipus de productes?, a què es pot deure?

.....
.....
.....
.....

- Analitza la mateixa seqüència d'abans però ara parant esment als elements formals: Com la visualitza la càmera? Com en descriuries el muntatge? Quin ritme té?, com es construeix aquest ritme? Com interactua la forma amb el fons?

.....
.....
.....
.....

- Observa la seqüència analitzada efectuant aquests canvis: primer visiona-la sense so; després fes l'audició del so sense la imatge. Compara la sensació que en treus. Com interactuen imatge i so? Quin element creus que és més important? Argumenta la teva resposta.

.....
.....
.....
.....

Una altra característica pròpia de la televisió és la *redundància*. Podriem dir que la televisió està plantejada majoritàriament des d'aquest a priori. És a dir, tot són sèries entenenent que es tracta de reproduir a l'infinit una mateixa situació viscuda pels mateixos personatges, circulant pels diferents espais de programació i referint-se a les mateixes situacions i conflictes. A les sèries amb aquesta redundància, aquesta repetició explicativa permet:

- Que la gent pugui saber què passa sense veure cada dia el programa?
- Que sempre hi siguin presents els elements que defineixen les situacions que viuen els personatges?

El caràcter d'inconclusió dels capítols (sempre hi ha un «continuarà») —i que sempre acostuma a coincidir amb el darrer dia de la setmana o, ja a més petita escala, al final de cada capítol o, anant més enllà, just abans de cada tall publicitari—, és un altre dels trets comuns de les sèries de televisió.

- Quines estratègies s'acostumen a fer servir per deixar en suspens la història? Exemplifica-ho.

.....
.....
.....
.....

- Per què creus que es fa?

.....
.....
.....
.....

- Quina reacció tenim els espectadors i les espectadores davant d'aquesta mena de final?

.....
.....
.....
.....

Cerca referents literaris a les estructures articulades i als arguments propis dels espais dramàtics televisius treballats. A quin model responen aquests referents?

.....
.....
.....
.....

Programes com ara *Furor*, *L'Hora de Mari Pau Huguet*, *Les 1000 i una*, *Ana*, *Gente*, *Impactos TV*, *Quién Sabe Dónde*, *Lo que necesitas es Amor*, *Las Mañanas de Rosa Quintana*, *Sabor a ti*, *Día a Día*, etc. són producte d'una revolució programàtica dintre dels contextos de les cadenes televisives. Si temps enrere les fronteres semblaven prou evidents, avui la hibridació, la confluència temàtica i el tractament de la informació han dut a la necessitat de replantejar-se els programes d'entreteniment a la televisió.

- Quin buit omplen aquests programes? En el paper de quines institucions o necessitats s'erigeixen aquests tipus de programes?
- Qui són els seus protagonistes? Per què? A quin model (social, de conducta, etc.) correspon el conductor o la conductora del programa?
- Compara els casos que apareixen en un *talk-show* (programa on la gent del carrer exposa el seu cas particular tot universalitzant-lo i erigint-se com a vida exemplar) i el seu tractament (formal, punt de vista, aprofundiment de la informació) amb el que es dona en un programa de reportatges. Quins aspectes creus que potencien l'un i l'altre?
- Quina necessitat tenen els protagonistes d'aquests programes d'aparèixer-hi? Quina satisfacció n'obtenen? Reflexiona la teva resposta.
- Segur que has sentit a parlar del terme *reality-show*. Posa'n un exemple i argumenta per què creus que se'ls engloba sota aquesta etiqueta: el «*show* de la realitat».
- Quin tipus de sistema de valors es potencia des d'aquest tipus de programes?
- Anomena programes que consideris que s'ajusten a l'etiqueta «entreteniment» i argumenta la teva tria.

Activitat 6. La vida en un clip

L'aparició a començament dels anys vuitanta de la cadena televisiva musical MTV va provocar un seguit de canvis en el si de la indústria discogràfica i audiovisual. Canvis que, fins i tot, han portat a parlar d'una generació MTV o, arribant fins a termes lingüístics, un llenguatge MTV, una sèrie de productes audiovisuals influenciats per l'estètica del videoclip.

- Quines creus que són les principals característiques formals dels videoclips?

.....
.....
.....
.....
.....

- En els videoclips, la imatge és al servei de la música? Argumenta la teva resposta i presenta'n exemples concrets.

.....
.....
.....
.....
.....

- La proposta audiovisual que es perfila en els videoclips, creus que és visible en d'altres gèneres programàtics audiovisuals? En quins?

.....
.....
.....
.....
.....

- Quines relacions establiries entre un videoclip i una pel·lícula?

.....
.....
.....
.....
.....

Activitat 2.1. Anuncis

Els espots publicitaris, en un breu espai de temps, són capaços de crear una situació i uns personatges amb els quals podem identificar-nos fàcilment.

D'aquesta manera, els personatges d'un anunci són totalment esquemàtics, perquè mostren alguna característica que ens permet situar-los en l'acció per tal de provocar un determinat efecte en l'espectador o en l'espectadora.

- Quins són els rols típics que desenvolupen en els anuncis publicitaris: l'home?, la dona?, la nena?, el nen? A què es deu? Quins models de representació i de valors reforcen aquests tipus de missatges?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Analitza les diferències dels espots televisius segons les franges horàries:

– Quin tipus d'espots s'emeten sobretot a la tarda?

.....

.....

.....

.....

.....

– Quin tipus d'espots s'emeten sobretot al vespre?

.....

.....

.....

.....

.....

– Quin tipus d'espots s'emeten sobretot a la nit?

.....

.....

.....

.....

.....

- Classifica una sèrie d'espots segons tipologies diferents:
 - Els que es refereixen a campanyes internacionals.
 - Els que es refereixen a productes i rols regionals.
 - Els que utilitzen l'estètica del videoclip.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- Busca relacions entre diferents espots i gèneres o estratègies narratives (dramàtics, informatius, còmics...).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Analitza la presència de la violència en la publicitat televisiva, especialment en els espots referits a productes infantils o juvenils.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

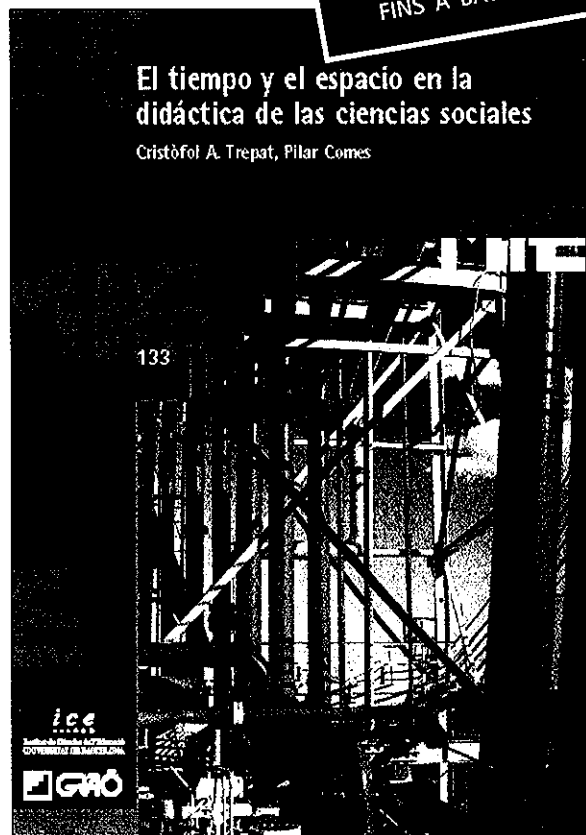
.....

quest llibre té com a objectiu proporcionar les bases per treballar les nocions de temps i d'espai a l'escola.

El contingut ofereix un recorregut històric per l'evolució dels conceptes de temps i d'espai, exposa sistemàticament les principals aportacions procedents del camp de la psicologia i, a més a més, ofereix un ampli ventall de recursos i criteris didàctics per a la seqüenciació i el desenvolupament d'activitats adequades a cada un dels cicles de l'ensenyament obligatori i al batxillerat.

EL TIEMPO EN LA DIDÁCTICA DE LAS CIENCIAS SOCIALES • FUNDAMENTOS TEÓRICOS • ENSEÑANZA Y APRENDIZAJE DEL TIEMPO. REFLEXIONES DIDÁCTICAS GENERALES • EL APRENDIZAJE DEL TIEMPO: ACTIVIDADES Y EJEMPLOS, DESDE EDUCACIÓN INFANTIL HASTA BACHILLERATO • EL ESPACIO EN LA DIDÁCTICA DE LAS CIENCIAS SOCIALES • TEORÍA E HISTORIA • ENSEÑANZA Y APRENDIZAJE DEL ESPACIO. REFLEXIONES DIDÁCTICAS GENERALES • LA CONCEPTUALIZACIÓN ESPACIAL • LA ORIENTACIÓN EN EL ESPACIO • LA REPRESENTACIÓN GRÁFICA DEL ESPACIO Y EL LENGUAJE CARTOGRAFICO • EL APRENDIZAJE DEL ESPACIO: ACTIVIDADES Y EJEMPLOS DESDE EDUCACIÓN PRIMARIA HASTA EL BACHILLERATO •

DES D'EDUCACIÓ INFANTIL
FINS A BATXILLERAT

196 pàgines

C/ Francesc Tàrraga, 32-34,
08027 Barcelona

Tel.: 93 408 04 64

La televisió dins l'escola

Monogràfic

El repte de formar telespectadors

Educació i televisió

Una col·laboració de l'escola amb la televisió local

Projecte televisió: De casa a l'escola

La televisió a l'aula

Pensar i fer televisió

Piecs de GUIX

Noves tecnologies i comunicació

Debat a tres bandes

La formació inicial del professorat

Experiències

Observació de l'anatomia humana amb material real

Qüestionari: Com treballar l'expressió oral i escrita

GUIXdos

Televisió i educació

<p>Numero 253, Any 23 Març 1999 Publicació mensual Pp. 740 PTA</p> <p>Redaccio Francesc Tàrraga, 32-34 08027 Barcelona Telèfon (93) 408 04 55</p> <p>Director Francesc Imbernon</p> <p>Directora adjunta Rosa Mª Guixart</p> <p>Secretaria de redacció Angels Giraldez</p> <p>Conseil de direcció: Gregori Casamayor Rosa Mª Guixart Francesc Imbernon Artur Parcerisa Antoni Zabala</p> <p>Conseil Assessor Pep Alisha Josuè Barcia Eulàlia Bassezas Marta Carranza Teresa Casas Joan Domenech F. Xavier Hernández Francesc López Albert Marlet Ferran Miquel Francesc Roca Luis Segarra Cinta Vidal Monserrat Vila</p> <p>Distribució: Triangle c/ Lepant, 135-137 08013 Barcelona Telèfon (93) 265 18 21</p>	<p>Publicitat Publicitatna Ribes, 15 ent. 08013 Barcelona Telèfon (93) 232 94 11 Fax (93) 231 66 15</p> <p>Impressió Impremta. SCCL. Eduard Maristany, 100 Badalona</p> <p>Disseny Zimmermann Asociados S. L. D.L. B-29683/77 ISSN: 0213-8588</p> <p>Edita Serveis Pedagògics. SL</p> <p>Conseller delegat: Antoni Zabala</p> <p>Director comercial: Antoni Garcia i Porta</p> <p>Director Administratiu Julia Jencé</p> <p>Preu 7.465 PTA anuals, 13.880 PTA per dos anys (Unité europea 10.950 PTA anuals i 20.300 per dos anys) (Resta del món 13.700 PTA anuals i 25.800 per dos anys)</p> <p>Administració i subscripcions Francesc Tàrraga, 32-34 08027 Barcelona Telèfon (93) 408 04 64 Fax (93) 352 43 37</p> <p>Guix no té accessorament serveis les opinions ni els criteris exposats en les diferents col·laboracions</p> <p>GUIX és una publicació membre de l'APPEC</p>
---	--

Índex

Monogràfic

La televisió dins l'escola

Editorial | 3

El repté de formar telespectadors **Juan Ferrés** | 5

Educació i televisió **Comissió Coordinadora de Mitjans** | 9

Escola i televisió **Neus Casabianca** | 13

Una col·laboració de l'escola amb la televisió local: «El Cargol Noticiari» **Elisabet Palau, Ramon Boixader, Margarida Plumé, Jordi Sala** | 19

Projecte televisió: De casa a l'escola **Carme Cliscart, Adela Gallardo, Cristina Herraiz, Anna Mackay, Aurora Maquinay, Carme Ribes, Carme Terrades** | 25

La televisió a l'aula. Una experiència a l'ESO **Sara René, Carmen Mayugo** | 33

Pensar i fer televisió. Una experiència sobre l'ensenyament de televisió a l'escola **Solc Ramon Breu** | 39

Internet: Eina de cooperació, eina de comunicació **Ramon Barlan** | 47

El temps a l'hiperespai **Toni Vidal** | 51

Anglès virtual i un llibre per començar **Toni Casserras** | 53

La formació inicial del professorat **Xavier Bonal, Mª Àngels Garcia, Ferran Miquel** | 55

Debat a tres bandes

Plecs de Guix Noves tecnologies i comunicació

Experiències

Pedagogia • Parvulari

Medi social • Cicle superior de primària

Llengua • Parvulari, primària

Medi natural • Infantil, Primària

Llengua •

Recull de GUIX

El llibret de P-3: «Tu i la teva escola» **Cicle infantil de l'escola Puigberenguer** | 63

Setmana Cultural: 500 aniversari de la mort de Francesc de Verrillat **Tina Agustí, Maria Codina, Roser Bartrolí, Paquita Cordoni, Joan Jaume Vila** | 67

Festa de Sant Jordi 98: «El món de les faules» **Dolors Guixarro, Pep Molero, Eva Reixach, Dolors Rubirola, Montse Saubi, M. Àngels Vinyals** | 71

Observació de l'anatomia humana amb material real. Una experiència activa **Carme Rissech, Rosa Carrió** | 75

Questionari: Com treballam l'expressió oral i escrita **Rosa Pujol, Adelfina Clapés** | 79

Carta oberta: Els infants expliquen. Informacions. Llibres rebuts. La Tira. | 83

Més enllà de l'escola

S'ha escrit que allò més permanent de la nostra societat és, paradoxalment, el procés de canvi global i accelerat que la caracteritza. Les reformes permanents que es donen en l'educació escolar dels països occidentals en són una de les manifestacions. La institució escolar s'ha d'adaptar a la transitorietat (donant eines per afrontar-la) i ha d'anar-se situant en un context que és molt diferent del de no fa pas gaires anys.

En aquest nou context adquireix cada dia més importància la formació permanent, tant en un sentit temporal com espacial: cal viure en un procés de formació continuada, sigui quina sigui l'edat de la persona; i la formació es dona a l'escola però també fora d'ella. És evident que la institució escolar ha perdut el monopoli del saber.

En els darrers temps, a part de la importantíssima incidència educativa dels mitjans d'educació informal (com ara la televisió, per exemple), s'han anat desenvolupant cada cop amb més intensitat alternatives d'educació no formal. És a dir, alternatives d'educació intencional i sistemàtica al marge de l'escola. Entre aquestes, està adquirint cada vegada més relleu el que s'anomena «educació social» (una nova diplomatura universitària, per cert).

Les educadores i els educadors socials tenen un camp d'acció polivalent, però aquí volem fer esment de l'educació social adreçada a la infància i l'adolescència: l'atenció primària dels centres de serveis socials municipals, els casals infantils, els punts de dinamització juvenil, les ludoteques, els centres de menors dependents de justícia juvenil, etc.

Ni des de la perspectiva de l'educació social ni des de l'escolar té cap sentit que, entre l'una i l'altra, no s'estableixi una relació fluida de treball conjunt. La persona que cal formar és la mateixa i, per tant, és urgent posar en marxa mecanismes de col·laboració. La cooperació recent entre alguns centres d'ESO i educadors o educadores socials va en aquesta línia, tot i que no sembla que s'hagi trobat encara la millor manera de fer-la efectiva.

Potser el problema rau en la dificultat de trencar certs esquemes; de pensar que treballar conjuntament vol dir això i no pas imposar un criteri sobre una altra persona o simplement acotar estrictament el camp d'intervenció de cadascú. És absolutament imprescindible una visió més global de l'educació.

No n'hi ha pas prou que quan un centre escolar té greus problemes de convivència clami demanant un educador social. Les urgències, cal atendre-les, però no ens han de fer perdre de vista quin és el problema real i social més important: la col·laboració entre educació escolar i social és important, ja que va a l'arrel de les problemàtiques i pot ajudar a resituar el paper de l'escola. Assumir aquesta realitat és un repte, tant pel professorat i pels educadors i educadores com per l'Administració.

Perquè una cosa és segura: més enllà de l'escola... també hi ha educació.

LIBRES DE CONEIXEMENTS PER A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

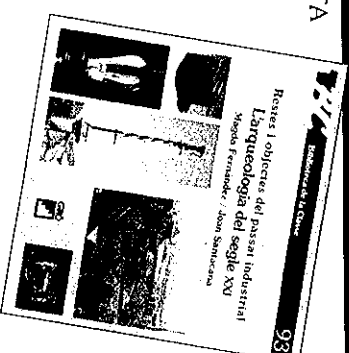
Biblioteca de la Classe 93

Restes i objectes del passat industrial. L'arqueologia del segle XXI

MAGDA FERNÁNDEZ / JOAN SANTACANA

L'arqueologia industrial és un mètode per saber com era el passat utilitzant vestigis materials del conjunt d'activitats en les quals s'empra maquinària. La rapidesa en els canvis que ha sofert la nostra societat, tant socials com econòmics, en els darrers cent cinquanta anys tenen una causa concreta: el procés d'industrialització que ha donat lloc a un fenomen revolucionari concentrat en un curt espai de temps. Les restes materials d'aquests darrers dos segles ens permeten conèixer de vegades allò que els documents mai no poden dir, i fins i tot allò que ens volen amagar.

P.V.P. 940 PTA

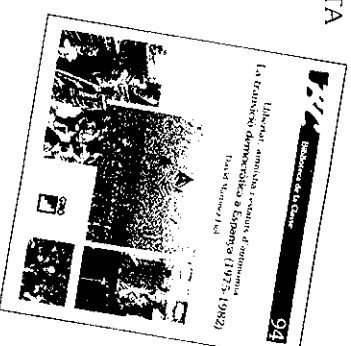
Biblioteca de la Classe 94

Libertat, amnistia i estatuts d'autonomia. La transició democràtica a Espanya (1975-1982)

DAVID MARTÍNEZ FIOU

La mort del general Francisco Franco va obrir les portes a un procés de canvi polític, conegut popularment amb el nom de transició, que va posar fi a un període dictatorial de quaranta anys. La transició va permetre la construcció d'un Estat democràtic. En aquest llibre s'analitzen a més dels aspectes polítics, els canvis socials i econòmics que van acompanyar la transició.

P.V.P. 940 PTA

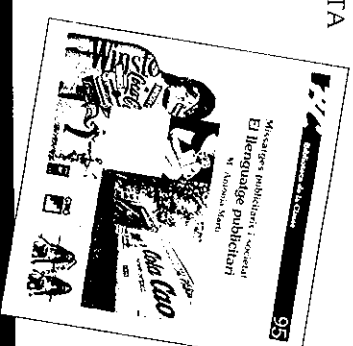
Biblioteca de la Classe 95

Missatges publicitaris i societat. El llenguatge publicitari

M. ANTÒNIA MARTÍ

El llenguatge publicitari és una constant en la societat actual. Els missatges publicitaris tenen formes de construcció pròpies que cal conèixer. Però en aquesta obra es remarca especialment com els missatges publicitaris són portadors de valors socials: representen una societat determinada, exploten els seus estereotips i reforcen els trets culturals que interessen més per a la venda del producte.

P.V.P. 940 PTA

GRAÓ

C/ Francesc Tàrraga, 32-34
08027 Barcelona

ARA LA COL·LECCIÓ SENCERA DES DE
1.573 ptes al mes. PVP unitari: 940 ptes

Telèfon: (93) 408 04 64

El repte de formar telespectadors

Joan Ferrés i Prats
 Doctor en Ciències de la
 Informació i mestre

Una primera avaluació de l'estat de la qüestió

Segurament no hi hauria gaires problemes a les escoles a l'hora de discutir els principis, els criteris. Si fa no fa, tothom estaria més o menys d'acord que l'escola com a institució hauria d'apropar-se educativament al fenomen de la televisió. La realitat, però, és diferent. La realitat és una mica més complexa.

A l'hora de valorar l'estat de la situació a les escoles pel que fa a la formació de les alumnes i dels alumnes com a telespectadors, arribarem a conclusions més o menys optimistes, més o menys pessimistes, en funció del punt de vista que adoptem.

Si ens fixem en els congressos, en les jornades i en les trobades que es van realitzant entorn del tema, tant a Catalunya com a la resta de l'Estat, quedarem sorpresos gratament per l'abundant i suggestiva mostra d'experiències que s'hi solen presentar. En canvi, si ens hem de refiar dels contactes que establim de manera informal fora de l'àmbit acadèmic, o si senzillament visitem algunes escoles triades a l'atzar, segurament no podrem ser tan optimistes.

Efectivament, d'una banda, hi ha un nombre cada vegada més significatiu d'educadors i educadores que duen a terme una tasca encomiable en el que s'acostuma a anomenar *educació en mitjans*. Sense anar més lluny, les experiències que es recullen en aquesta revista en són una mostra significativa. També les que es recullen en altres publicacions de mèrit¹. S'estan fent, doncs, feines molt il·loables.

Però l'abast d'aquesta tasca és encara molt limitat. Quan es pregunta sobre la qüestió a persones amigues o conegudes que treballen com a professionals de l'ensenyament, s'arriba a la conclusió que encara hi ha massa escoles on no es realitza cap mena d'activitat específica, més o menys sistemàtica, destinada a la formació dels alumnes i de les alumnes com a telespectadors. Sense anar més lluny, quan pregunto (ho faig cada any) als meus alumnes i a les meves alumnes de la universitat sobre la formació que han rebut prè-

viament en aquest camp, acostumen a donar respostes força negatives. N'hi ha ben pocs que hagin rebut alguna mena de formació audiovisual durant els anys de primària o de secundària.

Una de calç, doncs, i una de sorra. Hi ha experiències encomiables, és evident, i cada vegada són més nombroses, però lamentablement encara tendeixen a ser més aviat l'excepció que no pas la regla.

Iniciatives com la de la revista Guix, que dedica aquest número monogràfic al tema, són de mèrit, per un doble motiu. En primer lloc, perquè representen per als mestres i les mestres un toc d'alerta sobre la problemàtica, una crida pel que fa a la necessitat d'impartir una formació específica en aquest àmbit. En segon lloc, perquè presenten un ventall d'experiències realitzades a les aules en aquest camp, experiències en les quals la resta dels educadors i de les educadores es poden emmirallar.

Es cobreixen així les dues necessitats principals pel que fa a aquesta problemàtica. Si el problema de la manca de formació audiovisual a les aules és degut a una falta de sensibilitat per part dels educadors i de les educadores, heus ací un toc d'alerta. Si el problema és la falta de formació corresponent per part dels propis educadors i educadores, o la falta d'idees sobre les accions concretes que es poden emprendre a l'aula, heus ací exemples d'activitats, d'iniciatives, de propostes amb prou garanties, perquè han estat prèviament experimentades i avaluades per professionals de l'ensenyament que sí que tenen formació i experiència en aquest àmbit.

Avaluació d'alguns déficits

Problemes, doncs, pel fet que molts alumnes no reben cap mena de formació en aquest àmbit. Però també problemes pel fet que de vegades l'educació que reben aquells i aquelles que en reben no és l'adient. O, si més no, no és suficient:

• En alguns centres la formació en l'àmbit de la comunicació

audiovisual es limita al camp tècnic, al maneig d'aparells, al coneixement de tota la sèrie d'estris que configuren el complex món de la producció cinematogràfica, televisiva o videogràfica.

- En altres casos el que es fa és subministrar als alumnes i a les alumnes un cúmul d'informacions de diferent tipus entorn del món de la imatge, informacions de caràcter conceptual que no tenen cap repercussió directa en l'experiència quotidiana de ser espectador.

- Hi ha casos en què aquestes aproximacions són prioritàriament de caràcter històric, i fan referència sobretot a la història del cinema o a la seva prehistòria, és a dir, a tota la sèrie d'invenccions i procediments que van desembocar en la possibilitat tecnològica de captar i reproduir la imatge en moviment.

No és que totes aquestes informacions no siguin vàlides. No és que aquests aprenentatges no puguin ser útils en uns determinats contextos educatius. Però sovint aquestes informacions estan allunyades dels interessos dels nois i de les noies, i sobretot del que representa per a ells i elles l'experiència de ser telespectadors. En altres paraules, segurament no és això el que més necessiten.

El que interessa realment als alumnes i a les alumnes, el que realment necessiten, és conèixer en profunditat com els afecta la comunicació audiovisual (cinema i televisió), com els influeix, per què els satisfà i, a partir d'aquí, de quina manera incideix en els seus coneixements, en les seves creences, en els seus valors, en el seu estil de vida.

En un ensenyament que, d'acord amb els plantejaments de la reforma, hauria de ser significatiu, el que els cal als alumnes i a les alumnes són aprenentatges que connectin amb la seva realitat quotidiana, que els ajudin a viure, a ser més conscients i lúcidis en les experiències diàries i, en aquest cas, aprenentatges que els ajudin a ser

conscients i lúcidis respecte al que representen les experiències cinematogràfica i televisiva, aprenentatges, en definitiva, que enriqueixin aquestes experiències, compensant els déficits que sovint comporten.

Els components de la formació

De vegades es considera, ni que sigui de manera inconscient, que la capacitat com a telespectador prové de l'hàbit. De la mateixa manera que per ser un esquiador acceptable n'hi ha prou d'haver dedicat prou hores a esquiar, o d'haver-ho fet des de petit, es tendeix a considerar que el fet d'haver invertit, ja des de la infància, moltes hores en el visionament de programes ens converteix automàticament en telespectadors acceptables. I no és pas així. Potser l'experiència televisiva és una de les poques experiències humanes en les quals l'hàbit no garanteix cap mena d'aprenentatge.

He escrit fa anys, de manera contundent, que una escola que *no ensenya a mirar la televisió és una escola que no educa*. Ho continuo mantenint amb la mateixa contundència. El tema és tòpic i, en conseqüència, les meves reflexions també ho han de ser. Sempre s'ha dit, si se'm permet mantenir-me en els tònics, que l'objectiu prioritari de l'escola és preparar per a la vida. Veure la televisió és una de les activitats a la qual dediquen més temps les ciutadanes i els ciutadans de les societats occidentals. No estan, doncs, preparats per a la vida aquells ciutadans i ciutadanes que no han rebut una formació específica com a telespectadors.

Considero que no serveix argumentar a la contra, adduint que totes les activitats que es fan amb els alumnes i amb les alumnes en l'àmbit d'una formació integral els preparen en el fons perquè siguin uns bons telespectadors. Això és tan sols una veritat a mitges. Ben mirat, és un parany, perquè amaga una de les contradiccions més flagrants de la cultura oficial, de la qual l'educació

reglada és un dels màxims exponents: el fet que aquesta cultura està absolutament allunyada de la cultura popular, que té en la televisió una de les seves expressions més significatives. Aquesta contradicció redunda en perjudici dels alumnes i de les alumnes: formats en la cultura oficial, es troben indefensos quan s'han d'enfrontar amb manifestacions de la cultura popular com l'experiència televisiva.

Mentre la televisió es mou primordialment en l'àmbit del relat, l'educació es mou en el del discurs. La televisió s'expressa primordialment a través de la imatge; l'educació, a través de la paraula. Per dotar de sentit i de valor les realitats, l'educació se serveix prioritàriament de la raó, de la reflexió i, en conseqüència, de l'argumentació; la televisió tendeix a servir-se fonamentalment de l'emoció i, en conseqüència, de la transferència, de l'associació.

Com a conseqüència, l'educació es mou, de manera gairebé exclusiva, en l'àmbit de la consciència, mentre que la televisió se submergeix sovint en l'àmbit de l'inconscient. En definitiva, l'educació està instal·lada en la lògica racional i en el pensament secundari, mentre que la televisió s'ha instal·lat en la lògica emotiva i en el pensament primari.

No es tracta tan sols que la cultura oficial i el seu correlat, l'educació formal, utilitzen mecanismes comunicatius i persuasius radicalment diferents dels que utilitzen la cultura popular i el seu màxim exponent, la televisió. Es tracta, a més, que quan l'educació formal s'aproxima al tema de la televisió, ho fa amb les seves úniques armes: la raó, la reflexió, la consciència.

En altres paraules, es tracta que la cultura oficial i l'educació no solen oferir als ciutadans ni a les ciutadanes cap mena de coneixement sobre els mecanismes mitjançant els quals la televisió exerceix els seus efectes socialitzadors, sobre la lògica de les emocions, sobre les associacions i transferències, sobre la dinàmica de l'inconscient... D'aquesta manera els impedeixen una aproximació adequada al mitjà.

El repte metodològic

L'experiència escolar demostra que els déficits en els aprenentatges no se solucionen amb la simple incorporació de matèries en els currículums. La història més recent posa de manifest, per exemple, que no n'hi ha hagut prou amb el fet que la llengua i la literatura hagin entrat a formar part de tots els currículums escolars perquè els ciutadans i les ciutadanes que han estat escolaritzats llegeixin fora de l'aula de manera regular. I encara menys perquè llegeixin bona literatura. També és evident que el fet que l'art o la història de l'art hagin entrat a formar part dels currículums escolars no ha comportat de manera automàtica que la majoria dels estudiants s'hagin convertit en degustadors assidus de museus i d'exposicions.

En alguns casos s'ha produït fins i tot una mena d'efecte boomerang. Sovint els resultats han estat contraris als que es pretenien aconseguir. Alguns estudiants han acabat avorrint la literatura o l'art, promettent-se que mai més no s'aproparien a unes obres a les quals s'havien hagut d'enfrontar sense trobar-hi cap mena de gratificació. És un fet repetit, que hauria de servir com a interpel·lació o qüestionament dels plantejaments didàctics amb els quals de vegades realitzem la nostra tasca com a educadors i educadores.

En definitiva, hauríem de prendre nota de les lliçons de la història més recent. Des d'un punt de vista metodològic, l'aprenentatge dels mitjans hauria d'enriquir l'experiència de ser telespectador en incorporar la racionalitat i la consciència a uns processos que normalment es viuen des de la simple emotivitat i des de l'inconscient. Ara bé, la incorporació de la racionalitat no hauria de comportar la negació de l'emotivitat, sinó més aviat la seva complementació.

Es parla més que mai d'intel·ligència emocional perquè es considera que la intel·ligència no hauria de quedar reduïda al component cognitiu. «La intel·ligència no té com a finalitat primera conèixer, sinó dirigir el comportament», diu José Antonio Marina. En un mitjà com el televisiu, els comportaments (les respostes) són guiats

fonamentalment per les emocions. Cal que aquestes emocions siguin sotmeses al filtratge de la racionalitat. Cal educar els alumnes i les alumnes de tal manera que la fruïció de les emocions els porti a desenvolupar la racionalitat, no de tal manera que la racionalitat impedeixi la fruïció de les emocions.

Educar des del plaer és l'única manera d'educar eficaçment. Però es tracta d'educar de tal manera que els plaers de caràcter primari (aquells als quals són sensibles els alumnes i les alumnes) els portin a descobrir plaers de caràcter secundari (plaers d'un nivell superior perquè són més complets, més integradors).

Per a molts nois i noies els únics plaers als quals són sensibles com a telespectadors són de caràcter elemental, primari:

- El plaer de la sensorialitat, de la hiperestimulació, del dinamisme, del vertigen... La concreció dels signes, els jocs de colors, les formes, el moviment dels objectes i el moviment de la càmera, el canvi constant de plans...
- El plaer de la fabulació, de la ficció, del relat, del suspens, del misteri... La fascinació del relat pel que té de novetat i pel que té de reiteració, la dialèctica constant entre tensió i equilibri, l'ajornament de la resolució del conflicte...
- El plaer de la implicació emotiva, de la identificació amb uns personatges, de la projecció de sentiments primaris envers uns altres personatges o envers determinades situacions...

Des del punt de vista metodològic cal respectar aquests plaers, cal integrar-los, cal ajudar l'alumnat a fruitar-ne. Però per superar-los, és a dir, perquè aquests plaers es converteixin en desencadenants de plaers d'un ordre superior:

- El plaer de la posada en escena, el plaer de l'estil, de descobrir a través de quins procediments expressius s'ha aconseguit produir uns efectes de caràcter emotiu o semàntic...
- El plaer de la fruïció estètica, la capacitat de descobrir en l'obra els valors de caire estètic i la capacitat de fruitar-ne, o la

de fer-ne crítica des d'aquest mateix punt de vista.

- El plaer de descobrir en el discurs una manera d'entendre la vida, una manera d'entendre les relacions humanes, d'entendre la societat i els valors... El plaer, no tan sols d'entendre, sinó també d'analitzar-ho críticament.

En síntesi

Proposo, a modo de síntesi, tres respites per a l'escola, pel que fa a l'educació audiovisual. En primer lloc, l'exigència d'oferir a tots els alumnes una formació específica com a telespectadors. En segon lloc, l'exigència que aquesta formació atengui les seves necessitats quant a la manera com els afecta la televisió. En darrer lloc, l'exigència de treballar amb una metodologia integradora, que parteixi de les emocions per arribar a la reflexió i a la racionalitat.

Notes

1. El Programa de Militians Audiovisuales del Departament d'Ensenyament, per exemple, organitza de tant en tant jornades en les quals es presenten experiències d'aquesta mena, experiències que després queden recollides en la publicació corresponent. D'altra banda, l'editorial Praxis publica una obra oberta, amb tres ampliacions cada curs i que, amb el títol *Comunicación educativa y nuevas tecnologías*, presenta fonamentalment activitats realitzades a les aules en aquest camp i que poden ser model·liques per a tota mena de professionals de l'ensenyament.
2. José Antonio Marina, *El misterio de la voluntad perdida*, Anagrama, Barcelona, 1997, p. 218.

Educació i televisió

Comissió Coordinadora de Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors

En la societat mediàtica en què vivim, el consum de televisió creix, els infants i els nois i noies joves passen cada dia més temps davant el televisor. Segons les dades d'audiència de Sofres (1998), l'alumnat de primària —dels cinc anys fins als dotze— passa davant del televisor una mitjana diària de 150 minuts i l'alumnat de secundària —a partir dels dotze anys— uns 156 minuts, és a dir, més de dues hores i mitja diàries. Aquestes dades d'audiència, aquest consum audiovisual, es preveu que es consolidi en funció de l'augment de l'oferta de canals de televisió, via satèl·lit, cable o Internet.

Paral·lelament, i en els últims anys, l'equipament audiovisual de les llars catalanes també ha augmentat. Aparells com ara el vídeo, la càmera de vídeo, el segon televisor, l'ordinador, etc. cada cop hi són més presents. Cal subratllar l'increment notori del segon receptor de televisió, es calcula que dos terços de les famílies catalanes tenen dos televisors o més; receptors que se situen, habitualment, a l'habitació dels nens i nenes més petits de la casa.

Així doncs, per tal que els infants i els nois i noies joves aprenguin a moure's per aquest ecosistema comunicatiu, és necessària una educació en comunicació, la qual hauria d'implantar no tan sols els pares, les mares i l'escola, sinó, tal com recull la Declaració sobre l'Educació dels Mitjans de la UNESCO (1982), també els mitjans de comunicació i els responsables de la política educativa i comunicativa.

Educar en comunicació

Pel que fa a les escoles i als instituts, l'educació audiovisual que s'imparteix en el nou sistema educatiu està contemplada com a eix transversal i no com una àrea pròpia com en altres països. Això comporta una gran dificultat en el seu desenvolupament, ja que l'actual organització escolar tendeix més a la verticalitat que no pas a la transversalitat. El mateix document *L'Educació audiovisual, Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat*, del Departament d'Ensen-

yament de la Generalitat de Catalunya (1996) precisa que bona part d'aquest eix transversal és present en diferents àrees d'aprenentatge (llengua, ciències socials i educació visual i plàstica), però també admet que:

[...] l'extensió dels continguts de les corresponents programacions de les àrees esmentades fa que alguns temes restin solament esbossats i no acabin de tenir la consideració que es mereixen per la seva implicació en la societat actual, cada vegada més immersida en la cultura de la imatge.

Així, la realitat ens demostra que els eixos transversals es treballen en els centres docents «quan es pot i hi ha temps» i l'actitud i la formació del professorat ho permeten. I quan s'intenta inserir-los en els currículums, hi ha grans dificultats i a més a més es corre el perill de provocar una sobrecàrrega dels continguts¹.

Aquests problemes per integrar l'educació audiovisual com a eix transversal, afegit a la poca atenció que rep en l'àrea de visual i plàstica i l'aplicació aleatòria dels crèdits variables, fa gairebé impossible la integració pràctica de l'educació audiovisual al currículum de secundària.

La funció educativa de la televisió

Sempre s'ha dit que la televisió té tres funcions bàsiques: informar, entretenir i educar. Però aquesta última, l'educativa no es té en compte en el conjunt de la programació i és relegada a un segon pla, oblidant que la televisió transmet i educa en valors i actituds en tota la seva programació.

D'altra banda, la televisió educativa és programada en horaris ocults, seguint els criteris mercantilistes del *prime time* de les televisions, tant públiques com privades. La batalla per l'audiència és l'excusa perquè publicistes i programadors posin en marxa o imposin

una programació de baix pressupost i escassa qualitat, que tantes vegades és un insult al telespectador, al·legant la gran demanda que hi ha d'aquests programes escombraries.

Conveni per l'autoregulació

L'abril de 1993 totes les televisions públiques i privades de l'Estat espanyol van signar un conveni per l'autoregulació, conjuntament amb el Ministeri i les conselleries d'Educació. Aquest document recull un seguit d'acords, compromisos i voluntats sobre la programació infantil i juvenil respecte a la violència gratuïta, la discriminació de tot tipus (color, raça, sexe, religió o ideologia), la publicitat que incita el consum de productes que poden afectar la salut, el sexe sense valor educatiu i el llenguatge. El text també recull alguns compromisos del Ministeri i de les conselleries d'Educació en el camp de la investigació sobre televisió i educació, i també la posada en marxa de campanyes de sensibilització entre el professorat, l'alumnat i els pares i les mares per promoure les possibilitats educatives de la televisió.

Per l'escàs ressò i efectivitat que es constata en la programació televisiva, sembla evident que les institucions i les empreses implicades van «arxivar» el Conveni per l'Autoregulació el mateix dia que va ser signat. A principi de 1997, gairebé quatre anys després de la signatura (1), el Ministeri d'Educació i Cultura va crear una comissió per fer-ne un seguiment. Malgrat tot, la ministra Esperanza Aguirre va reconèixer davant el Senat que «no s'ha pogut evitar» que les cadenes de televisió incomplixin el Conveni per l'Autoregulació.

Però ni aquest conveni, carregat de bones intencions, ni la llei coneguda com «Televisió sense fronteres», on es dedica un capítol a la protecció dels menors, han servit per millorar els continguts de la programació televisiva ni de la publicitat pel que fa als infants i als nois i noies joves.

Cal, doncs, que tots els canals de televisió, ja siguin públics o privats, respectin els principis deontològics signats i recollits en el Conveni per l'Autoregulació (1993) i s'ajustin a la legislació vigent en el camp radiotelevisiu (Llei General de Publicitat; Llei 25/1994 de Televisió sense fronteres i la Llei 8/1996 de la regulació de la programació audiovisual distribuïda per cable), a la vegada, han de ser conscients de la funció del paper educatiu que té la televisió.

El futur

La importància que tenen els mitjans de comunicació audiovisuals en la societat actual (aparició de noves tecnologies i de canals d'informació, modificació dels hàbits socioculturals, noves possibilitats d'expressió, concentració de poder mediàtic, etc.), i la que es preveu en el futur més pròxim ens planteja un desafiament educatiu i comunicatiu: la formació crítica de l'alumnat, del telespectador en general, en el camp de la comunicació. Una situació que ens empeny a buscar i a concretar fórmules efectives per a l'educació audiovisual, tant en el nou sistema educatiu com en els mitjans de comunicació.

Propostes³

En el camp educatiu

Des de Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors volem fer algunes propostes per aconseguir una política comunicativa en l'educació. Les propostes que apuntem en el camp educatiu es podrien agrupar en els tres apartats que s'indiquen a continuació.

Educació en comunicació

Incorporar als currículums dels diferents nivells educatius una

Xarxa

La Xarxa d'Educadors i Comunicadors va néixer a Barcelona a finals de l'any 1996. En la seva creació van participar educadors i comunicadors de Catalunya i del País Valencià, amb la voluntat de reunir les persones de l'àmbit de l'educació i de la comunicació que tinguessin interès en la intersecció d'aquests dos mons.

Així doncs, va formar un grup amb els objectius generals següents: crear un espai de reflexió i debat, crear una trama de nexes i contactes, intervenir mediàticament i socialment per posar de manifest l'escassa atenció que els mitjans de comunicació, particularment la televisió, tenen respecte a la funció educativa que els pertoca. D'altra banda, des de l'Administració educativa tampoc no es considera suficientment en el currículum l'educació en comunicació.

Des d'aleshores, s'han creat dues associacions: Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors, a Catalunya, i EntreLínies. Xarxa d'Educació i Comunicació, al País Valencià. Totes dues associacions pretenen uns objectius comuns, però tenen un funcionament autònom, ateses les característiques també particulars del medi comunicatiu i educatiu on han de desenvolupar la seva influència, encara que la Xarxa manté la relació i la col·laboració entre les dues associacions.

La nostra voluntat de continuar fent Xarxa ens ha dut a mantenir contactes amb educadors i comunicadors de Mallorca, on també hi ha possibilitats que es creï una associació de les mateixes característiques. Si voleu fer Xarxa, us podeu posar en contacte amb nosaltres:

Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors
<http://www.bcn.es/fjussana/mitjans>
e-mail: mitjans@pangea.org

EntreLínies. Xarxa d'Educació i Comunicació
e-mail: lluís@aucfp.upv.es

Incorporar la figura de l'educador al centre docent, sigui directament, en els centres grans, o a través dels centres de recerca pedagògics (CRP).

Material i dotació

Augmentar la dotació de tecnologia audiovisual dels centres docents equiparant-la a la informàtica. La càmera de vídeo i els altres aparells destinats a la producció encara estan considerats com a joguines i no com a estris amb moltes possibilitats didàctiques.

Dissenyar més material didàctic per a l'educació audiovisual, amb suport magnètic, òptic i imprès. Aquesta és una proposta que afectaria tant les editorials i les productores com les institucions educatives.

En el camp de la política educativa

En el camp de la política educativa en la televisió, Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors apunta les propostes que s'indiquen a continuació.

Programació infantil i juvenil

La programació considerada infantil i juvenil és un concepte televisiu que caldria revisar, ja que no s'ajusta a la realitat. Les dades demostren que hi ha tres puntes d'audiència infantil durant el dia: a dos quarts de nou del matí, a dos quarts de tres de la tarda i a les onze de la nit. Cap d'aquestes puntes d'audiència corresponen a la franja horària considerada infantil. Si aquests hàbits familiars fossin extensius a la majoria de les llars, com així sembla, caldria, doncs, que els responsables de les programacions de televisió la revisessin i l'ajustessin a la realitat.

Formació i orientació dels periodistes

La funció educativa ha d'arribar als mitjans de comunicació, sobretot a la televisió, per això la formació i el reciclatge haurien de ser

educació en comunicació «global» que ensenyi a descodificar els missatges mediàtics i també a crear-los.

La poca atenció que rep l'educació audiovisual en el nou sistema educatiu obliga a replantejar la necessitat d'una àrea pròpia per a la educació en matèria de comunicació, de la mateixa forma que s'han incorporat en el currículum de l'educació secundària obligatòria (ESO) «noves» àrees, com són la tecnologia o la música, que ocupen un espai important en la societat actual.

Formació i orientació del professorat

Aprofundir en la formació i en el reciclatge del professorat, no tan sols en l'aspecte tècnic, sinó també en el camp didàctic, expressiu i crític de la comunicació audiovisual.

considerats per les persones que participen directament en l'elaboració de la televisió: redactors, publicistes, programadors, productors, etc.

Gabinetes d'assessorament pedagògic

En aquesta línia, la proposta de la creació de gabinets d'assessorament pedagògic serviria per fer propostes i buscar alternatives. Si bé alguns programes infantils de televisió —els anomenats *clubs*— compten amb la figura del pedagog assessor, aquests gabinets assessorarien no només la franja horària considerada infantil i juvenil, sinó també tota la programació que oferiria la cadena: reportatges, concursos, pel·lícules, etc., de la mateixa manera que han estat creats, per a la cura de l'idioma, els gabinets d'assessorament lingüístic en els mitjans.

Impulsar l'educació audiovisual des de la televisió

L'educació audiovisual no s'ha d'entendre com un simple capítol en la franja de televisió educativa que alguns canals programen, sinó que s'haurien de buscar altres camins per fer arribar als teleespectadors els continguts de l'educació en comunicació.

L'experiència italiana de la campanya «Sai vedere la tv» emesa, en forma d'esports, per Canale 5, Itàlia 1 i Retequattro és un primer intent d'introduir elements d'educació audiovisual adreçada a l'audiència infantil i juvenil. Aquesta és una campanya que incideix en diferents aspectes de l'educació en televisió: els estereotips, descobreix les claus perquè els nens i les nenes puguin diferenciar en la programació televisiva la ficció de la realitat, i els aconsella de veure la televisió amb les persones adultes.

Una proposta que implicaria els dos col·lectius és la de fomentar la relació entre els centres docents i els mitjans de comunicació, entre educadors i comunicadors. En aquest sentit, la interconnexió entre els centres docents i les televisions locals, en tant que és el

mitjà de comunicació audiovisual més pròxim, seria un primer pas cap a una col·laboració molt més estreta.

Algunes d'aquestes propostes, tant les comunicatives com les educatives, poden semblar utòpiques encara ara, cinquanta anys després de ser inventada la televisió. Però als infants i als nois i noies joves cal ensenyar-los a ser consumidors crítics avui si volem ciutadans i ciutadanes lliures demà.

Notes

1. Recordem que a Catalunya podem relacionar una llista de vuit eixos transversals: educació ambiental, educació audiovisual, educació per al consum, educació intercultural, educació no discriminatòria, educació per a la pau, educació per a la salut, educació viària, seguretat i prevenció d'incendis.
2. La Llei 25/1994 de 12 de juliol, que aplica la Directiva europea 89/552/CEE, recull en el capítol IV, «De la protecció dels menors», dos articles —el 16 i el 17— dedicats a la publicitat i a la programació.
3. Aquestes propostes han estat presentades tant a l'Administració educativa de Catalunya com als directius de les televisions públiques.

Escola i televisió

Neus Casablanca
CEIP Rafael Alberti.
Badalona

Fa temps que, com a professionals de l'ensenyament, veiem la necessitat d'incloure dins els currículums escolars el tractament d'un llenguatge i d'un mitjà que a poc a poc ha anat guanyant pes en la nostra societat; em refereixo al llenguatge audiovisual i a la televisió, naturalment. I és que és molt «natural» trobar-se un aparell de televisió per habitatge, si no és que n'hi ha dos.

Els nostres infants, avui en dia, creixen en un entorn ric en estímuls audiovisuals, i quan arriben a l'escola posseeixen una experiència considerable com a receptors i consumidors audiovisuals. Partint d'aquesta observació i del principi que l'escola hauria de respondre a les experiències, a les necessitats i als interessos dels infants, arribem a la conclusió que apuntàvem a l'inici sobre la inclusió del llenguatge audiovisual dins l'àmbit escolar, ja que hauria de facilitar l'adquisició de coneixements que fomentin i potenciïn un esperit més crític davant dels missatges televisius, ajudant-los a aprendre a mirar, a entendre i a apreciar dissenys audiovisuals, de manera que es puguin formar una opinió pròpia.

Cal tenir present el que ens diu Aurora Maquinay sobre els mitjans de comunicació i l'escola:

[...] els mitjans de comunicació són, avui, tan poderosos que influeixen en la realitat i poden fins i tot arribar a modificar-la, per tant, és evident que influeixen també en l'escola, la qual forma part d'aquesta realitat [...] l'escola ha d'esdevenir un model constant de comunicació [...] ha de potenciar la comprensió de les imatges de la mateixa manera que es potencia la comprensió dels estímuls verbals [...] Cal aprendre a llegir i a escriure les imatges i els sons, perquè el llenguatge audiovisual està tan arrelat a la realitat dels infants que no és possible prescindir-ne si volem partir dels seus interessos. En definitiva, l'escola ha de tenir en compte l'alfabetització audiovisual des de l'educació infantil per tal de desenvolupar totes les habilitats comprensives i expressives dels infants, procurant que siguin capaces de processar correctament les informacions que reben i analitzar-les críticament.

És obvi que l'escola no pot quedar al marge de les noves tecnologies, i més quan aquestes, com és el cas de la televisió i el vídeo, es troben totalment integrades en la nostra societat. No podem desaproveitar una «veïna» que es mostra tan rica i adaptable.

El que proposem, però, no és un coneixement ni un tractament tècnic, sinó un treball experimental sobre aquest mitjà, utilitzant-lo com a recurs i com a llenguatge que dona i que permet donar una visió particular de la realitat. Es tracta d'explorar en les possibilitats d'aquest mitjà amb un enfocament, sobretot, lúdic.

Gràcies a la dotació que vàrem rebre per part del Departament d'Ensenyament (prèvia presentació d'un projecte) i l'assessorament i els ajuts per part del Programa de Mitjans Audiovisuals (PMAV), podem dur a terme la nostra proposta sobre el tractament del llenguatge audiovisual, organitzant-la en dos grans blocs: d'una banda, el tractament dels aspectes més tècnics i, de l'altra, la part més creativa i d'interpretació: l'ús i la comunicació.

Aquesta proposta està adreçada al parvulari i al cicle inicial de primària, tot i que actualment ja s'està treballant també en el cicle mitjà i superior.

Objectius

En termes generals, el que pretenem és que l'infant sigui capaç de comunicar-se, d'entendre i d'expressar-se utilitzant el llenguatge audiovisual com un llenguatge més, ja que, igual que el llenguatge verbal, plàstic, musical i matemàtic (hi afegiria també el corporal), serveix per expressar i interpretar la realitat.

1. Diferenciar la imatge i la realitat

Ens hem proposat l'aprenentatge del llenguatge audiovisual, partint de dos conceptes que considerem bàsics: *imatge i realitat*. Busquem la manera de fer entendre al nostre alumnat que la

imatge és una representació de la realitat, i que aquesta es pot transformar o «desfigurar» segons el missatge que es vol transmetre.

- Diferenciar entre la realitat i la seva representació (imatges fixes i en moviment).
- Observar, identificar objectes des de diferents punts de vista.
- Observar les diferents formes i aparences d'un mateix objecte.
- Desenvolupar la capacitat d'observació i de representació per tal de captar els indicis que li permeten formular les hipòtesis per identificar l'objecte.
- Comparar les propietats de la imatge amb les dels objectes reals.
- Captar que la mida dels objectes jfo de les persones no sempre correspon a la realitat (els objectes grans poden semblar petits i els petits poden semblar grans).

2. Aprendre a mirar

- Descobrir i acceptar la imatge del propi cos i la dels altres.
 - Identificar imatges parcialitzades i relacionar-les amb el seu conjunt corresponent.
 - Identificar les característiques essencials d'una seqüència, d'una escena o d'una història: qui són, on són, què fan.
 - Identificar les característiques essencials dels personatges.
- Manteniment del *raccord* (trets que fan referència als personatges — físics, de caràcter, de vestuari— i a l'espai, que s'han de respectar durant tota la narració per tal de mantenir la seva estructura temporal).

3. Comunicar-se: Ús del mitjà

- Descobrir el ventall de possibilitats que ens proporciona l'ús d'aquest llenguatge a l'hora d'expressar i d'interpretar la realitat.
- Familiaritzar-se amb l'ús dels aparells que solem tenir a les escoles: càmera, aparell de televisió, video, càmera fotogràfica, retroprojector...

- Observar i utilitzar diferents recursos per tal de manipular la realitat: els trucs.
- Analitzar alguns productes televisius: dibuixos, publicitat, informatius...
- Dur a terme alguna producció curta: realització d'un truc, d'un joc, d'una història, d'un anunci...

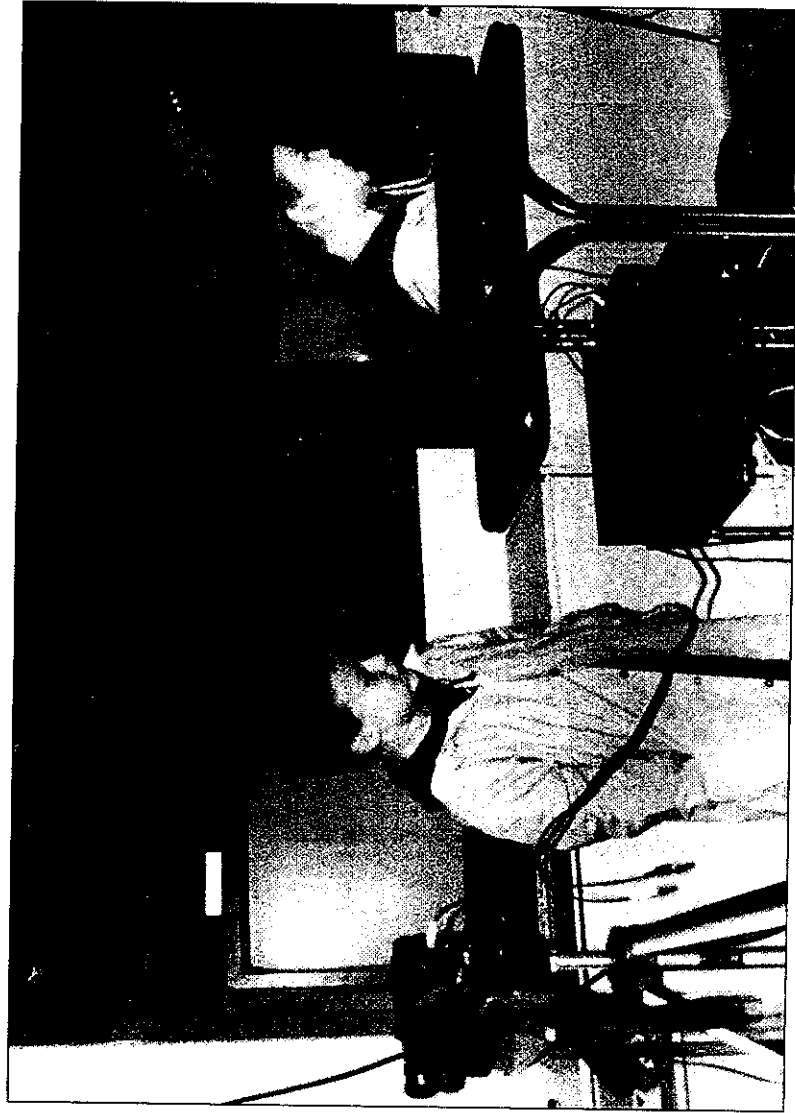
Metodologia

No es tracta tant d'introduir conceptes tècnics com de manipular, experimentar i viure aquests aspectes des d'un plantejament lúdic.

Considerem important no sols el que l'escolars sap o ha de saber, sinó també allò que fa i com ho fa, com s'enfronta a determinades situacions i com les resol.

Aquest mitjà ens dóna un cert avantatge: és summament motivador, i gairebé tot el nostre alumnat posseïx uns previs que hem de reconduir adequadament.

Seguirem, doncs, els passos que s'han de dur a terme en tot procés d'investigació; així, a partir de l'observació, de la manipulació i de l'experimentació amb el mitjà, es van descobrint les seves possibilitats.

Activitats

Les activitats les distribuïm en els tres blocs que s'indiquen a continuació.

Aproximació a la imatge

Joc de situació

Amb aquesta activitat el que pretenem és que l'escolar descobreixi la seva pròpia imatge, la dels seus companys i companyes i la dels objectes que té al voltant a través d'un circuit tancat de televisió.

Conduïrem l'activitat de manera que l'infant «descobreixi» la càmera i la manera com s'ha de situar per tal de sortir al monitor. (La càmera és l'ull i la pantalla és on es reflecteix la imatge que aquest ull capta, el que veiem al televisor és sols una part de nosaltres i de l'espai que ens envolta.)

Joc d'identificació

Aquest exercici introdueix la reflexió sobre el concepte d'imatge-realitat; que la imatge és una representació de la realitat o d'una part d'aquesta i que es pot manipular.

Muntarem un circuit tancat de televisió, demanarem un voluntari (en Jordi, per exemple) i l'enfocarem amb la càmera. Si preguntem a la resta d'alumnes: «Quants Jordi hi ha?», sens dubte la resposta serà «dos»; si insistim preguntant: «Quants n'hi ha de veritat?», introduïrem algun dubte però insistiran que dos, és el moment d'ajudar a trobar la resposta amb qüestions d'aquest estil: «Puc rascar-li el cap al Jordi?» (i m'acosto al nen i li grato el cap). «Puc fer el mateix amb aquest Jordi?» (i m'acosto a la pantalla assenyalant el cap d'en Jordi, intentant gratar-li el cap), evidentment que no. Qui és doncs el Jordi de veritat, el real? (el que puc tocar, l'altre és sols la seva imatge).

Joc del qui és qui

Amb aquesta activitat es pretén que els infants aprenguin a

A causa de les característiques tant de l'alumnat d'aquestes etapes educatives com dels continguts i dels objectius que es volen treballar, considerem oportú remarcar quin tipus d'organització i d'agrupament podrem utilitzar a l'aula de manera que ens faciliti molt la tasca:

- **Els racons:** Ens permeten fer l'activitat amb grups de cinc o sis nens i nenes, mentre la resta de la classe fa unes altres activitats amb total autonomia. La proposta que es fa comença i acaba amb aquesta sessió.
- **Els tallers:** S'han organitzat de manera que cada grup consta de deu alumnes de P-3, P-4 i P-5 barrejats (com una manera d'enriquir el grup). Tenim una sessió d'una hora setmanal, i la durada de l'activitat que s'hi realitza és de tres sessions.

elaborar estratègies que els ajudin a identificar objectes i/o persones a partir de l'observació d'una part d'elles (d'un pla de detall).

Gramàtica audiovisual

Angles de càmera (els punts de vista)

Aquesta activitat està pensada per treballar les nocions d'espai del tipus: vist des de dalt (picat), vist des de sota (contrapicat), de cara, de costat, des del darrere; i inferir cert significat als diferents angles, ja que no es fa la mateixa lectura o interpretació d'un personatge si aquest el veiem en picat (des de dalt), perquè restarem importància al seu paper, que si el presentem amb un contrapicat (des de sota), ja que el magnificarem, el farem molt més gran i important.

Planificació (canvis d'escala)

Es pretén que les alumnes i els alumnes captin que la mida dels objectes i/o de les persones que veiem a la pantalla no sempre co-

respon a la realitat. Se'ls convida a observar com objectes petits poden semblar grans i a l'inrevés, objectes grans poden semblar petits.

Moviments de càmera (panoràmiques i tràvelings)

Es tacta de constatar que no sols es mou o es pot moure allò que enfoca la càmera, sinó que aquesta (la càmera) també pot fer-ho, amb els canvis d'interpretació que això comporta. Podem proposar a l'infant de seguir el desplaçament d'algu amb la càmera fixada al tripode.

Ús i comunicació

Els trucs

Treballarem principalment amb dos tipus de procediment:

1. Animació: enregistrar 2" i parar, empalmar-ho després per tal d'aconseguir el moviment que ens interessa.

Activitats: aparèixer i desaparèixer, animació d'objectes: cursa de follets, els infants i l'armari (fer veure que d'un armari petit poden sortir molts nens i nenes).

2. Creació d'efectes a partir del moviment de la càmera.

Activitats: penjats del sostre (càmera invertida), caminar per la paret (càmera inclinada), maregassa (balançeiig de càmera).

Ànlisi de la televisió: la publicitat

Centrem el treball dels canvis d'escala en les produccions i campanyes publicitàries, en especial les que fan referència a les joguines i a l'alimentació.

Prenem com a punt de partida el conte de Gianni Rodari, *La Bombeta*.

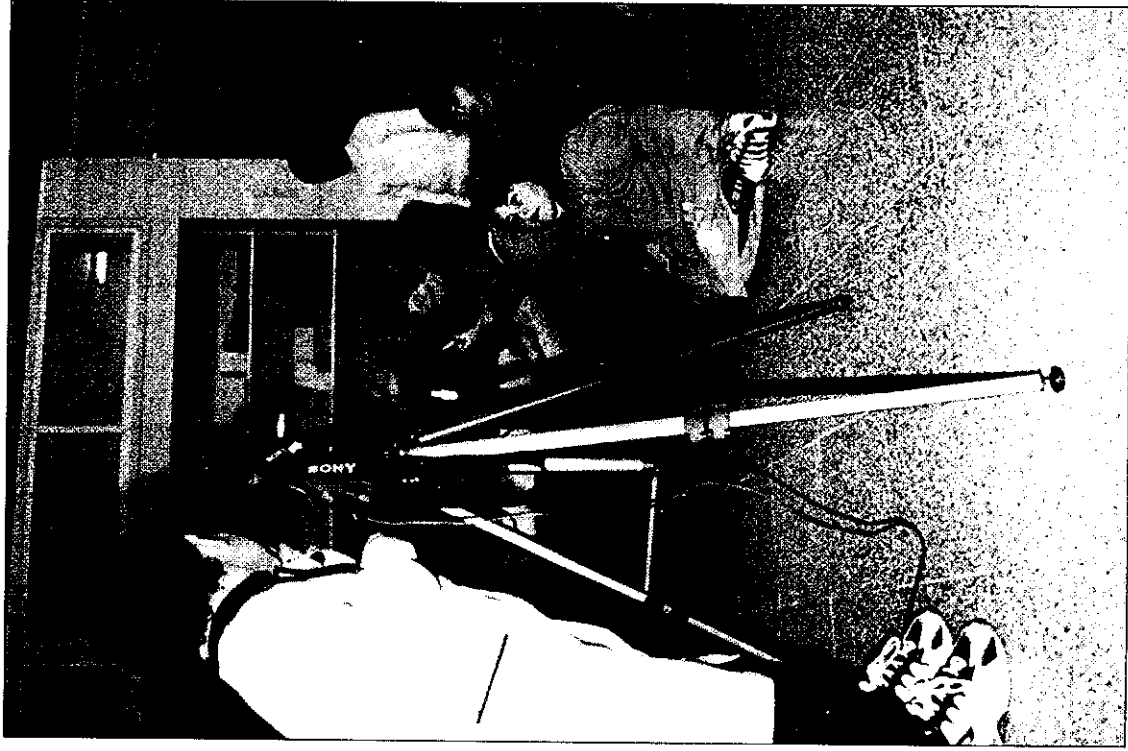
A partir de les propostes dels alumnes i de les alumnes, realitzem un espot.

Muntatge d'una història curta: els personatges

Amb aquesta activitat cerquem la creació d'un personatge de-

finint-ne clarament l'aspecte (físic, trets característics —caràcter—, mantenint aquestes pautes durant tota la història, el que anomenem *raccord*) i remarquant la importància d'aquest de cara a l'estructura

temporal de la seqüència.

També es treballen els tres passos en l'elaboració d'una història: plantejament, nus i desenllaç.

Bibliografia
COROMINES, A. (1994). *La comunicacion audiovisual y su integracion en el curriculum*. Barcelona. Graó/ICE Universitat de Barcelona.

(1998). *Els audiovisuals a l'aula: Els audiovisuals a l'Educació Infantil*. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. PMAV.

GRAVIZ, A.; POZO, J. (1994). *Niños, medios de comunicacion y su conocimiento*. Barcelona. Herder.

(1994). *L'educació audiovisual. Orientacions per al desenvolupament del curriculum. Educació Infantil i Primària*. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

MAQUINAY, A.; ANDRÉS, J.-D. (1992). «Una proposta per als més petits. Aprendre a mirar». a *Butlletí dels mestres*, núm. 232, p. 44-49.

(1997). *Programa de Mitjans Audiovisuals. Els audiovisuals a l'aula. Les primeres passes. Aprendre a mirar* [video]. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

(1996). *Programa de Mitjans Audiovisuals. Aprendre a mirar* [joc didàctic]. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

didaco
 Regs. 3 - 08038 Barcelona
 Tel. 93 237 64 00
 Fax 932 13 92 77
 Email: analdidaco.com

DIDAVISION

PREMIS OBTINGUES PER DIDAVISION
 ■ Premi del Departament d'Educació de Girona. 83€.
 ■ Premi del Ministeri d'Educació i Ciència.
 ■ Premi de l'Associació de Vides d'Art de La Jonquera.
 ■ Premi de l' "V. Festival Internacional de Vides de les Illes Balears".
 ■ Premi "E" de Sonnet U.S.A.
 ■ Premi "D" de Festival Nacional de Vides Educatives d'U.S.A.
 ■ Premi "L" de "Lesen Day".
 ■ Premi "C" de "Lesen Day".
 ■ Premi "B" de "Lesen Day".
 ■ Premi "A" de "Lesen Day".
 ■ Premi "G" de "Lesen Day".
 ■ Premi "F" de "Lesen Day".
 ■ Premi "E" de "Lesen Day".
 ■ Premi "D" de "Lesen Day".
 ■ Premi "C" de "Lesen Day".
 ■ Premi "B" de "Lesen Day".
 ■ Premi "A" de "Lesen Day".

P.V.P. 124.000 ptes. IVA inclòs
OFERTA: 98.600 ptes. IVA inclòs
OBSECU D'UN CURS D'ANGLÈS
EN 8 CD-ROM
 Pagament al comptant 98.600 ptes.
 Possibilitats de pagament ajornat
NO DEIXI PASSAR AQUESTA
OFERTA ESPECIAL PER A
SUBSCRIPTORES DE GUIX.
¡TRUQUENI!

CIÈNCIES I TÈCNIC

- **BIOLOGIA I ENTORN NATURAL**
 - La evolució de l'home
 - Com són les cel·lules?
 - La vida marítima
 - El regne animal
 - Com va conèixer la vida?
 - L'ADN
 - Que són els volcans?
 - Com són les glaciers?
 - Com és el mar?
 - L'evolució de les espècies
 - Els insectes
 - El sentit de la vista
 - El món de les abelles
 - Que és la sang?
 - Com es forma un ésser humà?
 - El món vegetal
 - La respiració
 - Els virus
 - Per que es produeixen els cançons?
 - El cervell
 - La vida a les regions tropicals
 - La nutrició
 - Els mamífers. El J'can evoluciu
 - Els mamífers. El J'can gran família
 - Les aus
 - Els reptils
 - Els bòscors
 - L'oida humana
 - El cor humà
 - L'esquelet
 - La pell
- **FÍSICA I QUÍMICA**
 - El gas i l'òxid
 - Els roscors
 - Els museus
 - La piràmide de la vida
 - Els altres regnes
 - Els fonaments atmosfèrics
 - Que és la energia?
 - Que és la energia nuclear?
 - La força i el moviment
 - Les lleis del moviment de Newton
 - El petroli
 - L'energia
 - Que és l'electricitat?
 - Que és la llum?
 - Les forces que regenen l'univers
 - El calor i la temperatura
 - La calor i els éssers vius
 - Viaje a l'interior de la matèria
 - El carboni
 - La sal
- **UNIVERS**
 - El Sol: font d'energia i vida
 - Els cometes
 - Que són els cometes?
 - Els satèl·lits
 - El sistema solar
 - El planeta Terra
- **TECNOLOGIA**
 - Els transports terrestres
 - Els transports aèris
 - Com es arriba a l'espai?
 - La conquesta de la lluna
 - Les mans d'exploració espacial
 - Els transports marítims
 - Com funcionen els telescopis?
 - Com funciona un avió?
 - Els motors de combustió
 - L'automòbil
 - La fotografia
 - El cine
 - La televisió
 - L'enginyeria genètica

43 Y IDEOS 86 TEMES

Una col·laboració de l'escola amb la televisió local: «El Cargol Noticiari»

Elisabet Palau,
Ramon Boixader,
Margarida Plumé,
Jordi Sala

Escola Pública Ronçana

Aquesta experiència s'està duent a terme a l'escola pública de Santa Eulàlia de Ronçana, al Vallès Oriental, i explica la col·laboració de l'escola amb la televisió local –Canal SET– per editar un informatiu que s'emet cinc cops a l'any per a tot el poble, després del noticiari local.

La mateixa informació que es dona per televisió també s'imprimeix en un full escrit que es distribueix a tots els nens i nenes de l'escola.

Una mica d'història

A la nostra escola, de molts anys enrere, es feia una revista, amb aportació de treballs de totes les classes, que amb els anys va anar evolucionant.

A partir de la reflexió sobre el grau d'assoliment dels objectius plantejats inicialment, vam observar que la quantitat de feina que representava l'edició d'una revista no es corresponia amb el profit que en treia l'alumnat, perquè el procés era llarg i es feia difícil seguir-lo tot, i més si tenim en compte que no es feia com un treball continuat de classe sinó fora de l'aula. Per això vam decidir engegar un treball més concret i dinàmic, que es pogués fer en el temps de cinc o sis sessions: el *Full Informatiu*, un imprès amb notícies del nostre entorn, escrit per les dues cares.

L'any 1992 els mestres i les mestres responsables de la revista decidírem aprofitar que al poble s'havia engegat una televisió d'àmbit local i que un de nosaltres hi havia començat a col·laborar, per fer un programa informatiu a partir del full que editàvem només per a l'escola. Aquest programa s'emet dins la programació de la televisió local Canal SET, està preparat i presentat pels nois i noies i s'acompanya amb imatges filmades pels mestres. Així, des del curs 1992-93, cada dos mesos durant el curs escolar, a totes les cases, no més engegant la televisió poden veure «El Cargol Noticiari», elaborat

amb pocs mitjans tècnics i físics pel Consell de Redacció. Es tracta d'un grup de treball estable durant un curs escolar. Inicialment, el formaven nois i noies de quart a vuitè d'EGB i quatre mestres. Actualment, els alumnes i les alumnes són de quart a sisè de primària. La participació és voluntària, amb assumpte de responsabilitats per part de tothom. El treball és intens i dura cinc o sis dies, amb una activitat frenètica perquè es fa fora d'horari lectiu, en l'espai de temps limitat entre les classes del migdia i la tarda.

Objectius

L'edició del *Full Informatiu* i l'informatiu de televisió responen a unes intencions educatives contemplades ja en el disseny curricular del centre, però, a causa de la seva condició d'interdisciplinarietat, de diversitat d'alumnes que hi intervenen de forma voluntària, sense la pressió de «valoracions» acadèmiques, en una situació de comunicació real i sovint mitificada, és un mitjà idoni per aconseguir, almenys, aquests objectius:

- Afavorir que l'escola estigui oberta a l'entorn.
- Trobar nous mitjans per apropar els nois i les noies a la realitat que els envolta i cercar nous procediments d'expressió i comprensió que els enriqueixin.
- Fomentar sistemes de treball en grup i participatiu (Consell de Redacció, equips de treball...), responsabilitzant les alumnes i els alumnes en la majoria d'aspectes de realització i tenint en compte que ha de ser un treball en equip entre mestres i alumnes.
- Convertir el *Full Informatiu*/Informatiu televisió en un mitjà de comunicació per als nois i noies que els motivi a escriure i llegir, parlar i escoltar.
- Fer la relació entre el text, la imatge i la veu combinant diferents recursos comunicatius.
- Proporcionaler criteris tècnics referents a la confecció dels

El «cargoli» arriba a les classes

- informatius escrits i televisats: contingut, estructuració, ús de l'ordinador com a eina de treball, composició.
- Procurar la coordinació amb altres experiències similars.

L'experiència

A l'inici de curs ens reunim tot el Consell de Redacció i explicitem l'objectiu del grup de treball mirant que quedi ben entès i acceptat per tots els membres:

- Redactar les notícies que creguem que poden interessar per fer-les arribar a tota l'escola a través del mitjà escrit de que disposem —el *Full Informatiu*.
- El text haurà de donar les explicacions de forma clara, de manera que sigui ben entenedor el que ha passat, sense faltes d'ortografia i ben presentat, en un sol full per dues cares.
- Llegir les notícies davant la càmera per fer-les arribar a tot el poble a través de la televisió local —Canal SET. La lectura haurà de ser fluida, clara i expressiva, de manera que sigui ben entenedor el que ha passat, amb l'entonació, la pronúncia i la postura correctes.

Proces d'elaboració

Comencem la redacció del *Full Informatiu* i seguim amb el ves-sant audiovisual. L'ordre és aquest:

- Buidatge de notícies del nostre entorn més immediat. Tria de les més interessants.
- Expressar cada notícia oralment, amb tots els detalls que conequem.

A partir d'aquí es treballa per parelles o grups petits.

- Amb les dades aportades, cal omplir per escrit aquesta graella i, si convé, afegir-hi més apartats:

Qui	Què	Quan	On	Per què	Com	Font
-----	-----	------	----	---------	-----	------

- Comprovar que tenim resposta per a cadascun dels apartats i, si no és així, buscar-la.

Redactant la notícia

Escrivint la notícia a l'ordinador

En grup altre cop, s'ordenen les notícies, es busquen o es preparen il·lustracions i es compon el full. Se'n fan còpies i es distribueixen per tota l'escola.

L'enregistrament del programa

L'enregistrament del programa es realitza un migdia, després d'acabar les classes. Actualment disposem d'un petit espai que fa les funcions de redacció i d'estudi de gravació.

Presentador o presentadora

Condueix el programa. Ha de redactar i llegir la presentació inicial del programa, així com el comiat. També ha de llegir la presentació de cada notícia.

Les notícies

Un dels dos infants que ha redactat la notícia per al full, la llegeix davant la càmera.

- Assegurar-nos si totes les afirmacions que fem són certes i citar la font d'on s'han tret.
- Discutir l'ordre d'exposició dels fets que escau millor, segons la importància que hi vulguem donar. Veure com canvia.
- Redactar la notícia de forma entenedora, amb les paraules més adequades segons la situació de comunicació i complementant els aspectes que cal destacar-ne.
- Resumir el text en una o dues frases o fer una introducció per la notícia, segons el cas, perquè el conductor de l'informatiu pugui presentar-la.
- Resumir la notícia en unes paraules (títol).
- Correcció dels textos (coherència, cohesió, sintaxi, ortografia).
- Escriure-la a l'ordinador. (Els mestres i les mestres n'haurem preparat el format en columnes.)
- Preparar-se la lectura de les notícies en veu alta.

Les imatges

S'han de preparar les imatges que han d'acompanyar el text. Se n'ha de fer una previsió. En el millor dels casos, hem pogut registrar el fet en directe. Si no és així, tenim diferents recursos per obtenir-ne: a vegades els mateixos redactors han de fer d'actors per escenificar el que explica la notícia, o bé s'utilitzen fotos, imatges d'arxiu d'altres anys...

Muntatge

El muntatge el fa el mestre o la mestra responsable als estudis de Canal SET.

Emissió

La fan els tècnics de Canal SET. El programa es repeteix diàriament durant tota una setmana, a dos quarts de tres del migdia i a dos quarts de deu del vespre.

Per què ho fem? Valoració

Considerem molt positiva tota aquesta activitat en la seva globalitat. A nivell de comportament i relacions entre els membres del grup humà, d'adquisició d'actituds de responsabilitat, i d'aprofitament didàctic de tot el procés, perquè es treballen pràcticament tots els aspectes de la llengua i alguns de coneixement de l'entorn.

- És *funcional*. El treball té una finalitat i uns receptors. Té sentit i està desmarcat d'alguns inconvenients: obligatorietat, valoracions quantitatives... L'interès és gran.
- Contempla *la diversitat*. La diversitat d'alumnes que tenim a l'escola, en tots els aspectes, queda representada també al Consell de Redacció. Cadascú pot aportar-hi les seves millors

capacitats i amb bona predisposició per millorar-ne els resultats.

- És *oberta*. Apropa els nois i les noies a la realitat que els envolta. Les notícies entren i surten de les parets de l'escola, per ser susceptibles d'entrar a totes les cases del possible.
 - És *motivadora*. Els nois i les noies treballen en la recerca de nous procediments d'expressió i comprensió per comunicar-se, i també s'esforcen a millorar les seves habilitats i conèixer el mitjà. Adquireixen criteris tècnics referents a la confecció dels informatius escrits i televisats: contingut, estructuració, ús de l'ordinador, composició i edició seguint un guió preestablert. De fet, alguns membres del Consell de Redacció en acabar l'escolaritat segueixen col·laborant amb la televisió local.
 - És *activa*. Els nois i les noies canvien l'actitud passiva davant del mitjà. El manipulen i el coneixen per dins. Es converteixen en emissors i també en receptors.
 - És *desmitificadora*. És un procés excel·lent per perdre la por envers aquest medi. Constaten com manipulen les imatges i el so, les seqüències no apareixen pel mateix ordre que les hem enregistrades, unes imatges diferents acompanyen la seva veu, un petit raconet d'una classe sembla un estudi de televisió...
 - És *màgica*. Això sobretot per als infants més menuts. Saben que al cap de pocs dies d'entrar la càmera a la classe o en alguna de les seves activitats, ells sortiran per la tele.
- En definitiva, el resum d'aquestes apreciacions surt en els crèdits finals de cada informatiu:
- Valorem el treball de confecció de l'informatiu «El Cargol Noticiari» com a procediment i mitjà d'expressió i comunicació més que no pas com a producte final.

Problemes apareguts

Com en tota activitat, hem d'afrontar diferents dificultats. A continuació enumerarem les que creiem més rellevants.

Manca de temps

En la distribució de les activitats a l'hora d'exclusiva dels mestres, és molt difícil poder tenir uns dies seguits sense cap reunió. Dins del pla anual intentem incloure la nostra setmana de treball enmig d'altres setmanes prou intenses: PCC, avaluació, entrega d'informes...

D'altra banda, com que l'equip ens el deixen, procurem realitzar l'enregistrament en un sol migdia, o sigui, en una hora i mitja. En aquesta estona fem la lectura de totes les notícies, més la presentació de cadascuna. Ja es pot veure que tot és molt precipitat i qualsevol treball que es vulgui emetre, per curt que sigui, necessita molt de temps. En cada nova edició d'«El Cargol Noticiari» veiem possibilitats de millora en diferents aspectes, però la manca de temps ens obliga a continuar de manera semblant.

Nerviosisme

La pressió que tenen els nens i les nenes quan llegeixen davant la càmera és gran, de ganes de fer-ho bé, moltes, però el temps que tenim no permet fer gaire repeticions si el primer enregistrament no surt prou bé per problemes tècnics o de lectura.

Tècnics

Canal SET ens cedeix l'equip de gravació. El fet d'instal·lar la càmera i els micròfons en una aula, en el mateix moment que se n'ha de fer ús, sovint comporta dificultats, les quals unes vegades són degudes a manca de coneixements específics, d'altres perquè els aparells són manipulats per gent diversa i no són a punt o estan avariats o, també, perquè entre un programa i un altre hi ha hagut al-

gun canvi «tècnic» i no sabem com el podem encarar.

Tots nosaltres som usuaris de l'ordinador i anem solucionant dificultats sobre la marxa. Ens milloraria molt la tasca tenir més domini dels programes de tractament de textos.

Propostes

De moment no ens hem proposat canviar substancialment aquesta activitat, però creiem que s'hi podrien introduir algunes millores, o realitzar, a través d'aquest mitjà, altres activitats com ara:

- Introduir en el programa una pregunta, una endevinalla... Això permetria un retorn o un intercanvi amb els altres alumnes receptors del programa.
- Pensar en esdeveniments oberts al poble que hagin de tenir lloc a l'escola, com les eleccions al consell escolar, alguna festa..., i fer servir «El Cargol Noticiari» per anunciar-los.
- Realització de debats o entrevistes davant les càmeres, prèvia preparació del tema a la classe.

Però tot això, ja és una altra història...

Oferta de seminaris per al mesos d'abril, maig i juny de 1999

Matrícula oberta

Escola Professional de la Dona

Plaça de Pere Coromines, s/n
(Drassanes/Nou de la Rambla)
08001 Barcelona
Tel. 93 443 15 13
93 443 15 05
Fax 93 443 13 12

Seminaris

- Accessoris d'estiu (30 h)
Introducció a la literatura anglesa contemporània (20 h)
Les tradicions i les especialitats llamineres (15 h)
Tècniques de llenceria a màquina (28 h)
Tècniques de recerca de tona (9 h)
La virtualització de l'art (30 h)
Titelles i marionetes (45 h)
Maneres d'acabar els reballs de fusta (30 h)
Cuina ràpida (10 h)
Introducció a l'ordinador (20 h)

Resum

- Confecció i decoració de bosses de platja i necessers. Folrat d'espardenyes. Estampació de samarretes.
Visió panoràmica de la literatura contemporània en llengua anglesa.
Expressió i comunicació a través de l'elaboració de pastisseries diverses.
Per aprendre a cosir a màquina robes delicades i puntes.
Per facilitar als alumnes la incorporació al món laboral.
Desvetllar la curiositat i obrir nous paràmetres de percepció de l'art actual.
Aprentatge de la teoria, la construcció, la manipulació i la dramatització de la marioneta.
Per aprendre a tenyir fusta i a aplicar pa d'or.
Una cuina fàcil i saborosa. Com utilitzar salses bàsiques.
Introducció al Windows. Coneixement del maquinari i del programari.

Centre de Formació d'Adults Can Batlló

Comte d'Urgell, 187
08036 Barcelona
Tel. 93 402 27 15
Fax 93 402 27 33

Seminaris

- L'alimentació com a font de salut (20 h)
L'animació de grups, propostes pràctiques (12 h)
Eines i recursos per a la protecció de l'entorn (20 h)
Curs de vídeo (12 h)
Curs de cinema (12 h)
Atenció al malalt terminal i acompanyament a la mort (10 h)

Resum

- Dona coneixements sobre els aliments i les seves funcions en l'organisme.
Fa conèixer els mecanismes de funcionament d'un grup: rols, lideratge, treball i estratègies.
Injoma de recursos ambientals per utilitzar a l'escola: publicacions, visites, jocs, exposicions i Internet.
Aprofundeix en el coneixement del vídeo, el seu ús artístic i creatiu: reportatges, documentals, gurtons...
Treballa nocions d'història del cinema i torca aspectes com direcció, guió, muntatge, interpretació, llenguatge...
Vol desterrar el tabú de la mort des d'una perspectiva personal i familiar. Relaxació i musicoteràpia.

Escola d'Arts i Oficis

Comte d'Urgell, 187
08036 Barcelona
Tel. 93 321 90 66
Fax 93 419 00 63

Seminaris

- Iniciació a la restauració de paper (45 h)
Iniciació a la serigrafia (42 h)
Restauració del moble. Nivell II (135 h)
Iniciació a la talla de fusta (45 h)
Iniciació a l'enguadernació (15 h)
Introducció dels procediments de microtúsio (36 h)
Elaboració artesana del paper (30 h)
Papiroflexia (10 h)

Resum

- Dona les bases tècniques per a la conservació i restauració de llibres i documents gràfics.
Ofereix els rudiments d'aquesta tècnica d'impressió. Creació d'imatges en pantalla per a l'estampació.
Parteix del nivell I i aprofundeix en les tècniques.
Ensenya les tècniques per modelar la fusta amb gúbies i altres eines.
Realitzarem llibres, llibretes, capeteria, aprenent a cosir, fer tapes i manipulats de paper.
Aprenderem les tècniques usades per a la reproducció volumètrica seriada d'objectes.
Camp de joieria.
Usarem diferents tipus de fibres vegetals, reciclar de paper i inclusions d'elements.
Tècniques que permeten la creació de figures volumètriques amb el manipular i doblegat del paper.

Projecte televisió: De casa a l'escola

Carme Ciscart,
Adela Gallardo,
Cristina Herraiz,
Anna Mackay,
Aurora Maquinay,
Carme Ribes,
Carme Terrades

Un projecte d'actuació compartit: família i escola

Des de fa anys es manifesta, de manera cíclica, la preocupació de la societat per la influència que els mitjans de comunicació en general, i especialment la televisió, exerceixen sobre la població infantil i juvenil. Sobre aquesta qüestió existeixen nombrosos treballs d'investigació, i encara que les conclusions són, de vegades, contradictòries, el que es constata és que la televisió provoca una gran fascinació en els espectadors joves i que forma part de la seva realitat cultural. A partir d'aquí els educadors ens preguntem: és això un perill?, quina actitud hem de prendre?

En primer lloc, pensem que cal tenir consciència de la situació i buscar fórmules d'actuació coordinades entre les famílies i l'escola.

A causa del nombre creixent d'hores que els infants romanen davant la televisió, es generalitza la preocupació pel contingut de la programació televisiva, per la manca d'alternatives a les hores de lleure que no passin per veure la televisió i per la influència que tot això pot tenir en la seva formació personal.

Sovint des de l'escola es responsabilitza la família de la manca de control sobre els hàbits i les actituds que els infants desenvolupen com a telespectadors. També es diu que per molt que a l'escola es plantegi seriosament l'educació audiovisual, els resultats sempre seran insuficients si la família no hi col·labora.

En el cas de l'educació audiovisual, com succeeix amb altres temes transversals, com ara l'educació viària, l'educació mediambiental o l'educació per la salut, no es tracta únicament de transmetre uns continguts, sinó que pretenem educar les actituds, els valors i les normes i, per aquest motiu, les actuacions no es poden limitar a l'àmbit escolar.

Caldrà, doncs, que família i escola s'apropin al coneixement i a l'ús educatiu de la televisió com un repte del qual no poden fugir, de manera que tots dos es responsabilitzin en la formació dels nens i les nenes com a espectadors conscients, actius i crítics que siguin ca-

paços de fer un ús conscient i responsable de la seva autonomia i de la seva llibertat progressiva a l'hora de programar el consum dels missatges televisius. Aquesta formació pren especial rellevància en l'alumnat que té dificultats per aprendre, bé per déficits cognitius, desajustaments emocionals, situacions socioeconòmiques i culturals de risc, o bé per la interrelació d'aquests factors, ja que això pot facilitar la seva motivació i propiciar el desenvolupament de capacitats que compensin mancances des de la funcionalitat i significativitat dels missatges televisius.

En definitiva, creiem que la situació ideal hauria de consistir en l'establiment d'un pla de treball conjunt entre la família i l'escola, de manera que els infants no visquessin situacions contradictòries en la seva formació com a telespectadors.

Vegem ara quines són les línies d'actuació que cada institució (la família o l'escola) hauria d'establir.

El paper de l'escola

Des de l'àmbit escolar creiem que l'educació dels alumnes i les alumnes com a telespectadors s'hauria de situar en el context general de l'educació audiovisual, contemplada com a eix transversal. En tenem, doncs, que un projecte d'actuació correcte hauria d'implicar tot el centre educatiu, de manera que es recollís així en el projecte educatiu i en el projecte curricular.

Per tal d'aconseguir resultats significatius, és necessari que, des de l'educació infantil, els nens i les nenes aprenguin a llegir i a escriure missatges audiovisuals, de manera que en acabar la primària puguin utilitzar habitualment aquests missatges per informar-se i també per comunicar-se. Una part ben important d'aquest aprenentatge anirà adreçada a descobrir què s'amaga darrere dels missatges televisius i quins són els seus efectes.

A l'hora d'incorporar l'educació audiovisual, les docents i els docents haurien de tenir en compte alguns aspectes com els que segueixen:

- Les imatges no poden substituir mai el treball de les persones docents. Els documents audiovisuals són un material imprescindible però no poden suplantar la presència d'educadores i educadors.
- Els mestres i les mestres hauran d'aprofitar les informacions, moltes vegades inconexes, que ens arriben a través de la televisió, les hauran de contextualitzar, les hauran de situar en el currículum i adequar-les al nivell maduratiu i de coneixements de l'alumnat.
- A l'hora de seleccionar els programes televisius que seran objecte d'estudi a l'escola, les docents i els docents han de tenir en compte els interessos i les preferències de l'alumnat i, per tant, hauran de partir dels programes que els mateixos infants suggereixin, i no exclusivament d'aquells que ens interessin a les persones adultes.
- Els procediments que es poden utilitzar en les activitats que proposem per a l'anàlisi dels missatges audiovisuals han d'adequar-se als principis de l'aprenentatge significatiu.
- Els docents i les docents han de tenir prou informació sobre la programació televisiva i estar al dia sobre allò que habitualment veuen les alumnes i els alumnes. També convé que estiguin preparats davant l'allau de cadenes que comportaran els avenços tecnològics (televisió convencional, satèl·lit, cable).
- La utilització de documents televisius a l'escola s'hauria de fer tenint en compte les dues vessants de l'educació audiovisual, però de manera integrada:
 - L'educació amb les imatges, incorporant documents televisius que compleixin, motiu a motiu, sobre diferents aspectes relacionats amb les àrees curriculars habituals.
 - L'educació en les imatges, treballant els aspectes expressius i tècnics del llenguatge audiovisual. En aquest sentit, ens sembla fonamental que els alumnes i les alumnes acabin desco-

brint que les imatges no són res més que una representació, sempre subjectiva, de la realitat. Així mateix, convé que els nois i les noies diferenciïn entre document audiovisual i ficció audiovisual.

- L'ús dels missatges televisius a l'aula ha de provocar la participació dels alumnes i de les alumnes, el debat i la reflexió conjunta, i, per tant, cal defugir les lliçons magistrals. Així mateix, s'haurien d'afavorir totes aquelles activitats que provoquin la recerca d'informació i el contrast constant entre ficció televisiva i realitat.
- Els docents i les docents han de preveure la col·laboració de les mares i els pares per aconseguir resultats significatius en la seva tasca docent. Caldrà mantenir informades les famílies dels objectius del nostre projecte educatiu i dels continguts que es treballaran. Serà molt important fer-los entendre que l'educació audiovisual no és una pèrdua de temps i que és imprescindible en la formació integral dels nens i nenes.

El paper de la família

Sembla evident que els nens i les nenes s'eduquen com a telespectadors a casa, perquè és en aquest àmbit on es mira la televisió. Per tant, considerem absolutament imprescindible que els mestres i les mestres ajudin les famílies per tal que aquestes prenguin consciència del seu paper educador i actuïn amb coherència a l'hora d'ubicar la televisió a casa i a l'hora d'establir criteris per mirar-la.

Es tracta, doncs, d'ajudar a entendre a les famílies quines són algunes de les condicions de les experiències vitals i educatives que facilitaran el desenvolupament equilibrat dels seus fills i filles.

També caldrà que les famílies coneguin de quina manera estan interrelacionades les experiències educatives i vitals, per tant, quines tenen lloc a l'escola i per què, i quines fóra bo que també es poguessin donar a casa.

Així mateix, creiem que les famílies haurien de saber com els

hàbits de veure la televisió a casa estan relacionats amb les maneres de fer i amb els estils de ser pares i mares, i com es poden millorar treballant conjuntament amb el Projecte televisió: de casa a l'escola. És imprescindible que l'escola ensenyi tot allò que els nens i les nenes hauran d'utilitzar tant a l'escola com a casa.

Aprendre a veure la televisió, usar-la de forma gratificant, com a eina d'aprenentatge, de distracció, de creativitat, és un repte que necessàriament resoldrem millor si l'entornem família i escola, des de les dues vessants, formal i informal.

Els infants aprenen a parlar perquè parlem amb ells, per això, la conversa en què estan implicats és molt important per al seu desenvolupament. La persona adulta retorna a l'infant la informació necessària perquè aquest aprengui una mica cada dia, sovint repetint allò que els nens i les nenes han dit, però de forma més correcta. La televisió és un mitjà de comunicació unidireccional, per tant, els telespectadors reben missatges als quals no poden respondre, ni li poden fer preguntes. Així és que mirar la televisió requereix una escolta activa, processament mental però passivitat de resposta.

Això fa que, per poder elaborar personalment els missatges televisius, els infants necessitin parlar i compartir amb altres persones allò que han vist a la televisió, contrastar idees, dubtes, opinions amb amics, germans, pares, mares.

Característiques del material

El material «Projecte televisió: de casa a l'escola» s'inspira en una experiència realitzada al Canadà pel Réseau Éducation-Médias i que podem trobar en l'adreça d'Internet <http://www.screen.com/mnet/fre/COM-MANDI.HTM>. Té com a objectiu principal facilitar la tasca dels educadors i de les educadores (famílies i escoles) interessats a aconseguir que els infants aprenguin a veure la televisió comprensivament i siguin capaços d'autoregular els seus hàbits com a telespectadors.

Es tracta d'una proposta adreçada als centres d'educació primària i estructurada en quatre capítols o blocs temàtics:

- Família i televisió.
- Com ho resollem?
- Tots i totes iguals, tots i totes diferents.
- Tot és divertit!

En el primer capítol s'analitza la presentació de la vida i dels hàbits familiars que es fa a la televisió i la comparació amb la nostra realitat familiar quotidiana, amb l'objectiu de descobrir fins a quin punt els models familiars que se'ns presenten arriben a influir en la nostra relació a la llar.

En el segon capítol observarem quins conflictes es plantegen en els diferents programes televisius i quina resolució se'ls acostuma a donar. Establirem les diferents formes que poden adoptar aquests conflictes en la vida real i analitzarem si la seva resolució pot estar, de vegades, influenciada pels estils que ens mostra la televisió.

El tercer capítol està dedicat al tema dels estereotips televisius, amb l'objectiu que els alumnes i les alumnes descobreixin com, a través dels programes televisius, es defineixen uns trets característics de persones i grups socials que no coincideixen amb la realitat i que, si es prenen com a vàlids, poden arribar a desdibuixar la realitat.

En el quart capítol analitzarem el fenomen de la diversió i de l'espectacle televisiu, per tal que els alumnes i les alumnes el comparin amb la realitat quotidiana.

En el desenvolupament de cada capítol hi trobareu un seguit d'activitats que tenen com a objectiu principal aconseguir que els nens i les noies diferenciïn les actituds, els valors i les normes que ens comuniquen els missatges televisius amb la realitat.

La majoria de les propostes es basen en la comparació constant entre el món que ens envolta i el món que reflecteix la ficció televisiva. La pregunta bàsica que ens hauriem de plantejar és: «És el món que jo coneix com el que mostra la televisió?».

A continuació veurem les característiques fonamentals del material.

Una proposta oberta

En primer lloc, volem deixar clar que no es tracta d'un projecte de treball tancat, sinó que més aviat voldríem que fos un motiu inicial, un element per a la reflexió i un punt de partida que els educadors o les educadores poden modificar, ampliar, etc. Sens dubte que de l'experimentació del material en sortiran noves idees i noves propostes d'actuació. Només així creurem que es tracta d'un material útil.

Un projecte assumit pel centre

Entenem que l'aplicació ideal de la proposta suposaria que el centre hagués incorporat, en el seu projecte de centre, l'educació audiovisual com a eix transversal, establint en el projecte curricular la distribució dels continguts que caldria treballar en cada cicle i la relació amb les àrees d'aprenentatge. Aprendre a veure la televisió, ser conscient del que s'amaga darrere dels missatges televisius serà un dels temes prioritaris que caldria treballar, de manera que haurem de preveure com es distribuïxen els continguts que volem tractar en els diferents cicles i veurem que són fàcilment relacionables amb les àrees de llengua, coneixement del medi social i cultural, coneixement del medi natural i visual i plàstica.

Encara que la situació ideal seria l'assumpció del projecte per part del centre, si això no és possible, també pot ser assumit només per un cicle determinat o, fins i tot, per un nivell.

La transversalitat

L'educació en i amb l'audiovisual a l'ensenyament primari s'ha d'entendre de manera transversal. Per tant, el projecte que presentem es manté també en aquesta línia. No es tracta, doncs, d'afegir-hi una nova àrea d'aprenentatge, sinó d'aprofitar els continguts que habitualment es treballen a les àrees i relacionar-los amb els continguts, les informacions, els valors i les actituds que els nens i les nenes reben a través dels missatges televisius.

La col·laboració entre la família i l'escola

Tal com hem dit al principi de l'article, creiem que aprendre a veure la televisió ha de ser una tasca compartida entre la família i l'escola.

Per aquest motiu, pensem que abans d'iniciar el desenvolupament del projecte, cal informar les famílies, aprofitant les reunions habituals de cicle o de nivell, dels objectius i dels continguts que treballarem en aquest projecte iquina pot ser la seva col·laboració.

Com que la majoria de les activitats tenen com a objectiu la comparació constant entre la nostra realitat familiar i allò que ens mostra la televisió, caldrà que les famílies entenguin que no pretenem tafanejar, sinó únicament aconseguir algunes dades que ens són imprescindibles per arribar a treure conclusions. Demanarem a les famílies que col·laborin en el projecte, ajudant els seus fills i filles a omplir les dades que demanem, gravant programes de televisió o dialogant amb els seus infants sobre les qüestions que vagin sortint.

La metodologia de projectes

Per al desenvolupament de cadascun dels temes hem seguit la metodologia de projectes. Podem considerar cada tema com un petit projecte que, en principi, proposa la mestra o el mestre, però s'ha de preveure la possibilitat que també els alumnes i les alumnes proposin projectes de treball.

L'estructura de cada projecte s'articula d'aquesta manera:

1. Coneixements previs

Investiguem, en primer lloc, què saben les alumnes i els alumnes sobre el tema que proposem i quins són els programes televisius que elles i ells veuen on es planteja el tema. Per esbrinar els coneixements previs mitjançant diferents activitats, segons l'edat de l'alumnat, treballarem:

- La conversa inicial i el debat.

- El dibuix.
- L'enquesta.
- Etc.

També proposarem als alumnes i a les alumnes que ens diguin què volen saber sobre el tema i a partir de quins programes de televisió volen treballar.

2. Recerca d'informació

A partir d'allò que ens interessaria saber, proposem que les alumnes i els alumnes busquin informació sobre aquestes qüestions. Utilitzaran diferents fonts d'informació: preguntar a casa, preguntar i fer enquestes a amics o veïns, llegir llibres o notes de premsa (segons l'edat), gravar programes de televisió, etc.

Amb tot el material recollit, els nois i les noies reflexionaran i proposaran noves activitats.

3. Activitats

Seguidament, proposarem un seguit d'activitats² utilitzant diferents recursos expressius:

- El dibuix.
- L'enquesta.
- El text argumentatiu.
- El debat i l'exposició oral.
- La lectura.
- La creació de textos literaris: contes, narracions, poesies, notícies, etc.
- El joc.
- L'entrevista.
- La realització de fotos, muntatges audiovisuals, transparències, murals, etc.
- La dramatització de situacions.
- L'enregistrament en vídeo.
- L'elaboració de reportatges escrits, visuals o audiovisuals.

- La creació de treballs plàstics.
- Etc.

Les activitats es podran realitzar individualment o en grup.

4. Activitats d'avaluació

L'última fase del procés haurà de preveure una avaluació del que s'ha après i una comparació amb els coneixements previs, per tal de verificar si les alumnes i els alumnes han modificat, al llarg del procés, les seves opinions i les seves actituds respecte al tema inicialment proposat. Aquesta avaluació es podrà concretar en:

- Una conversa final.
- Un dibuix.
- Un exercici concret.
- Una síntesi del que hem après.
- Un mural.
- L'elaboració de mapes conceptuals.
- Etc.

Un projecte continuament actualitzat

Si l'objecte d'estudi és la televisió, hem de tenir en compte que els programes televisius es renoven a una gran velocitat. Parlar d'un programa de gran audiència avui o d'un spot televisiu d'actualitat pot resultar una antigalla absoluta demà.

Creiem que els alumnes i les alumnes de primària s'interessaran bàsicament per les imatges que els arriben en el moment, els agrada parlar i discutir sobre allò que veuen. Per aquest motiu, no hem cregut oportú centrar les activitats en l'anàlisi de programes o d'anuncis concrets. Això demana un esforç afegit per part del professorat, que haurà d'estar al dia de la programació televisiva per tal de proposar l'anàlisi de programes concrets i de conèixer les propostes que ens facin els alumnes i les alumnes.

Hem proposat temes «universals» i, per tant, poden ser aco-

dats a la realitat televisiva de cada moment. És possible que alguns dels temes siguin més o menys actuals, segons el tipus de les modes de cada moment. Hi ha temes, com el que hem dedicat a les joguines, que serà indicat tractar-lo per les vigílies de Nadal; d'altres, com el que hem dedicat als mitjans de transport, que el podríem tractar en vigílies de les vacances d'estiu o coincidint amb el centre d'interès dels transports, si el tenim programat.

La recerca d'informació i el debat

Si feu una ullada al material veureu que hi ha un munt d'activitats que es basen en la recerca d'informació per part de l'alumnat. Una vegada obtinguda la informació, caldrà extreure'n conclusions que podran ser objecte de discussió i debat a classe. L'objectiu final serà convertir la programació televisiva en tema de debat habitual a classe.

L'arxiu de documents

La participació activa de l'alumnat i de les famílies en el desenvolupament del projecte generarà un volum considerable de materials visuals i escrits. Per aquest motiu, aconsellem que cada classe creï «el racó de la televisió», on s'organitzi l'arxiu de tot aquest material (cintes gravades, llibres, acudits, fotografies, etc.).

L'aprenentatge del llenguatge televisiu

Malgrat que la majoria de les activitats s'adrecen al reconeixement dels valors que es desprenen dels missatges televisius, és evident que si volem aprofundir en la configuració d'aquests missatges hi haurem d'introduir alguns elements bàsics del llenguatge televisiu. Per tal que els alumnes i les alumnes entenguin com s'escriuen aquests missatges, és aconsellable l'organització paral·lela de tallers d'audiovisuais (taller de vídeo, de fotografia, etc.), així, els nens i les nenes podran experimentar i crear els seus propis missatges audiovisuals.

Família i televisió: «Són les famílies de la tele com la meua família?»

A través dels diferents programes televisius rebem una imatge molt concreta i limitada de la vida familiar. L'estereotip familiar es converteix, moltes vegades, en un model que cal seguir, de manera que la família ideal, la família que tots voldríem tenir, pot acabar sent la que veiem als anuncis o a les telesèries.

El bombardeig constant de models familiars que ens mostren els programes pot provocar, en els infants, una certa confusió entre realitat i ficció. Ens hauríem de preguntar si les famílies que mostra la televisió són com les nostres o si la vida real dels membres d'una família qualsevol és tal com se'ns ensenya a la televisió.

També ens hauríem de preguntar fins a quin punt els nostres hàbits familiars i, fins i tot, les nostres relacions familiars estan marcades per la presència de la televisió i per la capacitat de seducció que tenen els seus missatges (veiem la televisió mentre mengem, comprem els productes que anuncia la televisió, etc.).

Parlar de la família, avui a l'escola, pot ser delicat a causa de la gran complexitat de les unitats familiars actuals i la desestructuració de moltes d'elles. Per aquest motiu, abans de plantejar aquest bloc temàtic hauríem de conèixer molt bé les situacions familiars del nostre alumnat i actuar sempre amb delicadesa, procurant no ferir cap sensibilitat. En qualsevol cas, hem cregut imprescindible començar per aquest tema perquè la primera relació que els alumnes i les alumnes tenen amb la televisió és dintre de l'àmbit familiar, i és precisament dins d'aquest marc que s'estableixen els primers hàbits que marcaran, sens dubte, la nostra manera de mirar la televisió en el futur.

Objectius

L'objectiu principal d'aquest bloc temàtic és aconseguir que els nens i les nenes siguin conscients de les diferències que hi ha entre el món familiar que els envolta i aquells mons on se situen les famí-

lies que apareixen a la televisió. L'observació constant de les diferències entre realitat i ficció ens farà veure que la imatge que es dona de les famílies a la televisió és superficial, estereotipada i moltes vegades limitada a un sol model d'estructura familiar i de classe social. La realitat és molt més plural.

També ens interessa que els nens i les nenes descobreixin, a poc a poc, fins a quin punt els models familiars que ens mostra la televisió influeixen en la modificació de les conductes a la llar. Caldrà veure de quina manera els missatges que transmeten les «famílies televisives» quant a rols i relacions, hàbits de distracció i consum, relacions socials, arriben a condicionar i modificar els nostres hàbits.

Continguts que s'hi treballen

El material de treball que trobareu en aquest bloc temàtic s'estructura en els temes que s'indiquen a continuació.

La televisió a casa

En aquest apartat hi apareixen totes aquelles activitats que ens permetran conèixer quina és la relació dels nostres alumnes i de les nostres alumnes amb la televisió, quantes hores dediquen a mirar-la, com la miren, etc. Aquestes informacions ens seran útils per aconseguir introduir reflexions inicials sobre la nostra relació amb la televisió.

Nosaltres i la televisió

En aquest apartat trobarem un seguit de propostes que tenen per objectiu analitzar el tractament que la televisió dona als membres de la família. Quin paper hi tenen els nens i les nenes, els joves o els avis? Com hi queden reflectides les relacions i els rols familiars? En quins espais es mouen les famílies?

Televisió i hàbits

Els missatges televisius condicionen els nostres hàbits de consum. Fins a quin punt comprem fonamentalment allò que s'anuncia

per televisió encara que no ho necessitem? El producte real és igual que el que veiem anunciat? Ens pot influir la televisió a l'hora de decidir el nostre futur professional?

Radiografia d'un espai televisiu

Es tracta de posar en pràctica tots els coneixements que hem anat adquirint i d'aprendre a observar tots els aspectes que configuren la ficció televisiva.

El fons documental sobre la televisió

En aquest apartat es proposen algunes idees per organitzar en cada aula un bon fons documental, amb materials visuals i escrits, que obtindrem amb la col·laboració de la família i de l'escola.

Notes

1. Aquesta proposta de treball és una versió reduïda d'una altra molt més àmplia que, dins el bloc «Els audiovisuals a l'aula», ha coordinant el programa de Mitjans Audiovisuals: PMAV, i que sortirà, pròximament, editat pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

En aquests materials de formació i de treball estaran més desenvolupats aspectes que ara tan sols hem apuntat, com el paper de l'escola i de la família, i d'altres que ni tan sols hem tractat, com pot ser la comprensió dels missatges televisius.

Així mateix, del primer capítol: «Família i televisió», hi haurà totes les guies didàctiques, amb les fitxes del professorat i de l'alumnat, de tots els temes proposats seguint la metodologia dels projectes.

Qualsevol suggeriment sobre aquest projecte serà molt ben rebut. Veureu que, a l'inici de cada fitxa de treball adreçada a l'escolar, indiquem amb icones: activitat individual o de grup, llegir, parlar, escriure, dibuixar, treball plàstic, retallar, dramatitzar, mirar la televisió, buscar informació, fotografar, gravar en vídeo, jugar.

• música • música • música • música • música • música • música • música • música •

LA MÚSICA Y SU EVOLUCIÓN. HISTORIA DE LA MÚSICA CON PROPUESTAS DIDÁCTICAS Y 49 AUDICIONES

Pep Alsina, Frederic Sesé

La música, con sus formas, estilos, recursos compositivos, concepciones estéticas, etc. es en este libro el hilo conductor de su propia evolución histórica.

Disfrutar de la música, en general, o entender la que escuchamos cada día, requiere conocer y entender cómo y por qué ha evolucionado lo largo del tiempo.

Este libro se complementa con 49 audiciones en disco compacto que permitirán seguir la evolución de la música.

LIBRO: 188 pág. 1.700 PTA

CD: 4.490 PTA

MÚSICA Y DESARROLLO PSICOLÓGICO

David J. Hargreaves

En este libro se exponen las bases psicológicas del desarrollo musical en niños y adultos. El estudio tiene dos objetivos principales: por un lado, revisar los resultados de la investigación realizada de aquellas teorías y metodologías relevantes para el estudio evolutivo de la música y, por otro lado, ofrecer un marco en el que organizar y facilitar el camino a futuras investigaciones.

El autor describe como los psicólogos han estudiado la música y debate la relación entre pensamiento y música en niños y niñas en edad escolar en áreas como el canto, la apreciación estética, el desarrollo rítmico y melódico y el aprendizaje de la armonía y de la tonalidad. El libro analiza la formación del gusto musical y trata cuestiones como la creatividad musical y la pedagogía social del gusto y de la moda musicales.

La obra de Hargreaves demuestra la importancia de la investigación psicológica en los procesos relacionados con la percepción musical de los niños y su conocimiento e interpretación de la música.

290 pág. 3.540 PTA

267 pág. 2.795 PTA

MÚSICA PARA MAESTROS

Ana Lucía Frega

Música para maestros está dirigido a todos los profesionales de la enseñanza de la música de todos los niveles educativos (desde educación infantil a la educación postobligatoria). A partir del análisis del lenguaje musical y sus leyes, se realiza un trabajo pormenorizado y riguroso de los objetivos y contenidos de la enseñanza de la música, con propuestas de actividades de canto, percusión y expresión corporal, ejecución instrumental, creación, etc. Igualmente se incluyen secuencias didácticas para abordar la audición del fenómeno sonoro y la discriminación de sus cualidades, así como propuestas para desarrollar la audición activa y comprensiva de la música de todos los tiempos y lugares, sin olvidar el papel que tiene la evaluación en la adquisición de dichos procesos.

GRAÓ

C/ Francesc Tàrraga, 32-34
08027 Barcelona

Telefon: 93 408 04 64

Sara Reñé Cabezas

Professora de llengua d'ensenyament secundari a l'IES Banús. Cerdanyola del Vallès

Carme Mayugo Majó

Coordinaadora de continguts del Clot TV-Sant Martí (BTV- Barcelona Televisió)
Membres de Teleduca

La televisió a l'aula. Una experiència a l'ESO

Com tothom sap, malgrat les noves possibilitats d'integració curricular que ofereix l'eix transversal d'educació audiovisual, la televisió continua absent de les aules. No podem oblidar, però, que, malgrat la proliferació de nous mitjans i tecnologies, la televisió exerceix encara un paper hegemònic en els sistemes mediàtics actuals. La petita pantalla, a més, continua tenint un gran poder de seducció i d'impacte per al jovent i per als infants i incideix en els seus coneixements, models, hàbits i representacions del món. La necessitat d'educar per llegir i utilitzar la televisió sembla, doncs, cada cop més indiscutible i inajornable.

La nostra proposta pretén provocar en els nois i noies una reflexió sobre la relació que mantenen amb la televisió, a partir de la qual puguin començar a *mirar d'una altra manera* i a *conèixer i descobrir* aquesta «fantàstica caixa» que veuen tantes hores al dia. Els objectius globals del crèdit són, per tant, facilitar un coneixement global del mitjà, iniciar els alumnes i les alumnes en una lectura més autònoma i crítica de la televisió, i afavorir-ne un consum i un ús més selectiu i contrastat.

Objectius generals

1. Prendre consciència del paper que ocupa la recepció de televisió en el temps d'oci individual i saber reconèixer el paper rellevant d'aquest mitjà en la societat actual.
2. Conèixer els elements bàsics de la tecnologia, la realització i la producció audiovisuals.
3. Saber detectar i reconèixer els factors econòmics, socials i ideològics que determinen la construcció dels missatges i els documents televisius.
4. Saber reconèixer i identificar els mecanismes i els recursos bàsics del llenguatge icònic i televisiu. Identificar i caracteritzar els gèneres televisius.
5. Analitzar i valorar críticament qualsevol text o document televisiu amb arguments propis i autònoms.

L'experiència d'Educació en Televisió que presentem¹ es proposa, tot partint dels hàbits i dels coneixements de l'alumnat, treballar totes les etapes del procés comunicatiu televisiu, des de la producció fins al consum, per tal de possibilitar una interpretació global i completa dels teletextos i del fenomen televisiu en general. S'intentaran descobrir totes les cares del mitjà a partir de tres eixos bàsics:

- El consum i la incidència social (com consumim i com hi incideix la televisió).
- Els continguts textuals (com és la televisió).
- Els processos de producció (qui fa la televisió i com es fa).

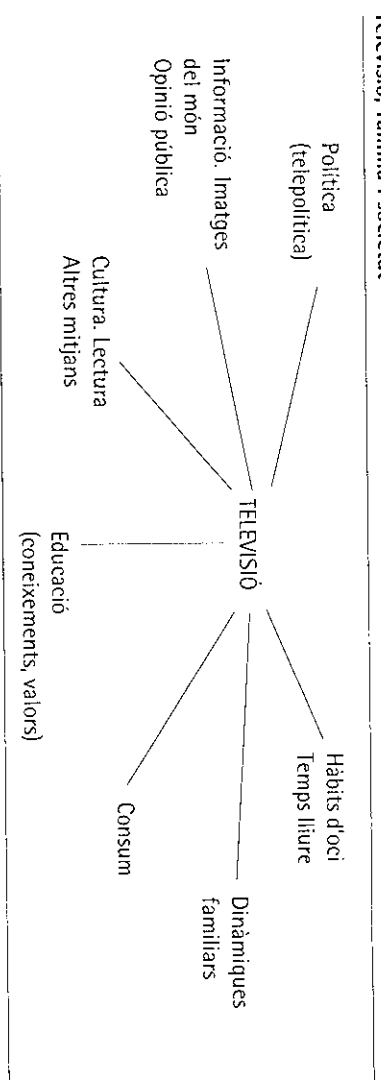
El treball es divideix en quatre mòduls o blocs temàtics principals que s'indiquen a continuació:

La televisió i nosaltres

L'adquisició de consciència de consumidor és sempre un primer pas per a un consum i un ús més crític i selectiu de la televisió. Amb aquest mòdul introductori, per tant, es pretén que els alumnes i les alumnes explorin i investiguin el consum de televisió que ells mateixos i la seva família fan.

Vam començar plantejant un qüestionari d'hàbits de consum per indagar i conèixer les actituds del grup davant la televisió. Els mateixos alumnes van buidar els qüestionaris i, per grups, en van extreure les conclusions més rellevants: quantes hores miren la televisió, en quins moments, quins programes prefereixen, quins canals trien, amb qui la miren i la comenten, les diferències de consum entre nois i noies... Per tal de conèixer no solament els hàbits de consum del grup, sinó també les tendències generals del consum juvenil, es va completar l'activitat efectuant alguns qüestionaris més (fora de l'aula) i consultant els índexs d'audiència. Paral·lelament, a més, es va demanar als nois i noies que escrivissin, durant una setmana,

Televisió, família i societat

un diari de telespectador o de telespectadora on havien de fer constar detalladament la seva relació diària amb la televisió. A partir d'aquestes dades es va fer una primera reflexió sobre el lloc que la televisió ocupa en el temps lliure i la repercussió que té en la vida personal i familiar.

Per passar de l'aspecte individual al col·lectiu, es va iniciar un petit estudi sobre la incidència social i política del mitjà. Es van llegir alguns textos curts sobre el tema i es van realitzar unes entrevistes breus als pares i mares, als avis i àvies. Els alumnes i les alumnes havien d'anar refent una petita història de la televisió i dels altres mitjans de comunicació al llarg del segle XX, des del telèfon fins al món multimèdia i Internet. Calia anar imaginant com era la vida quotidiana i social abans i després de la incorporació massiva de la televisió a les llars i acabar veient la incidència d'aquest mitjà en els diferents àmbits de la vida col·lectiva i política actual.

Pensar la televisió

En aquest mòdul es volen descobrir les claus bàsiques del funcionament del sistema televisiu. Els alumnes i les alumnes han d'aprendre a reconèixer i caracteritzar els diferents tipus de cadenes (públiques i privades) i de canals (generalistes, temàtics...), i entendre quins són els principals factors politicoeconòmics que determinen les granelles de programació.

Després d'introduir alguns coneixements bàsics sobre tipus de televisió i programació² es va proposar als nois i noies un exercici pràctic i creatiu per tal de fixar i facilitar la comprensió de tots aquests nous termes i conceptes: la creació d'un nou canal de televisió i el disseny de la seva programació.

Cada grup havia de crear un nou canal de televisió i caracteritzar-lo: públic o privat, temàtic o generalista, formes de finançament, audiències a qui va dirigit, objectius i funcions bàsiques... Es va confeccionar també un cartell promocional que donava un nom al canal, es va inventar un logo representatiu i es va pensar un eslògan atractiu per definir-lo. Finalment, els grups, prenent el rol d'equips directius, van dissenyar la programació setmanal del canal. Per no afèixugar i complicar massa el treball, es va recomanar que cada grup se centrés només en una franja horària (el *prime-time*, per exemple). Es tractava de dissenyar una proposta versemblant i viable econòmicament (no un projecte ideal i utòpic) que permetés copsar els mecanismes reals de funcionament de la televisió. Calia, doncs, sense oblidar el model de canal creat, plantejar-se i consensuar els criteris sobre:

- La presència/absència d'informatius.
- La presència/absència de programes culturals i educatius.
- La presència/absència i horari de programes infantils i juvenils.
- El tipus de programes predominants en el *prime-time*.
- La quantitat/percentatge de producció pròpia i aliena.
- La inserció de publicitat.

Durant tot l'exercici es va intentar anar descobrint i evidenciant que el disseny de programacions és determinat i controlat pels índexs d'audiència i per les inversions publicitàries que asseguren el finançament dels canals. Calia arribar a entendre que el criteri principal a l'hora de dissenyar els continguts televisius és la captació de les audiències (si un programa no té prou audiència desapareix aviat) i que aquest és, per tant, el principal motiu de l'espectacularització,

de la mediocritat i de la mala qualitat que caracteritza gran part dels programes que s'emeten actualment. Es va dedicar, a més, una atenció especial a diferenciar les cadenes públiques i les privades, i les funcions que hauria d'acomplir cadascuna.

Parlar de televisió

Com que el grup no tenia cap experiència prèvia d'educació en la imatge, es va decidir dividir aquest bloc en dues parts i treballar alguns continguts bàsics de llenguatge audiovisual abans d'iniciar el comentari i la discussió sobre els programes.

Les imatges

Es va animar els nois i les noies a omplir l'aula amb imatges de tot tipus: diaris, revistes, cartells, discos..., que ens van servir per parlar de l'omnipresència de la imatge i la teleimatge a les societats contemporànies per tal de plantejar uns primers exercicis de lectura de la imatge i introduir els conceptes de denotació i connotació.

Tot seguit, amb els documents que les alumnes i els alumnes mateixos gravaven i portaven a l'aula, es va iniciar el treball amb les imatges en moviment. Es van veure fragments de diferents textos audiovisuals: pel·lícules, telesèries, anuncis, videoclips..., i se'n van treballar els elements principals: planificació, angulació, color, il·luminació, so i música... Per acabar, tot partint de l'anàlisi comparativa d'una pel·lícula i una telesèrie, es van posar de relleu els principals trets formals del llenguatge televisiu: l'estreta interrelació i a cops també la complementarietat entre el llenguatge auditiu i el visual en moviment (amb la preeminència d'aquest segon), l'acceleració rítmica de les imatges, la creixent espectacularització, la recerca de complicitat o de vincle amb els telespectadors i l'intenció superficial de trencar la unidireccionalitat del mitjà (participació del públic).

Els programes (els continguts)

Després de classificar i definir els diferents gèneres i subgèneres televisius i els diversos tipus de programes que s'emeten actualment, es va començar ja a llegir i criticar programes, és a dir, a parlar de televisió. Es van comentar bàsicament els programes que les alumnes i els alumnes acostumen a veure amb freqüència, és a dir, telesèries i programes d'entreteniment, sense renunciar, però, a introduir puntualment altres tipus de programes. Unes petites fitxes van servir per pautar i facilitar els comentaris crítics que els nois i noies anaven fent oralment a partir de les seves pròpies gravacions. En els telerelets es van treballar els principals elements formals, estructurals, temàtics i ideològics, i en els programes d'entreteniment es va tractar de descobrir les tècniques d'espectacularització que hi ha al darrere i que els són inherents.

Des d'un primer nivell de lectura analític i denotatiu, és a dir, de reconeixement i descripció d'elements, es va intentar passar després, amb els grups que ho permetien, a un segon nivell, més interpretatiu i valoratiu que desemascarés el text televisiu, és a dir, la ideologia, els valors i les creences subjacents al document. La comparació d'alguns aspectes de les sèries o programes visionats ens va

Fitxa per al comentari de telesèries

1. Fitxa tècnica.
2. Persones a qui va dirigit.
3. Aspectes formals.
4. Continguts:
 - Context. Espai.
 - Argument.
 - Temàtica.
 - Personatges (femenins/masculins).
 - Ideologia i valors.
5. Valoració personal (aspectes negatius i positius).

ajudar també, en aquest cas, a fer més visibles els estereotips i els trets característics del discurs televisiu.

Fer televisió

Evidentment, el coneixement de la televisió no serà mai complet si no parlem de la producció i la realització dels programes o dels missatges televisius. En aquesta última part de l'experiència, doncs, vam incorporar un petit treball de producció i realització: la confecció d'un minireportatge o càpsula (en argot de BTV). L'objectiu de l'activitat era no tant treballar a fons els aspectes més tecnològics i formals, sinó conèixer i descobrir, a través de la pràctica, els processos i les dinàmiques de la producció televisiva. Es va procurar, a més, afavorir l'ús de la càmera com a instrument d'expressió i de creació.

A més, vam buscar el contacte directe i la interrelació amb una televisió local, en aquest cas amb Clot TV (BTV). Aquesta col·laboració ens va permetre no sols dissenyar conjuntament l'experiència o activitat, sinó també poder comptar amb uns monitors o monitors de gravació i d'edició (que són els mateixos tècnics de la televisió, un per a cada grup d'entre tres i sis persones) que en tot moment assessoraven els alumnes i les alumnes sobre els aspectes més tecnològics, tècnics i formals, tant del procés de gravació com del d'edició; i amb les càmeres Hi8, la sala d'edatge i les instal·lacions de Clot TV. Següènciem l'activitat en tres etapes que s'indiquen a continuació.

La preproducció

En un primer moment es van formar els grups i es van triar els temes dels minireportatges o càpsules. La temàtica que escull cada grup ha de ser propera i fàcil de tractar en imatges, en aquest cas vam decidir parlar sobre diversos aspectes i qüestions de la vida quo-

tidiana del poble. Després de visionar i comentar un parell de reportatges de televisió, cada grup va haver de fer l'esforç de pensar en imatges i preparar un preguió senzill en base al qual es va dur a terme la gravació. En el preguió, per tant, hi havia de constar:

- Sinopsi del reportatge.
- Estructura.
- Entrevistes (a qui entrevistarem i quines preguntes li farem).
- Localitzacions.
- Imatges.
- Música.

La gravació i el guió

Un cop tots els grups ja havien elaborat el preguió, es van buscar un parell de dies de gravació. Els monitors i les monitores de Clot TV van venir a l'institut i van sortir amb els nois i noies a gravar al carrer. Amb una mica més d'una hora es van aconseguir gravar amb la càmera tots els elements necessaris per elaborar el reportatge i que estaven especificats en el preguió, bàsicament imatges i entrevistes. Però també era molt important una plena rotació entre tots els alumnes a l'hora d'assumir les diverses tasques: trasllat del material, muntatge de càmera, tripode i micro, comprovacions que tot funciona correctament, gravació d'imatges i d'entrevistes, i fer les entrevistes i l'*stand-up* (presentació breu del reportatge davant de càmera per part d'un o dos alumnes).

En aquesta activitat es va potenciar que els nois i les noies gravessin bàsicament a partir del seu coneixement previ i de les ganades d'experimentar que tenien. Això vol dir que la tasca del monitor o de la monitora de cada grup es va cenyir a: ensenyar les funcions bàsiques de la càmera, assessorar en el muntatge i bon funcionament de tots els estris, donar pautes tècniques i formals a mesura que va anar avançant la gravació i ajudar els alumnes i les alumnes a decidir que ja hi ha prou material i que és aprofitable. Així, els nois i les noies van poder no sols transformar en imatges i so els elements bàsics

que havien especificat en el preguió, sinó alhora aprendre a gravar amb una càmera Hi8, conèixer el funcionament bàsic d'un equip de reporters, anar més enllà en els coneixements previs de llenguatge audiovisual i utilitzar una càmera de televisió com a mitjà d'informació i d'expressió.

Un cop tots els grups van dur a terme la jornada de gravació, des de Clot TV se'ls va proporcionar una còpia en VHS de tot el material de càmera o material gravat, per tal que un cop a l'aula cada grup procedís al visionat i a la selecció d'imatges i d'entrevistes. A partir d'aquesta primera tria, es va elaborar un senzill guió de muntatge que havia d'ajudar cada grup en la tasca final d'edició del minireportatge o càpsula. Aquí és on els alumnes i les alumnes es van adonar que entre l'enregistrament i l'emissió hi ha un pas intermediari força laboriós, que és l'edítatge.

La visita a Clot TV. L'edítatge

L'últim estadi de l'activitat va ser la visita a la televisió local, en aquest cas les instal·lacions de Clot TV, la televisió del districte de Sant Martí de Barcelona per a BTV. Aquest era l'espai on s'havia de realitzar l'edició final dels minireportatges o càpsules, però a més es va aprofitar la visita per donar a conèixer breument el funcionament i l'equipament tècnic, realitzar una darrera pràctica de gravació d'una notícia *in situ* explicada davant de càmera i muntar una activitat de coneixement de la televisió per satèl·lit gràcies a l'antena parabòlica i el descodificador de Clot TV.

Per rotació, els grups van anar passant d'una activitat a l'altra: edítatge, pràctica de gravació i coneixement de la televisió per satèl·lit. L'edició del minireportatge o càpsula va consistir a, de nou amb l'ajut del monitor o de la monitora per fer anar els aparells, explicar el procés i ensenyar a fer servir les màquines, i transformar el guió que cada grup portava preparat en un text audiovisual ja editat. El procés fou molt senzill perquè es disposava de poc temps: començar la idea del guió de muntatge i la durada del minireportatge

o càpsula, estructurar l'esquelet (bàsicament *stand up*, entrevistes i música) i tapar els «negres» o buits amb imatges. A mesura que es va anar desenvolupant el procés, les alumnes i els alumnes van poder entendre la tecnologia, el sistema de treball, la correcció formal bàsica, l'ús dels diversos elements i l'enorme joc amb el material gravat que permeten tant l'edítatge com les taules d'edició.

Pel que fa a les altres dues activitats, la de gravació tornava a incidir en tot el que ja s'havia après durant la gravació del minireportatge, però afegint-hi la improvisació davant de càmera a l'hora d'explicar una realitat que s'està vivint *in situ* i que es vol transmetre a gent que no hi és i que la coneixerà a través del nostre missatge. L'activitat de televisió per satèl·lit es va basar a explicar, amb l'ajuda d'una antena parabòlica i d'un descodificador, què són tots aquests aparells, com es transporten els senyals de televisió a través de l'espai, què són les plataformes digitals, etc. I després les alumnes i els alumnes van poder comprovar l'enorme varietat d'oferta televisiva a què dóna accés la tecnologia punta, i van escollir els seus canals preferits.

Valoració

Com a valoració final hem de dir que parlar de televisió a l'aula és tota una experiència. Una experiència per als alumnes i una experiència per al professor o professora. Per als alumnes, perquè poden expressar allò que fan, allò que els agrada, allò que veuen quotidianament i trencar per unes hores el divorci existent entre escola i realitat. Per als professors i professores, perquè tindran l'oportunitat de conèixer i entendre una miqueta millor els mons de l'alumnat que tenen davant, que, en els espais escolars, queden gairebé sempre amagats i desconeguts.

Ni cal dir, a més, l'expectació que genera (especialment en els nois i noies més «difícils») i amb poc interès per llegir i escriure) sortir

al carrer amb les càmeres i tenir la possibilitat de *dir* amb aquest altre llenguatge tan present en la nostra vida diària i tan oblidat en la vida escolar.

Notes

1. Aquesta experiència es va dur a terme a l'IES Banús de Cerdanyola del Vallès amb dos grups de tercer d'ESO (curs 1997-98).
2. Es van treballar els conceptes clau següents: televisió pública/televisió privada/servei públic, canal generalista/canal temàtic/televisió local, audiència/finançament/pastís publicitari, criteris de programació/prime-time, producció pròpia/producció aliena.

Bibliografia

- APARICI, R. i altres (1993): *La revolución de los medios audiovisuales*. Madrid, Ed. La Torre.
- FERRÉS, Joan (1994): *Televisión y educación*. Barcelona, Paidós.
- GRUPO SPECTUS (1996): *La televisión en el centro educativo*. Madrid, Ed. La Torre.
- MAQUINAY, Aurora (1995): *L'educació audiovisual. Primària*. Barcelona, Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.
- MASTERMAN, Len (1993): *La enseñanza de los medios de comunicación*. Madrid, Ed. La Torre.
- QUINN, Robin; MC MAHON (1996): *Historias y estereotipos*. Madrid, Ed. La Torre.

DIDÁCTICA EN LA EDUCACIÓN SOCIAL ENSEÑAR Y APRENDER FUERA DE LA ESCUELA

Artur Parcerisa

La didàctica és una disciplina científica que orienta sobre com millorar els processos d'ensenyament-aprenentatge. Però es troba a faltar una didàctica específica per a l'educació social, diferent de l'escolar. Aquest llibre pretén començar a omplir aquest buit.

L'autor suggereix reflexions sobre el concepte d'educació social i sobre les característiques d'una didàctica per aquells, i proposa, també, orientacions i exemples per a la intervenció educativa en el camp social. Tracta del procés que va des de l'elaboració d'un projecte institucional fins a la intervenció educativa (anàlisi de necessitats, intencions socioeducatives, metodologia i organització didàctica, avaluació, investigació sobre la pròpia pràctica). Per il·lustrar les propostes analitza cinc casos de diferents àmbits.

152 PÀGINES
1.675 PTA

C/ Francesc Tàrraga, 32-34
08027 Barcelona

Tel.: 93 408 04 64

Pensar i fer televisió. Una experiència sobre l'ensenyament de televisió a l'escola Solc

Ramon Breu Panyella
Escola Solc, Barcelona

Des dels seus inicis, ara ja fa gairebé vint anys, l'escola Solc de Barcelona ha tingut una especial sensibilitat per intentar ensenyar a saber llegir, desxifrar i crear imatges. Cada curs, des de l'educació infantil fins al segon cicle d'ESO, es porten a terme diverses activitats sobre la fotografia, el còmic, la publicitat i el cinema.

Concretament, a la secundària obligatòria els ensenyaments d'imatge es canalitzen a partir dels crèdits variables. Es pot dir que cada curs, a l'alumnat de primer cicle se li ofereix entre tres o quatre crèdits variables relacionats amb la imatge, i a l'alumnat de segon cicle, entre cinc i sis. Un dels crèdits que té més èxit entre l'alumnat d'ESO, i que oferim des del curs 1994-95, és el crèdit «Pensar i fer televisió».

L'estructura i el desenvolupament del crèdit no són originals, però sí que aconsegueixen una certa eficàcia. En la seva primera part es fan anàlisis de continguts televisius des d'una òptica crítica, intentant que els alumnes i les alumnes adoptin una actitud no passiva davant dels productes televisius, que tinguin un conjunt d'eines per poder fer una dissecció d'allò que veuen diàriament.

A classe, amb un magnetoscopi i un monitor de televisió, donem les pautes per analitzar la publicitat televisiva, els informatius i els telefilms. Explicuem i discutim pas per pas com s'ha de fer l'anàlisi, i les noies i els nois, a l'aula i a casa, realitzen una sèrie d'exercicis al respecte¹.

Anàlisi de la publicitat televisiva

Sempre comencem les activitats analitzant els anuncis, els espots publicitaris, ja que és un dels temes que més ens preocupen. Els anuncis cada cop exerceixen una influència més poderosa sobre l'univers dels adolescents: els nois i les noies copien l'estil, imiten la manera de vestir, de parlar, el vocabulari dels personatges que apareixen als espots...

Fa uns quants anys el cinema condicionava els gustos, les modes i les idees del jovent. Actualment la publicitat televisiva pren el protagonisme. Els anuncis presenten mons paradisiacs, imatges suggerents, atractives, amb un gran dinamisme, que es realitzen amb molta qualitat tècnica, utilitzant cada vegada mitjans més sofisticats.

Sovint es planteja si els nostres joves i les nostres joves són capaçes o no d'interpretar els missatges publicitaris. Sembla evident que poden descobrir fàcilment quin producte ven qualsevol anunci, però no és tan clar que sàpiguen llegir què es diu entre línies i quins valors es venen al mateix temps. El perill de cada anunci no rau en l'oferta consumista que proposa, sinó en el missatge subliminal que s'hi amaga.

L'esquema d'anàlisi dels anuncis televisius que utilitzem en el crèdit és força llarg, consta de diversos punts. A continuació en fem un resum perquè el lector es faci una idea aproximada dels aspectes treballats.

Primer punt. Introducció

Els preguntem si l'anunci que hem acabat de veure els agrada i per què, què és el que més els ha agradat i el que menys, què és el que més impacte els ha produït, si ha estat la idea o el tractament formal i per què.

Segon punt. Producte i destinataris

Es tracta que indiquin el tipus de destinatari del producte al qual va dirigit l'anunci.

Tercer punt. Observar el tipus de publicitat

- Des del punt de vista del tractament del producte: de presentació (fer conèixer el producte promocionat) o de qualificació (dotar de valors afegits el producte ja conegut).
- Des del punt de vista de la campanya publicitària: campanyes

- d'expectació, de llançament o de manteniment.
- Des del punt de vista del model comunicatiu: règim de discurs, de relat o mixt.

Quart punt. Anàlisi narrativa

- Anàlisi de l'estructura narrativa de l'anunci (observar el punt de partida, l'anàlisi del conflicte, la trajectòria i la solució del conflicte).
- Comentari sobre els personatges: detectar-ne els trets definitoris pel que fa a l'edat, el sexe, la professió, el model estètic, la classe social, el nivell cultural... Veure si alguns d'aquests trets són transferits al producte i observar què aconsegueixen els personatges gràcies al contacte amb el producte.
- Comentari de l'entorn: detectar els trets de l'entorn on apareix situat el producte (rural-urba, natural-artificial, proper-llunyà, natural-exòtic, diürn-nocturn...) i veure quins valors de l'entorn són transferits al producte.

Cinquè punt. Sistemes de persuasió

- On repassem les tècniques publicitàries:
- Què pretèn l'anunci (convèncer mitjançant la lògica i la raó o commoure i seduir mitjançant l'emoció).
 - Analitzar els mecanismes utilitzats en cada cas (persuasió directa a través de raonament, persuasió indirecta mitjançant la creació d'un clima de confiança, repetició reiterada, recurs a la fama, fetixisme del producte o de la marca, etc.).

Sisè punt. Valors promocionats

- Delimitar els valors que s'utilitzen a l'espot com a reclam i que al mateix temps es potencien, a partir d'una llista oberta:
- La felicitat.
 - La llibertat.
 - La diferència.

- La competència, l'agressivitat.
- El poder, l'èxit social, el triomf, el prestigi...
- La necessitat d'agradar.
- L'èxit sexual.
- La riquesa, l'afany de possessió.
- La seguretat, l'estabilitat.
- El plaer, l'hedonisme.
- La comoditat, la negació de l'esforç.
- El luxe.

I una llarga llista de valors.

Setè punt. La imatge

S'analitza l'ús que es fa dels plans, l'angulació, els moviments de càmera, els trucatges...; el logotip com a representació plàstica de la marca (lletres, figures, formes geomètriques...).

Vuitè punt. El text verbal

- Tipus de frases utilitzades (imperatives, interrogatives, declaratives, exclamatives...).
- Registre lingüístic utilitzat (científic, col·loquial, poètic...).

Novè punt. La música i els efectes sonors

Tipus de música utilitzada i funció que hi compleix.

Desè punt. L'estil i el to

Aquí del que es tracta és de veure si es pot inscriure l'anunci en un gènere cinematogràfic i analitzar el tractament de l'espot pel que fa a l'estil (romàntic, fantàstic, humorístic...) i el to (realista, poètic, dinàmic, col·loquial...).

L'objectiu final és aconseguir que les alumnes i els alumnes aprenguin a llegir qualsevol missatge publicitari descobrint les tècniques

que s'hi han emprat i els valors que s'hi transmeten. Es tracta d'afavorir una reflexió seriosa a classe entorn del fenomen publicitari, les seves qualitats artístiques i la seva influència en la societat actual.

Cal dir que a les noies i als nois no se'ls fa gens carregós dur a la pràctica aquesta anàlisi, tot i la seva extensió i, en ocasions, complexitat. Estan treballant en una matèria que ells consideren «no escolar», lúdica i divertida, i són generosos en el seu esforç. És una constant observada cada cop que endeguem aquest crèdit variable: els alumnes i les alumnes manifesten sorpresa, perplexitat, estranyesa quan l'aula és envaïda per les imatges i els sons televisius. Es miren entre ells, somriuen, se'ls fa estrany que a l'escola hi penetrin imatges, missatges que ells creuen que pertanyen només a l'àmbit privat, domèstic... Justament un dels objectius d'aquestes activitats és el de debatre, comentar i analitzar els missatges televisius públicament, desplaçant-los de l'ambient familiar on tenen més força; per valorar els seus aspectes enriquidors, o per desactivar i denunciar allò que tenen de superficial, fals i alienant.

Davant de les telescombraries cal exigir-se més com a telespectadors

Després dels anuncis, s'analitzen sèries (per exemple: «Sensació de viure», «Los vigilantes de la playa», «Pacific Blue», o coses per l'estil) i telenotícies, amb la guia d'anàlisi corresponent. Un dels aspectes del treball correspon a la comparació d'informatius d'un matí i d'un altre dia però de diferents cadenes de televisió. Les actituds d'ingènua sorpresa i de vegades d'indignació de l'alumnat davant les diferències en el tractament d'una notícia entre distintes cadenes són dignes de veure.

És urgent plantejar alguna activitat sobre els concursos. És difícil perquè no en sabem prou, però cal fer alguna cosa davant de productes humiliants, que converteixen el públic en un pobre idiota

que treu saliva per guanyar un objectiu fent qualsevol bestiesa.

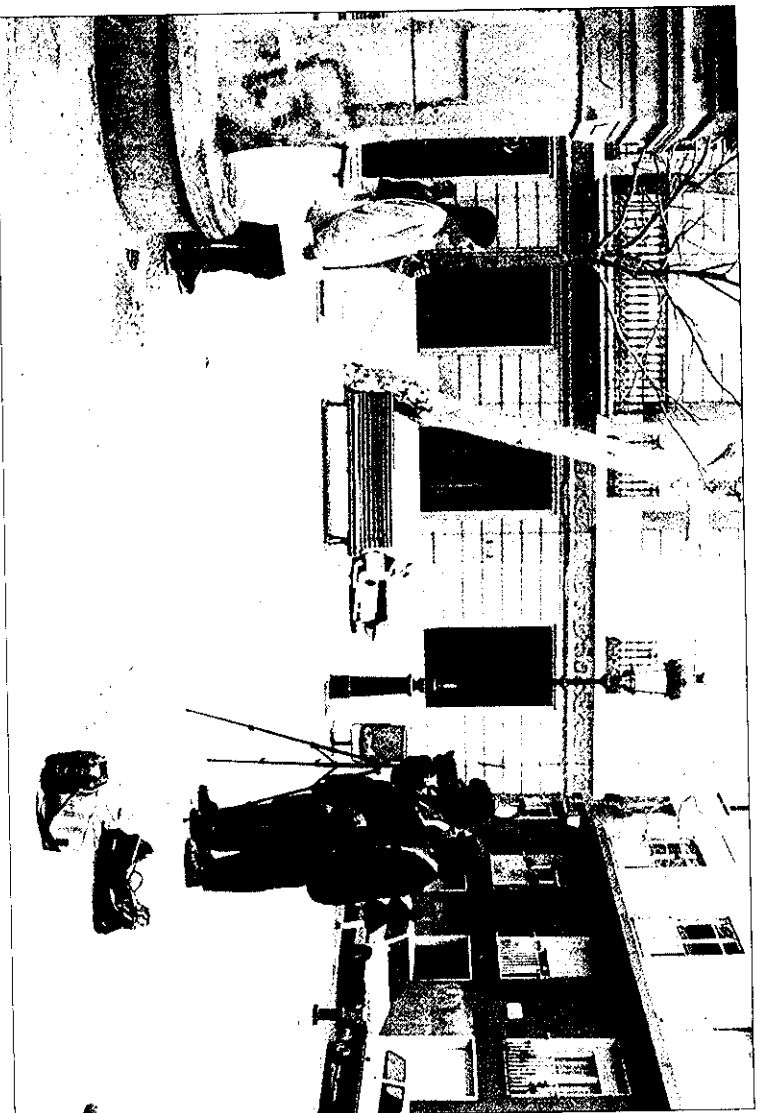
Una altra de les activitats que portem a terme consisteix a proposar a les noies i als nois que portin enregistrats en vídeo els seus programes preferits, o bé programes que a ells els interessin (per qualsevol raó) que siguin comentats a classe.

Realment, aquesta és una part molt motivadora tant per als nois i les noies com per al professor o la professora. La majoria dels programes que porten pertanyen a allò que podríem denominar «telescombraries». Són d'aquell tipus de programes que representen alguna mena de simulacre: simulacre de l'interès humà, substituït per l'exploració morbosa de la vida privada; simulacre de l'humor, substituït per la ridiculització de «l'altre» considerat diferent o inferior, o bé per la visualització d'accidents o cops com més dolorosos, més hilarants i «graciosos» millor; o simulacre de debat, substituït per l'encreuament d'insults i de desconsideracions personals.

És a partir d'aquest punt quan, després d'exercir una certa maièutica a través de comentaris i discussions, s'arriba a la consciència d'exigir a les cadenes de televisió una manera de programar més digna, respectuosa i enriquidora. El que passa és que des de l'escola o des de casa no podem fer gaire cosa davant d'aquesta situació.

Un dels acords als quals habitualment arribem a mesura que el crèdit va avançant en les seves sessions, és el d'exigir-nos més com a telespectadors. Telespectadors sí, però de qualitat, i aquesta exigència es concreta en un compromís que les alumnes i els alumnes prenen, almenys mentre dura el trimestre, i que consta, habitualment, de sis punts:

1. Dosificar el temps de visionament dels programes televisius, tenint com a fita arribar a veure la televisió entre seixanta i vuitanta minuts diaris de mitjana.
2. Realitzar una selecció prèvia dels programes.
3. Utilitzar el vídeo com a eina de selecció de programes.
4. No veure la televisió mentre es menja.

5. No tenir un aparell de televisió a l'habitació d'estudi.
6. No sacrificar per la televisió la realització d'altres activitats (esports, jocs, lectures, passejar, sortir amb els amics i les amigues...).

És a dir, es tracta de veure la televisió de manera responsable, amb atenció, amb plena consciència del que es fa, gaudint del mitjà, no sent-ne esclau o addicte; es tracta que la televisió tingui un lloc normalitzat en les vides dels nois i noies adolescents, sense que interfereixi en altres activitats, també interessants i enriquidores.

El grau de compliment d'aquests punts és divers, però entenem que només que els alumnes i les alumnes en compleixin tres o quatre ja és un avenç, o només que reflexionin sobre aquestes qüestions ja representa un pas important.

Perdre la por a la càmera

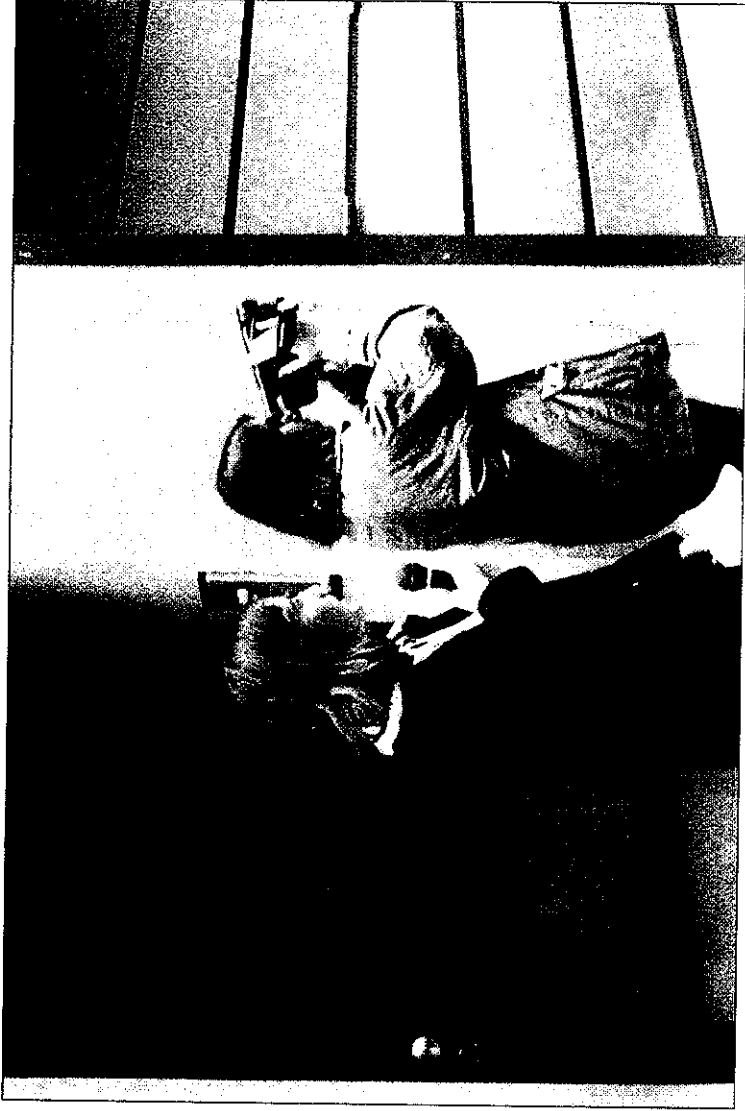
La segona part del crèdit consisteix en unes beceroles de la pràctica televisiva. Es tracta que els nois i les noies «facin televisió», per desmitificar el mitjà televisiu i perquè vegin que la producció d'imatges és una eina de comunicació personal i col·lectiva de primer ordre i de la qual no han de tenir por.

La televisió no és únicament per mirar, sinó per fer. Aprendre televisió a l'escola no ha de servir només per saber descodificar els seus missatges (la qual cosa em sembla molt important i que per desgràcia es fa molt poc), sinó que ha de servir també com a mitjà d'expressió i d'enriquiment individual i col·lectiu. Fer la televisió de l'escola és una forma de viure l'escola d'una altra manera. La pràctica dels mitjans de comunicació arran de terra, com una eina d'expressió quotidiana de l'alumnat primer i de la ciutadania després, és una gran oportunitat d'enriquiment social i de creativitat cultural.

Després d'unes sessions per acabar d'ensenyar l'ús de la càmera, assajar moviments, conèixer tècniques de muntatge, etc., els nois i les noies realitzen un telenotícies: es divideixen en grups, i cada grup elabora les notícies d'una secció (internacional, societat, esports, ciència, el temps, etc.) amb imatges recollides de canals de televisió i/o creades per ells mateixos.

L'activitat estrella d'aquest peculiar telenotícies és un reportatge d'entre deu i quinze minuts sobre qualsevol tema d'actualitat, d'interès cultural o sobre alguna qüestió del barri. En els darrers anys, els alumnes i les alumnes han elaborat reportatges, per exemple, sobre el problema de les vaques boges fent una gravació al mercat de la Boqueria; sobre el barri de Sarrà; sobre l'art dels grafitis; sobre la Barcelona dels gremis al barri de la Ribera; sobre la campanya del 0,7; sobre la Barcelona neoclàssica i el Laberint d'Horta, sobre festes tradicionals, etc.

En el decurs de la realització d'aquestes activitats, es té especial interès que els alumnes es col·loquin al davant i al darrere de la

El darrer tram de les activitats trimestrals sobre l'ensenyament de televisió, el dediquem a descriure l'organigrama i l'estructura d'una cadena de televisió i a confeccionar una mena de vocabulari televisiu (amb la definició i el comentari de termes com ara *chroma key*, *PAL-SECAM-NTSC*, *tv digital*, *steady cam*, *sistema dual*, *teleprompter*, etc.) que contribueixen a introduir l'alumnat en l'univers televisiu.

Cal un ensenyament obligatori dels mitjans audiovisuals

Tot plegat, l'experiència es pot valorar com a molt positiva, i les activitats, si no singulars, sí que són estimulants i enriquidores per l'alumnat. Cal tenir present, però, que l'ensenyament de la imatge es canalitza, en aquest cas, a partir de crèdits variables optatius, que s'imparteixen perquè existeix la voluntat del centre educatiu i el voluntarisme dels professors i de les professores per tirar endavant aquest tipus d'activitats.

El llenguatge audiovisual no pot quedar relegat a utilitzar-se només per fer el reportatge de les festes o de les activitats de l'escola, ni tampoc com a simple mitjà d'experimentació i recerca de les seves possibilitats expressives en els tallers d'imatge. Creiem que ha de fer un pas més i que, de la mateixa manera que utilitzem la llengua escrita i parlada per investigar, estudiar, expressar-nos; el llenguatge audiovisual ens ha de permetre fer el mateix, reforçant altres llenguatges. És més ràpid, efectiu i de comunicació i difusió més fàcils. El llenguatge audiovisual és un llenguatge vehicular, és la imatge que recull la realitat o la ficció, el so que neix del llenguatge parlat i escrit, i el llenguatge que vehicula qualsevol desig expressiu narratiu o comunicatiu.

Es indubtable que el fet que la reforma educativa no hagi contemplat l'ensenyament de la imatge amb caràcter obligatori ens ha fet perdre el tren d'establir una formació que s'adeqüi al desenvolupament

de la càmera. Cal que enquadrin, facin els moviments de càmera corresponents, gravin i... parlin davant de la càmera amb naturalitat, precisió i soltesa. Entenem que és un exercici fonamental arribar a adquirir un mínim domini de la paraula davant de la càmera, reprimint la timidesa i la vergonya. Entenem que per als nostres escolars ha de ser tan important elaborar un text escrit, com comunicar-se a través de la imatge audiovisual o expressar-se amb correcció, coherència i sense nervis davant d'una càmera.

Fer entendre als alumnes i a les alumnes que la creació d'imatges és a l'abast de tothom és un altre dels objectius del crèdit. Cal desacralitzar la televisió, cal fer veure que el mitjà televisiu no ha de ser patrimoni únic de ningú, que té unes possibilitats de creativitat i de comunicació molt poc explotades encara, i que la majoria dels ciutadans i de les ciutadanes, sense complexos, s'hi poden expressar.

pament cultural i tecnològic de la nostra societat. Ensenyar televisió, cinema, fotografia o imatge en general no és fer un ensenyament innovador, sinó un ensenyament connectat amb allò que ens envolta.

A les acaballes del segle XX encara es fa un aprenentatge basat en la cultura escrita, amb uns ribets informàtics en el millor dels casos. L'instrumental del professor fa massa anys que és el mateix, a diferència de la majoria de professions que han renovat a fons les seves eines en les darreres dècades. Si, a curt termini, la imatge forma més part d'aquest instrumental es faria un pas substancial en la veritable renovació de l'ensenyament.

Si més del 80% de les informacions que l'ésser humà contemporani, habitant de les grans ciutats, rep es canalitzen a través de la percepció visual, ¿per què tenim un ensenyament de la imatge ra-

quític, una educació com a telespectadors inexistent, i una possibilitat d'expressió a través de la imatge audiovisual minúscula?

Nota

1. Per confeccionar les pautes i la guia d'anàlisi ens ha estat de molta utilitat el llibre del professor Joan Ferrés, *Televisión y educación*, publicat l'any 1994.

Bibliografia

- ALONSO, M.; MATILLA, L. (1990): *Indígenes en acción*. Madrid. Akal.
- FERRÉS, J. (1994): *Televisión y educación*. Barcelona. Paidós.
- GARCIA NOVELL, F. (1995): «Educació per a la comunicació». *Vela Major*, núm. 3. Barcelona.
- MAQUINAY POMÉS, A. (1993): «La publicitat: una proposta de treball per al cicle 12-16». *PMAY*. Departament d'Ensenyament.
- MARTINEZ, Q. (1996): *Aprenguem a llegir la publicitat*. Vic. Eumo Editorial.
- ROMAGUERA, J.; RIAMBAU, E.; LORENTE-COSTA, J. (1989): *El cine en la escuela: elementos para una didáctica*. Barcelona. Gustavo Gili.

SUBSCRIU-TE AL

GUIX

Elements d'Acció Educativa

**LA REVISTA PRÀCTICA PER
A LA RENOVACIÓ EDUCATIVA**

(d'Infantil a Secundària Obligatòria)

- Revista mensual
- Subscripció:

• per un any 7.465 PTA
(Dte. del 25 % sobre el PVP)

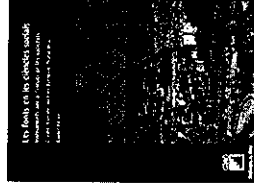
• per dos anys 13.880 PTA
(Dte. del 31 % sobre el PVP)

EI GUIX us ofereix

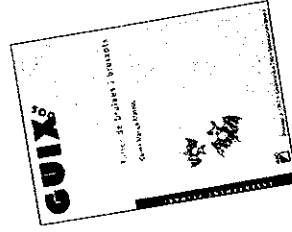
9 revistes GUIX de gener a desembre (una doble)

2 llibres

9 lliuraments de Guix II
(material fotocopiable per a l'alumnat)

**La revista que us dona més
pel mateix preu**

SI FAS UN NOU SUBSCRIPTOR

ET REGALEM 1 LLIBRE

SUBSCRIPTOR

Nom i cognoms _____
Adreça _____
Població _____
C. Postal _____
Província _____
Telèfon _____

Marca el llibre que prefereixes amb una creu.

- OBRADOR D'EXPERIMENTS
- ENSENYAR HISTÒRIA A CATALUNYA
- MIGJORN
- FORMAR INFANTS PRODUCTORS DE TEXTOS
- CALCUL A L'ESCOLA
- L'EDUCACIÓ SOCIAL
- INTEGRACIÓ A L'AULA DEL NEN DEFICIENT
- COM TREBALLAR ELS CONTINGUTS PROCEDIMENTALS A L'AULA
- TALLERS INTEGRALS
- LA DISCIPLINA A L'ESCOLA
- LES FONTS EN LES CIÈNCIES SOCIALS
- LA DINÀMICA DE GRUPS EN L'ACCIÓ TUTORIAL
- AUTONOMIA I APRENENTATGE DE LENGUÏES

• Butlleta de subscripció

Data

Nom Cognoms Tel. ()
Adreça Població Província País
CP
Tasca docent (curs, nivell, etc.) Àrea d'interès
 Subscripció Renovació Canvi d'adreça
Em subscrire a la revista GUIX a partir del número mes de 19
 Subscripció per 1 any al preu de 7.465 PTA* (Dte. del 25 % sobre el PVP)
 Subscripció per 2 anys al preu de 13.880 PTA* (Dte. del 31 % sobre el PVP)
* Preu de subscripció per a l'Estat espanyol. A consultar per la resta de països.
 Domiciliació bancària: (Només en cas de comptes bancaris oberts a l'Estat Espanyol)
Banc/caixa Agència núm. CD
Llibreta / c/c Població
Titular
 Taló nominatiu núm. a favor de SERVEIS PEDAGÒGICS
(Emitit juntament amb aquest butlletí)
 Facturació NIF
 Pagament amb targeta de crèdit: VISA MASTER CARD
Data de caducitat ____ / ____ Núm.
• **Butlleta de domiciliació bancària** (Només en comptes bancaris oberts a l'Estat Espanyol)
Nom i cognoms:
Codi Compte Client:
Entitat Oficina DC Compte
Banc / Caixa Agència núm. Adreça:
CP Població Província
Titular de la subscripció: (en cas que sigui un altre que el del compte)
Senyors, els agrairé que emu càrrec al meu compte/finanera atenguin, fins a nova ordre, el rebu que periòdicament es presenta. Serveis Pedagògics per al pagament de la meua subscripció.
Atentament, [Signatura]

Ramon Barlam
rbarlam@pangea.org

Si la Sarah Flannery estudiés a Catalunya cursaria quart d'ESO. El passat mes d'octubre, amb quinze anys, va decidir presentar-se a un concurs internacional per a joves científics¹ i va guanyar un dels tercers premis amb el treball *Criphthography: Science of Secret*. Va descobrir, com suggereix el títol, un sistema d'encriptació de dades basat en un codi matemàtic deu vegades més ràpid que l'estàndard actual. El jurat es va declarar incapaç de comprendre del tot el projecte.

Els professionals i les professionals de l'educació haurem de començar a preparar-nos per si alguna vegada ens entra una Sarah Flannery per la porta de l'escola o de l'institut. Encara que tothom ha tingut en algun moment o altre alumnes acadèmica-ment brillants, aquest cas presenta matisos diferents. Em fa recordar alguna vivència similar i m'inspira un seguit de reflexions que m'agradaria compartir.

D'entrada, la història de la Sarah em fa venir a la memòria el cas d'un alumne del Bages que el 1997 acabava l'ESO. Segons els paràmetres acadèmics es tractava d'un cas evident de fracàs escolar: Suspenia la pràctica totalitat de les assignatures, tal com constava en el seu butlletí de notes. Però quan l'alumne va deixar el centre se'l va trobar a faltar. Els seus professors i professors l'apreciaven molt, perquè, a banda de ser un noi de tracte molt agradable, gens problemàtic, quan algun ordinador del centre

s'aviaria o bé calia fer qualsevol consulta relacionada amb la informàtica o la telemàtica, se l'anava a buscar a la classe. De fet, era quan gaudia de debò i se sentia útil.

No em consta que guanyés cap premi, però aquell mateix any havia engegat una empresa proveïdora d'accés a Internet i altres serveis telemàtics. La darrera vegada que el vaig veure, no fa massa temps, em va dir que el negoci li anava força bé. I a més, se'l veia més feliç que mai. L'enhorabona.

El Josep Maria és un amic seu, de la seva edat, que actualment estudia batxillerat en un institut de la mateixa comarca. També ajuda el seu pare, a la xarcuteria que elabora artesanalment el millor bull blanc de la comarca. Es varen conèixer a través d'Internet i de tant en tant es troben per parlar de les seves coses i «anar de botigues» (d'informàtica, és clar). El febrer del 1995, quan estudiava en un centre de primària, amb dos amics més i l'ajuda d'un parell de mestres, van fer la web de l'escola. Va resultar ser la primera de la comarca i molt possiblement la primera de tot l'Estat espanyol creada per alumnes d'un centre educatiu de nivell no universitari. Un any després, aquest treball els va permetre obtenir una menció especial del Premi Möbius Multimèdia.

Aviat farà un any, vaig participar en una taula rodona a l'IES Pius Font i Quer de Manresa. Els alumnes i les alumnes de batxillerat havien creat un canal de tertúlia,

molt concorregut, on a més de passar-hi l'estona, s'utilitza per intercanviar exercicis i treballs de classe. Això no ens ha d'alarmar. A altres països és habitual trobar eines i recursos telemàtics d'aquest tipus. Fa poc, un company em va dir que fins i tot hi ha llocs a Internet on podem escollir entre un munt de treballs fets per alumnes, que posen gratuïtament a disposició de qui els vulgui copiar. Aquí encara no hem arribat tan lluny, però no trigarem gaire. De fet, Internet ha generat nous serveis educatius que fins fa poc eren impensables: les consultes als experts², les *lesson plans*⁴... Però ja en parlarem un altre dia.

Tot això confirma l'agonia d'una manera específica d'entendre el procés d'ensenyament-aprenentatge, sortosament en ràpid retrocés. És la del mestre que tot ho sap, la de la classe magistral, la del mestre que no més aporta i l'estudiant que únicament rep. Estem parlant del canvi de rol que ha d'assumir l'ensenyant, acceptant que cada vegada més es trobarà amb situacions en les quals els seus alumnes i les seves alumnes actuaran de professors i ells d'alumnes. L'escola hauria de definir estratègies per tal d'afrontar exitosament aquest problema. No ens queda cap més alternativa.

La comunicació unidireccional, jerarquizada de més amunt a més avall tendeix a ser substituïda per una altra més horitzontal, sobretot en el món de les grans empreses.

Potenciar l'aprenentatge cooperatiu, tenint en compte les aportacions i opinions de tot-hom és una dinàmica present en la majoria d'escoles però una necessitat per a les mitjanes i grans empreses que volen ser competitives.

Als centres educatius, crec, una manera d'afrontar el problema passa per definir àmbits d'actuació més amplis, que vagin més enllà de les quatre parets de l'aula i del centre. Així ho varen entendre els impulsors de *Think Quest*⁵, que s'ha convertit en un dels projectes telemàtics educatius més prestigiosos de la xarxa. Cada cada any hi participa un nombre més elevat d'alumnes i de professors i professores. Es basa en la constitució d'equips de treball virtual formats per quatre

alumnes i un tutor que desenvolupen un tema inclòs en una de les categories estipulades. L'objectiu és que aquests acabin essent constituïts per membres de diferents països, cosa que estan a punt d'aconseguir. El més probable, si l'equip no guanya un dels llaminers premis (el millor de les diverses categories està dotat amb 25.000 dòlars per a cadascun dels alumnes; 5.000 dòlars per al tutor o la tutora i 5.000 dòlars per a escola), és que no s'arribin a conèixer físicament mai. A la xarxa podem trobar molts altres projectes interessants, però cap com aquest porta tan a l'extrem aquesta nova dimensió del treball cooperatiu. L'organització, no cal dir-ho, és impecable. Us convido a fer una passejada pel seu entorn web, on podreu comprovar la qualitat del projecte i gaudir dels treballs presentats en anteriors edicions.

Evidentment, a casa nostra aquest sistema ens queda encara una mica llunyà. Però no seria cap bestiesa pensar que algun dia podríem incorporar-ne un de similar, per exemple, pels treballs de recerca de batxillerat. El salt qualitatiu seria considerable, i de passada, les alumnes i els alumnes aprenrien un sistema de treball que els facilitaria l'accés al mercat laboral i els prepararia per a viure a la societat de la informació, entre altres coses.

Abans, però, ens queda un llarg camí per recórrer: caldria, primer de tot, garantir la igualtat d'oportunitats a l'hora d'accedir a

la tecnologia. I això es diu molt fàcilment. També caldria flexibilitzar les normatives de l'Administració, per tal que possibilitessin i fins i tot estimulesin l'aplicació d'aquest tipus d'experiències.

De moment, a la Sarah li han suggerit que patentí el seu invent, cosa a la qual ella accedeix perquè vol que sigui de lliure utilització, tal com disposa l'esperit de la xarxa. Moltes de les grans multinacionals del xip ja s'han afanyat a oferir-li llaminers llocs de treball, i tampoc han estat poques les propostes de beques d'estudi per a les universitats més prestigioses dels EUA. Molt possiblement n'acabarà acceptant alguna i, com altres, travessarà l'Atlàntic per quedar-s'hi a viure definitivament.

Els jutges que varen tenir el valor de declarar-se incapaços d'avaluar l'abast del treball de la Sarah haurien de donar més d'una lliçó d'humilitat a molta gent que, ocupant o no càrrecs de responsabilitat, s'aferran a la seva cadira, d'esquena a la societat de la informació.

Notes

1. Els premis International Science and Engineering Fair, dotats amb 40.000\$ (en diners, material escolar i altres) estan finançats per la Karl Menger Foundation. En l'edició del 1998 s'hi presentaven 65 projectes. La Sarah estudia a

la Scoil Mhuire Gan Smal, a Brarney (Irlanda).

2. *Criptografia, la ciència del secret.*

3. Els populars *Ask an expert*, promoguts per institucions educatives i fundacions, són llocs on voluntaris que dominen temes concrets posen a disposició dels internautes el seu saber, res-

ponent a totes les qüestions que sobre un tema demanen.

4. Les *lesson plans* són unitats didàctiques de programació incloses en bases de dades i que estan a disposició de qui les necessiti. Amb l'aparició d'Internet, aquestes han incorporat elements hipertextuals, fent-les cada ve-

gada més útils. Poden anar des del plantejament d'una activitat molt concreta (en corre una, per cert molt ben elaborada, amb el títol «Per què la Mona Lisa riu?») fins a unes altres de més complexes, amb durades de més d'una setmana.

5. <http://www.advanced.org/thinkquest>.

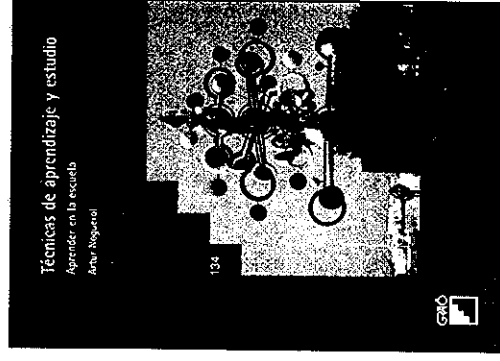
TÉCNICAS DE APRENDIZAJE Y ESTUDIO APRENDER EN LA ESCUELA

Artur Noguero

Els canvis que ha introduït el nou disseny curricular han posat en evidència una de les deficiències dels docents: com relacionar els diferents continguts que constitueixen el programa d'una matèria, com articular els procediments que s'han de dominar per poder accedir als diferents conceptes.

Aquest llibre ofereix les claus fonamentals per a la introducció de les tècniques d'estudi i aprenentatge com elements bàsics dintre de la programació de les activitats escolars. Introducció que s'ha de plantejar amb la fonamentació científica necessària i amb l'eficiència desitjable.

185 PÀGINES
1.995 PTA

GAO

C/ Francesc Tàrraga, 32-34
08027 Barcelona

Tel.: 93 408 04 64

Toni Vidal
tonivid@pangea.org

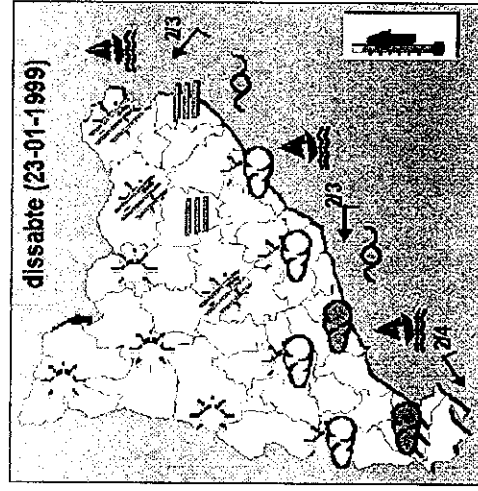
Una de les preocupacions més constants del gènere humà ha estat, des de sempre, l'estat del temps. Tant és així, que moltes de les expressions i dels termes meteorològics més habituals han acabat convertint-se en part indispensable del nostre vocabulari fonamental. Les converses dels ascensors, les de les cues del pa i moltes d'altres no serien el mateix sense el: «Quin fred que fa avui!», o el més modern: «En Picó ja ho va dir que faria fred!». Però ara ja tenim una altra forma de mirar el cel, perquè, en una societat postin-

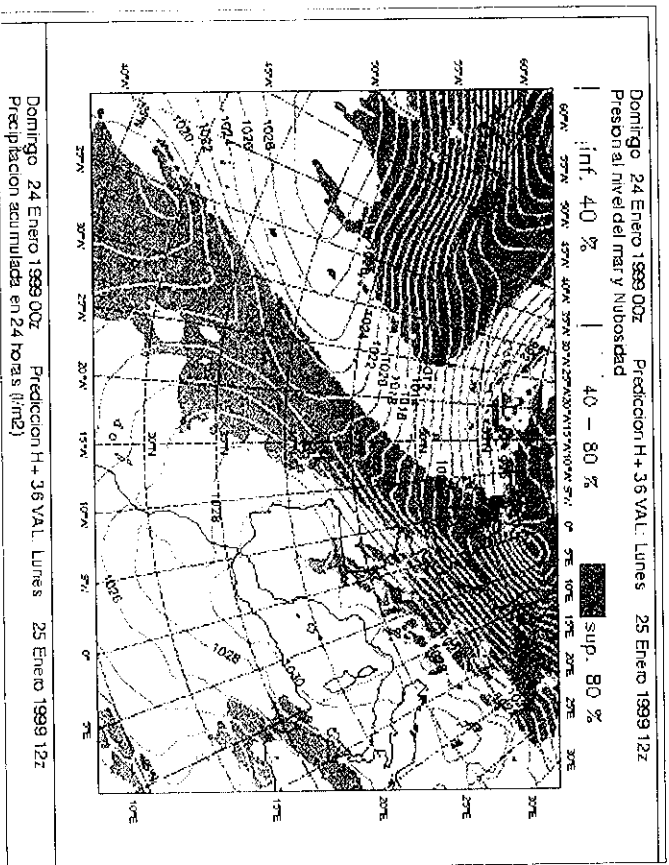
dustrial i fortament urbanitzada com la nostra, resulta que un dels recursos més buscats i consultats d'Internet és precisament el temps.

Internet ens facilita de forma molt directa el seguiment de l'estat de l'atmosfera en tots els racons del món. Hi ha milions de webs dedicades a la meteorologia, plenes de dades, gràfics, mapes de tot tipus, previsions, curiositats, fotografies i enllaços interessants. Aquest tipus de webs són un recurs inestimable per als docents i les docents, perquè, amb una despesa telefònica mínima, podem disposar de dades actualitzades de forma constant durant les vint-i-quatre hores del dia. Un altre punt a favor de la utilització d'aquesta mena de recursos són les imatges del satèl·lit Meteosat, que podem anar col·leccionant periòdicament per fer-ne un seguiment.

Gairebé tots els grans cercadors internacionals tenen un apartat dedicat al temps, i molts dels diaris electrònics també ofereixen part de la seva informació meteorològica a través de la web. Els catalans, però, podem gaudir de tot un seguit de serveis de gran qualitat, que ens mantindran ben informats del temps de casa nostra. Començarem el nostre recorregut per l'hiperespai del temps, amb una visita a la web del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya (<http://www.gencat.es/servmet/>), on trobarem tota la informació del seu Scr-

vei de Meteorologia, amb imatges via satèl·lit, previsions, dades de les estacions meteorològiques, informació marítima, risc d'allaus i enllaços amb altres pàgines semblants. Seguirem el recorregut per l'espai web de l'InfoMet del Departament d'Astronomia i Meteorologia de la Universitat de Barcelona (<http://www.infomet.fcr.es/>), que també conté una gran quantitat d'informació. L'ACAM (Associació Catalana de Meteorologia) és un altre referent obligat per als internautes afeccionats a mirar el cel (<http://www.info-met.fcr.es/acam>) i si, a més d'informació, també voleu comprar algun aparell de mesura, llavors us interessarà el contingut de TempsBCN (<http://www.tempsbcn.com>), un

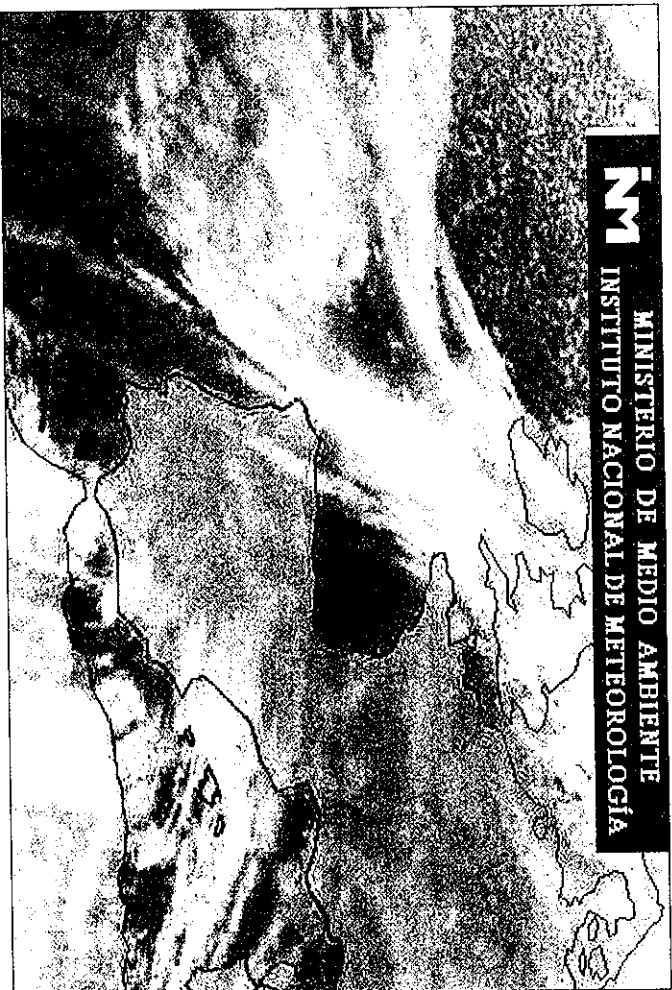

espai que combina la informació amb una visió més empresarial de la web. I el temps a Catalunya ens ofereix un recull d'enllaços que ens guiaran ràpidament per tots els recursos meteorològics d'Internet (<http://members.tripod.com/~bitlles/temp.htm>).

L'OMM (Organització Meteorològica Mundial) encapçala el seu espai amb els titulars que fan referència als fenòmens de la parelleta: «El Niño i la Niña» (<http://www.wmo.ch/>), i els nostàlgics de Mariano Medina també

poden visitar la pàgina de l'Instituto Nacional de Meteorologia (<http://www.inm.es>). Una altra web imprescindible als bookmarks de qualsevol docent és també la de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (<http://www.icc.es/>), que, tot i no ser estrictament de meteorologia, conté una gran quantitat d'informació de gran valor científic i didàctic.

Bé, a partir d'aquestes adreces, i amb una mica de temps i voluntat, podeu anar descobrint molts més enllaços i informacions

INM
 MINISTERIO DE MEDIO AMBIENTE
 INSTITUTO NACIONAL DE METEOROLOGÍA

interessants, però recordeu que, a més de mirar la pantalla, també es pot mirar directament al cel. No fos que, sabent el temps que fa a Sidney, sortíssim de casa sense paraigua i ens agafés de ple un bon xàfec.

Anglès virtual i un llibre per començar

A més de les adreces donades a l'article publicat el propassat mes de gener, hi ha un altre lloc on es poden trobar propostes de projectes cooperatius per als nostres centres. És l'espai web de la XTEC (Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya) a <http://www.xtec.es>. Dissortadament, de cara al darrer trimestre del curs només hi ha una proposta, tot i que és prou interessant com per comentar-la aquí, es tracta de Virtual English, un crèdit variable d'anglès per al segon cicle de l'ESO, desenvolupat per Dolores Permanyer, professora a l'IES Manolo Hugué de Caldes de Montbui.

A través de les cinc unitats en què està estructurat, pretén que l'alumnat combini la pràctica de la lectura i l'escriptura de l'anglès amb l'ús d'Internet com a font de recursos d'aprenentatge i el contacte multicultu- ral amb joves de la seva mateixa edat que viu a diverses zones del planeta. Un dels principals al·licients de Virtual English és l'acurada planificació de les propostes i la selecció de recursos *on-line* (és a dir, per ser utilitzats en connexió a Internet) per al treball sistemàtic de la llengua anglesa, amb exercicis de vocabulari i morfosintaxi, sobre- tot.

Cada activitat està minuciosament explicada i estructurada, tant de cara als docents i a les docents que les han d'animar com per a les alumnes i els alumnes que les hauran de seguir, i combinen els recursos te-

lemàtics més habituals (correu electrònic, navegació i recerca, tertúlies...) amb la lectura i la creació de textos on els participants i les participants es descriuen, descriuen els llocs on viuen i expliquen les seves opinions i afeccions.

Ja ho sabeu doncs, una proposta que segur que engresca els nois i les noies que s'hi emboliquen. Mireu-vos-la i si hi voleu participar escriviu a la Dolores a: dpermany@pie.xtec.es.

I si sou de qui pensa que potser això dels projectes telemàtics deu ser interessant i algun dia caldrà provar-ho, però no us veieu amb cor de començar perquè encara teniu molts dubtes i preguntes al cap, deixeu que us recomani un llibre que segurament us ajudarà. El *Manual de telecomunicació a l'aula*, escrit per Anna Piñero i Josep-Lluís Ramos i publicat per la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, vol «facilitar l'apropament d'ensenyants i alumnes d'arreu i aconseguir, així, un millor coneixement del món per millorar-lo».

L'obra fa un petit recorregut per la història d'Internet i dels recursos educatius que ofereix, ens dona un panorama de projectes desenvolupats o en marxa i una colla de bons consells per no agafar-nos els dits quan ens llancem a participar en la nostra primera activitat telemàtica. També inclou explicacions molt clares i assequibles per aprendre a utilitzar les eines telemàtiques

més habituals (el correu electrònic, els navegadors i les conferències electròniques). Després d'haver-lo llegit difícilment trobareu cap excusa per no intentar introduir la telemàtica a les vostres activitats.

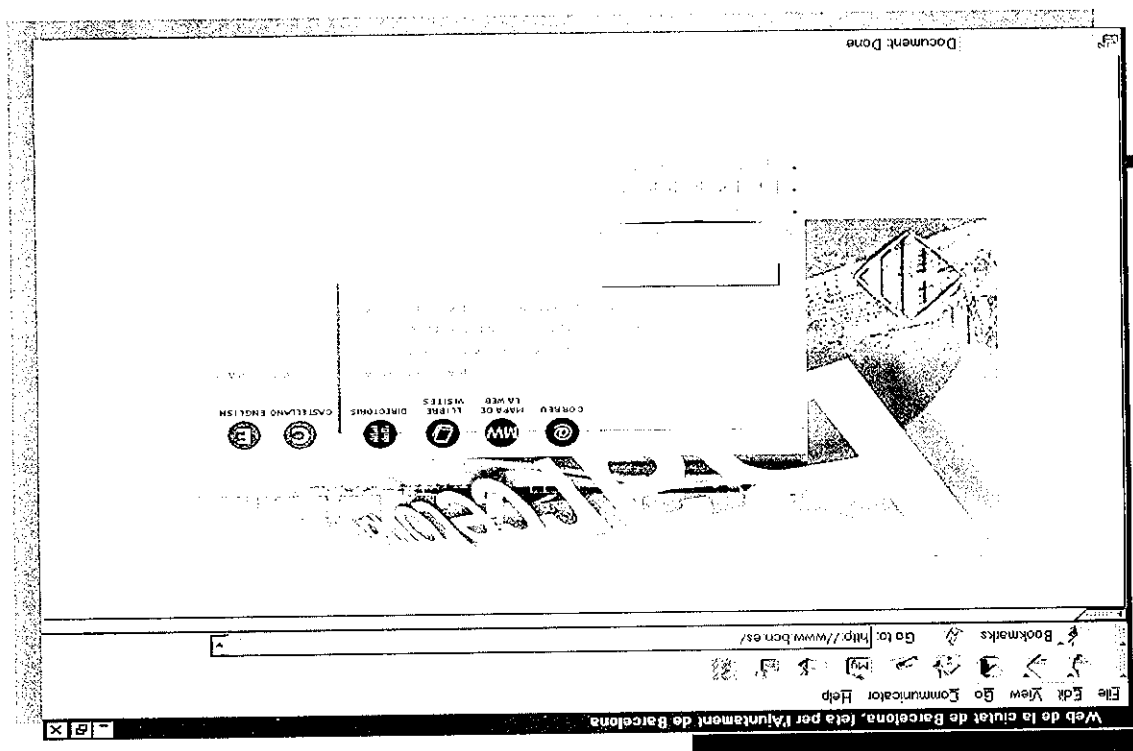
Nota

1. *Manual de telecomunicació a l'aula*. Anna Piñero i Josep Lluís Ramos. Associació de Mestres Rosa Sensat. Barcelona, abril, 1997

connecta't!

- ← la Web dels infants
- ← cursos i tallers per a les escoles
- ← nova cartografia de la ciutat amb 7 nivells d'aproximació
- ← més de 80.000 adreces d'escoles, associacions i equipaments de la ciutat
- ← l'agenda de la ciutat actualitzada permanentment, amb una selecció d'actes recomanats

<http://ww.bcn.es>

Xavier Bonal

Departament de Sociologia de la UAB

M^o Angeles García Asensio

Professora i secretària acadèmica de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona

Ferran Miquel i Martí

Psicopedagog. Professor de secundària

Cap a la formació de professionals crítics i reflexius

A les portes del nou segle, i enmig de debats públics nacionals i internacionals al voltant de l'educació del futur, és bo repen- dre la vella qüestió de la formació inicial del mestre i la mestra. És aquest un debat que poques vegades ha resultat profitós pels ma- teixos ensenyants. La raó és senzilla: el tema reapareix una i altra vegada cada vegada que l'opinió pública (i especialment el discurs oficial de l'educació) esmenta una nova crisi de l'educació.

Ja sabem que quan van mal dades rep el «germà pobre», i el sistema educatiu ha jugat aquest paper de forma recurrent des dels anys 70. La crítica més repetida és sense dubte la de la incapacitat d'adaptació de l'escola als nous canvis productius i tecnolò- gics. Però no hi manquen tampoc aquelles opinions, sorgides normalment de l'espectre polític més reaccionari, que acusen el sis- tema educatiu d'incapacitat de preservar els valors humanístics fonamentals per garantir la convivència democràtica. D'aquesta ma- nera, si hi ha violència juvenil, poc respecte al medi ambient, «passotisme» polític, into- lerància o manca de respecte envers els adults és a causa d'una crisi de valors que es projecta sobre una institució obsoleta com l'escola. I ja sabem que quan es parla d'es- cola es parla de les persones que són respon-

sables de la transmissió educativa, que no són altres que els mestres i les mestres.

Dit clarament, aquestes opinions han penetrat el debat públic de l'educació per le- gitimar un reforç del control dels ensen- yants. La nova dreta ha produït discursos de culpabilització del professorat, tot responsa- bilitzant-lo del fracàs de l'escola com a insti- tució, del baix rendiment dels estudiants i de la crisi de valors. S'han utilitzat expressions tant grotesques com «curriculum a prova de mestres», amb la intenció de reduir l'ensen- yant a un pur transmissor d'un coneixement que és incapaç de controlar.

Paradoxalment, però, aquest discurs coexisteix amb una ideologia que clama que s'atorgui més flexibilitat a les institucions, més autonomia de decisió a nivell local i més responsabilitat directa dels agents amb els productes institucionals. La contradicció en- tre principis liberals i conservadors s'estén doncs fins a l'escola i, per tant, sobre el tipus de formació inicial que han de rebre els en- senyants. El discurs educatiu actual resol aquesta contradicció de forma contundent: autonomia en el terreny econòmic i pedagò- gic (convertint l'escola en la responsable di- recta dels seus resultats) i control en el cu- rriculum i en l'avaluació (per assegurar que l'escola fa allò que ha de fer).

El caràcter contradictori d'aquest mis- satge arriba avui a les escoles de formació del professorat. Enviem el missatge de l'au-

tonomia docent, de la negociació del co- neixement, de la pedagogia constructivista com a aproximació més democràtica a l'en- senyament-aprenentatge, d'una escola in- clusiva que no discrimini i que tingui res- postes flexibles per a tots els nois i noies. Al costat d'aquestes idees, però, l'aprenent de mestre continua rebent de forma més o menys explícita el missatge que ha d'assolir un conjunt de coneixements mínims, que ha de tenir eines per diagnosticar qui su- pera i qui no supera el llistó, que ha de po- sar notes que constaran en un llibre d'es- colaritat i que és l'últim responsable de de- cidir l'itinerari escolar del estudiants i les estudiants.

És en aquest context d'incertesa crei- xent en el qual estem avui obligats a repen- sar la formació inicial dels ensenyants. Una formació que no pot ser enganyosa en rela- ció amb les contradiccions que impregnen la vida quotidiana de l'escola i que, en con- seqüència, ha de donar eines de descodifi- cació de les forces que actuen sobre la ins- titució. És difícil, lògicament, disposar de receptes en aquesta direcció, però sí podem, segons el meu punt de vista, destacar algu- nes línies de reflexió i de debat que serien el punt de partida per revisar el model de formació inicial del professorat que avui caracteritza les facultats de ciències de l'e- ducació. Algunes d'aquestes línies serien les que s'indiquen a continuació.

Una formació més reflexiva

Als plans d'estudi de les especialitats de magisteri encara dominen models de transmissió massa rígids que tendeixen a subratllar distincions entre formes correctes i incorrectes d'ensenyar. No és contradictori enviar aquest missatge quan al mateix temps demanem flexibilitat i adaptació de l'escola a les especificitats de l'alumnat? L'educació de la reflexivitat ha de ser l'eina que faci possible superar aquesta rigidesa. Demanem sovint que els mestres i les mestres siguin reflexius però poques vegades els donem eines per fer-ho possible. Un primer pas en aquest sentit passa per aconseguir que els mateixos aprenents de mestre tinguin espais per qüestionar els models d'ensenyament i per arribar a la convicció que poques vegades hi ha un coneixement lineal i acumulatiu des de cap de les disciplines que s'engloben dins les ciències de l'educació. La realitat social i educativa pot ser notablement complexa i contradictòria, fins al punt que poden coexistir causes diferents per explicar fenòmens molt semblants. La pràctica de la reflexivitat és allò que ha d'acostar els mestres i les mestres a la interpretació de les situacions educatives, i a responsabilitzar-se de les decisions que prenen.

La formació de la capacitat investigadora

Sovint els ensenyants reben el missatge de la importància de la investigació per mi-

llorar la seva pràctica educativa. Poques vegades, però, a la seva formació inicial hi ha temps i espais per tal d'educar les habilitats necessàries per fer-ho possible. Quants plans d'estudi de formació inicial de magisteri incorporen la recerca-acció en els seus programes? Davant d'un discurs educatiu que reivindica l'adaptació de l'ensenyament als seus clients i a les seves clientes, no seria raonable inloure la formació de la investigació per a la pràctica educativa? Cal un esforç decidit per fer coherent el missatge teòric que demana que el professorat sigui un agent productor de coneixement educatiu amb la pràctica de la formació inicial.

La formació de la capacitat crítica

Finalment, res del que hem esmentat fins ara té massa sentit si no s'avança cap a una formació de la capacitat crítica. Aquesta és també una intenció present al discurs educatiu oficial i acadèmic i a gairebé tots els projectes educatius de centre. Una altra cosa, però, és traduir aquest principi en estratègies de formació que ho permetin. Potser un primer pas en aquest sentit passa per deixar de fer veure que l'educació és una tasca despolititzada que respon a criteris tècnics o exclusivament pedagògics. Les decisions educatives són sempre decisions polítiques, les quals sovint suposen tantes opcions que poden no ser òptimes per a tothom. Pot una escola justificar les agrupacions flexibles des d'un

punt de vista exclusivament tècnic? Poden els mestres i les mestres triar unitats didàctiques sense que aquestes tries tinguin conseqüències polítiques? Tot i que la majoria coincidim en respondre negativament a aquestes qüestions, el cert és que encara avui els aprenents de mestre reben missatges en sentit contrari, o almenys això se'ls fa entendre.

No són aquests els únics àmbits de reflexió i de debat, però no hi ha dubte que el simple fet d'abordar-los pot ser un primer pas per a l'autocrítica i el replantejament de la formació inicial del professorat.

Xavier Bonal

D'un avui de formació inicial a un possible demà de formació ideal

Els dies 12 i 13 de novembre del proper passat any, la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona va ser seu d'una Reunió interuniversitària estatal de degans i de directors de facultats i escoles universitàries amb formació de mestres. Aquesta reunió va aplegar un centenar de persones provinents de cinquanta-quatre universitats de l'Estat espanyol per tal de coordinar accions entorn d'una vella reivindicació que encara no ha volgut ser contemplada pel Ministeri d'Educació i Cultura ni

per les instàncies polítiques i administratives pertinents: aconseguir el grau de llicenciatura per als estudis de mestre. Certament, la llicenciatura és avui en dia una via imprescindible per treballar seriosament en la millora de la formació inicial del mestre i de la mestra, per fer prosperar un tipus d'ensenyament universitari que per fi contempli amb rigor, i globalment, en la teoria i en la pràctica, els continguts, les capacitats i les habilitats bàsiques que ha d'assolir un mestre o una mestra en formació per començar a planificar i a exercir amb eficàcia la seva activitat docent; si més no, a hores d'ara és opinió consensuada que l'estructura dels actuals plans d'estudis, constrenyits en el marc d'una diplomatura, es mostra del tot insuficient per preparar bons mestres i bones mestres segons el paper que la LOGSE els assigna i, en definitiva, segons el que la societat, a les portes del segle XXI, els exigeix.

Reivindicacions com la llicenciatura per als estudis de mestre són bona mostra que la comunitat universitària es preocupa per trobar solucions al repte formatiu de qui té en les seves mans l'educació de base dels ciutadans i les ciutadanes del futur. Els més optimistes creuen que la llicenciatura podria aconseguir-se en un temps no gaire llunyà. En una altra línia, avançant-se a la llicenciatura i sense deixar de reivindicar-la, les universitats catalanes i la Universidad Autónoma de Madrid ja estan dissenyant un se-

gon cicle d'estudis de títol propi de graduat superior en magisteri per proporcionar a les mestres i als mestres diplomats que vulguin prolongar els seus estudis una formació docent més acurada i satisfactòria. Amb més detall, en la perspectiva d'aquest títol propi es contempla el primer cicle actual com a cicle de formació bàsica, amb estudis de caire generalista que volen assegurar a tot mestre i a tota mestra una capacitat per desenvolupar la seva tasca docent en els nivells de l'educació infantil i primària, i amb estudis que també abasten una formació bàsica en cadascuna de les especialitats, segons les directrius de la diplomatura de magisteri; el segon cicle ha de garantir una formació d'aprofundiment i més específica en diferents àrees de coneixement general o d'especialitat, d'acord amb l'itinerari escollit, que ha de quedar molt integrada en la pràctica i en la recerca educatives. En qualsevol cas, amb o sense títol propi o de llicenciatura, el cert és que tots i totes reflexionem sobre quines són les necessitats formatives inicials del mestre i de la mestra del segle XXI amb l'experiència i la visió autocrítica de com hem format fins ara els mestres i les mestres i amb la voluntat de millorar la qualitat d'uns estudis de formació inicial que per fi respoguin a la realitat educativa contemporània.

Justament, la millora de la qualitat de la formació inicial del mestre i de la mestra

exigeix perfilar des d'un bon principi les funcions d'aquest mestre o d'aquesta mestra en la seva faceta d'educador o d'educadora. En aquest sentit, recordant les aportacions del document conegut com Informe Delors (1996), en l'àmbit universitari som conscients que el mestre i la mestra ha de saber guiar els seus alumnes i les seves alumnes en molts reptes diversos: en el repte d'aprendre a conèixer, a interpretar i, si cal, a modificar el seu entorn social i cultural; en el repte d'aprendre a fer, tot adquirint unes tècniques de treball que puguin adaptar-se a qualsevol situació de canvi; en el repte d'aprendre a conèixer i a treballar amb els altres, respectant des d'una posició de tolerància i d'integració el valor de la diversitat que caracteritza els éssers humans; en el repte d'aprendre a ser persona, a tenir un criteri propi, crític i reflexiu, amb el qual poder generar nova cultura. I, dins d'aquest marc, el mestre o la mestra ha de fer també que els alumnes i les alumnes adquireixin seguretat i acceptin les seves limitacions; ha de potenciar les seves capacitats expressives; ha d'aconseguir que aquests alumnes i aquestes alumnes desenvolupin les seves capacitats intel·lectuals, a la vegada que assoleixen un nivell d'abstracció i uns hàbits d'observació i de treball. El mestre o la mestra ha de procurar, doncs, afavorir el desenvolupament global, personal i social, dels alumnes i les alumnes en els seus primers

anys de vida, dins una realitat que s'ha de dotar de sentit i que és contradictòria, canviant i a cavall entre la universalització i la localització, l'homogeneïtzació i la diversificació. El compromís social del mestre i la mestra és obvi, com també és obvi que la societat projecta cada cop més expectatives sobre la tasca dels docents i les docents i els demana més qualitat i responsabilitats educatives amb implicacions no només intel·lectuals, sinó també psicològiques, pedagògiques, morals i socials, etc.

Per satisfer aquesta complexa tasca educativa, l'experiència d'anys de formació de formadors i formadores ens demostra que des de les aules universitàries cal potenciar una metodologia que forçosament relacioni la teoria i la pràctica, i que també forçosament fomenti la interdisciplinarietat i la transversalitat dels continguts, el treball individual i en grup, la reflexió, la investigació, la innovació i el debat educatiu, que dinamitzi el futur mestre o mestra com a agent del seu propi aprenentatge, per motivar-lo i per oferir-li un model metodològic que després podrà adaptar a la seva acció docent dins les escoles, en connexió amb les famílies i l'entorn social. D'aquesta manera, l'aprenent de mestre o mestra hauria de rebre a la universitat una sòlida formació en continguts culturals, científics, humanístics i antropològics, seleccionats i contextualitzats amb criteris d' idoneïtat, per adequar-los als con-

tinguts de les matèries del currículum dels nivells de l'educació infantil i primària, i sense repetir el que ja s'haurà après a la formació preuniversitària. Subratlem que sense aquests continguts, un mestre o una mestra no pot disposar d'unes bases interpretatives que l'ajudin a donar sentit a la realitat sociocultural que envoltarà el món de l'escola. Sobre això, a més, no hem d'oblidar tampoc que ja avui en dia la realitat de les escoles catalanes és també una realitat d'àmbit europeu. El mestre o la mestra ha de conèixer, doncs, l'Europa multicultural, de manera que obrir-se a Europa ha d'implacar conèixer també al menys una llengua europea, a banda de les llengües d'ús en el bilingüe context social català. En conseqüència, ha de ser tasca universitària enxampar les habilitats comunicatives verbals i no verbals de tot mestre i tota mestra. De fet, tot mestre i tota mestra ha de ser un bon comunicador per poder transmetre amb eficàcia qualsevol contingut científic i cultural, i per proporcionar al seu alumnat unes bones mostres lingüístiques orals i escrites que contribuïran a desenvolupar les seves capacitats d'ordenació i d'expressió del pensament. D'altra banda, en la nostra societat de la informació i de la tècnica, el pas per la universitat ha de garantir alhora que el mestre o la mestra domini els nous sistemes de comunicació telemàtics, informàtics i multimèdia, perquè les noves tecnologies vehiculin ja la forma

d'aprendre de l'alumnat i són l'origen de les actuals múltiples fonts d'informació que tot-hom ha de saber seleccionar i interpretar amb esperit crític.

Completant la dimensió professionalitzadora de la formació inicial en magisteri, és evident que la universitat ha d'assegurar així mateix que els mestres i les mestres obtinguin una sòlida formació didàctica i psicopedagògica per saber seleccionar metodologies que facilitin al seu alumnat la construcció del coneixement i per arribar a adequar els continguts docents a cada nivell d'aprenentatge. Per últim, la formació inicial dels mestres i les mestres hauria de facilitar-los recursos que els orientin cap a un autoconeixement i una maduresa racional, afectiva i relacional, imprescindibles per fer-los conscients del missatge que transmeten. Amb els actuals plans d'estudis de la diplomatura de mestre, aquesta formació global que es vol rigorosa es fa impossible. Cal, per tant, perseguir un canvi qualitatiu en la formació inicial dels mestres i les mestres, i un canvi quantitatiu: amb un temps més dilatat de formació inicial s'augmentaria, sens dubte, el nivell de preparació per a la vida professional dels mestres i les mestres, i podrien seguir-se, al mateix temps, les tendències europees de formació inicial en magisteri.

Mª Angeles Garcia Asensio

Què s'entén per professional?

Anàlisi dels canvis en la societat actual

La formació tant dels treballadors i de les treballadores que operen en el camp de la formació com del seu alumnat, avui, una vegada més, segueix sent un tema preocupant, ara especialment pels profunds canvis no tan sols en el si del sistema educatiu, sinó també pels canvis socials, econòmics, tecnològics, laborals, etc.

Canvis, tots ells, que estan definint els factors que condicionen i que promouen una nova societat i que en el terreny laboral i professional estan modificant i incidint directament i substancialment en el conjunt d'àmbits i conceptes que els configuren i que posen en crisi els actuals models i qualificacions que es tenen.

El conjunt de canvis i de processos en els quals ens trobem impliquen necessàriament una adaptació del sistema educatiu, tant pel que fa al propi valor dels coneixements com a la seva utilitat en el món laboral, professional o social i, consegüentment, es requereixen i sorgeixen noves necessitats i concepcions formatives no tan sols centrades en els processos específics o genèrics de capacitat al lloc de treball o al camp laboral, sinó també, i més important, en el desenvolupament de *capacitats bàsiques* comunes a totes les possibles ocupacions i que perme-

tin adaptar-se i conviure amb plenes garanties a un entorn socioprofessional en constant procés d'evolució i canvi.

En aquest sentit, les indicacions, recomanacions i, en alguns casos, exigències que es fan en relació amb els nous requeriments professionals des d'organismes internacionals com la UNESCO, l'OIT, la UE, etc., i que impelen per tota la Comunitat Europea, les podem emmarcar en tres dimensions bàsiques:

- Formació per al treball, que iniciï i actualitzi coneixements, destreses i habilitats útils per l'exercici i la millora de la qualificació professional.
- Formació per al lliure exercici de responsabilitats ciutadanes i per a la participació social.
- Formació per al desenvolupament de la persona a través d'activitats creatives que fomentin el judici crític i la seva participació en l'àmbit social i cultural.

La formació centrada en el desenvolupament de capacitats i competències

Avui, en parlar de polítiques de formació i ensenyament professional, hem d'incidir en el concepte de competència. Podríem acceptar el terme entenent com a competent aquella persona que disposa de coneixements, destreses i aptituds necessàries per exercir una professió (competències tècniques), que pot resoldre problemes professio-

nals de forma autònoma i flexible (competències metodològiques) i que està capacitada per col·laborar amb el seu entorn professional i en l'organització del treball (competències socials i comportamentals).

Anàlisi de la realitat dels centres. Comparació entre els suggeriments i la realitat

En quina mesura això que es proposa ho apliquem o ho tenim en compte en els nostres plans de formació inicial o continua? Si en fem l'anàlisi des de la reforma educativa, les normatives i les propostes oficials, possiblement tots els suggeriments, en relació amb els perfils i les competències professionals, estan recollits, però si ho volem validar amb la influència i el grau d'aplicació i d'incidència que, a la pràctica, la formació oferta i rebuda té en relació amb la millora de la professionalitat dels ensenyants i de la qualitat educativa dels centres, ho hem de fer des de l'anàlisi de la pràctica.

Breument i de forma esquemàtica, relacionem alguns dels punts febles més significatius que, en relació amb les competències, hem observat des de la pròpia experiència i pràctica de cada dia. El professorat, per regla general, mostra tenir dificultats en:

- La resolució i gestió de conflictes.
- L'ús de tècniques de negociació.
- L'adaptació a la diversitat d'alumnes.
- La relació entre iguals.

- Dur a terme una acció tutorial no basada en «l'alligonament moral».
- Afrontar els canvis i superar models mentals obsolets o estancats.
- Establir lligams entre teoria i pràctica.
- Aspectes d'animació, de motivació, de treball en equip, etc.
- L'ús d'habilitats socials.

Tot això fa que el professorat es queixi i demani urgentment solucions en reconèixer que no ha estat ni format ni se li ha exigint (en el cas dels funcionaris) ni se sent preparat per assumir aquestes funcions i situacions en què es troba.

Sembla que les «inèrcies» segueixin imponent la seva llei. Se segueix formant el professorat des de la perspectiva d'un model d'escola caducat. Podríem fàcilment deduir que el professorat no es forma, que no té interès per la formació, però es pot afirmar que no és així si es tenen en compte els currículums que es presenten en els concursos de mèrits. El professorat, en general, està format, i ens atreviríem a dir que excessivament. Té un excés de formació útil per exercir.

L'excés de formació i l'interès per seguir-se formant entenen que és generat i estimulat per la pròpia Administració i per altres objectius més vinculats al lloc de treball que no pas a la professió, ja que en els criteris de puntuació es valoren més els mèrits que les competències.

Aquest fet queda reflectit en dissenys d'itineraris formatius pensats perquè el professorat pugui adquirir el nombre de punts més elevat possible en els diferents àmbits que es punten en els diferents concursos convocats.

Els plans formatius

Si entrem en les ofertes concretes, veiem que s'ofereix una formació més centrada en la visió acadèmica dels continguts curriculars que no pas a fomentar les competències professionals. Velent com es fan les ofertes, molt centrades en didàctiques, responen a l'objectiu de motivar el professorat; però, pel que es veu, malgrat que ofereixen solucions concretes, «les receptes», a la pràctica sovint no es poden aplicar i no afavoreixen gaire ni la millora de la classe, ni l'adquisició de competències per afrontar el conjunt de problemes que més el preocupen.

No oferir de manera generalitzada i prioritzada els factors generadors de conflictes, malgrat que no es demani, és arriscat, ja que és donar per suposat que els futurs i els actuals professionals que treballen en el camp educatiu dominen aquests àmbits.

Des del nostre punt de vista, pretendre que l'educació millora a través de la cultura i poden solucionar el conjunt de problemàtica presentada és un error. Error en la mesura

que les didàctiques enteses com ho estan no ajuden a facilitar l'emancipació professional del professorat. Cada vegada el converteixen en més dependent d'elles, dels llibres de text i d'aquelles persones que les expliquen.

D'altra banda, molts dels continguts actuals considerats com a obligatoris necessiten una forta revisió perquè estan obsolets, pel poc valor que té aprendre'ls i per la poca motivació lògica que genera en l'alumnat.

Suggeriments d'algunes propostes de millora

Formació inicial

1. Abans de matricular-se hi ha d'haver una prova d'orientació professional on s'ajudi l'alumnat a conèixer quines són les característiques i les exigències i competències requerides que comporta treballar com a educadors i educadores.

2. S'ha de buscar una coherència i una consistència, tant interna com externa, en els plans de formació que posi en relació les competències associades a la professió, els actuals plans d'estudi que s'apliquen i els sistemes i requeriments d'accés i d'actualització professional.

3. En vista de les ofertes i la seva utilitat, sembla urgent millorar l'actual sistema de detecció de necessitats formatives. No té sentit continuar fomentant un tipus de formació abstracta per a un centre hipotètic, ni que el professorat pretengui portar-la a la

pràctica en un centre que possiblement no segueixi els criteris ni els conceptes adquirits en els cursos.

4. És del tot imprescindible acabar amb l'ambigüitat i amb la poca transparència que caracteritzen alguns aspectes del món educatiu. No treure'ls a la llum dificulta les possibles solucions que cadascun pot presentar.

Aquests aspectes són:

- Problemàtiques relacionades amb l'aspecte laboral (sou, normativa, condicions de treball, drets i deures...).
- Problemàtiques derivades del lloc de treball (centre, horaris, recursos, relacions interpersonals amb les companyes i els companys, amb l'alumnat i amb les famílies...).
- Problemàtiques relacionades amb els continguts: actualització de coneixements propis de la seva especialitat.
- Problemàtiques derivades de l'activitat de persona educadora i formadora (concepte d'alumnat, d'educació, estratègies d'aprenentatge...).
- Problemàtiques derivades de la pròpia personalitat per exercir de persona educadora i formadora (resistència al canvi, autoestima...).

Gestió i organització de l'educació formativa

La causa de molts dels problemes exposats, la gestió i l'organització de l'educació

formació la podem situar en l'àmbit de l'Administració. Davant dels esforços que des dels centres s'han de fer perquè l'Administració porti a terme allò que per llei ha estat aprovat i els pocs resultats que l'esforç comporta, proposem com a alternativa que sigui la comunitat educativa de cada zona qui assumeixi plenament la seva funció, proposem pensar en una forma organitzativa on la funció que avui té encomanada l'Administració passi a ser assumida plenament per la comunitat educativa a través de cada consell municipal d'educació, i que sigui aquest qui administri els pressupostos assignats, el desplegament legislatiu i la selecció de personal.

És una forma més adient d'educar i de permetre l'exercici del compromís ètic i social amb la nostra societat. Fomenta un model educatiu centrat en la reflexió sobre la pràctica i la resolució de problemes i el valor d'ús dels coneixements.

Reflexions finals

Cada política formativa, a través dels plans de formació, produeix per si mateixa el tipus de treballador i treballadora competent que el sistema educatiu sol·licita. El problema actual és, d'una banda, saber si estem o no d'acord amb aquest sistema educatiu, la filosofia que l'inspira, la interpretació i la forma de gestionar que té l'Administració i, de l'altra, fins a quin punt les professionals i els professionals accepten polítiques forma-

tives que, entenem, hipotequen tant l'adquisició de la professionalitat.

Del conjunt de recomanacions que es fan, es dedueix que tant la formació inicial com la continuada dels professionals i de les professionals de l'educació han de ser integrals, encaminades a la transformació de la societat i amb una forta implicació activa i participativa en aquest procés, més enllà de limitar-se a fer allò que se'ls encarrega des de l'Administració o des de les editorials. Aquí hi ha implícit què s'entén per professional. Depèn del que s'entengui, estarem parlant de professionals o de mà d'obra especialitzada.

Entenem que les persones que fan la lliure opció de treballar en el món educatiu, abans de res, han de saber quines són les característiques professionals i quins són els reptes i les exigències que comporten. Els qui no es vegin capaços de complir amb aquests requisits, potser és millor que es plantegin seriosament una altra opció professional. El dret d'accedir a un lloc de treball no pot estar enfrontat ni pot ignorar el dret de les persones de rebre la millor educació i la millor formació per part dels millors professionals. Exigència, aquesta, que no ens ha d'estranyar, ja que tots la fem als professionals i a les professionals d'altres àmbits.

Ferran Miquel

El llibret de P-3: «Tu i la teva escola»

Amb l'entrada dels nens i nenes de P-3 a l'escola pública ens vam plantejar l'adaptació d'aquestes criatures amb unes característiques pròpies i alhora ben diferenciades dels infants de P-4 i P-5.

Conjuntament, les mestres de cicle infantil vàrem anar dissenyant un recull d'activitats que s'anirien desenvolupant.

El pla d'adaptació

El pla que es va dissenyar per a l'adaptació dels infants a l'escola va consistir en el següent:

- Una reunió general de pares i mares nous abans de l'estiu. En aquesta reunió es va fer la presentació de l'escola amb la finalitat de donar a conèixer el projecte educatiu a les famílies.
- Una entrevista amb cada família amb la presència de l'infant a l'hora de formalitzar la matrícula. Amb aquesta trobada es pretenia recollir informació per part dels pares i mares de com veien el seu fill o filla. Es va omplir una enquesta on es reflectien els trets més característics de cada criatura.
- Un intercanvi d'informació amb les educadores de les llars d'infants d'on provenien els nens i les nenes per recollir l'opinió de les especialistes que els havien atès.

- Una reunió de mares i pares de P-3 abans de començar el curs, a fi de donar les directrius bàsiques i necessàries per a un bon funcionament de la classe. Aquesta reunió era bàsicament pràctica (llista de material, normes d'entrades i sortides, llista del grup classe, etc.).
- Una visita a la classe. Uns quants dies abans de començar el curs, es va convidar a visitar la classe a pares, mares i infants conjuntament, per conèixer la mestra, alguns companys i companyes i per començar a familiaritzar-se amb l'espai nou.

- Una recomanació d'entrada esglaiada. Finalment, un cop començat el curs i passades les primeres angoixes de mares, pares i infants, es va fer la reunió de nivell per explicar els objectius, els continguts i les activitats que es portaran a terme al llarg del curs.

Un cop elaborat aquest pla d'adaptació i seguint algunes idees que havíem vist en una experiència a les escoles de Reggio Emilia (Itàlia), vàrem decidir portar a terme una iniciativa més individual i personalitzada que ajudés a facilitar l'adaptació de cadascun dels nens i nenes.

El llibret

La idea del llibret era que l'infant po-

gués arribar a l'escola «amb les mans plenes de les seves vivències»: la família, els amics i les amigues, les joguines preferides, les seves vacances, el seu gos...

Aquest recull servia per afavorir la comunicació amb la mestra i també amb els companys i companyes.

La idea ja era a punt, però a l'hora de donar-hi forma vàrem creure que els nens i les nenes de P-4 i P-5 també podien tenir un paper molt important a l'hora d'ajudar a facilitar l'adaptació dels més menuts a l'escola, i així va sorgir la idea de fer el llibret entre tots.

Objectius

Hi ha tres tipus d'objectius que s'indiquen a continuació.

Objectius relacionats amb la família

En la reunió de mares i pares que es fa abans de l'estiu, s'ensenya un llibret de mostra a les famílies i es demana la seva col·laboració activa a l'hora d'emplenar el llibret durant les vacances; és per això que considerem com a objectius molt importants:

- Aconseguir la col·laboració activa de la família en el pas casa-llar d'infants... escola, que ha de fer la criatura.
- Establir nexes d'unió que possibilitin una comunicació dinàmica entre pares, mares i educadores.
- Motivar la família perquè tingui un primer contacte amb l'escola per tal

d'afavorir la curiositat i alhora la seguretat de l'infant.

Objectius relacionats amb el propi nen o nena

- Afavorir la seva adaptació a l'escola.
- Iniciar i establir un vincle afectiu amb la mestra i amb els companys i companyes.
- Exterioritzar i expressar emocions i sentiments.
- Exterioritzar i expressar les pròpies vivències a partir de les fotografies.
- Evocar i expressar situacions a partir de la lectura d'imatges.
- Adonar-se que mitjançant el llençatge visual es pot parlar d'un mateix, de persones, d'objectes i situacions que no són presents.
- Tenir una actitud activa davant les primeres dificultats en arribar a la nova escola.

Objectius relacionats amb el grup classe

- Conèixer els nous companys i companyes i interessar-se per les seves vivències.
- Aprendre a compartir les seves emocions, vivències i sentiments.
- Partint de les fotografies del llibret dels infants, podem conèixer els seus interessos i ser un punt de partida d'algun treball posterior (projectes com ara: els animals, les joguines, les vacances, etc.).

El disseny

El llibret comença amb una carta de benvinguda escrita per les mestres.

A continuació, els infants de P-4 i P-5 presenten l'escola tal com ells la veuen: els aspectes que més els agraden, les seves vivències, els seus pensaments.

Tota aquesta primera part està plena de dibuixos que il·lustren les opinions i les definicions dels nens i nenes.

L'altra meitat del llibret és dedicada plenament a la nena o al nen de P-3 que és a punt d'entrar a l'escola. En aquest espai, i a partir de diferents suggeriments escrits al principi de cada full, la família, amb l'ajut de l'infant, podrà anar explicant les seves vivències.

És important que hi hagi moltes fotos, perquè això permetrà que el mateix nen o nena identifiqui la situació que es vol compartir.

Presentació

Al setembre, l'escola s'obrirà per a tu i per als teus amics.

Per atendre't hi haurà la Rosa, l'Alba, l'Eivira, la Mª Angels i altres mestres que t'estaran esperant.

Aquí hi trobaràs alguns amics que ja coneixes i en faràs altres de nous.

Aquest llibret vol ser per a tu una mena de presentació de l'escola feta pels nens de 4 i 5 anys: són les seves vivències, els seus pensaments i les seves imatges.

Esperem que molt aviat puguis ser tu mateix qui ho experimentis!

La segona part és perquè t'omplis tu amb l'ajut dels teus pares. És perquè ens expliquis com ets, què t'agrada, què fas, qui són els teus amics... i també perquè ens mostris què has fet aquestes vacances. Amb tot això farem 'la teva història', que és la més important!

Les mestres de Parvulari

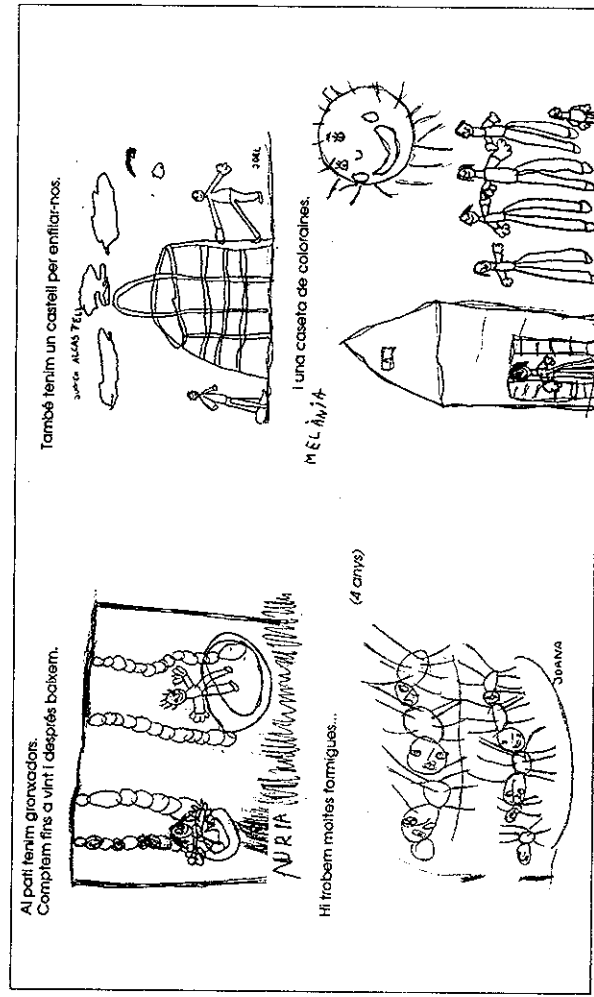
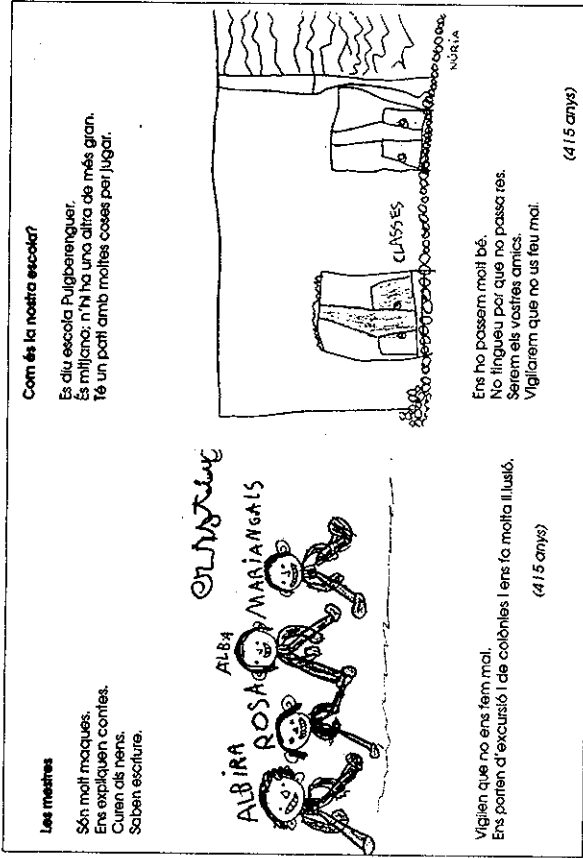
Activitats

Relacionades amb els objectius, les activitats que es fan amb els llibrets, les podem classificar en tres tipus:

Activitats relacionades amb la família

El llibret per si mateix motiva la relació de la família amb l'infant a l'hora d'emplenar-lo: primer llegint la presentació que en fan els altres nens i nenes de parvulari, comentant com és l'escola que l'espera, qui són les mestres que el cuidaran, i després decidint, buscant i enganxant conjuntament les fotos que més li agradin.

En definitiva, aquest és un primer contacte amb l'escola abans d'entrar-hi.

Activitats relacionades amb l'infant

Aquestes activitats són individuals

Partint de l'entrada esglaonada dels infants, aprofitant que n'hi haurà pocs a la classe i passats, potser, els primers plors, les primeres angoixes de separació dels pares i mares, el llibret amb les fotografies pot servir la mestra i l'infant:

- per apropar-se i establir un primer contacte;
- per interessar-se per saber com és la criatura, qui són els seus familiars més propers, quins són els seus amics i les seves amigues, les seves joguines preferides, etc., i així anar-nos familiaritzant entre tots;
- per suavitzar aquells petits moments «d'hora-baixa» en què els infants necessiten un referent personal i íntim que els acompanyi;

- per afavorir la capacitat d'expressió de les vivències i dels sentiments;

- per ajudar a evocar persones, coses i situacions passades.

Activitats relacionades amb el grup classe

Passats els primers dies, el llibret agruparà un caire diferent, i ens pot servir per agrupar-nos en petit grup o en gran grup i explicar-nos alguna de les fotografies.

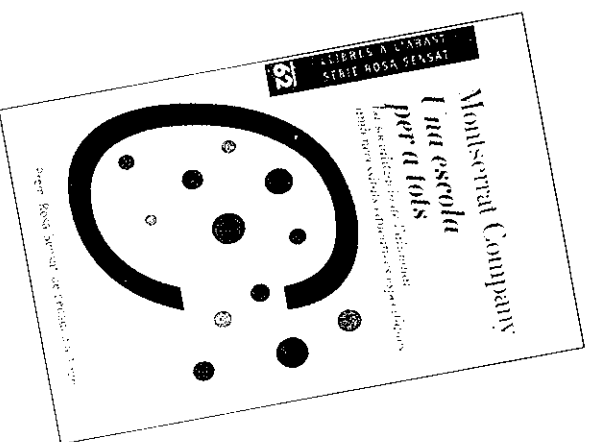
Això farà:

- que els infants es coneguin més entre ells;
- que aprenguin a compartir vivències: «Mira, aquest és el meu pare, tinc un gos que es diu...»;
- que coneguem quins són els interessos dels infants i, un cop superades les primeres dificultats d'adaptació, po-

Valoració

Després de quatre anys de portar a terme aquesta experiència, la volem molt positivament, tant de cara als infants i a la seva adaptació, com per l'ajut que representa per la mestra a l'hora de conèixer els nens i les nenes de la seva classe, les seves preferències, les seves vivències i, en definitiva, allò que els fa ser diferents.

NOVETAT

Edicions 62 • Llibres a l'abast / Sèrie Rosa Sensat
Premi Rosa Sensat de Pedagogia 1996

• • • **Una escola per a tots**
**La socialització de l'alumnat amb necessitats
educatives específiques**

Montserrat Company
112 pàg. PVP: 1.950 PTA

- • • La socialització dels alumnes amb necessitats educatives específiques és un repte al sistema educatiu i a la voluntat democratitzadora de l'ensenyament.
- La diversitat de capacitats i del ritme d'aprenentatge dels alumnes es fa més evident a mesura que avança l'escolaritat i es torna més competitiva.
- Aquest llibre analitza l'experiència de quatre cursos amb alumnes d'onze a quinze anys, i ens aporta elements de reflexió sobre aquesta pràctica amb la voluntat d'obrir vies de treball vàlides per al cicle superior de primària i per als primers cursos de secundària.

R
S **E** **N**
S **A** **T**

A. M. Rosa Sensat

Corsega, 271. baixos • 08008 Barcelona
Tel.: (93) 237 07 01 • Fax: (93) 415 36 80
E-mail: rsensat@pangea.org
<http://www.pangea.org/rsensat>

Distribuciones de Enlace - Bruc, 49 • 08009 Barcelona • Tel.: (93) 317 52 66

Experiències

Medi social

Tina Agustí, Maria Codina,
Roser Bartroli,
Paquita Corderomi,
Joan Jaume Vila.
Escola Pla d'Olot

Setmana Cultural: 500 aniversari de la mort de Francesc de Verntallat

Justificació

Un dels personatges proposats per l'escola per treballar durant la Setmana Cultural va ser Francesc de Verntallat (pagès reimença), del qual es commemorà el 500 aniversari de la seva mort. Vàrem creure adequat treballar-lo pel fet que era un personatge històric de la nostra comarca. El seu cognom (Verntallat) no és desconegut pels infants, perquè hi ha entitats, centres, escoles... que s'anomenen així. També vàrem estudiar el temps que li va tocar viure, l'edat mitjana.

Tallers

Els tallers organitzats foren els que s'indiquen a continuació.

Endinsem-nos en l'edat mitjana

Objectiu: Tenir una visió general de la vida a l'edat mitjana.

Activitats

- Visionar una part de la pel·lícula *El comte Arnau* i, simultàniament, completar un qüestionari i al final fer-ne una posada en comú. Es va escollir aquesta pel·lícula, filmada en part a la Fageda d'en Jordà, perquè l'Arnau és un personatge llegendari del Ripollès, comarca molt propera a nosaltres.

Metodologia

Tallers: Una estratègia d'ensenyament/aprenentatge on es distribueixen els alumnes i les alumnes del cicle en grups heterogenis, tant en edat com en capacitat, per tal de treballar cooperativament.

De manera rotatòria, els infants van passar pels diferents tallers al llarg de la setmana, la durada dels quals fou de dues hores diàries.

Recerca, investigació, experimentació, observació, manipulació, comprensió, imaginació, fantasia i una bona dosi d'il·lusió han estat els trets comuns a tots els tallers.

- Veure un vídeo sobre l'època i la vida de Verntallat («Història de Catalunya»).
- Per grups, elaborar unes vinyetes que, un cop ordenades, formaran el resum de la vida del personatge.
- Aplicar la tècnica de l'acetat per poder-ho passar pel retroprojector.
- Gravar-ne l'explicació en una cinta.
- Passar aquest audiovisual als nens i nenes de cicle mitjà.

Heràldica

Objectiu: Donar a conèixer a l'infant unes nocions bàsiques d'aquesta ciència.

Activitats

- Recerca d'informació sobre els orígens dels seus cognoms.
- Observació de diferents classes d'escuts.
- Informació sobre el llenguatge heràldic i de les normes més elementals que regeixen la composició dels escuts.
- Després d'aquest treball previ, cada infant va elaborar l'escut heràldic corresponent als seus cognoms.
- Exposició de tots els escuts al passadís del cicle.

Del monestir a la informàtica

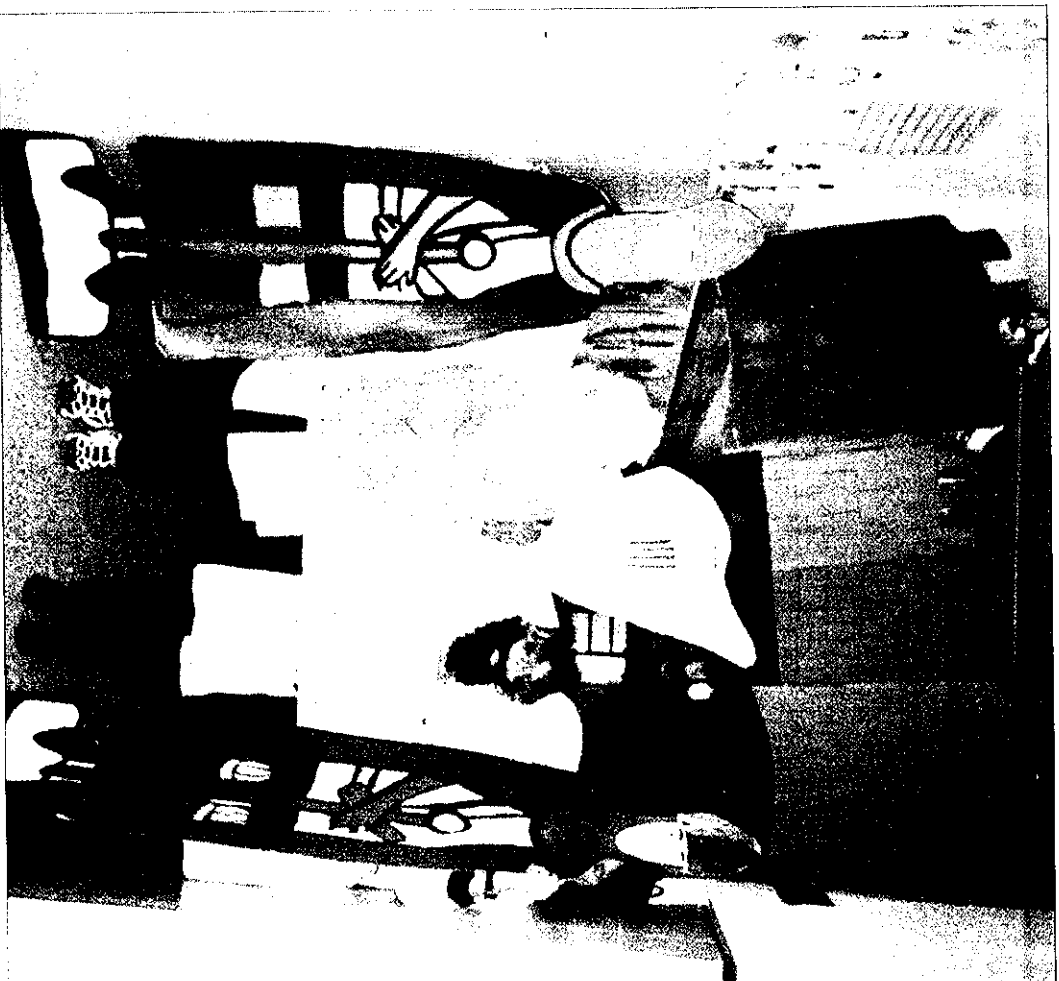
Objectius: Tenir una visió global d'algunes de les diferents activitats que podien realitzar les persones d'aquesta època i dels materials i les eines que utilitzaven.

Història i mites

Objectius: Diferenciar un fet històric d'un fet llegendari (explicar la diferència entre història i mite). Conèixer la vida de Guifré el Pelós i de Verntallat.

Activitats

- Recordar la llegenda de les quatre barres.
- Confeccionar un mural on es representi aquest fet per poder-lo anar a explicar als infants d'educació infantil i de cicle inicial.

El taller estava dividit en quatre racons o temàtiques diferents.

Racó del castell

En aquest racó, per mitjà de la navegació

en un CD-Rom multimèdia, l'escolar podia conèixer les diferents parts d'un castell i la vida dels seus habitants. Els alumnes i les alumnes es passejaven pel castell fent el paper d'un espia que havia de trobar determinades

coses, i per saber-les es veia obligat a consultar llibres de l'època on s'explicaven els costums dels diferents àmbits socials del moment.

Racó de l'scriptorium

En aquest racó es feia donar als alumnes i a les alumnes que els que sabien escriure i llegir eren els monjos. Se'ls ensenyaven els materials emprats en aquesta tasca i les dificultats que comportava la seva realització. Podien practicar amb diferents tipus de tremps i de plomes d'au. Durant la Setmana Cultural van poder escoltar una xerrada d'una persona dedicada professionalment a aquesta feina a l'actualitat i van poder veure mostres del seu treball.

Racó dels vitralls

A les darreries de l'edat mitjana es va començar a utilitzar aquesta tècnica per il·luminar l'interior de les esglésies. Després d'un breu comentari sobre el procés d'elaboració d'un vitrall, vam explicar com se'n pot fer un de paper i vam realitzar-lo en aquest racó.

Racó de les eines

A l'edat mitjana s'utilitzaven moltes eines que encara hi ha ara en moltes cases de pagès, en un racó o que es troben en ple ús. Després d'una xerrada feta pel senyor Borsom, artesà de les eines i de maquinària en miniatura, sobre l'ús que tenia o que té a les cases de pagès cadascuna, els infants havien

de relacionar els seus dibuixos amb el nom de l'eina i la seva utilitat.

Juguem a construir

Objectius: Conèixer les diferents parts de les construccions pròpies de l'edat mitjana (els monestirs, els castells, els masos...).
Practicar la tècnica de la retallada i la construcció de diversos edificis.

Activitats

- Pintar les làmines per després poder retallar i enganxar correctament la construcció.

- Decorar una base de cartró gruixut amb objectes diversos (fulles, arbres, pedres, flors, llacs...), per tal de donar-li l'aspecte que cada infant imaginava que podia tenir l'entorn de l'època.

- Fer una relació dels edificis amb el que s'anava fent als diferents tallers: personatges, costums...

- Comentar en gran grup les diverses parts dels edificis treballats.

Com a complement dels tallers, els infants van assistir a tres xerrades impartides per

avis especialistes en la matèria, els quals van parlar sobre: Vernallat, Eines del camp en miniatura i Escriptura sobre pergami.

Per acabar d'arrodonar el treball fet, vam realitzar una sortida. El curs de cinquè va visitar el castell de la Bisbal i la vila medieval de Pals, i el de sisè va anar al nucli antic de Girona, als banys àrabs de Sant Feliu i a la catedral i al call de Sant Pere de Galligans.

Creiem que ha estat una experiència positiva per tothom, que ha permès als alumnes i a les alumnes aprendre d'una manera lúdica els objectius que ens havíem proposat.

AVALUACIÓ DE LA COMPRESIÓ LECTORA. PROVES ACL

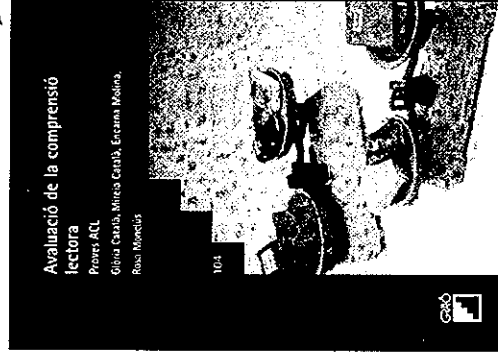
Glòria Català, Mireia Català, Encarna Molina, Rosa Monclús

L'alumnat entén el que llegeix? En el procés d'ensenyament i aprenentatge la comprensió lectora és la base essencial per a una correcta integració dels coneixements.

Aquest llibre està adreçat als professionals de l'ensenyament preocupats per millorar la comprensió lectora de l'alumnat, ofereix instruments d'avaluació fiables i de fàcil utilització. Les proves d'Avaluació de la Comprensió Lectora (ACL), a partir de l'anàlisi de resultats, permeten ajustar la intervenció pedagògica a les necessitats de cada alumne i del grup-classe, en general. Així mateix, es faciliten guions d'observació i es donen orientacions i propostes concretes de treball per enfocar adequadament el procés lector.

- PROCÉS LECTOR • APRENENTATGE LECTOR • FOMENT DE LA LECTURA • AVALUACIÓ DE LA COMPRESIÓ LECTORA • PROVES ACL • PROCEDIMENT • ANÀLISI • NORMES D'APLICACIÓ • CORRECCIÓ I VALORACIÓ • MATERIAL PER A L'ALUMNAT: ACL-3/4/5/6 • REGISTRE GENERAL DEL GRUP CLASSE •

REEDICIÓ
142 PÀGINES
2.115 PTA

GRAÓ C/ Francesc Tàrraga, 32-34
08027 Barcelona

Tel.: 93 408 04 64

Dolors Guijarro,
Pep Molero, Eva Reixach,
Dolors Rubirola,
Montse Saubi i
M. Angels Vinyals
Mestres de cicle inicial del CEIP
L'Estació, de Sant Feliu de
Guixols

Festa de Sant Jordi 98: «El món de les faules»

Presentació

El CEIP L'Estació de Sant Feliu de Guixols és una escola de dues línies (i un curs triplicat, l'actual P-5), des de P-3 fins a sisè, amb una mitjana de vint-i-quatre alumnes per aula.

L'organització de les festes tradicionals és a càrrec dels diferents cicles de manera rotativa. Cada cicle prepara una festa per curs i té cura de fer les propostes de treball i de participació als altres cicles.

enguany, la festa de Sant Jordi l'ha organitzada el cicle inicial, i la proposta ha estat «El món de les faules».

S'ha de dir que, com que el tercer trimestre ha començat tan enganxat a la diada de Sant Jordi, la celebració festiva es va traslladar al dia 30 d'abril.

Proposta de treball

Objectius

- Treballar, a nivell d'escola, el mateix aspecte literari.
- Descobrir el món de les faules.
- Gaudir amb la lectura i interessar-se pel contingut.
- Reconèixer l'estructura interna del text de les faules.
- Recrear-se amb el joc de paraules com a font d'enriquiment.

- Memoritzar, reproduir i entonar correctament el text oral.
- Mostrar-se atent i crític a les narracions.

Activitats

- Lectura de dotze faules a cada aula, repartides entre el 15 i el 30 d'abril.
- Treball d'una faula concreta a cada aula, que quedarà reflectit en un plafó.
- Exposició de plafons interactius.
- Representacions de teatre i titelles.

Procés de treball

Cada matí el mestre tutor o la mestra tutora llegia una faula als infants de la seva classe i entre tots en treien la moralitat. Várem establir un calendari perquè les faules fossin rotatives i passessin totes per totes les classes.

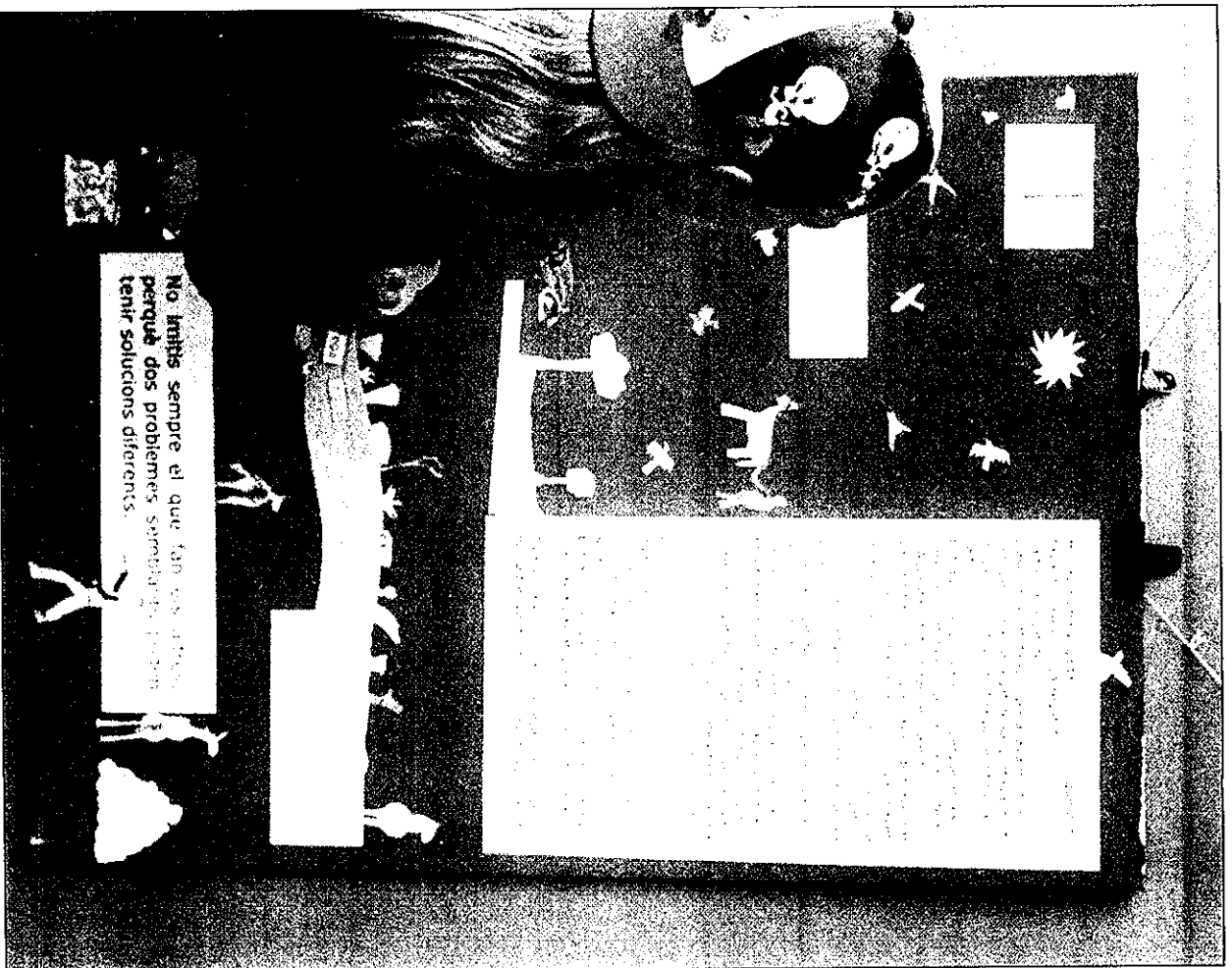
A més, cada curs tenia assignada una faula que era la que havia de treballar en profunditat. El treball, l'havia de reflectir en un plafó per a l'exposició. Al plafó no hi figurava el títol de la faula, però s'havia de deduir a través dels jocs lingüístics que hi havia i de la moralitat.

Els jocs lingüístics eren els següents: mots encruats, sopes de lletrés, endevinalles, cal·ligrames, jergolífics, conte amb parafrats, conte amb forats (hi faltaven dibuixos o paraules), ordenar una faula tallada en se-

qüències, canviar un final de faula, inventar faules. Cada classe ja tenia establert el joc lingüístic que li calia treballar tenint en compte l'edat dels infants i la complexitat de l'activitat proposada.

La tasca que vàrem proposar havia de permetre que els alumnes i les alumnes poguessin jugar a l'exposició quan la visitessin.

Material

- Plafons de cartró ploma (100 x 70).
- Paper cresp de colors variats (per folrar els plafons).
- Etiquetes amb el logotip de les faules per als plafons (10 x 6,5).
- Etiquetes amb el logotip de les faules per als llibres (5 x 3).
- Esprai i massilla adhesiva repositionable (per a les peces —paraules, dibuixos i textos— dels jocs lingüístics).

Titols de les faules treballades

- P-3: La cigala i la formiga.
- P-4: La llebre i la tortuga.
- P-5: L'assemblea de les rates.
- 1r A: El ratolí i el gall.
- 1r B: El pastor mentider.
- 2n A: L'home, el sol i el vent.
- 2n B: El lleó i el ratolí.
- 3r A: Els dos muls.
- 3r B: El lleó i el grill.
- 4t A: El corb i la guilla.
- 4t B: El lleó i la guineu.
- 5è A: L'os i les abelles.
- 5è B: La guilla i l'esperver.
- 6è A: L'ase carregat de sal i l'ase carregat d'esponges.
- 6è B: Les dues cabretes.

Totes les activitats havien de ser al més obertes possible.

Quan visitaven l'exposició, a més de ju-

ritzat pràcticament totes les faules treballades, a la vegada que han après a ser crítics —n'hi havia que els agradaven molt i d'altres et raonaven per què no els havien agradat.

Potser el que ens ha sorprès més gràtament, ha estat el fet que els infants visitaven l'exposició de forma voluntària en hores que no eren de classe i se'ls veia il·lusionats intentant resoldre els jocs lingüístics (jeroglífics, sopes de lletres, faules amb forats, ordenació per seqüències...). En certa manera estaven treballant la llengua, però ho feien d'una forma lúdica i sense adonar-se'n.

Segurament que si els preguntéssim què els ha agradat més als que han estat protagonistes de les quatre representacions, tant de teatre com de titelles, ens dirien que ser actors de les obres, i la veritat és que ho varen fer prou bé.

gar a les diferents activitats, trobaven dues fitxes que permetien jugar a endevinar les faules i a descobrir el nom dels protagonistes.

Vàrem dissenyar un logotip que adhiríem als llibres de faules que treballàvem i als plafons de l'exposició.

Les classes de parvulari, en lloc de representar-ho en un plafó, ho varen fer en un

espai més gran, i el treball realitzat es va adaptar a l'edat dels nens i nenes.

Avaluació

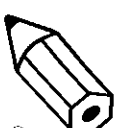
En general, la valoració ha estat molt positiva, ja que s'han complert els objectius proposats. Els nens i les nenes han interior-

L'ALUMNAT PARTICIPA AL GUIX

VOLEU QUE ELS/LES VOSTRES ALUMNES PUGUIN PUBLICAR AL GUIX?

Des de fa ja un any, Guix publica els dibuixos de l'alumnat de les vostres aules. Volem continuar coneixent com els infants i adolescents entenen i veuen temes que es treballen a l'escola.

Si voleu que el vostre alumnat hi participi, cal que ens envieu:

- L'original (màxim Din A-4).
- Les dades de l'infant o adolescent: nom i curs.
- Les dades de l'escola: nom de l'escola i adreça.
- El tema tractat en el dibuix i el títol que li dóna el noi o noia.

Podem enviar un màxim de 5 dibuixos per etapa que poden ser d'un mateix tema dels proposats o de més d'un, indicant al sobre per a "L'alumnat al Guix"

ANIMEU-VOS I IMPLIQUEU ELS NOIS I LES NOIES EN LA VOSTRA REVISTA

Experiències

Medi natural

Carme Rissech i
Rosa Carrió

Observació de l'anatomia humana amb material real. Una experiència activa

L'experiència es va fer per apropar el material ossi humà a les aules d'infants de tres a onze anys en l'estudi de l'anatomia humana. Per poder valorar l'experiència, vaig observar les reaccions dels nens, de les nenes i de les persones adultes que hi ha a prop seu quan se'ls plantejava l'estudi de l'anatomia a partir d'aquest tipus de material. Suposava que n'hi hauria molts que reaccionarien amb por o fàstic, a causa de la relació presentada entre l'esquelet i la mort, però no sabia com podien influir les pel·lícules i els dibuixos de terror en els seus conceptes; i vaig descobrir que, moltes vegades, l'interès envers el coneixement del nostre propi cos és molt més gran que aquests obstacles. Partint de la idea que la por o el fàstic envers els ossos humans és un concepte après al si de la nostra societat i que, per tant, no és inherent a la nostra naturalesa, em vaig disposar a realitzar un treball que posés en evidència aquestes qüestions i que em deixés apropar aquest tipus de material als nens i nenes.

Aspectes principals de l'experiència

El treball es va dur a terme a la llar d'infants municipal i a l'escola pública Les Ferreries, d'educació infantil i primària, ubicades a la població de Palafròls, a l'Alt Maestrès. Els nivells educatius abastats van ser: de dos a tres anys a la llar d'infants, i de P-4 fins a sisè de primària a l'escola Les Ferreries.

L'experiència va consistir a realitzar, al llarg d'una setmana, una classe d'anatomia òssia en aquests diferents nivells educatius. La idea bàsica a cada nivell era la mateixa: la descoberta de l'anatomia humana a partir de l'observació del propi cos i comparant aquesta observació amb la del material ossi humà real, que es va posar a l'abast dels nens i de les nenes. Aquesta idea bàsica, la vaig desenvolupar en tres estadis diferents de complexitat, segons el grup educatiu en què em trobava.

El primer estadi era format pels nivells educatius de dos i tres anys, P-4, P-5, primer i segon. El material que s'observava eren les peces més grans —el crani, el fèmur, la tibia, el peroné, el coxal, l'húmer, el cúbit, el radi i l'omòplat— col·locades a dins d'una capsa. La manera de fer-ho va ser fomentant l'interès a partir de la sorpresa, ja que els infants no sabien què hi havia a dins de la capsa. Els alumnes i les alumnes havien d'endevinar de quin material es tractava a partir de fer un repàs dels òrgans del nostre cos. Després se'ls

Yolanda Vico 6es Dijous, 6 de febrer

L'Esquelet

Avui ha vingut a classe la Carmen que venia de un vòltil que expliquen els esquelets i a portat una cama on hi havia un esquelet de ventrat. Ha dit que era un sengon i que tenia 70 anys i va veure el any passat. Ha sigut molt divertit perquè començava a tocar l'os de la cama. Ha imprevistament mirat la columna, la natja i el cap de Maria va ajudar a lo carme a aguantar un esquelet amb un f. Com explicava la Maria beta i un cas! Aquella veia a sigut molt divertit.

feia observar el braç, el cap i la cama per veure si es tractava d'un sol os o de diversos ossos. Més tard ho comprovaven en l'esquelet desmuntat. He de dir que en algun dels casos (a primer i segon de primària) em vaig trobar que el factor sorpresa ja no valia, perquè els infants estaven preparats per rebre el material i, per tant, vaig enfocar el tema d'una manera més directa, cosa que no va provocar que minvés l'interès de l'alumnat.

El segon estadi era format pels cursos de tercer i quart de primària. El material observat en aquest cas fou el mateix d'abans afegint-hi la columna vertebral, les costelles i l'estèrnum. En aquest cas, els infants ja sabien què faríem i, per tant, l'interès va ser, per si mateix, el material ossi i la seva anatomia. Ens vam fixar molt en les funcions i en el moviment que permeten les diferents articulacions.

El tercer i últim estadi de complexitat

era format pels cursos de cinquè i sisè de primària. El material utilitzat fou el mateix que el del segon nivell. Ens vam fixar en les funcions de l'esquelet, en el moviment de les articulacions i en els diferents tipus d'ossos que formen l'esquelet.

En tots tres estadis, a fi d'estimular l'interès i de facilitar l'aprenentatge, s'utilitzà un mètode deductiu basat en el raonament i en l'observació del propi cos. Els nens i les nenes, per grups, al final de la classe, venien a tocar, a mirar i a realitzar les preguntes que volguessin sobre el material esquelètic.

Per poder tenir més referències sobre les actituds dels alumnes i de les alumnes davant el material ossi humà i perquè realitzessin un treball de síntesi del que havien après durant la classe d'anatomia òssia, se'ls proposà realitzar un treball que era diferent segons el nivell educatiu en què ens trobessim. Als nens i nenes del primer estadi se'ls demanava un dibuix, que havia d'anar acompanyat d'un parell de frases en el cas dels més grans. En el segon estadi, un dibuix, una redacció i un esquelet de plastilina. I en el tercer estadi es demanà una redacció i un esquelet realitzat amb cartró. Tots aquests treballs havien de ser una interpretació lliure de les observacions anatòmiques realitzades.

Cal remarcar que la dinàmica de la classe i les explicacions dutes a terme depenien sempre de l'interès mostrat i de les pre-

güentes fetes pel grup en què s'estava treballant.

Per valorar l'experiència vaig observar les reaccions de l'alumnat durant la classe i la de les persones adultes que envoltaven els infants, en concret quan aquests darrers els explicaven el que havien fet.

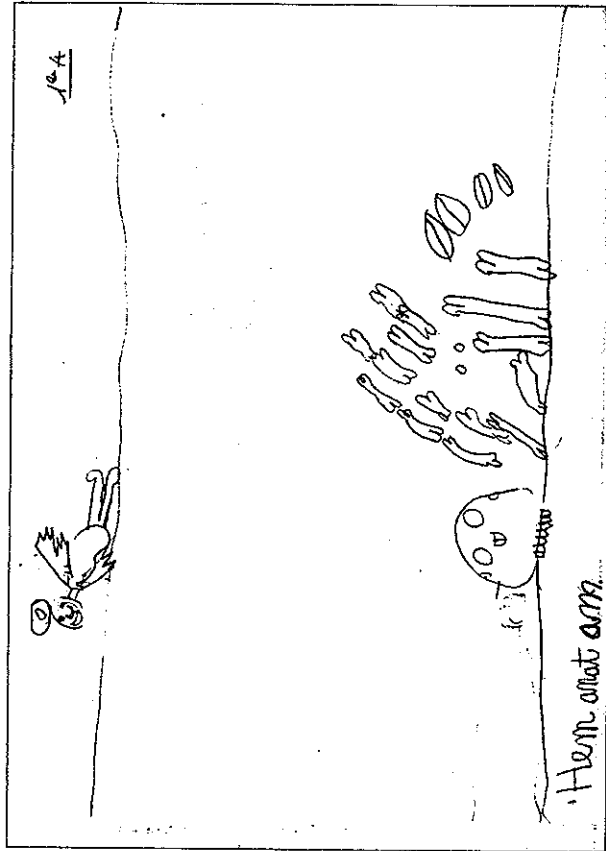
Resultats de les observacions

L'alumnat

Les nenes i els nens estaven preparats per a l'experiència. Els més petits semblava que estiguessin neguitosos per descobrir la sorpresa que portava, si bé a alguns ja els havia arribat la notícia de què es tractava. Els més grans, malgrat que sentien algun tipus de por o de fàstic, estaven entusiasmats i impacients per veure i tocar un esquelet de veritat. Cal remarcar que, com més alt era el nivell educatiu, més interès mostraven, però, a la vegada, la situació també els provocava més por i fàstics.

Llar d'infants

Les criatures de la llar d'infants, tot i que eren petites, van fer uns dibuixos prou significatius que intentaven representar el que els havia explicat i mostrat. No van manifestar reaccions de rebuig ni de por, però també és lògic, perquè «encara estan aprenent on són».

nens, en parlar de la mort, es va posar a plorar dient que no es volia morir i la seva mestra el va haver de consolar. A totes dues classes de P-5 va sortir el tema de la mort, per ells és summament important. Segons les mestres dels grups de P-5, els infants havien entès molt bé el que els havia explicat, ja que això es reflectia en els dibuixos, on es veien ossos individuals com els que els havia ensenyat. Segons una mestra d'aquest nivell, el concepte dels nens i nenes de P-5 va del tot a les parts i per ells dibuixar les parts individuals d'un esquelet és difícil, per tant això volia dir que ho havien entès. Tant en els dibuixos de P-4 com en els de P-5 destacaven el crani i, sobretot, les dents.

Parvulari

En els nens i nenes de P-4 vaig poder observar que el concepte de mort no el tenien prou clar, i això no els preocupa gaire. Però el que sí que s'observava era la influència dels dibuixos animats i la influència familiar, per comentar-los com: «Sembla un monstre» o «La meua mare no em deixa veure aquestes coses», quan jo treia el crani de la caixa. Les preguntes que es feien són: «Com ha sortit de dins l'esquelet?», «Com va desaparèixer la carn?». No sabien que el senyor de l'esquelet havia mort i els ho vaig haver d'explicar.

Els nens i nenes de P-5 el concepte de mort ja el tenien més clar i, per tant, entenien més bé el que representava l'esquelet i, consegüentment, vaig poder observar alguna reacció de rebuig. Ja no preguntaven d'on sortien els ossos, ja ho entenien. Un dels

molt impacients per tocar el material. Trobaven interessant el tacte de l'os. Tenien interès per veure les mans i els peus, material que no vaig portar. Se sentien comentar-los del tipus: «Semblen de fusta», a causa del seu color marronós, «L'estèrnum té forma de galleta», «Les dents, em fa molt de fàstic tocar-les, perquè tenen molt de greix», tot i que presentaven l'esmalt normal. A la majoria també els cridaven l'atenció les dents. Em preguntaven si no tenia ulls, l'esquelet, i els vaig respondre que, a les pel·lícules, els en posen per impressionar, però que els ulls són de les primeres parts del cos que es transformen. En aquest grup vaig poder començar a observar que algun infant no volia tocar els ossos, però eren molt pocs, dos o tres de quatre classes. En les seves redaccions deien que al principi fa fàstic tocar l'esquelet, però que després t'hi acostumes. En els seus escrits s'hi observa interès i assimilació del tema tractat, explicaven el que es va fer a classe i el que havien entès.

Cicle superior de primària

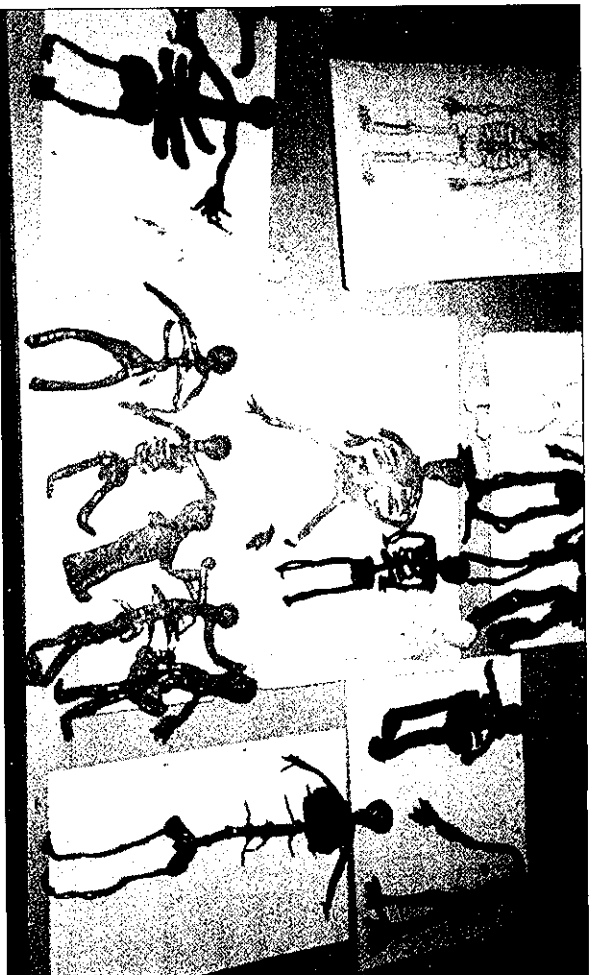
El comportament dels nens i nenes de cinquè i sisè era molt acurat, especialment el dels de sisè. Tenien un gran interès, «quasi científic», i estaven molt preparats i documentats per rebre el material ossi, ja que s'havien repassat el llibre d'anatomia. Si sentien rebuig pel material ossi ho dissimulaven molt bé. No puc descriure cap comentari que

Cicle inicial de primària

Els nens i nenes de primer i segon de primària estaven preparats per rebre el material ossi; manifestaven interès pel crani, pel corral i per la ròtula. Es preguntaven on eren els cabells, perquè ells creien que els cabells estaven enganxats a l'os. Va caldre explicar-los que els cabells no tenen contacte amb l'os, sinó tan sols amb la pell. D'algun escolar vaig poder sentir comentaris com ara: «Quin fàstic!». No obstant això, l'interès era molt gran i se'm va preguntar si hi tornaria algun altre cop.

Cicle mitjà de primària

Els nens i nenes de tercer i quart també estaven avisats sobre l'activitat, i estaven

no sigui positiu i d'interès. Un dels aspectes que els crida l'atenció va ser el color diferent que tenien els ossos, i els vaig explicar que n'hi havia uns de blanquejats amb aigua oxigenada i uns altres que no ho estaven. Com a quasi tots els grups, hi vaig poder detectar una fascinació especial pel crani.

Les persones adultes que envoltaven els nens i les nenes

El comentari més generalitzat entre les mares i els pares era la incredulitat davant el fet que l'esquelet fos de veritat, fins al punt que els ho havia de confirmar. Això els produïa una certa esgarripança. A cap no li semblà malament l'experiència, al contrari, les reaccions i els comentaris que vaig poder observar eren positius. Molts em paraven pel carrer per comentar-me com havia estat

d'interessant i emocionant per als seus fills i filles aquesta experiència. El cap d'estudis em va dir: «l'escola està revolucionada, tota plena d'esquelets de plastilina i de cartró».

L'experiència en general ha causat sensacions d'admiració i sorpresa al voltant de l'escola, és a dir, ha estat estimulant i positiva per a tots plegats. L'èxit de l'experiència ha estat tan gran que el treball es clourà amb una exposició dels treballs realitzats pels diferents nivells educatius la setmana de Sant Jordi.

Conclusió

El rebuig envers el material ossi humà, que s'observa clarament en les persones adultes, és totalment cultural i es transmet a través de l'experiència social i familiar. Aquest re-

buig comença a aparèixer a partir del moment en què els infants tenen clar el concepte de «mort». També trobem una relació artificial de l'esquelet amb els monstres i el terror, creada pels dibuixos animats i per les pel·lícules de por. Però això només es manifesta en els nens i nenes més petits. Amb tot, vull remarcar el gran interès expressat per tothom per la classe d'anatomia òssia amb material de veritat.

Existeix una necessitat, per part de l'alumnat, de viure experiències reals com aquesta. Reals en el sentit de poder tocar i palpar, de no aprendre tan sols a través d'un llibre de text. D'altra banda, ens semblen importants aquests tipus d'experiències perquè, presentant el tema amb naturalitat, trenguem una mica els esquemes de por i fàstics sentits davant la mort i l'esquelet i, a la vegada, n'aproximem el concepte a la nostra societat.

Agraïments: Des d'aquest apartat ens agradaria agrair la col·laboració oferta i l'interès mostrat al llarg de la realització d'aquesta experiència, a Dolors Ribot, directora de la llar d'infants de Palafròlles, a Mariañé Mané, director de l'escola pública Les Ferreries, juntament amb el seu equip directiu, així com als equips de mestres respectius.

Rosa Pujol Font,
Adelina Clapés Vila

Qüestionari: Com treballam l'expressió oral i escrita

La nostra tasca professional, com a mestra d'educació especial l'una i com a membre d'un EAP l'altra, ens ha portat a la reflexió de com es pot millorar l'ensenyament-aprenentatge de l'àrea de llengua en els seus aspectes de l'expressió oral i de l'expressió escrita.

Considerem que l'autoavaluació, per part de l'ensenyant, és un dels mitjans indispensables. En tots els camps professionals de la societat, l'autoavaluació és un procés inherent a la tasca laboral per poder millorar i avançar.

Aplicant aquest concepte a la pràctica educativa, es comprova que està constituïda pels passos següents:

- La recollida d'informació.
- La seva anàlisi.
- El judici valoratiu dels resultats.
- La presa de decisions d'acord amb el judici emès.

Tot això permet a l'ensenyant analitzar i prendre noves decisions per poder canviar les estratègies metodològiques i així arribar a una millora dels resultats que en un principi s'havien obtingut.

És un mitjà de perfeccionament i millora de la pròpia tasca d'ensenyament per adequar, al màxim, la funció docent a les necessitats d'aprenentatge que la diversitat de l'alumnat requereix, seguint les línies marcadetes pel PCC del centre.

L'autoavaluació és una tasca d'ajut, tant a l'equip docent com als membres dels claustres de primària i secundària, per prendre decisions sobre el què cal ensenyar de l'expressió oral i de l'expressió escrita i com s'ha de fer.

A fi de recollir la informació, o sigui el primer pas, s'ha elaborat aquest qüestionari, per mitjà del qual podem reconèixer els canvis que s'han d'anar introduint, en el procés d'aprenentatge de l'àrea de llengua, per tal que els alumnes i les alumnes avancin en la construcció del seu coneixement d'una forma molt més significativa, millorant la intervenció pedagògica, adequant-la a les necessitats reals de l'alumnat, per mitjà de la prevenció, el diagnòstic i la resolució.

Qüestionari

Aquest qüestionari va dirigit als equips directius, als equips docents, als tutors i tutors i al professorat dels claustres en general, de primària i dels cicles de secundària. La seva estructura fonamental consta de les parts següents:

- Estructura general.
- Anàlisi de contingut.
- Tècniques d'aplicació.

La primera part, o sigui l'estructura general, està constituïda pels apartats següents:

- Com l'expressió oral o l'escrita està inclosa dins la programació de l'aula.
- Periodicitat en què es realitza.
- Horari en què es treballa.
- Com queda recollida la realització efectuada.
- Priorització del tipus d'expressió.

La part següent comprèn:

- Fons.
 - 1.1. Temes:
 - 1.1.1. Com s'escolleixen?
 - 1.1.2. Es treballa el text lliure? Com? Quan?
 - 1.1.3. Quins són els temes que es treballen normalment?
 - La forma:
 - 2.1. Quin tipus d'expressió escrita es treballa més: dictat, riddacció, conte, poesia, narració, etc.
 - 2.2. Normes de presentació.
 - 2.3. Lèxic usat.
 - 2.4. Morfosintaxi.
 - 2.5. L'ortografia.
 - 2.6. La fonologia.

La tercera part està composta de:

- En el moment d'escollir un tema:
 - 1.1. Com es fa?
 - 1.2. Motivacions que es fan servir.

Conclusió

El procés educatiu en el currículum obert comporta una actuació docent entesa com a ajuda als processos de construcció del saber personal i singular que cadascun dels alumnes i de les alumnes porta a terme, des del començament de la seva escolaritat fins al seu acabament.

Aquesta concepció comporta que l'ensenyant hagi de procedir a analitzar i reflexionar, molt sovint, la seva tasca professional i, per tant, es necessiten mitjans que fomentin i que ajudin a desenvolupar una cultura docent fonamentada en l'anàlisi i en la reflexió de la pràctica educativa.

Aquest qüestionari ha estat elaborat per constituir una eina que doni suport a la reflexió docent de manera conjunta. Per això va adreçat als equips directius, docents i en general als claustres de professors i professores.

En realitat, aquest qüestionari és una autoavaluació en l'àrea de llengua, que no serveix per sancionar ni per criticar ningú, sinó per ajudar-nos a veure on fallem, què hem de continuar fent i què és el que ens cal modificar.

També ens pot servir per a la reflexió conjunta que el centre ha de realitzar a l'hora d'elaborar un projecte lingüístic, o el PCC (Projecte curricular de centre) o el PEC (Projecte educatiu de centre).

C.1.3. Es donen normes? Quines són generalment?

C.2. Durant la realització de la tasca:

C.2.1. Com es fa?

C.2.2. S'apliquen tècniques o estratègies d'ajuda? Quines?

C.3. En finalitzar l'activitat:

C.3.1. Quin és el procediment de correcció que més s'utilitza?

C.3.2. Quins aspectes es tenen en compte en la valoració?

C.3.3. Com es corregeix l'ortografia, la morfosintaxi, el lèxic...?

C.3.4. Com s'incideix de nou en l'escolar?

C.3.5. Quines són les dificultats més greus en cada cas?

Un cop obtinguda la informació que ens aporta aquest qüestionari, cal fer-ne el buidatge corresponent, que constituirà la base tècnica i real per reflexionar i analitzar com es porta a terme l'ensenyament-aprenentatge de la llengua catalana.

D'aquí se'n deriva el debat per part dels ensenyants de les diferents mesures que s'adoptaran, per tal d'avançar en la millora de la qualitat de l'ensenyament. Seguint les tècniques de l'acció recerca i aplicades les noves mesures, es torna a realitzar l'autoavaluació professional. Així, els docents i les docents comproven els avenços i al mateix temps les dificultats que el procés manifesta, per poder reincloure de nou amb noves ajudes, activitats o estratègies didàctiques.

Expressió escrita

Nota: Enumera per ordre els ítems que fas més sovint.

A. ESTRUCTURA

- A.1. Inclou l'expressió escrita dins la programació d'aula:
- Com a complement d'una exposició oral
 - Com a complement d'una lectura
 - Com a complement d'una sortida
 - Com a text lliure per expressar vivències
 - La treballa preferentment en temes de l'àrea
 - La treballa en totes les àrees
 - La treballa com un exercici més de les fitxes
 - D'altres maneres. Quines?

A.2. Treballa l'expressió escrita:

- Diàriament
 - Dues vegades a la setmana
 - Quan em sembla
 - D'altres. Quines?
- A.3. Ho treballa:
- Pel matí. A quina hora?
 - Per la tarda. A quina hora?
 - Quant temps dedico a cada sessió?

A.4. Em queda constància d'aquest treball:

- Quan el registro en una pauta d'observació
- Quan el registro en un quadern de camp
- Corregint-lo, simplement
- D'altres. Quines maneres?

A.5. Dono més importància a fer:

- Descripcions
- Narracions
- Una exposició
- Una explicació del que l'infant ha après
- Redaccions
- D'altres. Quines?

B. CONTINGUTS

B.1. Manera de treballar i d'escollir els temes:

- Jo escollixo els temes
- Els alumnes i les alumnes escollixen els temes
- Segueixo els temes dels llibres de text
- Segueixo els temes d'altres llibres, revistes, diaris. Quines?

- Els escollixo d'acord amb els altres tutors i tutores del cicle
- Treballa en gran grup
- Treballa en petit grup
- Treballa en tallers d'escriptura

B.2. Treballa el text lliure com a:

- Recull d'informació
- Complement d'una activitat
- Una activitat més
- Avaluació inicial
- Avaluació continua
- Avaluació final
- D'altres. Quines?

B.3. El treballa:

- Diàriament
- Setmanalment
- Quan em sembla
- Mai

B.4. Generalment, escollixo temes que fan referència a:

- Continguts de valors
- Continguts procedimentals
- Continguts conceptuals
- Vivències personals
- Notícies d'actualitat
- D'altres. Quines?

B.5. El tipus d'expressió escrita que treballa és:

- Dictat
- Redacció
- Exercicis de les fitxes
- Còpia
- Còmics
- D'altres. Quines?

B.6. Exigeixo les normes de presentació següents:

- Marges laterals
- Encapçalament
- Bona cal·ligrafia
- Presentació neta i polida
- D'altres. Quines?

C. APLICACIÓ

C.1. En el moment d'escollir un tema:

- Motivo l'alumnat
- Faig servir el llibre de text
- Faig servir dibuixos
- Faig servir mitjans audiovisuals
- Faig servir els interessos de l'alumnat
- Faig servir objectes concrets
- Generalment introdueixo el tema directament
- Dono normes per escollir el tema. Quines?

- Treballa tècniques de suport per escriure: esborrany, esquemes, llistes, guions
- D'altres. Quines?

C.2. Generalment, l'expressió escrita la fan:

- Directament a la llibreta
- En una llibreta d'esborrany i en una llibreta en net
- A la fitxa

- En un foli
- En un mural
- D'altres. Quines?

C.3. Generalment, en acabar l'escrit:

- Jo el corregeixo individualment
- El corregeix l'escolari
- El corregim entre tots i totes
- D'altres. Quines?

C.4. Els aspectes que més valoro en acabar l'escrit són:

- L'interès mostrat per l'escolari
- El vocabulari emprat
- L'ortografia
- La sintaxi
- La cal·ligrafia
- La presentació
- La claredat de l'expressió escrita
- El resultat del que s'ha escrit
- El procés que s'ha emprat

C.5. Com faig incidir de nou els resultats obtinguts i corregits a l'alumnat?:

- Busco la manera de millorar-los
- Em fan variar la programació d'aula
- Em fan replantejar noves estratègies
- Busco noves activitats sobre el mateix tema
- Busco nous recursos i noves experiències
- Em serveixen per veure les dificultats que té l'escolari en l'expressió escrita
- D'altres maneres:

C.6. Les dificultats més greus que em trobo, en general, en l'expressió escrita són:

-
-
-

Expressió oral

Nota: Enumera per ordre els ítems que fas més sovint.

A. ESTRUCTURA

A.1. Inclou l'expressió oral dins la programació d'aula:

- Com a complement de la lectura
- Com a expressió de vivències personals
- Com a introducció d'un tema
- Preferentment en temes de l'àrea de:
- Ho faig en totes les àrees
- Com a exercici de dramatització
- Altres maneres. Quines?

A.2. Treballo l'expressió oral:

- Diàriament
- Al matí
- A la tarda
- Dues vegades a la setmana
- Quan em sembla
- D'altres. Quines?
- Quant temps dedico a cada sessió?

A.3. Em queda constància d'aquest treball d'expressió:

- Registrant-lo en una pauta d'observació
- Escrivint-lo en un quadern de camp
- Simplement escoltant-lo
- Gravant-lo
- D'altres. Quines?

A.4. Dono més importància a:

- El tema
- L'estructura de la frase
- L'articulació de la llengua
- El nivell de vocabulari emprat
- La fluïdesa verbal
- L'ús correcte del temps verbal
- Les concordàncies

D'altres. Quines?

B. CONTINGUTS

B.1. Manera de treballar i d'escollir els temes

- Jo escollixo els temes
- A vegades els alumnes i les alumnes escolleixen els temes
- Seguixo els temes dels llibres de text
- Seguixo els temes dels contes
- Seguixo els temes d'altres llibres, revistes o diaris. Quins?
- Els escollixo d'acord amb els altres tutors i tutores del cicle
- D'altres. Quines?

B.2. Utilitzo el text lliure com a:

- Base per introduir un contingut
- Base per recollir informació
- Base complement d'una activitat
- Base avaluació inicial
- Base observació contínua
- Base avaluació final
- D'altres. Quines?

B.3. Treballo el text lliure:

- Diàriament
- Setmanalment
- Mensualment
- Trimestralment
- Ocasionalment
- Mai

B.4. Escolleixo, generalment, temes que fan referència a:

- Valors, actituds i normes
- Continguts curriculars
- Vivències personals

Notícies de l'actualitat

D'altres. Quines?

C. APLICACIÓ

C.1. En el moment d'escollir un tema:

- Motivó l'alumnat
- Introducixo el tema directament
- Faig servir làmines
- Faig servir mitjans audiovisuals
- Faig servir objectes concrets
- Faig servir endevinalles
- Faig servir els interessos de l'alumnat
- Dono normes per escollir el tema.
- Quines?
- D'altres. Quines?

C.2. En general, la realització de la tasca la faig:

- A l'aula
- A la biblioteca
- Al pati
- Al taller de llengua

C.3. En la realització uso tècniques de:

- Debat
- Exposició
- Posada en comú
- Dialèg
- Recull d'informació
- D'altres. Quines?

C.4. Generalment, en acabar uso el procés de correcció:

- Ho corregixo jo
- Ho corregeix l'escoliar

Ho corregim entre tots dos

Ho corregixen entre ells i elles

D'altres. Quines formes?

C.5. De la tasca acabada, en valoro els aspectes següents:

- L'articulació
- L'interès
- L'actitud
- La participació
- El vocabulari emprat
- El nivell de bilingüisme
- L'entonació
- L'ordre en l'expressió
- D'altres. Quins?

C.6. Com faig incidir de nou els resultats obtinguts

- Em fan variar la programació d'aula
- Em fan replantejar noves estratègies
- Em fan replantejar noves activitats sobre el mateix tema
- Em fan buscar nous recursos: humans, materials, etc.
- Són font de treball per a noves experiències
- Em serveixen per modificar el meu procés docent

C.7. Les dificultats més greus que em trobo en general són:

-
-
-
-
-

Carta de comiat a la pesseta

Benvolguda (i sempre benvinguda) pesseta,

El teu comiat definitiu ja ha estat decretat i, inخورablement, l'1 de juliol del 2002 esdevindrà una peça numismàtica col·leccionable, històrica. Vull recordar-te el teu origen català quan aquell ministre d'hisenda (de Calaf), en Laureà Figuerola Ballester (1818-1903), et va impulsar el 1868 juntament amb la difusió del sistema mètric decimal. Al llarg dels anys has tingut formats molt variables, que han oscil·lat entre la forma rectangular del bitllet i la forma arrodonida de diàmetres decreixents. Diverses han estat les cares i els escuts que t'han donat personalitat al llarg dels anys, i has estat tu un fidelíssim mirall del poder polític que t'ha anat fabricant. També el teu valor ha anat minvant molt i has passat de ser una unitat subdividida en cèntims de forta capacitat adquisitiva de llenguets a ser una unitat divisora d'escàs interès ciutadà.

Però deixa'm que et parli ara no com a usuari, sinó com a persona del món de l'ensenyament. La teva presència ha estat constant a les escoles formant part de milers d'exercicis matemàtics, aportant realisme a exercicis de càlcul mental o manual, fent veure com totes aquelles feixugues sumes, restes, multiplicacions i divisions esdevenien transcendents, útils per a la vida de la gent. Centenars de llibres de text t'han inclòs en problemes, més o menys creïbles, que han donat més d'un disgust a nens i nenes que no han aconseguit resoldre'ls. Però ara, ben aviat, la teva presència en els llibres serà en segell inconfundible de caducitat, la qual cosa obli-

garà a la totalitat de les editorials del país a fer, després d'una reforma pedagògica, una reforma d'unitats. Entre el 1999 i el famós segon semestre del 2002 seguiràs tenint un clar protagonisme al carrer i a les classes, quant tothom s'aferrarà al teu ús fins esgotar els màxims terminis permissibles. Ens hem acostumat a valorar i a operar amb tu, a deixar-nos seduir per les xifres acabades amb nous («només 1999 pessetes!») i a tenir una sensació fictícia de gran seguretat.

Els nostres rebesavis també visqueren una situació difícil de canvi quan tu, el metre, el litre i el gram (juntament amb els corresponents múltiples i submúltiples) vinguéreu a substituir els vells sistemes monetaris i de pesos, mides i mesures. Durant molts anys les aritmètiques escolars encara incloïen taules de conversió a les antigues unitats. Referències a aquells temps encara sobreviuen avui en pams i peus, i en d'altres mesures més «apersonades» que no pas el científic repertori mètric. És per això que tinc la lleu sospita que molt més enllà del 2002, la ja famosa equivalència «1000 pessetes, 6 euros» seguirà vigent, portant a un desenvolupament insòlit la capacitat de dividir per 6 la majoria de valors en euros post-2002 i donant peu a uns abusos per arrodoniment, que faran història. Si la gent gran francesa ha seguit comptant amb els «francs vells», és possible que la gent gran d'aquí, molts mestres inclosos, segueixi tenint les «velles pessetes» com a referent. Però jo crec que les noves generacions han de ser educades en «euros», sols en euros. I bo seria que els grans ens fabriquéssim una amnèsia irreversible pessetera i ens acostuméssim a pensar-ho tot amb euros i amb cèntims d'euro, recuperant el valor de les tres xifres decimals. Tu ja seràs història, quelcom per recordar, però no hauries de sobreviure,

patèticament, en llibres i classes. Adéu. Això costa només 3,99 euros. Si tenim una bossa de caramels que val 2,50 euros i n'hi ha 25, quant costa cadascun? Quant em descompten si em treuen el 15% d'un article que val 120 euros?

Els nous cèntims d'euros obligaran a canviar el tracte dels decimals a les escoles. Caldrà que ben aviat formin part del cicle mitjà, perquè serà tan ridícul treballar sempre amb euros enters («un caramel val 1 euro...») com ha estat lamentable infravalorar coses en funció del teu ús («el viatge val 2 pessetes...»). Vet aquí com el teu adéu porta els decimals precedint els trencats i a replan-tejar no poques coses del càlcul a l'escola. Però ben segur que les escoles, que sempre volen fer bones apostes de futur, assumiran aquest nou rept.

Dir adéu a les pessetes sempre ha estat fàcil. Tu sempre has tingut la virtut de desaparèixer a grans velocitats. Fes-ho una vegada més. Adéu pesseta. Visca l'euro i els seus cèntims.

Cordialment.

Claudi Alsina i Català
Universitat Politècnica de Catalunya

Articles apareguts a la revista *Garbí*, núm. 57, juny 98, del Centre de Secundària Prats de la Carrera de Palafrugell

Concurs literari «Prats de la Carrera»

US HEM ENXAMPAT

Al fons del mar tothom estava esvalotat, a l'ajuntament hi havia una reunió d'urgència: tots els habitants marins discutien que el soroll dels motors de les barques no els deixava dormir i que la gasolina contaminaria les aigües marines d'aquella ciutat.

El peix Gegant diu que n'està fart, que no pot dormir per culpa del soroll. El muscle Gris vol proclamar una campanya de neteja. La sirena Mar tot li és igual. El tauró Blanc diu que ell destrossarà les barques amb les seves dentasses. Les meduses liles es queixen que els motors les desfan, allò és un guinigall, cadascú té un problema, i al rei Tritó li està pujant la mosca al nas i dona un cop fort a la taula llavors per fer callar tothom de cop.

El Rei Tritó diu que no s'ha de fer amb violència que quan el soroll els torni a despertar pujaran a la superfície i els diran que vagin a un altre lloc a molestar, que ells ja n'estan farts.

A la matinada es van sentir de nou els sorollets tots van pujar de cop i van veure que els pescadors s'emportaven mots peixos.

El Rei Tritó empietat va dir: Us hem enxampat mans a l'obra i d'un xiulet de Tritó va aparèixer el tauró Blanc que amb les seves dentasses va destrossar les xarxes i tots els peixos van quedar lliures; tots els habitants marins miraven enfurismats els pescadors que van pujar les xarxes trencades a la barca i van fugir barca ajudem.

Desde aquell dia tots els pescadors espantats no han tornat per allà i els sorolls es van acabar per sempre més.

Laura Dobano i Martínez
Cinquè de Primària

EL CANADELL

Una vegada vaig anar a
Cabella,
a la platja del Canadell,
com que em vaig deixar la
crema,
se'm va cremar la pell.

Deixant la cremada
us vull explicar
que la platja del Canadell
realment em va encantar.

La platja del Canadell
és la més grossa,
i les ones del mar,
de vegades hi porten brossa.

Em deixo alguna cosa,
potser algun peix que hi viu,
ara m'en recordo, és que hi
ha una cala
que no sé com es diu!

Santí Peralta i Huete
Cinquè de Primària

La platja dels tres pins
és la més maca,
entre mig dels grans arbres
hi vaig penjar l'hamaca.

UNES MODELS IMPROVISADES

Un dels exercicis del Crèdit de "dibuix artístic" era la representació del cos humà. Així doncs cada dia un alumne posava i els altres el dibuixaven.

Un dia van venir la Maria i la Marisol, les senyores de la neteja, i es van asseure totes dues en un tamboret per a que les dibuixessin. Al principi ens va costar una mica, però finalment va sortir el que us oferim.

Esteban Cadenas - Tercer d'E.S.O.

Esteban Cadenas
Marisol

Informacions

Congrés Projecte Educatiu de Ciutat

Barcelona, 7, 8 i 9 d'abril de 1999

El Congrés pretén:

- Fer conèixer i debatre les reflexions i les línies d'acció estratègica aparegudes arran d'aquest procés de participació i elaboració del Projecte Educatiu de Ciutat.
- Presentar el compromís consensuat per les principals institucions ciutadanes que donarà continuïtat, concreció i execució al Projecte Educatiu.
- Aprofundir la reflexió sobre el paper de l'educació en la societat actual i molt especialment sobre el paper de les ciutats per a l'impuls de l'acció educativa
- Obrir un espai per presentar i compartir experiències de diferents grups, entitats i ciutats d'arreu del món referents a la relació entre educació i ciutat.
- Promoure un pacte social per a l'educació a la ciutat en els anys vinents.

Aquest Congrés, convocat per l'Ajuntament de Barcelona i les institucions educatives i socials més rellevants de la ciutat, és obert a persones i entitats de tots els àmbits (moviments socials, sector associatiu, sector educatiu, entitats, món laboral i empresarial, de la cultura, dels mitjans de comunicació...), com també a administracions i ciutats de diferents àmbits (nacional i internacional), interessades a aportar experiències i reflexions sobre la relació entre educació i ciutat.

Per tal d'aconseguir aquests objectius, el Congrés s'estructurarà en diversos àmbits de treball: conferències plenàries, taules rodones, fòrums de debat, exposició de treballs i experiències, etc.

Es tractaran els temes següents:

- Educació, identitat i diversitat per motius culturals, de sexe, socials, d'edat, de disminució física o mental.
- Educació, formació i treball com a eines de cohesió social.
- Educació, ecosistema urbà i qualitat de vida.
- Educació, informació, comunicació i noves tecnologies.
- Cooperació, desenvolupament i educació.
- Educació, associacionisme, participació i coresponsabilitat ciutadana.
- Educació i cultura: arts plàstiques, música, cinema, teatre.
- Universitats, educació i ciutat.

Més informació

Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona. Plaça d'Espanya, 5, 08014 Barcelona. Tel.: (93) 402 35 39, (93) 402 35 28. Fax: (93) 402 35 31. Correu electrònic: congresspec@mail.bcn.es

Educació Infantil: On som i on volem anar?

Jornada organitzada pel Programa d'Educació Infantil de

l'ICE de la Universitat de Barcelona, es durà a terme els dies 7 i 8 de maig de 1999.

Les Jornades s'estructuraran a l'entorn de tres eixos:

- Presentació d'espais d'experiències.
- Àmbits de reflexió.
- Dues ponències.

Més informació

ICE de la Universitat de Barcelona. Sra. Otilia Defs Peix. Fax: (93) 402 10 16. Correu electrònic: Otilia.Defs@doe.d5.ub.es

Premi «Albert Pérez-Bastardas»

La Fundació Roca Gales, a través de la seva revista *Cooperació Catalana*, convoca el III Premi de divulgació de Temes d'educació ambiental.

Podran optar a aquest premi tots aquells articles inèdits escrits en català que tractin sobre temes d'educació ambiental. Els articles hauran de tenir una extensió mínima de 3 i màxima de 6 folis. Atentem el caire divulgatiu d'aquest premi, es valorarà tant el contingut com el tractament periodístic dels articles.

La dotació per a aquest premi és de 100.000 PTA a l'article guanyador.

El termini de presentació finalitzarà el 30 de març de 1999.

Més informació

Fundació Rosa Gales. C/ Aragó, 281, 1r 1a. 08009

Barcelona. Tel.: (93) 215
48 70. Fax: (93) 487 32 83

Beques Patronat Francesc Eiximenis 1999

El Patronat Francesc Eiximenis, convoca la Beca d'Investigació en Ciències Socials i Humanes, i la Beca d'Investigació en Ciències Naturals per a 1999, amb l'objectiu de fomentar la recerca en l'àmbit de la circumscripció de Girona.

S'atorgaran dues beques al millor projecte inèdit en cadascun dels camps científics esmentats, com ara antropologia, sociologia, història, geografia, literatura, dret, filologia, art, economia, botànica, zoologia i geologia, en l'àmbit d'una o més comarques de Girona.

Cadascuna de les dues beques està dotada amb 750.000 PTA. Podrà optar a aquestes beques aquells investigadors a títol individual o col·lectiu que presentin una proposta de recerca, d'acord amb les presents bases.

El termini de presentació és el 15 d'abril de 1999.

Més informació

Patronat Francesc Eiximenis. C/Pujada de Sant Martí, 5. 17004 Girona. Tel.: (972) 20 57 00. Fax: (972) 20 80 88. Correu electrònic: eixim@ddgi.es.
<http://ter.ddgi.es/eiximenis>

Llibres rebuts

AAW
Navarra, 1997

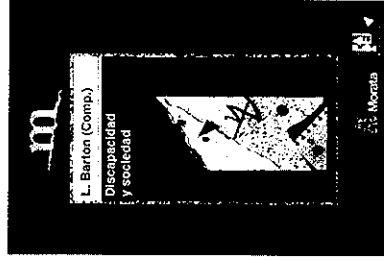
Los temas transversales en la clase de inglés (Temas transversales, 2)

Gobierno de Navarra. Departamento de Educación y Cultura

BARTON, L.
Madrid, 1998

Discapacidad y sociedad
(Educación crítica)

Fundación Paideia/Morata

CROOK, CH.
Madrid, 1998

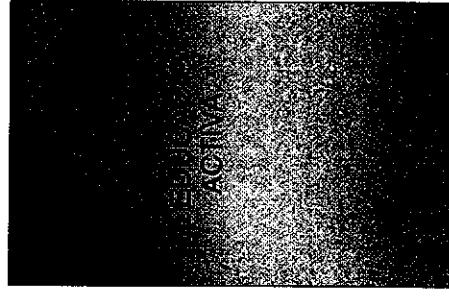
Ordenadores y aprendizaje colaborativo (Educación infantil y primaria)

Ministerio de Educación y Cultura/Morata

MALLART, J.
Barcelona, 1998

L'educació activa (Textos pedagògics, 38)

Eumo

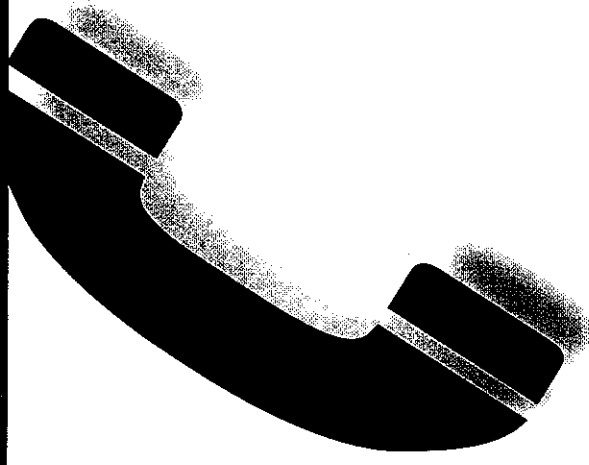

POZO, J. I.; GÓMEZ, M. A.
Madrid, 1998

Aprender a enseñar ciencia
(Pedagogía)

Morata

Des d'ara, en un sol telèfon hi trobaràs la resposta a infinitat de qüestions d'arreu de Catalunya.

012

La resposta

Un nou servei. Un nou telèfon* que pot resoldre alguns tràmits sense haver-se de desplaçar, que dóna resposta i orientació, principalment, sobre temes relacionats amb l'Administració de la Generalitat i també sobre d'altres serveis.

El 012 posa, a l'abast de tothom, infinitat de dades d'interès.

Només cal telefonar.

012

**atenció
ciutadana**

**91,2 ptes. els 3 minuts o fracció.*

Articles 16

ARTICLES de Didáctica de la Lengua i de la Literatura

REVISTES DE DIDÀCTIQUES ESPECIALITAT

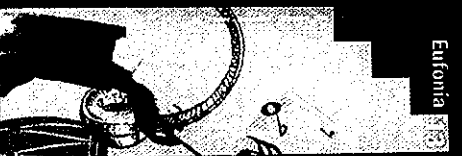
Alambicque 18

Dimensió interna
L'ensenyament
La ciència fuera del
aula

**PERIODICITAT TRIMESTRAL,
128 PÀGINES, PVP 1.900
SUBSCRIPCIÓ 1 ANY 6.210 PTA
SUBSCRIPCIÓ 2 ANYS 11.570 PTA**

EUFONIA

Didáctica de la Música

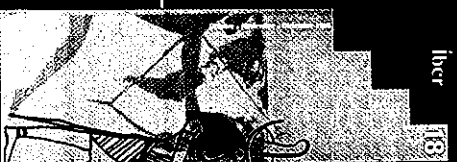

Eufonia

Métodos audiovisuales
en el aula de música

ÍBER Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia

Íber

Contenidos
el 18

Uno 18

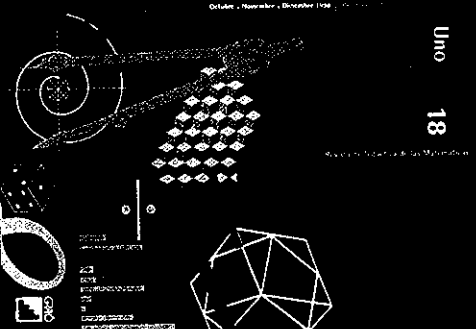

Textos

La enseñanza de las
lenguas del Estado

TEXTOS de Didáctica de la Lengua y de la Literatura

UNO. Revista de Didáctica de las Matemáticas

Uno 18

C/ Francesc Tarrega. 32-34 08027 Barcelona

Teléfono: 93 408 04 64

mosaicmosaicmosaic

MÓN TV. LA CULTURA DE LA TELEVISIÓ

A partir del 2 de març i fins al mes de juliol es podrà veure al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona l'exposició MÓN TV. La cultura de la televisió. Es tracta d'una mostra que pretén fer una reflexió a escala internacional sobre la televisió i els seus programes i de la seva influència en la vida social. A més, també vol donar les claus de la seva implantació com a llenguatge planetari.

Aquesta exposició, que combina elements escenogràfics amb diverses formes de projecció de les imatges, vol que els visitants surtin amb l'efecte d'haver vist i sentit la televisió de manera diferent, fent èmfasi en els continguts i afavorint un impacte rellexiu i crític que ajudi a revalorar-la.

CCCB: Montalegre, 5, Barcelona, t. 93 306 41 00. <http://www.cccb.org>

XERRADA A GIRONA

La programació de televisió és el títol de la xerrada que Xavier Obach, periodista i professor de televisió, realitzarà el 6 de març a les 10 del matí a Girona, en l'Auditori Narcís de Carreras. Santa Clara 9-11, 4a planta. Inscripció gratuïta trucant al telèfon: 972.412.777.

AGENDA

CONGRÉS PEC

L'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona organitza, els dies 7, 8 i 9 d'abril el I Congrés del Projecte Educatiu de Ciutat (PEC) sota el lema *L'educació és la clau*. El congrés inclourà un bloc temàtic sobre informació, comunicació i educació. Per a més informació:

Tel: 93 402 35 39

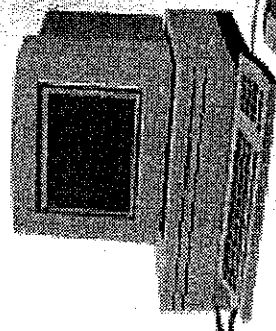
congrespec@mail.bcn.es

LES WEBBS

- L'Institut d'Educació de Barcelona informa en la seva web (<http://www.bcn.es/IMEB>) de les actuacions que prou de suport i dinamització pedagògica als centres municipals per assolir qualitat en l'ensenyament. També és interessant fer un cop d'ull al Projecte Educatiu de Ciutat: <http://www.bcn.es/IMEB/pec>.

- Edualter. Xarxa de Recursos en Educació per la Pau, el Desenvolupament i la Interculturalitat (<http://www.pangea.org/edualter>) ofereix un espai per compartir recursos per portar endavant el compromís amb una educació transformadora cap a un món més just. Es pot accedir a 5 seccions per deixar-hi o per recollir informació: base de dades de publicacions, documents i propostes pedagògiques, agenda, adreces, campanyes i actualitat.

- És interessant fer un cop d'ull a l'edició electrònica del Diari de Barcelona, capçalera de l'Ajuntament que ara només existeix a la xarxa: <http://www.diariidebarcelona.com>.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ (OMPLIU TAMBÉ EL DORS)

VULL SER SOCI/SÒCIA DE **Mitjans**

NOM I COGNOMS: _____ CP: _____
 ADREÇA: _____ TELEFON: _____
 POBLACIÓ: _____ PROFESSIONIÓ: _____
 E-MAIL: _____ FAX: _____

Import de la quota anual: 4.000 ptes.
 Feu arribar aquesta butlleta per correu o per fax a Mitjans: Rambla de Catalunya, 10, 1r, 08007 Barcelona. Fax: 93 317 83 86
 Correu-e: mitjans@pangea.org. Internet: <http://www.bcn.es/fussana/mitjans>

Mitjans

Xarxa d'Educadors i Comunicadors

PER UN CODI DEONTOLÒGIC

En els darrers mesos, des de Mitjans, Departament per integrar al currículum escolar l'educació en televisió. Una educació hem realitzat diversos estudis amb els quals necessària per fer més crític l'alumnat davant hem pogut demostrar que les cadenes de la televisió.

televisió - tant públiques com privades - violen els drets dels infants i els joves protegits tant en els acords signats en el Conveni d'autoregulació com en la Llei 25/1994 coneguda com "Llei de Televisió sense fronteres".

També hem pogut constatar que la televisió com a ens i les cadenes com a empreses mostren poca sensibilitat pel receptor, ja que obeeixen estrictament a criteris mercantilistes: baixa qualitat del producte, mínims costos, homogeneïtzació dels programes i esclavatge respecte als índexs d'audiència. Aquest conjunt de fets ens ha dut a expressar públicament, en més d'una ocasió, la nostra protesta pel constant incompliment d'aquestes normes i lleis.

Per altra banda, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya - un dels signants del Conveni d'autoregulació - tampoc ha acomplert els acords a què es comprometia amb l'esmentat Conveni: obrir línies d'investigació i impulsar campanyes de conscienciació. Aquests i altres

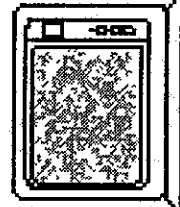
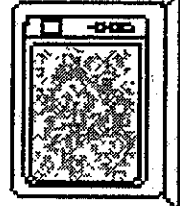
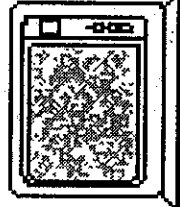
fets, com la poca dotació d'equipament audiovisual a les aules de les escoles i instituts de Catalunya, demostren l'escàs interès que ha manifestat el

lunya, organisme competent en el camp radiotelevisiu, hauria de veure pel seu compliment.

En referència a les declaracions de Lluís de Carreras, president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, al diari *Avui* del dia 17 de febrer de 1999, respecte que "és una qüestió de voluntat de les emissores que es vulguin sotmetre a un control", volem manifestar que el director de la CRTV, Jordi Vilajoana, va expressar per escrit a Mitjans que «les dimensions del debat superen tant la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió com les associacions, i abasten el conjunt de la societat. Potser caldria, doncs, que qui liderés aquest procés de debat fos un organisme extern a la pròpia TV, com el Consell de l'Audiovisual de Catalunya».

Per tant, Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors entén que no hi ha cap motiu per aturar aquesta proposta tenint en compte que totes les parts semblen estar-hi d'acord, ja que també ens consta que associacions civils (associacions de pares i mares, de telespectadors) i professionals (educadors, periodistes, comunicadors i sindicats) implicades estan disposades a col·laborar-hi, tal com han manifestat públicament en diverses ocasions.

Mitjans proposa que el CAC vetlli pel compliment d'un codi deontològic de les programacions televisives

COMUNICACIÓ RESPONSABLE I AUTOREGULACIÓ

Acaba d'aparèixer el llibre d'Hugo Aznar, *Comunicación responsable. Deontología i autorregulación de los medios*. El contingut és fruit d'una anàlisi aprofundida dels còdix deontològics de diversos mitjans i es compon d'apartats ben diversos que barregen la descripció, la crítica, l'anàlisi i la proposta. Entre tesi de doctorat i manual de consulta i d'estudi per als actuals i futurs periodistes, el llibre d'Hugo Aznar vol demostrar que l'autoregulació és un exercici necessari per a la llibertat d'expressió del periodista, però també és un compromís ètic que aquest pren de cara al receptor. Per això, Hugo Aznar no s'aconforma a explicar com funcionen èticament les empreses periodístiques, sinó que fa una proposta d'autoregulació per a millorar l'ètica dels mitjans de comunicació.

Això que sembla tan obvi no ho és tant en les empreses periodístiques europees. El periodisme anglosaxó, concretament el nord-americà, fa anys que ha incorporat als llibres d'estil dels principals diaris un conjunt de normes deontològiques que han demostrat ser una bona arma contra l'autocensura del periodista, per una banda, i un explícit contracte de

comunicació amb el lector, d'una altra. Caldrà que la premsa i les cadenes de ràdio i televisió en prenguessen bona nota.

Aznar, Hugo: *Comunicación responsable. Deontología y autorregulación de los medios*. Ariel Comunicación, Barcelona, 1999

PRESENTACIONS DE MITJANS

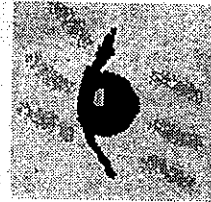
Mitjans realitzarà durant els primers mesos d'enguany un seguit de presentacions per donar-nos a conèixer i per ampliar el suport a la Xarxa. Tenim previst fer una presentació a Girona el 17 de març al Col·legi de Periodistes de Catalunya, carrer Nou del Teatre 1, 2n 1a, Girona. Participaran en l'acte Enric Mataradona, president de la demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes, Pilar Vinyet, professora de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UdG i un representant de Mitjans.

També és previst fer una altra presentació de Mitjans a la Universitat de Vic (Sagrada Família, 7), a mitjans del mes d'abril, en la qual participarà el degà de la Facultat d'Educació, Antoni Tort.

Paral·lelament a aquestes presentacions, estan concertades també diverses xerrades i conferències en escoles, a les quals ens han demanat de participar.

Si voleu que fem una xerrada sobre educació i comunicació, o organitzar una presentació de Mitjans en la vostra ciutat, poseu-vos en contacte amb nosaltres: mitjans@pangea.org.

MATERIAL AUDIOVISUAL PER ALS SOCIS

COM VEURE LA TV?

Els socis que encara no tingueu el material didàctic del CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) *Com veure la TV?* podeu passar a recollir-lo per Rambla de Catalunya 10, 4t 4a els dimecres de 18.30h a 20.30h. Als socis de fora de la demarcació de Barcelona se'ls enviarà per correu certificat.

LA PRODUCCIÓ TELEVISIVA INFANTIL CATALANA EN UN CD-ROM

1976-1998: Història de la televisió infantil a Catalunya és un CD-Rom sobre la producció infantil a Catalunya, que ha fet Mario Chaparro, un creatiu de 23 anys llicenciat en Comunicació Audiovisual per encàrrec de l'Associació de Realitzadors, Ajudants i Auxiliars de Realització de Catalunya.

Aquest CD-Rom proposa una panoràmica dels programes emesos a TVE a Catalunya i a Televisió de Catalunya en els últims 22 anys mitjançant entrevistes als autors, guionistes, realitzadors, directores de programes i sèries d'animació televisiva. Consta d'una presentació cronològica dels programes i una fitxa de cadascun, i una sinopsi de les productores audiovisuals i dels seus productes. Per a més informació sobre l'Associació de Realitzadors: 93 454 12 97.

Aquest CD-Rom està disponible per als socis de Mitjans que hi estiguin interessats. Per obtenir-lo, poseu-vos en contacte amb la Coordinadora els dimecres de 18.30h a 20.30h al telèfon 93 412 11 11 o bé a través del correu electrònic mitjans@pangea.org.

PUBLICACIONS

XING

La revista Guix. Elements d'Acció Educativa publicarà en el número de març un monogràfic sobre educació i televisió que inclourà diversos articles i experiències de primària i secundària en el camp de la televisió i la seva aplicació a l'aula. Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors també ha col·laborat en aquest monogràfic i alguns socis hi fan diverses aportacions.

GUIX

Telèfon: 93 408 04 64
Fax: 93 352 43 37

ILLACRUA

La revista Illacrua. Actualitat i Alternatives ha publicat en el número 62-63 (desembre 98/gener 99) un dossier sobre educació i comunicació. El dossier s'obre amb un article de Montserrat Moix, membre de Teleduca i també de Mitjans, titulat *El cinema i la televisió una assignatura pendent*. Segueix un article de Rafa Miralles (entrel·linies) sobre la utilització didàctica de la premsa: *El periòdic i l'educació crítica*.

El dossier també inclou declaracions de Cristina Alonso (UB), Joan Ferrés (UPF), Rafa Xambó (UV) i un petit text de Len Masterman -assessor de la UNESCO en educació en comunicació- titulat *Suggeriments per educar en els mitjans a Europa*.

ILLACRUA

Tel. i fax: 93 319 50 22
illacrua@mx2.redestb.es

ELS ESTEREOTIPS I L'EDUCACIÓ CRÍTICA

Acaba de publicar-se l'últim número de la revista andalusa *Comunicar*, dedicada a l'educació en els mitjans de comunicació i la seva integració curricular. El monogràfic està dedicat als «estereotips en el aula. La educació del sentit crític» amb la intenció de reflexionar sobre els models de vida que ofereixen els mitjans i la possibilitat d'educar-se per comprendre's, valorar-los i jutjar-los.

S'hi presenten treballs com el de Felicidad Loscertales que tracta sobre «Mites, estereotips i arquetips de la educació en els mitjans», J. Ba-tranco, que tracta l'evolució de la violència en el cinema; en un altre treball es parla del tractament que fan els mitjans de les relacions entre professors i estudiants, també de Felicidad Loscertales i la visió que dona la premsa del professorat és estudiada per Trinidad Núñez. Des d'un altre angle, Octavio Vázquez estudia el tractament dels immigrants d'altres races; i Armando Vega i Raquel Martín incideixen sobre el respecte que els mitjans han de demostrar envers la dignitat de les persones amb discapacitats.

La irrupció de nous mites als mitjans de comunicació forma un nou bloc d'articles del monogràfic, dels quals destaquem el de Felicidad Martínez-País «Mitjans de hoy: los medios de comunicación, un reto para los docentes» i els que van referits al tractament desigual dels arquetips masculins i femenins, articles escrits per Juan Rey, Blanca González, Juana Gil i Ana Gul.

En un altre apartat, *Comunicar* ha volgut fer una aportació sobre el rol dels mitjans en la construcció del mite andalús: «La construcció de estereotips andaluces por los medios» de Rafael González i «La doble mirada sobre Andalucía» de Juan J. Fernández Trevijano, tots dos apunten la importància de desenterrar falsos estereotips per descobrir la identitat andalusa.

Finalment, «Estereotips en el cómic», de Manuel Fandos i M. José Martínez descobreix els estereotips que hi ha darrere d'aquest gènere. També hi trobareu col·laboracions, informacions, ressenyes, fitxes didàctiques, investigacions i tot allò que sovint trobem a *Comunicar*.

COMUNICAR

AP. correus 527, 21080 Huelva
comunica@teleline.es
<http://www.teleline.es/personal/comunica>

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA VULL SER SOCI/SÒCIA DE Mitjans

CONTRATA PANGEA/COMUNICACIÓ

TITULAR DEL COMPTE: _____

ENTITAT BANCÀRIA: _____

ADREÇA: _____

NÚMERO DE COMPTE (20 dígit) _____

CP: _____

POBLACIÓ: _____

ENTITAT OFICINA CONTROL COMPTE

Import de la quota anual: 4.000 ptes.

Feu arribar aquesta butlleta per correu o per fax a Mitjans: Rambla de Catalunya, 10, 1r, 08007 Barcelona. Fax: 93 317 83 86.

II JORNADES D'EDUCACIÓ I COMUNICACIÓ

QUINA TELEVISIÓ CONSUMIM ?

Dijous 25 de febrer

- 17.45 h. Entrega del material a tots els inscrits/es.
- 18.00 h. Presentació de les Jornades.
A càrrec d'AnnaMarta Roca (Membre Comissió Coordinadora de Mitjans).
- 18.15 h. Conferència:
MIREM CRÍTICAMENT LA TELEVISIÓ ?
A càrrec de Ferran Monegal (Critic de televisió).
- 19.30 h. Conferència:
COM VEURE LA TELEVISIÓ ?
A càrrec de Joan Ferrés (Universitat Pompeu Fabra).

II JORNADES D'EDUCACIÓ I COMUNICACIÓ

QUINA TELEVISIÓ CONSUMIM ?

Divendres 26 de febrer

17.45 h. Entrega del material a tots els inscrits/es.

18.00 h. Taula rodona:
TELEVISIÓ PER CONSUMIR
(Consum, programació i qualitat).

Hi participaran:

- **Mavi Dolç** (Representant de Mitjans).
- **Núria Garcia** (Universitat Autònoma de Barcelona).
- **Àngel Leiro** (Realitzador Televisió de Catalunya).
- **Rafa Merino** (Federació Catalana de l'Esplai).
- **Laura Paradell** (Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya).

Moderador:

- **Ferran González**

20.00 h. Exposició comunicacions de:

- **Drac Màgic.**
- **Espiral. Educació i Tecnologia.**

II JORNADES D'EDUCACIÓ I COMUNICACIÓ

QUINA TELEVISIÓ CONSUMIM?

Dissabte 27 de febrer

9.45 h. Entrega del material a tots els inscrits/es.

10.00 h. Taula rodona:
TELEVISIÓ PER PRODUIR
(Producció, accés i participació).

Hi participaran:

- **Carme Bastè** (Productora Televisió de Catalunya).
- **Ramon Breu** (Escola Solc).
- **Maria Coromines** (Universitat Autònoma de Barcelona).
- **Francesc-Josep Deó** (Representant de Mitjans).
- **Miquel Garcia** (Televisió Nou Barris).

Moderador:

- **Carles Pàmies**.

12.00 h. Exposició comunicacions de:

- **EntreLínies. Xarxa d'Educació i Comunicació.**
- **Teleduca.**

13.00 h Resum de les Jornades i conclusions.

- A càrrec de **Mercè Paradell** (Representant de Mitjans).

II Jornades sobre Comunicació i Educació Quina televisió consumim?

**Taula redona: "Televisió per a consumir. Consum, programació i qualitat."
Col·legi de Periodistes de Catalunya
Barcelona, divendres 26 de febrer de 1999**

Quan parlem de televisió parlem també de la indústria cultural més efectiva, global i socialitzadora que existeix. Sabem que tots bevem de la televisió cada dia, incorporem els valors que ens mostra, a partir dels quals creem formes de comportament social; potser un 90 per cent de la informació que ens arriba és per via de la televisió, filtrada, versionada. Aprenem de la televisió cada dia. Gràcies i per culpa d'ella podem incorporar uns patrons culturalment compartits i contrastar-los amb uns altres sense moure'ns de casa. La televisió, doncs, és una via de coneixement. Per això, ens cal parlar de la qualitat de la programació. Ens cal una reflexió sobre quina televisió consumim.

Diverses propostes a posar en consideració:

Sobre el consum: crec necessari fomentar una nova consciència crítica respecte la televisió, segons la qual, s'hauria d'exigir a les instàncies pertinents que potenciaren un consum racional, crític i de qualitat de la televisió.

- Una de les propostes que s'ha presentat en diverses ocasions és l'elaboració d'una **dieta televisiva** per als estudiants:
 1. En diverses ocasions s'ha proposat l'elaboració d'una dieta televisiva que els **mestres** podrien consensuar amb els pares. Aquesta nova rutina educativa provocaria un contacte entre pares, nens i mestres per posar en qüestió els desajustament respecte aquesta dieta. El mestre veuria reforçat el seu paper educatiu fora de l'escola, treballaria els continguts programats fent-ne una valoració crítica i en podria explotar didàcticament a classe els continguts concrets fomentant-ne així l'anàlisi crítica de la televisió a l'aula.
 2. Els **pares** haurien de tenir elements suficients per saber quins programes són adequats per als nens o els joves de l'edat dels seus fills. També cal ajudar-los quan calga a potenciar la lectura crítica en família i a fomentar la discussió sobre els continguts. A partir de la reflexió amb els mestres reforçarien els arguments per justificar el visionament o no d'un determinat programa. Els pares han d'estar formats per saber quins programes són susceptibles de ser vistos pels seus fills sols i quins acompanyats. Les escoles de pares podrien ser un taller efectiu per a tal finalitat en el cas dels pares que no han tingut cap formació al respecte.
 3. Els **programadors** haurien de tenir en compte quins són aquells programes que els professors recomanen de veure als estudiants. Per tant, el consum acrític i desafortat

pot entrar en crisi, posant en evidència aquells programes que els educadors no consideren en les dietes setmanals. Els responsables de les cadenes haurien de fer recomanacions directes als telespectador sobre l'adequació dels continguts dels programes i sobre l'actitud amb què cal que se'ls miren (reflexions sobre la ficció, la violència, etc).

- Proposem un **debat entre programadors i consumidors**, per posar en qüestió el poder dels programadors de les televisions públiques, que ofereixen una programació barata i dolenta sabent que, potencialment, per qüestions horàries, obtindran una alt índex d'audiència. Caldria, per una vegada, preguntar directament al telespectador què espera de la televisió, quina programació considera millor per a la seua vida, què vol veure en la televisió generalista.
- Un altre aspecte que voldria posar en discussió és el paper del telespectador com a consumidor. Crec que cal potenciar una **nova consciència en el receptor**, una consciència de consumidor amb drets defensables en qualsevol de les instàncies pertinents.

Sobre la programació: vull parlar també de la programació que consumim hores d'ara i plantejar alternatives que des del meu punt de vista són vàlides. Que es poden fer altres coses en compte de veure la televisió és bastant evident, però també podem veure la televisió d'una forma diferent. Ho tractaré des de tres àmbits:

- **La casa**, la primera alternativa és triar abans, consultar les programacions i optar per aquella que més ens convé.
La nostra actitud davant de la televisió pot ser,
 1. seure i ser acrítics, perquè estem cansats, perquè ens volem relaxar, perquè només volem que passar una estona. Aquest és un exercici saludable i compleix una expectativa: distraure's.
 2. una altra possibilitat és intentar aprendre alguna cosa, mirar de traure'n alguna gratificació. Sabem que hi ha moments que és impossible trobar alguna cosa interessant, però també és veritat que determinades actituds excessivament tancades respecte el mitjà fan perdre molts programes que són d'un gran interès cultural, intel·lectual i lúdic.
 3. si realment no hi ha alternativa, el més sa és buscar oci on hi ha, això és fer esport, llegir, escriure, anar al cinema, etc.
- **L'escola, l'institut, la universitat** es pot utilitzar didàcticament tant la programació bona com l'escombreria, amb una finalitat, educar críticament els estudiants a partir de propostes concretes d'anàlisi. Potenciar l'estudi de la imatge quant a llenguatge, dels discursos, com a formes d'emetre missatges, ideologies, valors, etc. Són formes de coneixement necessàries per al desenvolupament en l'entorn comunicatiu essencialment audiovisual. Si els nostres joves i infants hi queden al marge no estaran preparats críticament per desenvolupar-se en un món en què la revolució tecnològica canviarà els hàbits i els usos i la producció.

- **La cadena de televisió.** Continue pensant que els programadors són els responsables dels efectes dels programes que emeten. La sinceritat, l'honestedat, la capacitat per transmetre sentiments i emocions no està barallada ni amb la qualitat, ni amb l'oci ni amb els índexs d'audiència i això està demostrat i n'hem parlat en altres debats ací mateix. Mentre els responsables de les cadenes prioritzen una gran audiència als mínims costos, els consumidors estem a les seues expenses. És ací, doncs, on més hem d'incidir, perquè altrament ens tenen lligats exclusivament als interessos econòmics en detriment dels culturals. I la televisió, recordem-ho és una indústria cultural.

Sobre la qualitat, vull presentar ací una proposta concreta. És una proposta que ja hem avançat als mitjans de comunicació, i per tant, potser algun de vosaltres ja hi té constància. Proponem que el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) impulse un debat obert amb tots els sectors socials i professionals implicats (televisions, administració educativa, pares, educadors, productores, periodistes, investigadors universitaris, etc.) amb la voluntat d'elaborar un codi deontològic sobre els continguts de les programacions. Aquest codi hauria de ser d'obligat compliment per part de les televisions. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya, organisme competent en el camp radiotelevisiu, hauria de vetllar pel seu compliment.

Aquesta proposta la vam canalitzar fa uns dies a través de la premsa i ja ha rebut algunes respostes. Justament Lluís de Carreras, president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, declarava al diari *AVUI* del dia 17 de febrer de 1999, que "és una qüestió de voluntat de les emissores que es vulguin sotmetre a un control". En contestació a una carta enviada per **Mitjans** al director de la CCRTV, Jordi Vilajoana, ens va manifestar per escrit que «les dimensions del debat superen tant la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió com les associacions, i abasten el conjunt de la societat. Potser caldria, doncs, que qui liderés aquest procés de debat fos un organisme extern a la pròpia TV, com el Consell de l'Audiovisual de Catalunya».

Per tant, **Mitjans** vol aprofitar aquestes II Jornades per discutir aquesta proposta per veure si totes les parts implicades hi esteu d'acord, associacions de pares, de telespectadors, d'educadors, periodistes, comunicadors i sindicats, i si esteu disposats a col·laborar-hi, tal com alguns de vosaltres heu manifestat en diverses ocasions.

Mavi Dolç Gastaldo

Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors

II Jornades sobre Comunicació i Educació QUINA TELEVISIÓ CONSUMIM?

"Televisió per a produir" (Producció, accés i participació)

Reflexionar sobre el consum de televisió ens condueix inevitablement a preguntar-nos quina oferta televisiva ofereixen les cadenes i les productores, ens porta a parlar de producció de televisió, a preguntar-nos qui produeix, qui pot produir i a reflexionar, per tant, sobre la participació de la ciutadania en la producció de missatges audiovisuals i de la possibilitat d'accés a la televisió.

Per desenvolupar una democratització de la comunicació, és a dir, una intervenció més gran (participació i accés) de la societat civil en la comunicació social, és necessari treballar en diferents línies, aquí n'apuntem algunes.

1.- Desenvolupar una educació en comunicació global i facilitar a l'alumnat l'accés a la producció audiovisual.

Cal que en l'educació audiovisual que s'imparteix en molts instituts de Catalunya -no en tots, per desgràcia- s'introdueixi l'ensenyança de les rutines i del procés de producció de la televisió com a una indústria més. Per aconseguir-ho, s'ha de dotar els centres docents de l'equipament audiovisual adient, perquè s'hi pugui desenvolupar la producció audiovisual. També és necessari que l'ús de la tecnologia no sigui només un recurs per a la reproducció de documents videogràfics en els centres.

A part de l'anàlisi crítica dels missatges, la producció de documents audiovisuals per part dels alumnes és una forma més d'aproximar i desmitificar la televisió, i per tant, una forma de potenciar la democratització de la comunicació en l'alumnat.

Cal, però, no caure en la fascinació per la utilització de la tecnologia ni tampoc en la fallàcia que "amb poca dotació també podem ensenyar televisió" ja que això comporta moltes vegades treballar amb un equipament caduc. En el millor dels casos, la manca d'equipament dels centres s'intenta suplir amb càmeres cedides pel professorat o pel mateix alumnat. La majoria dels centres docents de Catalunya no tenen l'equipament tecnològic necessari per desenvolupar l'ensenyament de la producció audiovisual. Actualment, es calcula que tan sols un 64 per cent dels instituts de Catalunya tenen UNA o, màxim, dues càmeres de vídeo.

2.- La participació de la societat civil i la consolidació d'associacions de defensa de la comunicació participativa i de qualitat.

En les dues últimes dècades s'han recuperat i consolidat les institucions democràtiques, però una societat democràtica, no vol dir necessàriament una societat participativa. Podem afirmar que actualment hi ha una excessiva delegació dels ciutadans en les institucions i en certs estaments, cosa que comporta una manca de visió crítica respecte a la seva gestió.

No és casual que al llarg de la dècada que ara acaba hagin aparegut o s'hagin reforçat noves ONGs (Organitzacions No Governamentals) de tot tipus. En el camp dels mitjans de comunicació, associacions com les de consumidors, les de telespectadors o les d'educadors cada vegada prenen més força i desenvolupen una pressió davant de les cadenes de televisió per millorar-ne els continguts i per aconseguir una programació intel·ligent. Una programació massa vegades depenent d'interessos econòmics i polítics o de l'esclavatge dels índexs d'audiència.

Manca una democratització de la comunicació i aquesta només es pot aconseguir amb una decisiva intervenció de la societat civil en els mitjans de comunicació i en la televisió en particular. Però la participació en la comunicació no s'ha d'entendre com una intromissió professional. El seguiment i la crítica a la programació televisiva per part de l'entramat associatiu és un dret, com una forma més de desenvolupar una democràcia radical. Per altra banda, hi ha la necessitat d'una participació real, d'un protagonisme dels col·lectius socials en la creació dels seus propis missatges.

3.- Potenciar la funció comunicativa de les televisions locals i urbanes.

La configuració de l'actual mapa comunicatiu demostra que són les televisions locals i urbanes aquelles que poden exercir un paper important en la descentralització informativa. La proximitat d'aquests mitjans a l'entorn comunicatiu en què es desenvolupen permeten l'accés dels sectors socials i culturals geogràficament propers a allà on es produeix la comunicació audiovisual. Les televisions locals faciliten la difusió o la creació d'una estètica, d'una cultura televisiva més pròxima al ciutadà -geogràficament i culturalment- sempre que no caiguin en un plantejament excessivament comercial. Pensem que, de les aproximadament 100 televisions locals que hi ha a Catalunya, tant sols la meitat tenen un plantejament de servei públic, és a dir, són municipals. Aquest tipus de televisions situades en el que s'anomena mesocomunicació o comunicació de proximitat ocupen cada vegada més espai en l'ecosistema comunicatiu.

En el camp de l'ensenyament, les experiències de col·laboració entre centres docents i televisions locals -a Barcelona cal destacar la de 9 Barris Televisió i la de Televisió Sants-Les Corts- és una petita mostra de les grans possibilitats d'accés que hi ha en aquest camp. La tecnologia ens ofereix la possibilitat, ara caldrà que els educadors i els comunicadors l'aprofitem.

4.- Una legislació que faciliti la democratització de la comunicació, la participació i l'accés als mitjans de comunicació.

Per desenvolupar una real democratització de la comunicació és necessari desplegar i aplicar plenament l'actual legislació: l'Estatut de Radiotelevisió, la Llei de Tercers Canals i també normatives internes com estatuts professionals de redacció, codis deontològics, etc. També és fonamental la creació de la figura del defensor del telespectador en totes les cadenes, però aquesta figura hauria de ser independent al propi mitjà, un treball molt diferent del que realitza la defensora del telespectador d'Antena 3 la qual només fa que justificar la

programació de l'esmentada cadena.

És necessari obrir els mitjans a la societat civil, tal com algunes televisions recullen en la seva normativa. És el cas de la Llei de creació de Radiotelevisió de Madrid (RTVM) que preveu la formació d'un consell assessor format per representants de les universitats, entitats culturals, col·legis professionals, el consell escolar, consell de la joventut i de les associacions d'usuaris dels mitjans de comunicació socials.

Però si totes aquestes figures, defensors, consells assessors, etc. no estan dotades d'un poder real de decisió, d'intervenció, només faran que justificar el mitjà i la figura que representen.

Si volem una democratització de la comunicació no podem quedar a l'espera d'una reforma de la legislació caldrà, dir la nostra.

Francesc-Josep Deó
Comissió Coordinadora
Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors.

Televisió per a consumir (consum, programació i qualitat)

El temps lliure consumit per la TV

M'agradaria en aquesta comunicació plantejar tres temes al meu entendre de suma importància quan parlem de consum televisiu: el primer és perquè el consum de televisió ocupa bona part del temps lliure que disposem, el segon és què fem els qui ens dediquem a la intervenció educativa en el temps lliure davant d'aquest fenomen, i el tercer si és possible parlar de programació de "qualitat". Voldria compartir aquestes reflexions des del meu punt de vista (que no és ni millor ni pitjor, sinó diferent!), a partir de la meua experiència com a educador i com a sociòleg.

Anem pel primer. És sabut per totes les enquestes sobre usos del temps que "mirar" la TV és una activitat que ocupa un lloc preponderant en el temps disponible després de les obligacions laborals, escolars o familiars (allò que s'acostuma a denominar "temps lliure"). Dit d'una altra forma, gràcies a l'augment de temps lliure de la població de les darreres dècades ha estat possible que la TV ocupés aquest buit (o és que la TV es va inventar precisament per ocupar aquest buit, perquè no fos ocupat per altres coses menys innocents?). En definitiva, ens passem bona part de les hores desocupades mirant aquest aparell, però això no vol dir que sigui l'opció preferida de "consum" del temps lliure per a tota la població (per exemple, també surt a les enquestes que els nens prefereixen jugar amb amics a mirar la TV, però no ho fan tant com voldrien). Ni tampoc vol dir que tothom la miri en la mateixa quantitat (la miren menys els joves, els qui tenen més estudis, els qui treballen amb professions d'alt estatus), de la mateixa forma (per sopar, per llegir, per xerrar, per dormir, per acompanyar...) ni els mateixos programes (de les audiències àmplies a les "minories selectes").

El segon. Des dels moviments d'educació en el lleure tradicionalment s'ha vist la televisió com un dels instruments privilegiats de transmissió dels valors dominants (agressivitat, violència, competitivitat, sexisme, consumisme...) i s'ha intentat construir un model educatiu que privilegiés precisament uns contravalors forts (cooperació, respecte mutu, coeducació...). En aquesta "lluïta desigual" molts educadors han declinat la seva responsabilitat o senzillament han contribuït a dimonitzar encara més la TV. Malgrat alguns triomfs, com la demostració que els nens que assisteixen a centres d'esplai, agrupaments o similars miren la TV d'una forma més crítica i activa (tesi d'una ponència presentada l'any passat en aquestes jornades), la veritat és que els mitjans de comunicació no ens ho han posat gens fàcil. Francament, els continguts sexistes, de violència i el domini dels interessos comercials (tant en la programació suposadament infantil com en l'audiència real del públic infantil) fan una mica difícil trobar punts d'aliança i/o complicitat (fins i tot el Club Súper 3, quan realitza la seva festa -amb participació de nombrosos monitors, per cert- sembla que vetlli més per la bona esponsorització i patrocini que per altres qüestions més educatives...).

A més, la imatge que es dona de l'esplai o l'educació en el lleure és força estereotipada, simplificadora o clarament distorsionadora. Per exemple, només és notícia quan s'associa a una activitat perillosa, com la intoxicació d'una colònia o la mort d'un nen a una piscina durant un casal d'estiu, quan són fenòmens molt minoritaris, o la imatge pseudoromàntica de nens i joves guiats per uns grans ideals

d'altruïsm (i amb uns monitors que toquen la guitarra i es diuen Roger o Laia, o que van amb el seu fulard a apagar focs).

Malgrat tot, la força dels mitjans de comunicació és tal i és tan present a la vida quotidiana dels infants (i també dels adults), que lluny de negar-ho, des de l'educació en el lleure es pot fer un ús educatiu de la TV (des de l'escola per suposat, com va quedar palès a les jornades de l'any passat), ni que sigui per seguir aquell eslògan "conèixer per criticar". Sempre recordaré com una bona experiència un centre d'esplai que va muntar unes colònies amb el centre d'interès la TV, i la casa de colònies es convertí en un immens plató, i les activitats es realitzaven per gravar-les i passar-les al vespre, tot amb uns mitjans absolutament casolans i domèstics. També ens hem d'enfrontar als continguts més estereotipats i de vegades reaccionaris (endevineu qui és el dolent quan es juga a indis i cow-boys?) posant en qüestió aquests missatges i oferint alternatives (com fer l'indi des d'una altra perspectiva), no deixant que la TV sigui l'única font d'informació i de creativitat dels nens i nenes.

Finalment, també ens podem plantejar un ús més "instrumental", és a dir, pensar en provocar fets noticiables que no passin pel "morbo" ni pel sensacionalisme (l'experiència d'uns adolescents catalans que marxen al Brasil a un projecte de solidaritat amb els meninos de rua) o fins i tot poder fer "publicitat subliminal" (us imagineu què passaria si un dels protagonistes de Laberint d'ombres anés a un esplai de Sabadell?).

I tercer. És possible tenir-demanar-exigir una programació de "qualitat"? Vol dir això que els programadors han de tenir els nostres valors, criteris i principis (ens podem imaginar algun programador i realitzador exmonitor)? O els programadors són un esclau de les audiències i dels patrocinadors? Estem condemnats les persones "sensibles" a apagar la TV com deia un ponent a les primeres jornades sobre comunicació i educació? D'altra banda, qui s'autodefineix com a persona sensible sense menysprear la resta, sense esdevenir una mena d'elit cultural "antidemocràtica"?

Com veieu, massa preguntes i no tinc respostes. Sí que es podria demanar uns mínims de qualitat (per exemple, que la Letícia Sabater no confongui sinònims amb polisèmia), o que els programes de diferents cadenes no s'assemblin tant (un mínim de lleialtat en la competència!). De totes formes, penso que el millor que podem fer és continuant donant alternatives, des de l'educació en el lleure per suposat, i també des d'altres iniciatives socials com les televisions i ràdios locals o les associacions d'usuaris (amb propostes com fer vaga de telespectadors, com va succeir fa poc a Navarra, llàstima que a partir d'una associació amb un perfil més aviat conservador i sense seguiment per part dels "teleaddictes").

Rafa Merino

Moviment d'Esplai del Vallès-Federació Catalana de l'Esplai

Quina televisió consumim? Taula rodona "Televisió per a produir". 27.02.99.

El meu nom és Ramon Breu, sóc professor de Secundària a l'Escola Solc, on imparteixo, entre d'altres matèries, diversos crèdits sobre l'ensenyament de la imatge. L'Escola Solc és una escola cooperativa de pares i professors, amb un alumnat procedent de l'Eixample, de Les Corts, de Sants i de l'Hospitalet, cal remarcar això.

Des del seu naixement, ara fa vint anys, l'Escola Solc ha tingut una especial sensibilitat per incorporar en la seva pràctica pedagògica l'ensenyament de la imatge, i dels mitjans de comunicació en general. Des de l'Educació Infantil fins el segon cicle de Secundària es porten a terme permanentment diverses activitats sobre el còmic, la fotografia, la publicitat, el cinema, i en definitiva sobre la imatge en general.

Concretament, a l'ESO els ensenyaments sobre la imatge es canalitzen a partir de crèdits variables. És a dir, assignatures trimestrals, d'una durada d'unes 35 hores i amb un caràcter optatiu. Als alumnes d'entre els 12 i 16 anys se'ls ofereix cada curs entre cinc i sis crèdits variables relacionats amb la imatge.

Els continguts d'aquests crèdits són força variats: s'introdueix els alumnes en el llenguatge i en les tècniques audiovisuals, en la fotografia, en la història del cinema, en el cinema clàssic, en les relacions entre cinema i literatura o cinema i història, etc. Sempre intentem que a més de l'obligada vessant teòrica, hi hagi una part de pràctica, de manipulació, de creació de productes audiovisuals.

Des de fa tres anys, a més, hem introduït un crèdit titulat "Fem televisió", que s'estructura en dues parts. En la seva primera part es fan anàlisis de continguts televisius des d'una òptica crítica, intentant que els alumnes adoptin una actitud no passiva davant dels productes televisius, que tinguin un conjunt d'eines per poder fer una dissecció d'allò que veuen diàriament. A classe amb un magnetoscopi i un monitor de televisió, donem les pautes per analitzar la publicitat televisiva, els informatius i els telefilms. Expliquem i discutim pas per pas com s'ha de fer l'anàlisi, i els alumnes a l'aula i a casa realitzen una sèrie d'exercicis al respecte.

La segona part del crèdit són unes beceroles de la pràctica televisiva. Es tracta que els alumnes "facin televisió", per desmitificar el mitjà televisiu i perquè vegin que la producció d'imatges és una eina de comunicació personal i col·lectiva de primer ordre, enriquidora i de la qual no han de tenir por.

En aquestes activitats televisives els alumnes elaboren telenotícies, reportatges sobre els barris de Barcelona, sobre temes d'actualitat o d'interès cultural. Han arribat a fer petits programes d'informació científica o espots publicitaris.

El barroc a Catalunya 106'	10.500
Pervivència del teatre medieval català 44'	4.800
Premis d'Honor de les Lletres Catalanes I 103'	7.200
Premis d'Honor de les Lletres Catalanes II 110'	7.200
Premis d'Honor de les Lletres Catalanes III 118'	7.200
Premis d'Honor de les Lletres Catalanes IV 55'	3.900
• Premis d'Honor de les Lletres Catalanes I, II, III i IV 386'	20.000

HISTÒRIA DEL SEGLE XX

La II República i la guerra civil espanyola 73'	8.000
L'època de la I guerra mundial 60'	6.600
Època d'entreguerres 100'	9.900
Esdeveniments del segle XX 32'	3.500
Personatges històrics 26'	2.900
Colonització i descolonització 24'	2.900

LLENGÜES I CULTURES ESTRANGERES

Visiting England I (Un tomb per Anglaterra I) 20'	2.900
Visiting England II (Un tomb per Anglaterra II) 30'	2.900

Aquests preus inclouen l'IVA.

Cada cinta porta una extensa guia didàctica, inclosa en el preu.

En fer la comanda indiqueu el titular de la factura i el NIF.
Les comandes s'envien contra reemborsament.

Distribuït per:

Fundació Serveis de Cultura Popular

Provença 324, 3r - 08037 Barcelona
Tel. 93 458 30 04 - Fax 93 458 87 10

VIDEOS DIDÀCTICS CURS 1998-99

CIÈNCIES EN GENERAL

	IVA inclòs
Flaix ciències I 39'	3.900
Flaix ciències II 40'	3.900
Flaix ciències III 42'	4.300
Flaix ciències IV 19'	2.900
Flaix ciències V 44'	4.300
Flaix ciències VI 46'	4.300
Flaix ciències VII 42'	4.300
Flaix ciències VIII 22'	2.900
• Flaix ciències: 4 cintes diferents	12% dte.
• Flaix ciències: totes les 8 cintes 294' (20% dte.)	24.600

CIÈNCIES EXACTES

Triangles i cercle 52'	5.700
Introducció a la geometria descriptiva I 37'	4.100
Introducció a la geometria descriptiva II 29'	3.300
Pesos, mides i mesures 34'	3.700
El llenguatge dels números 40'	4.200
Alicia al país de les transformacions geomètriques 42'	3.900

FÍSICA, QUÍMICA

Astronomia I 43'	4.700
Ones 46'	5.100
Transmissió de calor 30'	3.300
Energia i ecologia 51'	5.600
La química de la cuina 33'	3.600

ANATOMIA I FISIOLOGIA HUMANES

Cos humà I 58'	6.400
Cos humà II 75'	8.300
Cos humà III 73'	8.000
• Cos humà I, II i III 206'	19.000
Tecnologia genètica 44'	4.800
Cos i salut 52'	5.000
Educació per a la salut, I 18'	2.900
* Sentir que sí, sentir que no 44'	4.800
* Canviar i créixer 45'	4.800

* Novetats 1998-99

• Oferta

BOTÀNICA

Botànica I 70'	7.700
Fongs 35'	3.900
Fotosíntesi 41'	4.500
Incendi i regeneració d'un bosc 33'	3.600
Llavors i plantes 43'	4.700
La fantàstica història de la patata 22'	3.300
D'on vénen els aliments? 24'	3.300
La pomera 19'	3.300

BIOLOGIA, ZOOLOGIA

Invertebrats i vertebrats 24'	3.300
Insectes I 68'	7.400
Microbiologia I 45'	5.000
Els cinc regnes 52'	5.700
Animals I 62'	6.800
Sobre la cèl·lula 38'	4.200
Monera: Bacteris i cianobacteris 31'	3.400
Com viuen els animals I 35'	3.900
Com viuen els animals II 64'	7.000
Com viuen els animals IV 50'	3.300
• Com viuen els animals I, II i IV 149'	12.000
Com viuen els insectes 43'	4.700
Ous i cries 25'	3.300

CIÈNCIES DE LA TERRA, ECOLOGIA

Ecosistemes 44'	4.800
Protegim el nostre planeta I 53'	5.700
Protegim el nostre planeta II 40'	4.400
Geologia, meteorologia, energia 71'	7.900
Geologia II 82'	8.200
L'aigua 75'	8.300
Temps i clima 56'	6.200
El món dels cristalls 40'	4.400
De què està feta casa nostra? 35'	3.900
Vivint sobre una terra violenta 91'	9.000
Imatges i sons de l'aigua 24'	2.900
D'on ve l'aigua? 42'	3.300
D'on ve l'energia? 24'	3.300
Imatges i sons del foc 20'	2.900
* Imatges i sons del cel 17'	2.900

CIÈNCIES TECNOLÒGIQUES

Les eines 39'	4.300
La revolució industrial 38'	4.200
Científics universals I 30'	3.300
Científics universals II 30'	3.300
Científics universals III 30'	3.300
Científics universals IV 30'	3.300
• Científics universals I, II, III i IV 120'	11.000
Com es fa...? I 24'	3.300
Com es fa...? II 45'	5.000

**GEOGRAFIA, ANTROPOLOGIA,
DEMOGRAFIA**

SAPIENS, però no tant! 36'	4.000
Persona i societat I 56'	6.200
Població d'Europa Occidental 27'	3.300
Geografia de Catalunya I 85'	8.500
Geografia de Catalunya II 83'	8.500
Problemes del Tercer Món: Àfrica 53'	5.800
Espais naturals 56'	6.200
Un dia en la vida d'un nen 130'	9.900
El Montgrí i les Medes 26'	3.300
Les fronteres i el temps 38'	4.200
Drets al cor 33'	3.300
Diversitat i convivència I 24'	2.900
Diversitat i convivència II 21'	2.900
Climes d'Europa 48'	4.800
Compartir Planeta I 24'	2.900
Compartir Planeta II 24'	2.900
Compartir Planeta III 25'	2.900
• Compartir Planeta I, II i III 73'	7.600

ECONOMIA

Conceptes bàsics d'economia 79'	7.900
---------------------------------	-------

ARTS, EXPRESSIÓ...

Els instruments de música 80'	7.900
Ritmes i sons 24'	3.300
Truc, el ture 41'	4.500
Seguint les passes d'Arlequí 25'	3.300
Educació audiovisual I 29'	2.900
Educació audiovisual II 43'	4.700
Educació audiovisual III 24'	2.900
• Educació audiovisual I, II i III 96'	8.900
Expressió oral i escrita I 46'	4.700
Expressió oral i escrita II 39'	3.300

HISTÒRIA I ART ANTICS

Roma antiga 95'	9.500
Cultures antigues de la Mediterrània 42'	4.600
Grècia antiga 97'	9.600
Evolució i prehistòria 46'	5.100
Egipte antic 45'	4.900

HISTÒRIA I ART CATALANS

Imatges i fets dels catalans 91'	7.700
Científics catalans I 72'	7.900
Científics catalans II 39'	4.300
Som i serem 100'	7.700
Som i serem (versió abreujada) 21'	3.300
Som i serem (versió abreujada en anglès) 21'	3.300
L'època del gòtic català 81'	8.000
El temps del romànic 41'	4.500
El Tapís de la Creació 24'	2.900

postes i suggeriments en relació a l'educació artística i l'ús creatiu del vídeo i la informàtica a l'escola.

1992. 110 pp. PVP 900

15. INTEGRACIÓ CURRICULAR DELS AUDIOVISUALS

Jordi Casademont i Joan Josep Masegosa

Els anys 80 van significar l'expansió del vídeo domèstic i dels ordinadors, i molts mestres i professors es van interessar per la seva incorporació a l'ensenyament. Tanmateix, la tasca se'ls presentava àrdua i complexa. Entre moltes altres coses, faltaven aquí models d'incorporació dels audiovisuals als centres d'ensenyament. Tot i això, alguns centres van començar a fer camí. I un d'aquests centres va ser SUNION. Es per això que la Fundació Serveis de Cultura Popular ha demanat als autors d'aquest opuscle una presentació de la feina que han fet al seu centre en el terreny dels audiovisuals.

1992. 64 pp. PVP 750

16. UNA IMATGE I MIL PARAULES. Vídeo i educació especial

Antoni Marín

Avui existeix encara massa sovint un distanciament important entre els progressos tecnològics susceptibles de ser utilitzats en l'ensenyament i la seva introducció regular en el procés educatiu. La balança pedagògica de l'única imatge i les mil paraules es decanta sovint del cantó verbal i oblida les interessants estratègies didàctiques que es deriven de la utilització dels recursos visuals, un dels quals és, indubtablement, la imatge electrònica. L'objectiu d'aquest opuscle és aportar algunes reflexions entorn de la utilització del vídeo en l'educació especial i suggerir alguns exemples de treball. I si fins ara no s'havia introduït el terme «especial», és pel convenciment que en el fons el procés educatiu és unitari (no uniforme) i que els recursos que s'experimenten en un marc educatiu solen ser generalitzables als altres.

1993. 56 pp. PVP 750

COL·LECCIÓ «VÍDEO I EDUCACIÓ»

1. EL GUIÓ DEL VÍDEO DIDÀCTIC

J. Borràs i A. Colomer

Una presentació breu i clara del procés d'elaboració d'un guió i de les tècniques emprades.

1985. 56 pp. (Exhaurit)

2. DIDÀCTICA DEL VÍDEO

Santiago Mallas

Les característiques tècniques de les màquines, les condicions òptimes de visionat... L'autor posa a disposició dels ensenyants, en forma sintètica i ràpida, els seus coneixements i la seva experiència sobre la didàctica del vídeo.

1986. 64 pp. (Exhaurit)

3. LA INCORPORACIÓ DEL VÍDEO A L'ESCOLA

T. Climent i L. Molina

Un estudi sobre el nivell d'aprofitament del vídeo a les escoles, fet a través d'enquestes i entrevistes en 396 centres d'ensenyament.

1987. 64 pp. PVP 750

4. APUNTS SOBRE L'ENSENYAMENT I EL VÍDEO

Pere Lluís Cano

El gener de 1986, el Departament d'Ensenyament iniciava el Programa de Mitjans Audiovisuals i en feia responsable el professor Cano. Com a resultat de l'experiència, l'autor repassa els problemes que envolten la incorporació del vídeo a l'ensenyament i indica els camins que es van explorant en aquest àmbit.

1987. 64 pp. PVP 750

5. EL VÍDEO: ÚS PEDAGÒGIC I PROFESSIONAL A L'ESCOLA

Lurdes Molina

Modalitats d'ús del vídeo a les escoles —amb alumnes, amb pares, amb ensenyants— atenent als procediments (visualitzar, en-

Fundació Serveis de Cultura Popular

Provença 324, 3r 08037 Barcelona Tel. (93) 458 30 04

Editorial Alta Fulla

Passatge Alió 10 08037 Barcelona Tel. (93) 459 07 08

registrar material existent, projectar, interactuar amb cintes programades, utilitzar un circuit tancat, enregistrar material original, dur a terme una producció) i a les funcions que se li confereixen (obtenció d'informacions, anàlisis d'actituds, comprensió i aprenentatge de codis, tècniques i recursos instrumentals...).

1988. 64 pp. PVP 750

6. RECURSOS VIDEOGRÀFICS

Joan Ferrés

D'entre les possibilitats d'ús actiu del vídeo a les escoles es tracten els següents gèneres: reportatges, documentals, entrevistes, taules rodones i debats. Tots ells permeten un treball prou rigorós i enriquidor tant per als mestres com per als alumnes. Els suggeriments apunten principalment al contingut del que es pot fer i a la seva incidència en la formació integradora de la persona.

1988. 64 pp. PVP 750

7. EL VIDEODISC INTERACTIU

Joan Ignasi Ribas

La velocitat d'accés a qualsevol de les seves 54.000 imatges i la possibilitat de personalitzar el tractament converteixen el videodisc interactiu en una peça que pot revolucionar l'ensenyament. A la seva excepcional condició d'expert pràctic, l'autor uneix la seva capacitat per posar a l'abast del lector la complexitat tècnica del videodisc interactiu.

1989. 96 pp. PVP 900

8. ÚS CREATIU DE VIDEOGRAMES DIDÀCTICS

Joan Ferrés

A l'escola, l'ús didàctic del vídeo es redueix bàsicament a l'ús de vídeos didàctics, un recurs que tendeix a ser passiu i rutinari. Convé ajudar els professors perquè l'utilitzin de manera més creativa i amb més participació per part dels alumnes. El llibre ofereix suggeriments pràctics per aconseguir aquesta participació i per aprofitar millor les possibilitats dels videogrames. Fa un repàs, també, de les condicions tècniques que haurien de tenir els equips per tal de poder prestar un servei complet a l'aula.

1989. 56 pp. PVP 750

9. APLICACIONS DIDÀCTIQUES DEL VÍDEO

Salvador Bauzá, Lorena Torres, i altres

Aquest opuscle presenta els dos estudis que van guanyar el I Concurs de treballs sobre l'ús creatiu del vídeo a l'ensenyament, convocat per l'Escola Universitària Blanquerna. En el primer s'ofereix un seguit de suggeriments per a l'aplicació del vídeo a l'ensenyament de la llengua. El segon és un exemple d'integració del vídeo a l'ensenyament curricular d'una matèria (en aquest cas la Geologia).

1990. 80 pp. PVP 750

10. LA PRODUCCIÓ EXECUTIVA DE MATERIAL VIDEOGRÀFIC A LES ESCOLES

Pere Lluís Cano i Ramon Sala

Moltes vegades es pensa ingènuament que la producció d'un vídeo a les escoles no necessita gaire preparació. La veritat és, però, que una planificació adequada de totes les feines a fer és l'única garantia seriosa del seu compliment. Els autors exposen de forma sintètica i detallada les tasques del productor executiu.

1990. 72 pp. PVP 750

11. QUAN L'AULA ESDEVÉ PLATÓ

Xavier Ripoll i Ramon Sala

El present opuscle recull dotze experiències de treball amb vídeo realitzades a escoles de Catalunya. Totes es destaquen per l'originalitat, pel rigor metodològic i per l'adequació als objectius escolars en diferents àrees: és per això que poden presentar-se com a models de treball. S'hi exposen també suggeriments i propostes per a diferents matèries que obren camí cap a noves experiències d'ús didàctic del vídeo a l'escola.

1991. 96 pp. PVP 750

12. LA REALITZACIÓ DE VIDEOGRAMES DIDÀCTICS. Entrevista a Jordi Lladó

Joan Ferrés

El tema plantejat en aquest opuscle suscita moltes qüestions: hi ha un model de videograma didàctic? quin paper hi juguen els ensenyants? cal cercar un equilibri entre informació verbal i visual? com aconseguir-ho? video-lliçó o vídeo motivador? Aquestes i altres qüestions són tractades a la conversa entre Joan Ferrés, reconegut expert en audiovisuals educatius, i Jordi Lladó, realitzador de TVE a Catalunya i experimentat en vídeos educatius.

1992. 56 pp. PVP 750

13. L'ÚS DEL VÍDEO A LES ESCOLES DE CATALUNYA

Antoni R. Bartolomé i Joan Ferrés

Aquest estudi qualitatiu, fet en escoles de les quals se sabia que utilitzaven el vídeo, pretenia esbrinar quin és l'ús real que es fa d'aquest mitjà a les nostres escoles. Les conclusions afecten totes les parts: currículum, escoles, mestres, alumnes, institucions educatives i productores de videogrames educatius.

1992. 56 pp. PVP 750

14. L'ART ELECTRÒNIC A L'ESCOLA

Josep Ibàñez

Aquest opuscle intenta fer arribar a tota la comunitat educativa, i especialment als mestres i professors relacionats amb l'àrea visual i plàstica, una sèrie de reflexions, dades, experiències, pro-

RESPOSTA COMERCIAL
FD Autorització núm. 12242
B.O.C. núm. 20 (5-3-93)

TARGETA POSTAL

NO HI CAL
SEGELL
Franqueig a
destinació

FUNDACIÓ SERVEIS DE CULTURA POPULAR

Apartat 569 F.D.

08080 BARCELONA

NO HI CAL
SEGELL
Franqueig a
destinació

TARGETA POSTAL

RESPOSTA COMERCIAL
FD Autorització núm. 12242
B.O.C. núm. 20 (5-3-93)

FUNDACIÓ SERVEIS DE CULTURA POPULAR

Apartat 569 FD.

08080 BARCELONA

des amb productes meravellosos de la imaginació popular. La història de les utopies va de bracet amb la filosofia, la religió, la ciència, la literatura, la política... És a dir, la cultura: More, Lull, Plató, Sant Agustí, Rousseau, Monturiol, Huxley, Orwell... La utopia és sobretot —i aquest és un dels molts mèrits d'aquesta obra— una de les grans aportacions de la poesia.

1995. 152 pp. PVP 1.750

16. Immigrants estrangers a l'escola Desigualtat social i diversitat

Francesc Carbonell i Paris

Aquest és un treball ple de preguntes i d'interrogants que volen ajudar el lector a entendre molt millor el complex problema de la immigració i les seves implicacions socials, i orientar la intervenció d'un professorat que, amb la seva feina, pot contribuir a la construcció d'un futur millor per a tothom, sense exclusions.

1997. 162 pp. PVP 1.950

COLLECCIÓ «CULTURA POPULAR»

1. La cultura popular a Catalunya

Ll. Prats, D. Llopart i J. Prat

Repàs històric, des de l'antropologia cultural, de l'interès per la cultura popular i el folklore a Catalunya. Anàlisi de les iniciatives personals i institucionals des de la Renaixença fins al franquisme.

1982. 162 pp. PVP 850

2. Pregoner de quimeres

Gabriel Janer Manila

Aplec de treballs que pretenen glossar un seguit de quimeres relacionades amb la cultura i l'educació popular: resistència contra la colonització, recreació de la realitat, retrobament del joc i dels camins fascinants de la festa.

1985. 144 pp. PVP 1.100

3. La cultura popular a debat

A cura de D. Llopart, J. Prat i Ll. Prats

Reflexions de vint-i-cinc experts entorn de la cultura popular com a camp d'estudi i com a àmbit d'activitat socio-cultural. Existeix la cultura popular? Què és la cultura popular? Aspectes tècnics, creació, producció i acció cultural.

1985. 216 pp. PVP 1.750

4. Pedagogia de la imaginació poètica

Gabriel Janer Manila

Reflexió sobre la incidència dels llenguatges poètics en la imaginació. Propostes didàctiques i suggeriments de treball per desvetllar la imaginació en què la paraula aporta la força lúdica de la seva màgia.

1986. 104 pp. PVP 1.100

5. Artesania, art i societat

Isidre Vailés

Anàlisi amb perspectiva històrica de l'aparició, evolució i condicionaments de l'art i de l'artesanaria. Establiment dels camps propis d'aquestes dues activitats i de llurs objectius diferenciats.

1987. 120 pp. PVP 1.100

Fundació Serveis de Cultura Popular

Provença 324, 3r 08037 Barcelona Tel. 458 30 04

Editorial Alta Fulla

Passatge Alió 10, baixos 08037 Barcelona Tel. 459 07 08

6. Calendari de festes de Catalunya, Andorra i la Franja

L'inventari més complet i rigorós que mai s'hagi fet sobre el patrimoni festiu català. Enumeració cronològica i descripció de més de 8.000 festes populars, precedides i acompanyades d'àmplies informacions antropològiques, històriques, geogràfiques i artístiques. Nombrosíssimes referències bibliogràfiques i índexs detallats de festes i de llocs de celebració.

1989. 636 pp. PVP 5.500

7. Maltractament d'infants

A. Martínez Roig

Tipus de maltractaments, diagnosi, manifestacions en el camp sanitari, escolar i social; mesures terapèutiques i preventives. Casos viscuts. Aquesta obra constitueix el tractat més complet d'aquesta qüestió existent en català.

1989. 96 pp. PVP 1.250

8. La rondalla i la llegenda

Ramona Violant

A partir d'una reflexió profunda i actualitzada sobre la tradició oral i els gèneres de la narrativa folklòrica, l'autora s'ocupa sistemàticament de les rondalles i les llegendes. La presentació crítica dels Rondallaris i Llegendaris catalans dona pas a l'establiment de tipologies.

1990. 160 pp. PVP 1.750

9. Vides de dona

D. Comas d'Argemir, I. Bodoqué, S. Ferreres i J. Roca

Estudi antropològic de la situació de les dones de classes populars a Catalunya entre 1900 i 1960. A partir de nombrosos testimonis obtinguts mitjançant entervistes en profunditat, s'analiza l'estatus i situació de la dona en els àmbits de la família, el treball i les relacions socials.

1990. 129 pp. PVP 1.500

10. L'educació de l'home queriu

Gabriel Janer Manjia

L'home riu al carrer, a la plaça pública, al cinema, al teatre, en una reunió familiar, entre amics, a les tavernes, al mercat. A vegades riu en solitari... L'home aprèn de riu en la cultura i aquest aprenentatge constitueix un camí de coneixement de la realitat i una força de socialització. Però és, sobretot, una experiència cognitiva relacionada amb els processos intel·lectuals, especialment amb la capacitat de simbolització.

1991. 142 pp. PVP 1.650

11. Calendari de festes de les illes Balears i Pitiüses

Relació cronològica de totes les festes –més de mil– que se celebren a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Representa el segon volum de l'inventari descriptiu de les festes populars dels Països Catalans, fet amb la mateixa metodologia i rigor que el relatiu al Principat d'Andorra i la Franja. Abundància de referències literàries. Índexs detallats de noms de festes, advocacions i llocs de celebració.

1992. 240 pp. PVP 4.000

12. Quan l'Islam truca a la porta

Josep Manyer

Descripció ordenada i sintètica de la religió i cultura islàmiques: identitat, costums, creences, valors... Llibre concebut i escrit pensant en tots aquells que, per motius professionals o vocacionals, estan en contacte amb la immigració musulmana a Catalunya.

1992. 136 pp. PVP 1.650

13. Els negres catalans

Edmundo Sepa Bonaba (Kopeseese)

Després de repassar la història i l'actualitat de la immigració negroafricana a Catalunya, el llibre descriu els principals col·lectius organitzats que hi resideixen i les seves impressions sobre el nostre país i els problemes dels immigrants. En una segona part l'obra presenta els grans grups racials de l'Àfrica negra, descriu els aspectes fonamentals de la cultura africana i en dona una visió panoràmica històrica.

1993. 126 pp. (Exhaurit)

14. La diferència inquietant

Velles i noves estratègies culturals dels gitans

Teresa San Román

Estudi sobre la història d'aquest col·lectiu, la seva cultura i la seva situació social a Catalunya i a Espanya. La recerca consisteix en una anàlisi rigorosa i crítica del tractament oficial i cívic que han rebut els gitans en la nostra societat allarg de la història moderna i dels principals trets socio-culturals característics de la comunitat gitana.

1994. 152 pp. PVP 1.650

15. Els enllocs

Els temps i els horitzons de la utopia

Joaquim Soler i Arnigó

Viatge apassionant i apassionant per la realitat de la utopia. La reflexió i la inquietud socials i polítiques de grans pensadors i reformadors desfilen amb vigor per les pàgines d'aquest llibre, enriquint

Destíto rebre:

Quantitat	Títol	PVP
.....	La cultura popular a Catalunya	850
.....	Pregoner de quimeres	1100
.....	La cultura popular a debat	1750
.....	Pedagogia de la imaginació poètica	1100
.....	Artesania, art i societat	1100
.....	Calendari de festes de Catalunya, Andorra i la Franja	5500
.....	Maltractament d'infants	1250
.....	La rondalla i la llegenda	1750
.....	Vides de dona	1500
.....	L'educació de l'home que riu	1650
.....	Calendari de festes de les illes Balears i Pitiüses	4000
.....	Quan l'Islam truca a la porta	1650
.....	La diferència inquietant	1650
.....	Els enllocs	1750
.....	Immigrants estrangers a l'escola	1950

Nom

Centre

Adreça

Població

Centre

Adreça

Població

Centre

Adreça

Població

Xec adjunt (preferiblement)

Contra reemborsament

Data

Pagaré mitjançant: Signatura:

(Si poseu la targeta o xec dins d'un sobre i l'envieu al l'apartat 569 F.D., no cal que franquegeu el sobre)

Qui som?

Professionals de la comunicació i l'educació, entitats, col·lectius i persones interessades per la comunicació mediàtica i per la seva incidència social i educativa.

Què pretensem?

Com a professionals preocupats pel present i el futur dels mitjans i la comunicació social, volem actuar i intervenir en qüestions d'educació mediàtica, volem ser una associació amb veu pròpia i presència social davant dels fenòmens que tinguin relació amb la comunicació i l'educació en comunicació.

Objectius

Ser un espai de reflexió i debat

- Buscar vies d'integració real de l'educació en comunicació en els currículums i les aules.
- Emprendre accions diverses de divulgació

- Fomentar els estudis de recepció en comunicació i els seus efectes
- Potenciar l'elaboració de propostes, materials i iniciatives educatives i didàctiques sobre comunicació i educació.

Ser un grup d'intervenció mediàtica i social

- Buscar diferents formes d'intervenció i accés als mitjans de comunicació i conscienciar l'opinió pública sobre la seva importància
- Aconseguir que les administracions reconeguin el paper dels mitjans en la socialització i en l'educació
- Crear mecanismes d'observació i anàlisi de continguts, especialment de televisió

Fer XARXA

- Generar una trama de nexes i contactes per facilitar l'intercanvi d'experiències i d'activitats entre els que treballen en el camp de la comunicació i l'educació.
- Editar el butlletí Mitjans, com a nexa i plataforma del col·lectiu.
- Establir i millorar les formes de col·laboració entre els periodistes i els ensenyants.

BUTLLETA

SUBSCRIPCIÓ A MITJANS

NOM I COGNOMS: _____

ADREÇA: _____ CP: _____

POBLACIÓ: _____

TELÈFON: _____ FAX: _____ E-MAIL: _____

PROFESSIÓ: _____

(OMPLIU EL DORS)

Mitjans

On ens pots trobar?

Rambla de Catalunya, 10, 1r,
08007 Barcelona

Tel. 93 412 11 11

Fax 93 317 83 86

E-mail: mitjans@pangea.org

Web: <http://www.bcn.es/tjussana/mitjans>

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

VULL SER SOCI/SÒCIA DE **Mitjans**

Xarxa d'Educadors i Comunicadors

TITULAR DEL COMPTE: _____

ENTITAT BANCÀRIA: _____

ADREÇA: _____ CP: _____ POBLACIÓ: _____

NÚMERO DE COMPTE (20 dígit) - - -

ENTITAT

OFICINA CONTROL

COMPTE

Import de la quota anual: 4.000 ptes.

Feu arribar aquesta butlleta per correu o per fax a **Mitjans:**

Rambla de Catalunya, 10, 1r, 08007 Barcelona. Fax 93 317 83 86.

També us podeu subscriure per Internet: <http://www.bcn.es/tjussana/mitjans>

Signatura

**LA LLIBRERIA DE LES
CIÈNCIES DE LA
COMUNICACIÓ**

**VALLDONZELLA, 7
08001 BARCELONA
Tel. 93 412 33 88
Fax 93 317 69 25
e-mail: lmedios@redestb.es**

SELECCIÓ DE LLIBRES SOBRE EDUCACIÓ I MITJANS

HISTORIAS Y ESTEREOTIPOS
Ofrece un enfoque imaginativo para el estudio de los medios de comunicaci3n. Se aborda el estudio de los estereotipos en contextos educativos.

Robyn Quin/ Barrie McMahon
Madrid 1997 2.495 pta.

LA REVOLUCI3N DE LOS MEDIOS AUDIOVISUALES: Educaci3n y nuevas tecnologías.

Roberto Aparici
Madrid 1996 3.600 pta.

TELEVISI3N Y AUDIENCIAS: Un enfoque cualitativo.

Guillermo Orozco
Madrid 1996 2.200 pta.

APRENDER CON LOS MEDIOS DE COMUNICACI3N

K. Tynner/ D. Lloyd
Madrid 1995 1.800 pta.

UNA PEDAGOGÍA DE LA COMUNICACI3N

Mario Kaplún
Madrid 1998 2.200 pta.

LA ENSEÑANZA DE LOS MEDIOS DE COMUNICACI3N

Len Masterman
Madrid 1993 2.900 pta.

NUEVAS TECNOLOGÍAS PARA EL APRENDIZAJE

Carmen Vizcarro/ José A. León
Madrid 1998 2.000 pta.

PEDAGOGÍA INTEGRAL DE LA INFORMACI3N AUDIOVISUAL: Conocer, producir y actuar sobre la imagen informativa.

Javier Fombona
Gij3n 1997 3.500 pta.

MANUAL DEL ESPECTADOR INTELIGENTE

En este libro se proponen pautas para analizar el lenguaje audiovisual y utilizarlo para formar el gusto y formarse un criterio.

Pilar Aguilar
Madrid 1996 1.500 pta.

NIÑOS, MEDIOS DE COMUNICACI3N Y SU CONOCIMIENTO

Ana Graviz/ Jorge Pozo
Barcelona 1994 1.500 pta.

TELENIÑOS PÚBLICOS, TELENIÑOS PRIVADOS

M. Alonso/ L. Matilla/ M. Vázquez
Madrid 1995 1.800 pta.

ENSEÑAR Y APRENDER CON NUEVOS MÉTODOS: La revoluci3n cultural de la era electr3nica.

Goéry Delacôte
Barcelona 1997 2.790 pta.

LA TELEVISI3N Y LOS NIÑOS

José J. Muñoz/ Luis M. Pedrero
Salamanca 1997

TELEVISI3N, SOCIEDAD Y EDUCACI3N

José J. Muñoz
Salamanca 1998 995 pta.

TELEVISI3N Y EDUCACI3N

Joan Ferrés
Barcelona 1996 2.400 pta.

TELEVISI3N SUBLIMINAL: Socializaci3n mediante comunicaciones inadvertidas.

Joan Ferrés
Barcelona 1997 2.400 pta.

VÍDEO Y EDUCACI3N

Joan Ferrés
Barcelona 1994 2.200 pta.

COMUNICACIÓN VISUAL Y TECNOLOGÍA EDUCATIVA: Perspectivas curriculares y organizativas de las nuevas tecnologías aplicadas a la educación.
 José A. Ortega
 Granada 1997 1.950 pta.

HOMO VIDENS: La sociedad teledirigida.
 Giovanni Sartori
 Madrid 1998 2.100 pta.

PERVERSIONES TELEVISIVAS
 Una aproximación a los nuevos géneros audiovisuales.
 Francisco R. Pastoriza
 Madrid 1997 4.900 pta.

LOS VIDEOJUEGOS, UN FENÓMENO DE MASAS
 Qué impacto produce la infancia y la juventud, la industria más próspera del sistema audiovisual.
 Diego Levis
 Barcelona 1997 1.800 pta.

MEDIOS CONTEXTUALES EN LA PRÁCTICA CULTURAL
 La construcción social del conocimiento.
 Edward Barret/ Marie Redmond
 Barcelona 1997 2.500 pta.

APRENDER EN LA SOCIEDAD DE LA INFORMACIÓN
 Plan de acción para una iniciativa europea de educación 1996-1998
 1997 1.240 pta.

VOCES Y CULTURAS, Nº 11/12
 Estrategias y conflictos culturales.
 Informe: Educación y comunicación.
 Barcelona 1997 1.500 pta.

EDUCACIÓN MULTIMEDIA Y NUEVAS TECNOLOGÍAS
 En el siglo XXI nos veremos obligados a relacionarnos con la información en la forma en que las nuevas tecnologías nos determinen

Alfonso Gutiérrez Martín
 Madrid 1997 2.600 pta.

CRÍTICA DE LA SEDUCCIÓN MEDIÁTICA. Comunicación y cultura de masas en la opulencia informativa.
 José L. Sánchez Noriega
 Madrid 1997 3.200 pta.

QUIÉN MANDA EN EL MANDO
 Comportamiento de los españoles ante la televisión.
 Ricardo Vaca
 Madrid 1997 3.500 pta.

IMÁGENES EN ACCIÓN: Análisis y práctica de la expresión audiovisual en la escuela activa.
 Manuel Alonso/ Luis Matilla
 Madrid 1997 1.950 pta.

TELEVISIÓN Y VIDA COTIDIANA
 Roger Silverstone
 BB.AA. 1996 4.500 pta.

TELEVISIÓN, AUDIENCIAS Y ESTUDIOS CULTURALES
 David Morley
 BB.AA. 1996 5.900 pta.

SELECCIÓ DE LLIBRES SOBRE EDUCACIÓ I MITJANS

COMUNICA, Nº 1: Aprender con los medios
1.600 pta.

COMUNICA, Nº 2: Comunicar en el aula.
1.600 pta

COMUNICAR, Nº 3: Imágenes y sonidos en el aula
1.600 pta.

COMUNICAR, Nº 4: Leer los medios en el aula.
1.600 pta.

COMUNICAR, Nº 5: Publicidad.. ¿Cómo la vemos?
1.600 pta.

COMUNICAR, Nº 6: Descubriendo la caja mágica... La televisión en las aulas
1.600 pta.

COMUNICAR, Nº 7: ¿Qué vemos? ¿Qué consumimos?
1.700 pta.

COMUNICAR, Nº 8: La educación en medios de comunicación.
1.700 pta.

COMUNICAR, Nº 9: Educación en valores y medios de comunicación.
1.700 pta.

COMUNICAR, Nº 10: Familia, escuela y comunicación.
1.850 pta.

COMUNICAR, Nº 11: El cine en las aulas.
1.850 pta

COMUNICAR, Nº 12: Estereotipos en los medios: Educar para el sentido crítico.
1.950 pta.

DESCUBRIENDO LA CAJA MÁGICA
Aprendemos a ver la tele Cuaderno de clase.

Enseñamos a ver la tele. Guía didáctica
Huelva 1998 1.875 pta y 1.750 pta

REVISTA TRÍPODOS Nº 6
Monográfico: Violència i televisió
Barcelona 1999 1.500 pta

EL AULA FUERA DEL AULA
Educación invisible de la cultura audiovisual
J. A. Younis
Las Palmas 1993 2.600 pta.

¿ CÓMO NOS VEN LOS DEMÁS ?
La imagen del profesor y la enseñanza en los medios de comunicación social.

J. Cabero / F. Loscertales
Sevilla 1998 4.000 pta.

LA RADIO EN EL AULA
Posibilidades para comunicar de forma creativa

Isidro Moreno
Barcelona 1997 1.200 pta

CINE FORMATIVO
Una estrategia innovadora para los docentes

Saturnino de la torre
Barcelona 1996 1.980 pta.

INTERNET EN LA EDUCACIÓN
Y. Ali / J. L. Ganuza

Madrid 1997 1.500 pta.

LA EDUCACIÓN EN INTERNET
Guía para su aplicación práctica en la enseñanza

Rosario Peña
Barcelona 1997 3.250 pta.

TECNOLOGÍA AUDIOVISUAL EN LA CLASE DE CIENCIAS

Transparencias, videocámara, magnetoscopio y mesa de edición

F. J. Medina / J. R. Losas
Madrid 1997 2.650 pta.

NUEVAS TECNOLOGÍAS: COMUNICACIÓN AUDIOVISUAL Y EDUCACIÓN

J. de Pablos
Barcelona 1998 3.950 pta.